

Länsstyrelsen Uppsala län

Årsredovisning

2015

Innehållsförteckning (125 sidor)

Landshövdingen har ordet	2
Länsstyrelsen i korthet	3
Organisation	4
Resultatredovisning	5
Länsstyrelseinstruktion 2 §.....	5
Övrig förvaltning	10
Trafikföreskrifter	10
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor.....	11
Regional tillväxt.....	13
Infrastrukturplanering	17
Hållbar samhällsplanering och boende	19
Energi och klimat.....	23
Kulturmiljö.....	32
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar.....	35
Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd.....	50
Lantbruk och landsbygd.....	75
Fiske	82
Folkhälsa.....	84
Jämställdhet.....	88
Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter	94
Integration	97
Personaluppgifter	104
Året i siffror	105
Finansiell redovisning	114
Resultaträkning	114
Balansräkning.....	115
Anslagsredovisning.....	116
Tilläggsupplysningar och noter	117
Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2015	125

Landshövdingen har ordet

Under året som gick ställdes samhället inför betydande utmaningar. Ett stort antal människor sökte en fristad i Europa och antalet asylsökande i Sverige har under året legat, och fortsätter att ligga, på historiskt höga nivåer. Behovet av konkreta lösningar på nya utmaningar är mer tydligt än någonsin och alla nivåer i samhället har fått kraftsamla. Den kollektiva utmaning som Sverige, och världen, står inför har testat förmågan att samverka, att arbeta över organisationsgränserna, att visa konkret ledarskap och nytänkande. Så även hos länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Uppsala län har under året kontinuerligt anpassat sina strukturer för att på bästa sätt stå rustat för det ansvar som åligger den när det gäller arbetet med flyktingmottagande och integration. Flera av myndighetens enheter har berörts av arbetet – vi har samordnat såväl det interna arbetet över verksamhetsgränserna liksom relevanta externa aktörer i frågor som integration, bostäder, utbildning och sysselsättning. Insikten om att stuprör måste nedmonteras och alla samhällsaktörer bidra har växt sig stark. Det civila samhället har en mycket viktig roll att spela och länsstyrelsen genomförde under året en övergripande kartläggning kring hur samarbetet mellan myndigheter och civilsamhälle kan stärkas i Uppsala län. Det samarbetet kommer att behövas – den akuta situation som vi stått inför kommer med all sannolikhet att bestå under en längre tid.

Den säkerhetspolitiska verklighet som råder har ställt högre krav på länsstyrelsens förmåga att hantera kriser. Detta gäller allt från social oro och sociala risker – ett prioriterat område för länsstyrelsen under 2015 – till kärnkraftsberedskap. Krisövningen Grepen, till exempel, baserades på en simulerad olycka vid Forsmarks kärnkraftverk. De åtgärder som anges i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning har börjat implementeras och en översyn av planen har inletts.

Uppsala län fortsätter alltså att vara ett av Sveriges snabbast växande län. Bra bostäder och goda boendemiljöer är av betydelse för såväl tillväxten som välfärden i länets kommuner. Under 2015 har länsstyrelsen fortsatt att utveckla samrådsformer och planeringsunderlag för att på bästa sätt stödja kommunerna när det gäller bostadsförsörjning. Den starka utvecklingen av bostadsbyggandet i länet aktualiserar även miljö- och hälsoskydds-

frågor. En god infrastruktur är en annan nyckel-fråga. En utökad järnvägskapacitet – med en väl fungerande arbetspendling – liksom förbättrade sjötransportvägar är frågor som vi fortsatt fokuserar på.

Vattenanknutna uppdrag har varit prioriterade under året. För bättre vatten i Uppsala län krävs omfattande insatser. Länsstyrelsen stod bland annat värd för Mälarkonferensen där rekommendationer presenterades när det gäller byggande längs Mälarens stränder med avseende på översvämningar.

Under året slutförde vi också arbetet med en regional handlingsplan för Landsbygdsprogrammet samt Havs- och Fiskeriprogrammet för perioden 2014–2020. Bredbandsstödet är här en viktig fråga och länsstyrelsen har fortsatt att verka för en utbyggnad av bredbandsinfrastrukturen på landsbygden. Vi fattade också beslut, i enlighet med ett regeringsuppdrag, om att inrätta en funktion som bredbandskoordinator vid länsstyrelsen.

Som ett led i att främja länets internationella relationer arrangerades under året ett flertal aktiviteter riktat mot utländska intressen. Jag stod bland annat värd för besök av Tuniens president, Indiens president och Armeniens hälsovårdsminister. Det goda samarbetet med den diplomatiska kären, i frågor av intresse för länet, har fortsatt.

Under våren som gick flyttade länsstyrelsen. All den tid och kraft som lades ner på planering inför flytten bidrog till en smidig övergång till ett nytt öppet landskap i nya, mer ändamålsenliga lokaler. Den öppnare planlösningen främjar ambitionen att arbeta mer enhetsövergripande och tvärsektorriellt, en ambition som också är tydlig i myndighetens nya strategiska inriktning för perioden 2016–2019. Hösten har alltså präglats av att lära känna vår nya miljö och skapa rutiner i vår nya hemvist. Men vår ambition förblir densamma, oavsett lokaler – att agera Tidigt, Tydligt och Tillsammans för att vara en Länsstyrelse som Lyfter Länet.

Peter Egardt
Landshövding i Uppsala län

Länsstyrelsen i korthet

Nedan redovisas en sammanfattning av länsstyrelsen ur tre perspektiv – verksamhet, medarbetare och ekonomi.

Verksamhet¹⁾	2015	2014	2013
Inkomna och initiativärenden (st)	6 948	15 439	18 543
Beslutade ärenden (st)	7 143	15 720	18 239
Utgående ärendebalans (st)	2 481	3 126	4 211
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	409	532	756

¹⁾ Under 2015 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inte är möjlig att hämta ut. Siffrorna som redovisas för 2015 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. En del av det arbete som skett avseende landsbygdsstöden har skett i de gamla IT-systemen. Arbetet har handlat om handläggning av utbetalningsärenden från den förra programperioden. Här kan statistik hämtas ut och denna redovisas tillsammans med den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen.

Medarbetare	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter (st) ¹⁾	159,53	160,18	164,11
– varav kvinnor	103,50	104,01	105,36
– varav män	55,49	56,17	58,76
Total sjukfrånvaro (%)	4,6	3,7	3,8
– varav kvinnor	5,3	4,6	4,9
– varav män	3,5	2,1	1,6
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%)	7,5	7,4	17,2
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	13,2	6,1	11,5

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar

Personalomsättningen nyanställda och avgångna, tillsvidareanställda i procent, skiljer sig mellan åren 2015–2013. Skillnaden ligger inom vad som kan anses vara normal rörlighet.

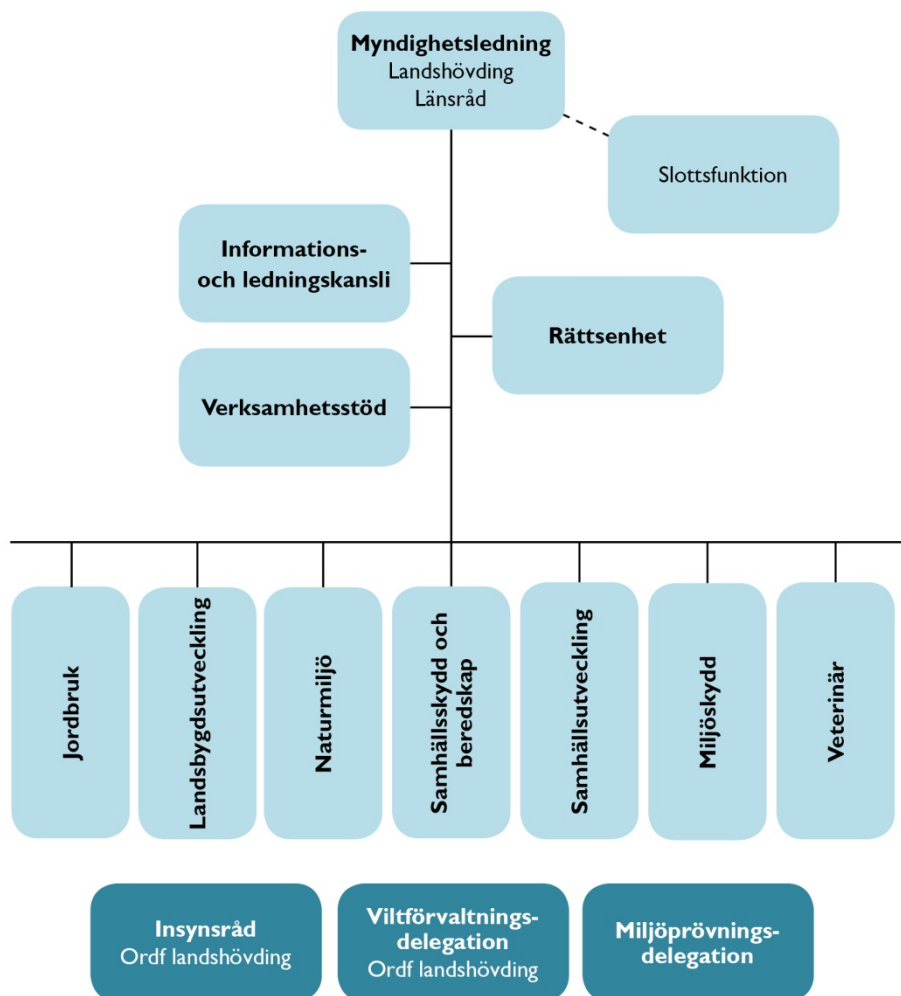
Ekonomi	2015	2014	2013
Verksamhetsintäkter (tkr)	151 010	150 762	150 769
- varav anslag (tkr)	90 968	91 429	86 822
- varav bidrag (tkr)	55 915	53 068	58 062
- varav avgifter och övrigt (tkr)	4 127	6 265	5 885
Verksamhetskostnader (tkr)	151 157	150 984	151 129
- varav kostnader för personal (tkr)	101 260	101 985	101 123
- varav kostnader för lokaler (tkr)	11 431	12 284	9 888
- varav övriga kostnader (tkr)	38 466	36 715	40 118
Lämnade bidrag och transfereringar (tkr)	50 905	56 428	43 150
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	60%	60%	58%
OH-kostnad av total kostnad (%)	27%	29%	27%
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ¹⁾	54,15	60,94	50,30

¹⁾ Konto 6912 Avskrivningar ingår sedan 2014 i summan för lokalkostnader. 2013 års värde är därför inte jämförbart.

Intäkter av avgifter är lägre jämfört med 2014. Detta beror på inkomna intäkter 2014, i samband med slutlig rösträkning av val till Europaparlamentet och val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige.

Kostnader för lokaler har minskat jämfört med föregående år. Detta beror på att det under 2014 gjordes avsättning för kommande dubbelhyra och återställande av lokaler i samband med flytt till nya lokaler 2015.

Organisation

Organisation per 2015-12-31.

Resultatredovisning

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den (förordning 2008:1346).

Inledning

Länsstyrelsen i Uppsala län verkar regionalt sektorsövergripande utifrån ett nationellt statligt helhetsperspektiv och detta utgör grunden vid lösandet av samtliga länsstyrelsens uppdrag. Detta är nära sammankopplat med uppdraget att främja länets utveckling och ha en dialog med regeringen rörande områden som är viktiga för länets utveckling. Följande exempel är ett urval av länsstyrelsens verksamheter där dessa perspektiv är särskilt framträdande.

Internationellt

I syfte att främja den regionala konkurrenskraften och för att stärka Sveriges och länets relationer till andra länder, arrangerades under året ett flertal aktiviteter för den diplomatiska kåren. Landshövdingen stod bland annat värd för den del av det tunisiska statsbesöket som ägde rum i Uppsala. Han mottog också Indiens president vid dennes besök i länet liksom Armeniens hälsovårdsminister. Ett nära löpande samarbete finns etablerat med den diplomatiska kåren inom för länet viktiga frågor.

Statliga myndigheter i Uppsala län

Landshövdingen har under året samlat samtliga myndighetschefer i länet i syfte att diskutera gemensamma frågor, utmaningar och samarbete. Vid mötet diskuterades bland annat synergieffekter genom myndighetssamverkan inom ekonomi, IT och personal- och administrationsfrågor liksom integration och möjliggörande av praktik för människor med utländsk

bakgrund. Därutöver möter landshövdingen rektorerna för Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet regelbundet, bland annat inom ramen för STUNS (Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle). Den nära verksamhetsmässiga kopplingen mellan länsstyrelsens uppdrag och flera av de myndigheter som finns representerade i Uppsala säkerställer en löpande samverkan relaterat till respektive sakområde. Under året har arbetet med flyktingssituationen resulterat i särskilt stor samverkan med relevanta myndigheter.

Regional tillväxt

Landshövdingen är ordförande i STUNS (Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle). STUNS verkar för att samla beslutsfattare kring gemensamma frågor och skapar därmed förutsättningar för regional tillväxt och konkurrenskraft i Uppsala län. Under året har STUNS beviljats stöd för fyra olika projekt. Det största av dessa projekt har bistått överföringen av Akademiska sjukhusets utvecklingsmodell till vård och omsorg i kommunal regi. Övriga projekt har syftat till att underlätta nyetableringar av life-science företag i länet, att utveckla ett material som skapar en tydligare bild av hur innovationsstödsstrukturen fungerar i länet (i syfte att göra stöden mer tillgängliga) samt till att utveckla ett koncept kring återkommande seminarium för att synliggöra Uppsalas innovationssystem. Inom ramen för STUNS finns

Uppsala Innovation Center (UIC) som rankas som Sveriges bästa företagsinkubator. På nationell nivå ingår Landshövdingen i den rådgivande panelen för SWELife. SWELife tar det nationella ansvaret för att utveckla hållbara strukturer och processer för hela den svenska life-science sektorn. STUNS-verksamheten Uppsala BIO finns representerat i SWELifes programkontor.

De regionala projektmedlen har under året finansierat en bredd av projekt som stimulerat företagsfrämjande insatser, innovationsdrivande insatser och internationaliserings- och etableringsprocesser, men också stimulerat den regionala livsmedelsmarknaden och kultur- arvsarbete med mera. Arbetet med fördelningen av de regionala projektmedlen har skett i en nära dialog med regionförbundet och de horisontella målen har beaktats så att projektmedlen också kommer kvinnor, unga och utlandsfödda till del. De regionala projektmedel har fördelats till projekt som relaterar till målen i den regionala utvecklingsstrategin – en innovativ, växande, kompetent och attraktiv region.

Länsstyrelsen har under 2015 också varit representerat i en regional styrgrupp för områdena inkluderande tillväxt och arbetsmarknadsfrågor. Förutom länets kommuner och landsting har även andra statliga myndigheter medverkat i arbetet, däribland Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Länsstyrelsens huvudfokus i denna samverkan har varit integration och etablering.

Stöd till lantbruk

Länsstyrelsen har under 2015 haft som ambition att så många lantbrukare som möjligt ska få sin ersättning vid första möjliga utbetalningstidpunkt. 2015 har dock varit ett utmaningars år, då nya regler för direktstöden, miljöersättningarna och kompensationsstödet börjat gälla, samtidigt som sena beslut på EU-nivå gjort att reglerna, och därmed även data-systemen, försenats. Länsstyrelsen kunde ändå betala ut direktstöden till 89 procent av lantbrukarna före årsskiftet. Delutbetalningar för gamla och nya miljöersättningar kunde även de betalas ut före årsskiftet till huvuddelen lant-

brukarna. Länsstyrelsen mål för fältarbetet med arealkontroller kunde uppfyllas, och även register- och tvärvillkorskontroller hanns med i tid. För att ajourhållningen i fält skulle kunna slutföras i tid gjordes en punktinsats under hösten. Länsstyrelsen har genomfört handläggning och kontroll av ansökningar, samt beslut om utbetalningar, i enlighet med Jordbruksverkets anvisningar i handläggarstödet på Ladan, Jordbruksverkets webbplats för information till länsstyrelserna, och de förordningar och föreskrifter som är aktuella för respektive ersättningsform.

Samhällsplanering & bostadsbyggande

Den starka utvecklingen av bostadsbyggande i länet gör att miljö- och hälsoskyddfrågor i hög grad aktualiseras i samband med planering men också i de ärenden om tillstånd, anmälan och dispenser som exploatering medför. I arbetet med uppdraget att stödja kommunerna i syfte att underlätta inträdet på bostadsmarknaden för resurssvaga personer, har arbetet resulterat i bildandet av ett regionalt nätverk i bostadssociala frågor. Handläggningen av ärenden om överklagade detaljplaner samt lov och förhandsbesked har prioriterats med anledning av inriktningsmålen i regleringsbrevet för 2015.

Under november arrangerade länsstyrelsen en särskild utbildning för länets kommunstyrelseledamöter där samhällsplanering var i fokus. Sammanlagt deltog cirka 60 politiker från länets åtta kommuner i denna sammankomst.

Under 2015 har länsstyrelsen, i likhet med tidigare år, samlat in uppgifter från länets kommuner om läget på bostadsmarknaden via bostadsmarknadsenkäten. En analys av kommunernas bedömning har sammanställts och återkopplats till kommunerna.

Inom ett särskilt utvecklingsprojekt har länsstyrelsen varit i kontakt med ett flertal aktörer som i de flesta fall bekräftar problematiken med tillgången till betaltjänster. I samband med sedel- och myntbytet som inleddes hösten 2015 har länsstyrelsen via sin webbplats spridit information om detta.

Under 2015 har WKP-projektet (Webbaserad katalogtjänst för planeringsunderlag) levererat ett första version av systemet Planeringskatalogen för att hantera underlag för samhällsplaneringen. En nationell redaktion inom projektet, där Boverket ingår, har kontakt med ansvariga myndigheter för att inventera nationella planeringsunderlag.

Länsstyrelsen har under 2015 varit värd för Mälarkonferensen med cirka 160 deltagare från bland annat regionens kommuner, centrala myndigheter och näringslivet. Vid mötet presenterade länsstyrelsen rekommendationer för byggande längs Mälarens stränder med avseende på risken för översvämningar

Översynen av länets riksintressen för kulturmiljövård har fortsatt under 2015. Syftet är att verka för att förtydliga riksintresseområdenas värden och att utveckla förståelsen av dem i samhällsplaneringen.

Krisberedskapen i länet

Länsstyrelsen har sedan flera år tillbaka ett etablerat regionalt krissamverkansnätverk, C-Sam, vars huvudsyfte är att öka länets förutsättningar att hantera kriser. Resultatet av det upparbetade och regelbundna kunskapsutbytet inom C-Sam är att förankring och en ökad samsyn utvecklas i Uppsala län rörande frågor som rör samhällets krisberedskap. Under året har länsstyrelsen genomfört två möten med det strategiskt inriktande Krissamverkansrådet och behandlat frågor såsom utredningen av skogsbranden i Västmanland 2014, planeringen av civilt försvar och regionala perspektiv på våldsbejakande extremism.

Den årliga krisberedskapskonferensen i Gimo, riktad till länets förtroendevalda och cheftjänstemän, erbjöd deltagarna en orientering i frågor som rör säkerhet, krishantering och krisberedskap på lokal, regional såväl som nationell och internationell nivå. Deltagarna fick bland annat ta del av aktuell forskning och kunskap kring hybridkrigföring, våldsbejakande extremism och de påverkanskampanjer som pågår och riktar sig mot Sverige.

Varje mandatperiod ska kommunerna och landstinget lämna in risk- och sårbarhetsanalyser. Samtliga åtta kommuner och landstinget har lämnat in den till länsstyrelsen. Vidare har länsledningen genomfört kommunbesök. I samband med besöken identifierades utvecklingsbehov och framgångsfaktorer.

Tryggare Uppsala län

Landshövdingen är ordförande och koordinerar samverkansorganet Tryggare Uppsala län. I detta forum verkar offentliga aktörer tillsammans med aktörer från civila samhället för att stärka tryggheten i länet. Det trygghetsskapande arbetet är både en del av det hälsofrämjande och det samhällsskyddande arbetet.

Civil-militär samverkan

Under året har samverkan med Försvarsmakten genomförts främst genom Militärregion stab Mitt, MR M. Tillsammans med MR M har länsstyrelsen påbörjat en länsvis resursinventering som kommer att ligga till grund för digitalisering av det Militärgeografiska verket (MGV). Länsstyrelsen har också genomfört ett antal utbildningsinsatser inom området för aktörer som är berörda av arbetet med civilt försvar, samt deltagit som observatörer vid en stabsövning hos Ledningsregementet. Arbetet i projektet har bidragit till ökad kunskap om civilt försvar hos länets aktörer och också utvecklat nya nätverksstrukturer inom området.

Flyktingsituationen

Sedan den 11 september har länsstyrelsen arbetat aktivt med flyktingsituationen för att stödja Migrationsverket och länets aktörer i flyktingsituationen. För en hållbar hantering över tid på myndigheten finns en organisation bestående av styrgrupp och enhetschefer. Enheterna som är involverade i arbetet är integration, krisberedskap, information och administration. Det operativa arbetet sker i en samordningsgrupp från följande enheter: samhällsskydd och beredskap, samhällsutveckling, landsbygdsutveckling, information och rättsheten.

Länsstyrelsen har varit och är sammankallande i veckovisa möten med aktörerna i länet, flyktingsituationen har behandlats inom flera av de

existerande nätverken som länsstyrelsen sammankallar till, nämnas bör ordinarie samverkanskonferenser inom C-Sam, Tryggare Uppsala län (samverkan kommun-polis), arbetsgruppen LEH inom C-Sam samt strategiska ledningsgruppen för integration och etablering i Uppsala län. Länsstyrelsen har sammanställt regionala lägesbilder, vilka har rapporterats till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Underlag har samlats in från länets kommuner, landstinget och Polismyndigheten via Webbaserat informationssystem (WIS). På detta sätt har regionala och lokala behov lyfts till en nationell nivå.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsstyrelsen har under året anordnat två utbildnings- och kompetensutvecklingstillfällen för länets livsmedelsinspektörer med deltagande från Livsmedelsverket och landstingets smittskyddsläkarenhet. Inom djurskyddskontrollen har länsstyrelsen höjt andelen normalkontroller i förhållande till kontroller utförda efter inkomna anmälningar om vanvård av djur. Trots att myndigheten har arbetat aktivt för att effektivisera djurskyddskontrollen har prioriteringar varit nödvändiga, och därför har länsstyrelsen genomfört projektinriktad kontroll av nötkreaturshållare, personer med djurförbud samt tillståndspliktiga hästverksamheter.

Landsbygdsutveckling

Länsstyrelsen har under 2015 slutfört arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020, som godkändes av Jordbruksverket och länsstyrelsen i slutet av året. Länsstyrelsen har även påbörjat informationsinsatser om stöden i Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020. I den nya programperioden finns ett stort intresse för bredbandsstödet. Detta har inneburit att tilldelade medel för bredbandsstödet i första omgången, motsvarande cirka 96 miljoner kronor, redan är övertecknade. Vidare har länsstyrelsen betalat ut samtliga kvarvarande stöd inom Landsbygdsprogrammet 2007–2013 i och med att den gamla pro-

gramperioden avslutas. Under året har länsstyrelsen tagit initiativet till att starta ett antal fleråriga fiskevårdsprojekt.

Naturvård

Länsstyrelsen har under året samarbetat med bland annat Upplandsstiftelsen och länets kommuner för att optimera genomförandet av skydd av värdefulla naturområden och områden värdefulla för friluftsliv. Ett viktigt fokusområde har varit att underlätta skyddsarbetet för kommunerna och påskynda processen med att bilda kommunala naturreservat.

Länsstyrelsen deltar som en part i EU-projektet Baltic Flows, som är ett projekt om ytavrinning i stad och land där länderna Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Storbritannien och Sverige deltar. I projektet ingår representanter från forskning, myndigheter och näringsliv från de deltagande länderna. Målet med projektet är att skapa en regional kompetensresurs och en grund för utveckling av nya metoder och teknik för övervakning och hantering av ytavrinning. Länsstyrelsen har inom ramen för projektet etablerat ett nätverk tillsammans med företrädare för myndigheter, forskning och näringsliv i länet.

Länsstyrelsens samrådsgrupp för naturvård har haft tre träffar under året. Den ena genomfördes som ett fältnöte där olika skogsintressenter diskuterade naturvärden. Huvudtemat vid övriga möten var miljöövervakning, länets ansvarsarter och ansvarsnaturtyper, kompletterande metod för skydd av skog (Nya Komet) och mål för friluftspolitiken.

Länsstyrelsen förvaltar 114 naturreservat, 71 Natura 2000-områden, 30 naturminnen och 37 djurskyddsområden i länet. Förvaltningsåtgärderna har genomförts både av anlitate entreprenörer och av egen fältpersonal. Länsstyrelsen har under året träffat naturvårdsförvaltare från Åland för att utbyta erfarenheter om naturreservatsförvaltning.

Länsstyrelsen har arbetat med att ta fram ett kunskapsunderlag som beskriver regionala ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i länet.

Kunskapsunderlaget ska i första hand underlätta och effektivisera länsstyrelsens arbete som berör skyddsvärd natur men också kunna användas av andra naturvårdsaktörer i länet. I arbetet med framtagandet av kunskapsunderlaget har dialog förts med myndigheter, kommuner, forskare, hembygdsförbundet, LRF och representanter för ideell naturvård.

Miljö- och hälsoskyddskyddsfrågor

Den starka utvecklingen av bostadsbyggande i länet gör att miljö- och hälsoskyddsfrågor i hög grad aktualiseras i samband med planering men också i de ärenden om tillstånd, anmälan och dispenser som exploatering medför. Länsstyrelsen har genom tvärsektoriellt arbete verkat för att synliggöra de aspekter som berör miljö- och hälsoskydd.

Länsstyrelsen har i samverkan med miljöprövningsdelegationerna i landet fortsatt arbetet med rutiner och nya arbetssätt för att, med bibehållen hög kvalitet, snabbare och effektivare kunna handlägga ärenden om tillstånd till miljöfarliga verksamheter.

Under året har länsstyrelsen samverkat med flera länsstyrelser, Havs- och vattenmyndigheten samt Arbets- och miljömedicin i vår tillsynsvägledning. Arbetet sker utifrån länets behov och miljö kvalitetsmålen. Vidare har länsstyrelsen under året tagit initiativ, i samverkan med kommunerna i länet, till att frågan om Regional miljösamverkan kommer att utredas under 2016.

Energi och klimat

Länsstyrelser har genomfört flera projekt i syfte att samordna och leda det regionala arbe-

tet med energiomställning och minskad klimatpåverkan. Bland dessa finns insatser för att effektivisera kommunala transporter, verka för ett hållbart resande och öka utbyggnaden av laddinfrastruktur för elstolpar.

Folkhälsa

Länsstyrelsen har genomfört en särskild kartläggning för att synliggöra problemet med rökning på skolgårdar. Kartläggningen visar att rökning och bristande information om hur tobakslagen följs förekommer på alla de observerade skolorna.

Integration och etablering

Länsstyrelsen inlett samarbete med olika delar av den civila sektorn. Bland annat tillsammans med Uppsala kommun, Arbetsförmedlingen och Rotary i syfte att rekrytera yrkesmentorer till nyanlända. Inom samhällsorienteringen och SFI har samarbetet skett med olika studieförbund. En särskild insats var att ge SFI-studerande möjlighet att besöka naturreservatet Hjälstaviken.

Jämställdhet

Under året har länsstyrelsen arrangerat konferenser som särskilt har lyft barn och ungas utsatthet av våld i nära relationer. En särskild konferens arrangerades i syfte att förebygga våld med särskilt fokus på just våld i ungas egna nära relationer.

Tillsyn

Länsstyrelsen har under året utfört tillsyns-uppgifter i enlighet med lagar och förordningar. En närmare beskrivning av den tillsyn som utförts ges under respektive verksamhetsområde.

Övrig förvaltning

Volym och kostnader

Avser verksamhet 20* och 21*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,11	2,85	0,86
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	3,49	5,71	2,89
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	2,89	5,34	2,29
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	5 382	8 329	3 869
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	3,56	5,52	2,56
Antal ärenden, inkomna och upprättade	645	733	579
Antal beslutade ärenden	643	772	633
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	4	22
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	621	319	982

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Årsarbetskrafter och därmed även verksamhetskostnaderna är betydligt lägre än 2014. Den stora skillnaden beror på förra årets slutliga rösträkning av val till Europaparlamentet och val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige.

Länsstyrelseinstruktion 4 § – allmänna val
Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen. Länsstyrelsen har haft 15 sammanträden och fattat 62 beslut för att utse nya ledamöter och ersättare i kommun- och landstingsfullmäktige, vilket är fler än föregående år.

Trafikföreskrifter

Volym och kostnader

Avser verksamhet 25*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,05	0,03	0,03
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,73	0,63	0,58
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,49	0,42	0,37
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	699	568	489
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,46	0,38	0,32
Antal ärenden, inkomna och upprättade	251	158	230
Antal beslutade ärenden	303	119	141
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	55	58	32
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelsen har under 2015 avsatt drygt 60 procent av en heltidstjänst att handlägga ärenden om lokala trafikföreskrifter. Detta är i paritet med de resurser som lades ner inom sakområdet under de två tidigare åren.

Precis som tidigare år har huvuddelen av arbetet utgjorts av att utreda ansökningar om nya eller förändrade lokala trafikföreskrifter utifrån trafiksäkerhets- och transportpolitiska mål. Ärendena har initierats både av allmänheten och av andra myndigheter. En viss arbetsinsats har också använts för att kvalitetssäkra informationen i den Rikstäckande databasen för trafikföreskrifter (RDT). Antalet ärenden äldre än två år har minskat från 58 till 55 stycken

under 2015. Under året var antalet inkommande ärenden cirka 100 fler än föregående år, men antalet beslutade ärenden var cirka 180 fler. Den totala ärendebalansen har således minskat något.

Den stadigt ökande ärendebalansen har medfört att länsstyrelsen under hösten 2014 genomförde en översyn av möjligheterna att öka handläggningstakten. En satsning på ytterligare resurser för att minska gapet mellan inkommande och beslutade ärenden gjordes också. Antalet ärenden äldre än två år har minskat, men inte i den takt länsstyrelsen hoppats på.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Volymer och kostnader

Avser verksamhet 28*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,92	0,38	0,99
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	8,80	8,80	9,06
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,11	5,73	6,12
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	9 284	9 343	9 249
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	6,14	6,19	6,12
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 268	1 229	1 222
Antal beslutade ärenden	1 288	1 203	1 189
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	19	13	123
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelsen har anordnat två utbildnings- och kompetensutvecklingstillfällen för länets kommunala livsmedelsinspektörer. Fokus riktades mot ny lagstiftning gällande tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna och offentlig kontroll av dricksvatten. En av länsträffarna genomfördes i samverkan med Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Som en del av länsstyrelsens arbete med att genomföra revisioner av den kommunala livsmedelstillsynen har länsstyrelsen inhämtat samtliga kommuners kontrollplaner, vilka kommer ligga till grund för kommande revisioner.

Länsstyrelsen har uppnått målsättningen inom kontrollområdet foder och livsmedel i primärproduktionen genom utförda tvärvillkorskontroller men även genom riskbaserade kontroller av spannmålsproducenter. Uppmärksammade brister har främst rört avsaknad av dokumentation, exempelvis gällande karenstider vid behandlingar med växtskyddsmedel samt skadedjursbekämpning. Länsstyrelsen har arbetat med att uppdatera och komplettera länsstyrelsernas gemensamma register över primärproducenter, PRIMÖR.

Tillsynen över länets djurhälsopersonal har följt länsstyrelsens långsiktiga plan som innebär att ha en regelbunden och riskbaserad kontroll av all, i länet verksam, djurhälsopersonal, bedriva tillsyn av villkorad läkemedelsanvänd-

ning samt kontroll av hur läkemedel hanteras på gårdsnivå.

Målet för kontrollen av animaliska biprodukter (ABP) uppfylldes under året. Länsstyrelsen har deltagit i ett nationellt tillsynsprojekt inom området och kontrollerat den omlastningsplats för animaliskt avfall som finns i länet samt en transportör. Länsstyrelsen fann brister i skötseln av omlastningsplatsen och även i transportörens rutiner. Bristerna åtgärdades efter myndighetens påpekande.

Antal inkomna anmälningar om vanvård av djur ligger på samma nivå som år 2014. Myndigheten har sett en minskning av inkomna underrättelser från Livsmedelsverkets officiella veterinärer på slakterier i förhållande till det stora antalet förra året. Länsstyrelsen har arbetat aktivt för att ytterligare minska andelen obefogade anmälningskontroller som under året uppgått till 35 procent. Under året har länsstyrelsen reviderat verktyget för att prioriteringsklassa inkommande anmälningsärenden och effekter av detta förväntas under kommande år. Målsättningen för arbetet med prioriteringsordningen har varit att säkerställa att myndighetens resurser används så att de gör största möjliga djurskyddsnytta och under året har nästan vartannat anmälningsärende enbart hanterats administrativt. För att effektivisera verksamheten har länsstyrelsen, när det har bedömts lämpligt, endast följt upp påpekade brister administrativt.

Länsstyrelsen har inom djurskyddskontrollen ökat andelen normalkontroller i förhållande till kontroller utförda med anledning av anmälan om vanvård av djur. Myndigheten har utfört normalkontrollerna inom olika kontrollprojekt som innefattat riskbaserad kontroll med fokus på nötkreatur, djurförbud och tillståndspliktiga hästverksamheter. Samtliga kontrollerade besättningar i nötkreatursprojektet uppvisade någon form av djurskyddsbrist och flertalet gårdar hade allvarliga brister som krävde åtgärder. Detta visar att det riskbaserade uttaget

av kontrollgårdar fungerat träffsäkert. I djurförbudsprojektet uppmärksammade länsstyrelsen att 30 procent av de kontrollerade personerna inte följde djurförbudet och i dessa ärenden har myndigheten vidtagit vidare åtgärder. Under året har länsstyrelsen kontrollerat hästpass vid 29 tillfällen och då främst inom hästprojektet. Detta är ett ökat antal hästpasskontroller jämfört med tidigare år. I nästan 40 procent av fallen saknade en eller flera av hästarna pass.

Regleringsbrev – djurskydd

RB 6. Länsstyrelserna ska rapportera om eventuella problem med hot och våld riktat mot personal inom verksamhetsområdet livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor.

Under året har fyra incidenter skett och rapporterats i länsstyrelsens skade- och tillbudssystem. Samtliga tillbud har inträffat ute i fält vid djurskyddskontroller. Vid dessa tillfällen har fem djurskyddshandläggare och två praktikanter varit drabbade varav en handläggare vid tre och en handläggare vid två av tillbudena. Ingen av incidenterna har haft fysiska personskador som följd. Incidenterna har huvudsakligen handlat om verbala och fysiska hot samt hot om självskada. Även lättare våld och skadegörelse på länsstyrelsens egendom har inträffat. En av incidenterna är polisanmäld.

Länsstyrelsen lägger stor vikt vid att ha en god arbetsmiljö som är så fri från hot och våld som möjligt. Dock finns risken för hot och våld ständigt närvarande för vissa yrkesgrupper. Länsstyrelsen har ett väl inarbetat arbetssätt för att i möjligaste mån förebygga och bedöma potentiellt hotfulla personer och riskfyllda situationer, och det finns rutiner för rapportering och uppföljning av incidenter. Personal som jobbar ute i fält använder mobilsystemet Rakel enligt fastlagda rutiner. Rakel kommunicerar direkt mot SOS Alarm och det finns möjlighet att positionera och bakgrundsavlyssna användaren vid behov.

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsfakta	2015	2014	2013
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	10	13	18
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	6,6	6,4	8,0
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,2	0,2	0,2
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,1	0,0	0,1
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0,0	0,0	0,0
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	1	1	1
Antal kontroller av hästpass	29	17	12

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Under året har länsstyrelsen genomfört ett tillsynsprojekt inom djurskyddskontrollen inriktat på hästverksamheter och med anledning av detta har kontroller av hästpass fått ett ökat fokus.

Den tid som lagts ner inom området kontroll av foder i primärproduktionen har inte kunnat särskiljas i tidrapporteringen från andra områden och därför är värdet i tabellen missvisande. Årets arbetsinsats inom området har uppgått till uppskattningsvis 0,2 årsarbetskrafter.

Länsstyrelseinstruktion 4 § – veterinär verksamhet och djursjukdomar

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar.

Tillsynen över veterinärers verksamhet har följt länsstyrelsens långsiktiga plan vilken innebär att myndigheten ska bedriva en regelbunden och riskbaserad kontroll av samtliga, i länet verksamma, veterinärer. Fokus på kontrollerna har legat vid att granska rutiner runt villkorad läkemedelsanvändning och antibiotikaförskrivning. De brister som myndigheten har uppmärksammat rör främst ofullständig dokumentation och redovisning.

Länsstyrelsen har prioriterat kontrollen av hur läkemedel hanteras på gårdsnivå under första halvåret 2015. Kontrollerna har myndigheten utfört främst i samband med tvärvillkors- och djurskyddskontroller. Länsstyrelsen bedömer att hanteringen av läkemedel på gårdsnivå fungerar tillfredsställande.

Länsstyrelsen har inför ikraftträdandet av ny lagstiftning rörande identifiering av hästdjur fördjupat hästpasskontrollen under året. Kontrollerna har främst utförts i samband med ett tillsynsprojekt inriktat på verksamheter med hästar.

Länsstyrelsen har övervakat resultaten av inkomna rapporter vad gäller anmälningspliktiga sjukdomar. Inga större sjukdomsutbrott har skett i länet under 2015. Länsstyrelsen har anordnat samverkansträffar för länets fältverksamma veterinärer. Syftet med samverkansträffarna har varit att förstärka beredskapen vid epizootiska sjukdomsutbrott genom utbildning och visning av länsstyrelsens nya förbättrade epizootilokaler. I samband med detta har myndigheten uppdaterat den regionala beredskapsplanen för epizootisjukdomar.

Regional tillväxt

Volym och kostnader

Avser verksamhet 30*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,34	1,31	1,86
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,46	1,00	1,28
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,13	1,44	1,92
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 319	2 097	3 562
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,53	1,39	2,36
Antal ärenden, inkomna och upprättade	32	34	34
Antal beslutade ärenden	20	27	38
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	1	1
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	3 220	3 749	3 986

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Resursinsatsen under 2015 är något lägre än resursinsatsen under föregående år, fördelat på knappt 20 procent män och 80 procent kvinnor. En betydande del av insatsen har varit att i ett särskilt projekt bevaka tillgången till grundläggande betaltjänster i Uppsala län. Andelen inkomna och upprättade ärenden ligger på samma nivå som under tidigare år, liksom de

bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen. Detta kommer sig av att länsstyrelsens anslag för regional tillväxt varit relativt konstant de senaste åren samtidigt som det finns en stor potentiell målgrupp med goda projektidéer som kan konkurrera om dessa medel.

Regleringsbrev – regionalt tillväxtarbete

RB 28. Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på och kommentera inom vilka områden samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet samt hur denna samverkan har utvecklats.

Regionförbundet Uppsala län och länsstyrelsen har ett gott samarbete på samtliga nivåer. Landshövdingen träffar ordföranden, länsrådet och regiondirektören har regelbundna avstämningar och enhetschefer möter enhetschefer för

att samverka inom olika uppdrag. Enskilda handläggare träffar varandra för att avhandla specifika sakfrågor och länsstyrelsen deltar även i regionförbundets nyligen uppstartade nätverk Aktörer för samverkan i Uppsala läns

näringsliv, Kompetensforum för besöksnäringen och Nätverk för destinationsutveckling i Uppsala län.

De flesta sakområden som hanteras av både regionförbundet och länsstyrelsen, och som på något sätt kan kopplas till tillväxt, diskuteras. Exempel på sådana ämnen är jämställdhet, kompetensutveckling, energi och miljöfrågor, planfrågor, bredband och digitala frågor och EU-stöd. Frågorna diskuteras både på anordnade seminarium, personliga träffar och vid samverkansprojekt. Länsstyrelsen har även en roll i regionförbundets partnerskap för affärsutvecklingscheckar för internationalisering som sedan år 2015 hanteras av regionförbundet på uppdrag av Tillväxtverket. Under år 2015 har regionförbundet startat upp arbetet med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi (RUS) och länsstyrelsen deltar kontinuerligt i detta arbete.

På lokal och regional nivå är länsstyrelsens dialog med länets kommuner, Regionförbundet Uppsala län och Kollektivtrafikmyndigheten viktig i såväl strategiska infrastrukturfrågor som frågor om fysisk planering av både infrastruktur och bebyggelse. Dialogen med dessa aktörer sker ärendeanknuten, genom kommunbesök samt via deltagande i regionförbundets och Kollektivtrafikmyndighetens Forum för fysisk planering (FFFP). I FFFP behandlas frågor kopplade till regional utvecklingsstrategi, översiktsplanering och bebyggelse- och

infrastrukturplanering. Uppsala kommun, som är den största kommunen i länet, bjuder två till fyra gånger per år in länsstyrelsen och andra aktörer till ett forum för väg- och banfrågor. Länsstyrelsen har under året deltagit i två av dessa möten.

För att genomföra åtgärder gällande arbetet med klimatanpassning och nå ut med kunskap på detta område genomför länsstyrelsen samverkan med länets kommuner regelbundet. Under 2015 har den regionala klimatanpassningsgruppen träffats tre gånger (se även kapitel Energi och klimat).

Ett annat viktigt forum är Tillväxtrådet som leds av regionförbundet. Här deltar länsstyrelsen, samtliga kommunala näringslivschefer, Almi företagspartner, Handelskammaren Uppsala, Uppsala universitet, Sveriges lantbruksuniversitet och Stiftelsen för universitet, näringsliv och samhälle (STUNS). Tillväxtrådet används för strategisk tillväxtdiskussion och för operativt arbete kring tillväxtfrågor i länet.

Länsstyrelsen har under 2015 också varit representerat i en regional styrgrupp för områdena inkluderande tillväxt och arbetsmarknadsfrågor. Regionförbundet har bidragit med kansliresurser. Förutom länets kommuner och landsting har även andra statliga myndigheter medverkat i arbetet, däribland Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Länsstyrelsens ingång i denna samverkan har varit integration och etablering.

RB 29. Berörda länsstyrelser ska beskriva hur användningen av medel från anslag 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt bidrar till genomförandet av det regionala tillväxtarbetet, samt hur användningen av medlen relaterar till inriktningen i den regionala utvecklingsstrategin i länet.

De regionala projektmedlen har under året finansierat en bredd av projekt som stimulerat företagsfrämjande insatser, innovationsdrivande insatser och internationaliserings- och etableringsprocesser. Några av projekten har även bidragit till att utveckla den regionala livsmedelsmarknaden och länets kulturarvsarbete. Arbetet med fördelningen av de regionala projektmedlen har skett i en nära dialog med regionförbundet och de horisontella målen har

beaktats så att projektmedlen också kommer kvinnor, unga och utlandsfödda till del. De regionala projektmedlen har fördelats till projekt som relaterar till målen i den regionala utvecklingsstrategin – en innovativ, växande, kompetent och attraktiv region.

För att marknadsföra Uppsala och belysa de möjligheter till utbyte och lärande som finns besökte Landshövdingen i september Minne-

sota, USA. Delegationen inkluderade även Uppsala Universitet, Uppsala kommun och Handelskammaren. Landshövdingen har också stått värd för besök av Tuniens president, Indiens president samt Armeniens hälsovårdsminister. Länsstyrelsen har även mottagit en tunisisk delegation av representanter från inrikesministeriet, parlamentet, valkommissionen samt den tunisiska motsvarigheten till SKL (Sveriges kommuner och landsting). Länsstyrelsen informerade och utbildade vid detta besök delegationen om vår verksamhet samt om valprocessen.

Det gränsregionala tillväxtarbetet har också bedrivits genom länsstyrelsens löpande deltagande i Nordiska skärgårdssamarbetets styrelsearbete.

En betydande del av de regionala projektmedlen har fördelats till Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle (STUNS). STUNS verkar för att samla beslutsfattare kring gemensamma frågor och skapar därmed förutsättningar för regional tillväxt och konkurrenskraft i Uppsala län. Under året har STUNS beviljats stöd för fyra olika projekt. Det största av dessa projekt har bistått överföringen av Akademiska sjukhusets utvecklingsmodell till vård och omsorg i kommunal regi. Övriga projekt har syftat till att underlätta nyetableringar av life science-företag i länet, att utveckla ett material som skapar en tydligare bild av hur innovationsstödsstrukturen fungerar i länet (i syfte att göra stöden mer tillgängliga) samt till att utveckla ett koncept kring återkommande seminarium för att synliggöra Uppsalas innovationssystem.

Regleringsbrev – tillgång till kommersiell service

RB 30. För sin uppgift att verka för en god tillgång till kommersiell service för medborgare och företag ska berörda länsstyrelser redovisa och kommentera vilka insatser som genomförts, resultaten av dessa och vilka aktörer som deltagit samt på vilket sätt insatserna förhåller sig till övriga insatser för hållbar regional tillväxt i länet. Redovisningarna ska relatera till målen i länets regionala serviceprogram.

Länsstyrelsen tog under 2014 fram ett nytt regionalt serviceprogram för Uppsala län 2014–2018. Programmet ska utgöra en vägledning för hur servicefrågor ska hanteras i de delar av länet där kommersiell service är, eller

Under 2015 har arbetet med att ta fram en nationell livsmedelsstrategi påbörjats och som ett led i detta har länsstyrelsen deltagit i ett dialogmöte kring en eventuell regional strategi för Uppsala län. Länsstyrelsen har även bidragit till att lyfta den småskaliga regionala livsmedelsproduktionen i länet genom att medverka i Bondens egen matfestival som hölls i Botaniska trädgården i Uppsala i slutet av sommaren 2015.

Länsstyrelsen har fortsatt att bedriva ett nationellt och internationellt samarbete för att göra länets främsta Linnéminnen till en del av ett internationellt vetenskapshistoriskt världsarv (The Rise of Systematic Biology). Länsstyrelsen har bland annat haft kontakt med myndigheter och förvaltare i de tilltänkta partnerländerna, samt presenterat projektet i olika sammanhang på såväl nationell som internationell nivå.

Under året har arbetet med att bättre koppla ihop olika verksamhetsområden fortsatt. Ett exempel är utvecklingen av samverkan mellan regional tillväxt, landsbygdsutveckling och integration/etablering där handläggarna inom respektive område kontinuerligt stämmer av sitt arbete med varandra för att hitta möjliga samarbetsvägar och/eller synergieffekter.

I kontakterna med företag uppmärksammas också konkurrensfrågan kontinuerligt. Inga konkurrensöverträdelser har kommit till länsstyrelsens kännedom.

är på väg, att försämrats. Målet är att bidra till ett gott utbud av service i länets gles- och landsbygd.

I det regionala serviceprogrammet ligger fokus på bevarande eller nystartande av dagligvarubutiker samt på tillgång till drivmedelsstationer. Uppsala län har enbart arbetat med investeringsstöd och hemsändningsbidrag till dessa verksamheter och följaktligen har en stor del av arbetet inom serviceprogrammet idag flyttats över till landsbygdsprogrammet. I såväl det regionala serviceprogrammet som i den regionala handlingsplanen för landsbygdsprogrammet så hittar man dock den gemensamma nämnaren samverkan. Detta är en grund för att de uppsatta målen ska kunna nås. Det kan röra sig om såväl samverkan med kommuner som organisationer och för att uppmuntra detta engagemang ska regelbundna möten och kontakter hållas med dessa intressenter.

Länsstyrelsen startade under föregående år en temagrupp för lokal service och attraktiv landsbygd. Gruppen utgörs av de representanter från länets partnerskap för landsbygdsprogrammet (som även är partnerskap för serviceprogrammets frågor) som anmält att de har ett intresse av att vara med och påverka frågorna. Gruppen har varit med och tagit fram de prioriteringar för området kommersiell och offentlig service som finns i den regionala handlingsplanen för landsbygdsprogrammet och frågorna lyftes även på ett tematiskt partnerskapsmöte för landsbygdsprogrammet hösten 2015. Många av de aktörer som är verksamma i partnerskapet för landsbygdutveckling är även delaktiga i arbetet med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi (RUS) för Uppsala län och är måna om att se en regional tillväxt som når över hela länet.

Till följd av att länets tilldelade medel för kommersiell service är förbrukade sedan tidi-

Länsstyrelseinstruktion 5 § – förenkla för företag

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag.

Som ett led i arbetet med att förenkla för företag har länsstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp för att se över resultaten i brukarundersökningen. Syftet har varit att ta fram förslag på förbättringsåtgärder. Länsstyrelsen har också arbetat med att förenkla språket i beslut och annan

gare och att landsbygdsprogrammets stöd inte kunnat beslutas om under 2015 har länsstyrelsen inte kunnat besluta om några nya investeringsstöd under året. Det inkommer dock regelbundet förfrågningar om stöden, främst från dagligvaruhandlarna, men även angående servicepunkter och drivmedelsstationer. Flera av frågeställarna uppger även att de har registrerat ansökningar i Jordbruksverkets e-tjänst för ansökan om företags- och projektstöd, en möjlighet som öppnades i augusti 2015. Två kommuner har sökt och beviljats hemsändningsbidrag.

För att sprida information om landsbygdsfrågor, inklusive kommersiell service, har länsstyrelsen startat upp nyhetsbrevet Landsbygd Uppsala län. Nyhetsbrevet skickas regelbundet ut till aktörer verksamma inom lantbruk och/eller landsbygdsutveckling i länet och når idag cirka 1 600 mottagare. Sedan tidigare lyfts även frågorna på länsstyrelsens Facebooksida Landsbygd Uppsala län.

Länsstyrelsen har under året deltagit i två träffar, arrangerade av Tillväxtverket, angående regional service. Under dessa möten har stort fokus legat på de frågor som förs över till landsbygdsprogrammet och vad detta kommer att innebära för såväl sökande som för dem som idag arbetar med de aktuella stöden. Den träff som hölls i november innebar även en gemensam dag där myndigheter, kommuner, organisationer med flera kunde mötas. Dagen blev ett uppskattat arrangemang då denna typ av möten och samverkan är centrala för att projekt inom området kommersiell och offentlig service ska kunna nå framgång.

kommunikation med företag. Länsstyrelsens webbplats har kontinuerligt uppdaterats och utvecklats för att företag ska kunna finna aktuell information gällande exempelvis ansökningar om tillstånd, bidrag eller stöd.

Under året har länsstyrelsen deltagit vid möten som Handelskammaren anordnat och där bland annat diskuterat förenklingsarbete med de företag som deltagit. En löpande dialog har också förts med länets kommuner i frågor som rör förenklingsarbetet för företag.

Länsstyrelsen har rapporterat förenklingsarbetet under 2015 till Länsstyrelsen i Kronobergs län som är samordnare av redovisningen enligt uppdrag 37 i Regleringsbrevet.

Infrastrukturplanering

Volymer och kostnader

Avser verksamhet 34*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,23	0,28	0,58
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,82	0,75	0,34
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,66	0,64	0,56
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 025	915	841
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,68	0,61	0,56
Antal ärenden, inkomna och upprättade	19	22	30
Antal beslutade ärenden	17	15	28
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	4	7
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Grundläggande betaltjänster

Inom ramen för ett särskilt utvecklingsprojekt som startades 2014 gällande tillgången till betaltjänster har länsstyrelsen träffat ett flertal relevanta aktörer som i de flesta fall bekräftar problematiken med tillgången. Länsstyrelsen har också informerat om de typer av ekonomiskt stöd som finns att tillgå för tillhandahållare av betaltjänster, dock utan något större påvisat intresse hos målgruppen. I samband med sedel- och myntbytet som inleddes hösten 2015 har länsstyrelsen via sin webbplats spridit information om detta och frågan har även lyfts med företagare på länets landsbygd. I merparten av fallen har det visat sig att dessa upplevt den hjälp man fått inför utbytet som obefintlig eller bristfällig. Projektet fortskrider enligt plan, där fokus ligger på fortsatta samtal och informationsinsatser till kommuner, föreningar, annan verksamhet och medborgare kring grundläggande betaltjänster i Uppsala län.

Bredband och Digital agenda för Uppsala län

Länsstyrelsen har under 2015 fortsatt att verka för en utbyggnad av bredbandsinfrastrukturen på landsbygden. Detta har skett inom ramen för regeringens bredbandssatsningar och mål att 90 procent av befolkningen senast år 2020 ska ha tillgång till minst 100 Mbit/sekund. Under året har nya stödfinansierade fibernät

på landsbygden blivit driftsatta liksom stadsnät till åtta småorter i Östhammars kommun.

Marknadsaktörerna är mer aktiva och det sker marknadsmässig utbyggnad i alla kommuner. I vissa områden kan utbyggnaden på landsbygden ske utan stöd tack vare mobilisering av de boende. Kommunernas bredbandssamordnare och bredbandsstrategier har spelat en stor roll i detta arbete.

Länsstyrelsen har skrivit ett avtal med Regionförbundet Uppsala län att placera funktionen som bredbandskoordinator på länsstyrelsen. Länet har ett stort behov av samordning inom bredbandsområdet för att främja utbyggnaden och effektivisera arbetet så att avsatta resurser ger största möjliga nytta. Koordinatorfunktionen har ett övergripande perspektiv för samverkan och nätverkande genom att delta i strategiskt viktiga grupper. Funktionen syftar till att vara stödjande och kompetenshöjande för alla aktörer i länet.

Länsstyrelsen är sammankallande för länets bredbandsgrupp vilken träffas minst fyra gånger per år för att utbyta underlag och kunskap samt samla länet kring frågor om infrastruktur för informationsteknik och elektroniska kommunikationer. Gruppen syftar till att öka samordningen mellan kommunerna när

det gäller policys, avtal och mallar samt vid planering för samförläggning vid nybyggnation och vid byggnation av annan infrastruktur. Länsstyrelsen anser att det är av största vikt att samverka även gäller insamling och spridning av information genom exempelvis aktuella webbsidor hos respektive kommun och länsstyrelsen. Länsstyrelsen har bjudit in relevanta aktörer till bredbandsgruppen eller haft enskilda möten. Länsstyrelsen bjöd under året också in länets alla kommunstyrelseledamöter till en informationsdag där bland annat bredbandsområdet presenterades.

För kanalisationsstödet är alla medel beslutade vid årets slut. Under året har sex nya ansökningar fått preliminärt beslut och två har blivit slutredovisade.

Länsstyrelsen har deltagit i Länsamverkan bredband 2.0 (LSB 2.0) tillsammans med övriga län, Post- och telestyrelsen och regeringens Bredbandsforum. I december deltog länsstyrelsen i ett möte för nya bredbandskoordinatorer.

Riktat informationsarbete och större aktiviteter hos föreningar och företag har resulterat i ett 15-tal ansökningar om bredbandsstöd under 2015. Dessa berör områden i Enköping, Heby, Uppsala, Tierp och Östhammars kommun. Länsstyrelsen kommer att fatta de första besluten om stöd i januari 2016. Tilldelade stödmedel hittills är cirka 96 miljoner kronor men dessa är redan övertecknade. Länet är därför även i behov av resterande medel, cirka 50 miljoner kronor, för att kunna besluta i alla ärenden.

Infrastrukturplanering, vägar, gång- och cykelbanor, järnvägar och kraftledningar
Samarbetet mellan länsstyrelserna är en viktig del i arbetet med att få likartade bedömningar och hantering av frågor över hela landet. Inom ramen för Forum för hållbart samhällsbyggande finns en grupp för infrastruktur som har fortsatt sitt arbete under året. Forumgruppen har under året färdigställt ett dokument tillsammans med Trafikverket som klargör länsstyrelsernas roll i åtgärdsvalsstudier (ÅVS) och

vilket kan komma att kräva en stor arbetsinsats från länsstyrelsen.

Under året har Länsstyrelsen i Uppsala län deltagit i fyra ÅVS. För väg 288, sträckan Gimo–Börstil, har arbetet fortsatt sedan 2014. Länsstyrelsen har också deltagit i en ny studie, planskild korsning på Ostkustbanan i Knivsta. För Arosstråket, stråket mellan Örebro och Arlanda/Uppsala via Västerås, inleddes en åtgärdsvalsstudie med tre heldagsträffar med aktörer från Örebroregionen, Västmanland och Uppsala. Därefter beslutades att resultatet skulle vävas in i systemanalysen för transportinfrastrukturen i Östra Mellansverige istället för att slutföra studien som en ÅVS.

Ett av de viktigaste kommunikationsstråken genom länet är Ostkustbanan. Den är viktig både för arbetspendling och långväga tågtransporter genom Uppsala. En ÅVS för Ostkustbanan mellan Uppsala och Stockholm i det s.k. ABC-stråket finns med i den nationella planen för transportinfrastruktur. Arbetet påbörjades under hösten och länsstyrelsen har regelbundet deltagit i arbetsmöten för att belysa mellankommunala frågor, kopplingar till nationella mål, regional utveckling samt att bidra med planeringsunderlag.

På lokal och regional nivå är länsstyrelsens dialog med länets kommuner, Regionförbundet Uppsala län och Kollektivtrafikmyndigheten viktig i såväl strategiska infrastrukturfrågor som i frågor om fysisk planering av både infrastruktur och bebyggelse. Dialogen med dessa aktörer sker ärendeanknutet, genom kommunbesök samt via deltagande i regionförbundets och Kollektivtrafikmyndighetens Forum för fysisk planering (FFFP). Här behandlas frågor kopplade till regional utvecklingsstrategi, översiktsplanering och bebyggelse- och infrastrukturplanering. Uppsala kommun, den största kommunen i länet, bjuder två till fyra gånger per år in länsstyrelsen och andra aktörer till ett forum för väg- och banfrågor. Länsstyrelsen har under året deltagit i två av dessa möten.

Länsstyrelsen har också deltagit i den storregionala infrastruktur- och kollektivtrafikdag

som anordnades av Mälardalsrådet för Mälardalsregionen.

Hållbar samhällsplanering och boende

Volymer och kostnader

Avser verksamhet 40* och 41*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	3,37	4,42	4,04
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	7,22	5,93	6,41
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	6,66	6,46	6,37
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	13 376	10 941	10 169
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	8,85	7,25	6,73
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 039	957	1 243
Antal beslutade ärenden	1 067	929	1 207
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	12	6	8
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4032, Överklagande lovärenden ³⁾	37	50	

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 4032 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2015. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 43.

Länsstyrelsens resursinsats inom sakområdet har under 2015 varit i samma storleksordning som de två föregående åren, cirka 10,5 årsarbetskrafter. Verksamheten har under året haft en stor personalomsättning. Det finns i samhället en stor efterfrågan på planhandläggare. Huvuddelen av arbetet bestäms av en inkommande ärendeström. Under året har antalet avgjorda ärenden varit fler än de nya som kommit in. Detta har inneburit att ärendebalansen kunnat minska något. Antalet ärenden äldre än två år har dock ökat. Bedömningen är dock att flera av dessa kan avgöras under första delen av 2016. Den höga takten i den kommunala samhällsplaneringen har inneburit att ärendetrycket har under 2015 fortsatt varit på en hög nivå. En effekt av detta har varit att tillsynen avseende plan- och bygglagen inte kunnat genomföras fullt ut enligt planering.

Länsstyrelsen har med anledning av resultatet från brukarundersökningen påbörjat ett arbete med att förbättra den information som finns på hemsidan, bland annat avseende länsstyrelsens roll i överklagandeärenden.

Länsstyrelsen har arbetat med att stödja kommunerna i arbetet med att underlätta inträdet på bostadsmarknaden för personer som varaktigt har svårt att etablera sig på bostadsmarknaden. Ett direkt resultat av insatserna är att

ett regionalt nätverk för bostadssociala frågor har bildats.

Inom uppdraget för bostadsförsörjning har länsstyrelsen anordnat en träff för länets kommuner kring tillgänglighetsfrågor. Även Boverket och Myndigheten för delaktighet deltog. Länsstyrelsen har, precis som tidigare år, samlat in uppgifter från samtliga kommuner om läget på bostadsmarknaden via bostadsmarknadsenkäten. En analys av kommunernas bedömning har sammanställts och återkopplats till kommunerna. Under 2015 har länsstyrelsen även återrapporterat regeringsuppdraget avseende bostadsbyggnadsbehov, planeringsläge och bostadsbyggande hos tre av länets kommuner.

Länsstyrelsen har i samtliga kommuner genomfört två enkätundersökningar kring byggnadsnämndernas tillsyn och tillämpning av plan- och bygglagsstiftningen. Under året har även planen för vägledning inom byggområdet 2015–2017 reviderats. I denna har länsstyrelsens erfarenheter av kommunernas tillsyn och tillämpning av bestämmelserna i byggfrågor beaktats. Länsstyrelsen är också representerade i länsstyrelsernas forum för hållbart samhällsbyggande beträffande frågor kring tillsynsvägledning i plan- och bygglagsstiftningen.

Länsstyrelsen har arbetat med regionalisering av nationella mål samt med det ömsesidiga förhållandet mellan regional utvecklingsstrategi och kommunernas översiktsplaner. Arbetet har fortlöpande genomförts genom länsstyrelsens uppgifter kopplade till planeringsunderlag, sammanfattande redogörelser och samråd. Arbetet har även genomförts genom länsstyrelsens uppdrag om framtagande av länsomfattande strategier, handlingsplaner och åtgärdsprogram, däribland klimat- och energi-strategi, åtgärdsprogram för vattenkvalitet samt handlingsplan för klimatanpassning. Genom miljömålsarbetet har länsstyrelsen följt upp miljömålen och bidragit till den särskilda utvärderingen.

Under året har länsstyrelsen regelbundet anordnat kommunträffar i syfte att vägleda och ge råd och stöd till samtliga kommuner. Mötena är också en del av inhämtandet av information för länsstyrelsens uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen. Länsstyrelsen har även en intern mötesserie kring den bostadsstrategiska inriktningen där rättsenheten är sammankallande. Mötena har bland annat behandlat överklagade PBL-ärenden inklusive överinstansernas beslut samt följt upp inriktningsmålen.

Under november arrangerade länsstyrelsen en särskild utbildning för länets kommunstyrelseledamöter där samhällsplanering stod i fokus. Sammanlagt deltog cirka 60 politiker från länets åtta kommuner. Det svenska systemet för samhällsplanering var även en punkt på dagordningen i samband med ett besök av en tunisisk delegation.

Länsstyrelsen har genom Forum för hållbart samhällsbyggande en representant i styrgruppen för länsstyrelsernas energi- och klimatsamverkan (LEKS). Inom ramen för LEKS bedrivs det länsstyrelsegemensamma projektet Vägledning för klimatställning i översiktsplanering, vilket presenterades under Boverkets Plattformsdagar i december.

På de inomstatliga tvärssektoriella planberedningar som länsstyrelsen kallar till varannan

vecka har, förutom beredning av aktuella planer, även samordnande internt utbildningar på olika teman genomförts. Teman inkluderar miljö kvalitetsnormer för vatten, dagvatten, artskydd, buller och lagen om vattentjänster (LAV).

Länsstyrelsen har på förfrågan bidragit med underlag till Bostadsplaneringskommittén och Riksintresseutredningen. Länsstyrelsen har inom ramen för Forum för hållbart samhällsbyggande lämnat synpunkter på inriktning och utformning av den kompetenssatsning som Boverket har i uppdrag att anordna för olika aktörer inom PBL-området.

Länsstyrelsen har under året fortsatt arbetet med havsplanering under samordning av Havs- och vattenmyndigheten och Västernorrlands länsstyrelse. Länsstyrelsen har bistått de samordnande myndigheterna med underlag samt deltagit i arbetsgrupper och vid regionala och nationella möten. Vi har tillsammans med Länsstyrelsen i Gävleborg genomfört en konferens om havsplanering med länens kustkommuner, samt vid andra tillfällen informerat och fört dialog med våra kustkommuner i frågan. Havsplaneringen syftar till att ge en sammanhängande fysisk planering av havet i form av kartmaterial samt riktlinjer och bestämmelser för tillvägagångssättet när havsområden tas i anspråk.

Länsstyrelsen har deltagit i Boverkets workshop om vägledning till plan- och bygglagens hållbarhetsbestämmelser och om länsstyrelsernas uppdrag om regionalisering av nationella mål. Länsstyrelsen deltog även med elva personer vid årets Plan- och bostadsdagar i Varberg i maj. Vidare deltog flertalet personer vid två seminariedagar i december vilka anordnades av Plattformen för hållbar stadsutveckling.

Samarbeten och nätverk

Länsstyrelsen har deltagit i en rad arrangemang som anordnats av andra statliga myndigheter. Några exempel på dessa är den nationella dialogen om riksintressesystemets tillämpning, det öppna samrådsmötet för myn-

digheter om den nationella dricksvattenutredningen samt Försvarsmaktens myndighetsdag.

Länsstyrelsen medverkar även i Regionalt forum för fysisk planering och infrastruktur. Forumet sammankallas av regionförbundet och diskuterar frågor kring bebyggelsestruktur och infrastruktur kopplat till översiktsplanering i länet. Forumet är centralt för den ömsesidiga kopplingen mellan länets regionala utvecklingsstrategi Uppländsk drivkraft 3.0 och kommunernas översiktsplanering. Under hösten har regionförbundets samrådsserie med syfte att ta fram en regional utvecklingsstrategi för Uppsala län varit i särskilt fokus.

Länsstyrelsen har under senare delen av 2015 haft en representant i det länsstyrelsegemensamma juristnätverket för överklagandeärenden, där framför allt frågor kopplade till överklagade plan- och byggärenden diskuteras.

Länsstyrelsen har under 2015 haft en representant i länsstyrelsernas Forum för hållbart samhällsbyggande, gruppen för infrastruktur. Under året har infrastrukturgruppen tillsammans med Trafikverket färdigställt ett dokument som tydliggör länsstyrelsernas roll i arbetet med åtgärdsvalsstudier. Åtgärdsvalsstudier infördes i och med det nya planeringssystemet för infrastruktur. Arbetet har förankrats hos alla länsledningar. Länsstyrelsen har även haft en representant i forumets grupp för översiktsplanering.

Som en del i samarbetet kring Mälaren har konferenser på temat arrangerats sedan 2011. Värdskapet har roterat mellan länsstyrelserna. Under 2015 stod Länsstyrelsen i Uppsala län värd för Mälarkonferensen. Cirka 160 deltagare från bland annat regionens kommuner, centrala myndigheter och näringslivet fanns närvarande. Föreläsare vid konferensen inkluderade Boverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Miljö- och energidepartementet och Sveriges Lantbruksuniversitet. Under dagen presenterade också länsstyrelsen rekommendationer för byggande längs Mälarens stränder med avseende på risken för översvämningar.

Länsstyrelsen har under året inlett arbetet med de åtgärder som anges i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Uppsala län och påbörjat en översyn av handlingsplanen. Ett av de fem åtgärdsområdena i planen är samhällsbyggnad. Länsstyrelsen anordnade under hösten en studieresa till Köpenhamn och Malmö för en tvärsektoriell grupp på länsstyrelsen samt kommunernas planerare och handläggare för klimatanpassning. Studieresan omfattade studiebesök på Klimakvarter i Köpenhamn samt Ekostaden Augustenborg och Västra Hamnen i Malmö för att visa på goda exempel på dagvattenhantering och åtgärder för anpassning till ett förändrat klimat. Länsstyrelsen deltog under hösten i Klimatanpassning Sverige 2015, ett seminarium om klimatförändringar och klimatanpassningsåtgärder.

Planeringsunderlag och GIS

Länsstyrelsen i Uppsala län har under året arbetat med ajourhållning av arkiv och katalog för planeringsunderlag. Länsstyrelsen har fortsatt att leda det länsstyrelsegemensamma WKP-projektet (Webbaserad katalogtjänst för planeringsunderlag) i samarbete med Boverket i syfte att driftsätta Planeringskatalogen. Planeringskatalogen är ett system som ska ge användarna ökade möjligheter att tillgängliggöra samt söka de planeringsunderlag som behövs för att tillämpa plan- och bygglagens och miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden (3 och 4 kap) samt miljökonsekvenser och annat beslutsunderlag (6 kap).

Under 2015 har WKP-projektet levererat en första version av systemet (Planeringskatalogen) vilken nu testas. En nationell redaktion inom projektet, där Boverket ingår, har kontakt med ansvariga myndigheter för att inventera nationella planeringsunderlag. Redaktionen deltar i IT-utvecklingsarbetet för att bevaka konstruktionen utifrån ett användarperspektiv och stödjer länen i deras arbete med inventering och kategorisering av planeringsunderlag utifrån den nationella definitionen. I arbetet har stor vikt lagts vid kommunikation och förankring mellan alla viktiga aktörer såsom läns-

styrelserna, Lantmäteriet, Naturvårdsverket, kommuner, konsulter med flera. Information om projektet har spridits under Plan- och bostadsdagarna samt via Ekonomistyrningsverkets webbplats.

WKP-Projektet är samordnat med länsstyrelsernas IT-enhets nya Metadatakatalog för geodata vilken lanserades under året. Denna katalog är en förutsättning för en bra förvaltning av geodata i enlighet med länsstyrelsernas gemensamma GIS-policy. Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att implementera policyn som styr användning, produktion och förvaltning av kvalitetssäkrad geodata och som antogs år 2013.

Inom ramen för den nationella GIS-förvaltningen "Generellt kartstöd" har länsstyrelsen under året fortsatt dialogen med Lantmäteriet, länsstyrelsernas IT-enhet samt FILL-gruppen (Förvaltningsgrupp Informationssamverkan Länsstyrelserna Lantmäteriet) för att, på nationell nivå, kvalitetssäkra den digitala registerkartan (DRK-geodata) som bland annat berör geodata om mark- och vattenregleringar. Länsstyrelsen har även fortsatt arbetet med att förbättra rutinerna för att tydliggöra ansvar och roller för registrering av beslut i Naturvårdsregistret VIC Natur i enlighet med nationella riktlinjer.

Tabell 4.1

Bidrag för vilka länsstyrelsen har fattat beslut, men där annan myndighet har gjort utbetalningen (tkr)

	2015	2014	2013
Boverket: Engångsbidrag	29 841	8 893	16 224
Totalt	29 841	8 893	16 224

Källa: Boverkets statistikprogram Svanen

Under år 2015 har utbetalningar för engångsbidrag ökat med 20 521 tkr i jämförelse med år 2014. Anledningen är att flertalet av de byggprojekt som beviljats investeringsbidraget,

Under året har länsstyrelsen vidareutvecklat WebbGIS-tjänsterna vilka visar underlag för mark- och vattenanvändning i länet i syfte att underlätta ärendehandläggningen. Länsstyrelsen har också påbörjat arbetet med att ta fram ett planeringsunderlag i form av geodata som ska visa områden som riskerar att översvämmas vid skyfall. Detta görs i samarbete med länets kommuner. Planeringsunderlaget kommer att tillgängliggöras tillsammans med en vägledning (se avsnittet om klimatanpassning och krisberedskap).

Länsstyrelsen har varit representerad i styrelsen för föreningen GIS i Uppsala län, och anordnat seminarier för att sprida kunskap om GIS och geodata.

Bedömning av resultat

Övergripande har länsstyrelsen arbetat med erhållna uppdrag och bedömer att myndigheten har verkat framåtsyftande mot uppställda nationella och regionala mål inom sakområdet genom vägledning, kunskapsförmedling och rådgivning gentemot kommuner och andra berörda aktörer. Länsstyrelsen bedömer även att viktiga insatser gjorts under året för att utveckla arbetsformer och tillämpning av berörd lagstiftning i länet.

mellan 2013 och 2014, för byggande av särskilda boendeformer och trygghetsbostäder för äldre har färdigställts och utbetalats under 2015.

Tabell 4.2

Beslut om stöd (antal första beslut)	2015	2014	2013
Reguljära stöd			
Radonbidrag egnahem	20	121	102
Tillfälliga stöd			
Investeringsstöd äldrebooster, m.m.	1	2	2
Investeringsstöd till solceller	46	48	63
Övriga beslut			
Beslut om omprövning	7	24	27
Beslut om avslag/avskrivning	44	25	33
Beslut om återkallande	13	31	28
Beslut om utbetalning	64	167	148
Beslut om omprövning efter utbetalning	0	0	0

Källa: Boverkets statistikprogram Svanen

Totalt sett minskade antal första beslut om radonbidrag, jämfört med 2014. Anledningen är regeringens beslut om upphörande av bidraget (ändring av SFS 1988:372) vid årsskiftet 2014/2015 för åtgärder mot radon i egnahem.

Antal övriga beslut, utom beslut om utbetalning och omprövning, har främst bäring på att sökanden inkommit för sent med ansökan om bidrag eller begäran om utbetalning.

Energi och klimat

Volymer och kostnader

Avser verksamhet 42*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	1,05	0,95	0,95
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,78	2,10	1,22
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,78	1,91	1,32
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 946	6 226	3 537
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	2,61	4,12	2,34
Antal ärenden, inkomna och upprättade	40	16	18
Antal beslutade ärenden	24	14	28
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	6	8
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	31 982	31 791	25 497

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelsen har under året arbetat med frågor avseende energi och klimat i samma resursomfattning som föregående år. De totala verksamhetskostnaderna är dock väsentligen lägre eftersom några större projekt riktade mot solenergi avslutades under 2015. Antalet inkomna ärenden har ökat som en direkt konsekvens av regeringens beslut att införa Klimatklivet.

Främja samordningen av länets aktörer

Länsstyrelsen har samordnat ett för länet gemensamt energiforum, Uppsala läns klimat- och energiforum, ULKE, tillsammans med Regionförbundet Uppsala län, Landstinget i Uppsala län, länets åtta kommuner, Uppsala universitet, Kollektivtrafikmyndigheten UL, SLU, Stiftelsen för samverkan mellan universitetet i Uppsala, näringsliv och samhälle (STUNS), JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik, Energikontoret i Mälardalen samt Biogas Öst. Syftet har varit att intensifiera och

samordna länets klimat- och energiarbete för att ge frågorna större tyngd och genomslag. Det har också varit ett sätt att effektivisera arbetet genom att antingen fördela gemensamma frågor för att undvika dubbelarbete eller att samverka kring dem när större tyngd behövs för att genomföra olika åtgärder. Under året har fyra möten genomförts. Vid mötena har aktuella frågor presenterats. Regionförbundet har rapporterat om aktuella EU-finansierade stöd och projekt. Länsstyrelsen har informerat om Klimatklivet i syfte att få fram bra ansökningar från länet.

Länsstyrelsen har deltagit i olika temagrupper för klimat-, energi-, infrastruktur-, och samhällsutvecklingsfrågor i regionförbundets arbete med en ny regional utvecklingsstrategi.

Länsstyrelsen har informerat olika offentliga och privata länsaktörer om möjligheter att söka medel från Klimatklivet samt, enligt uppdraget

från regeringen, granskat ansökningarna från länet och lämnat yttranden över 21 ansökningar till Naturvårdsverket.

Insatser för att öka genomslag av klimat- och energimålen

Samhällsutvecklingsenheten och miljöskydds-enheten har i samarbete med Länsstyrelsen i Västmanlands län arbetat fram ett koncept för ett brett tillsynsprojekt gällande energianvändning och klimatpåverkande utsläpp tillsammans med länens kommunala tillsynsmyndigheter för miljöskydd och de kommunala energirådgivarna. Syftet är att få företagen att genomföra energikartläggningar och därefter genomföra de åtgärder som rekommenderas i kartläggningarna. Projektet har pågått under 2014 och 2015. Under genomförandet har A- och B-anläggningar, och i några fall även C-anläggningar, besökts. Båda länsstyrelserna och totalt elva kommuner, varav fem från Uppsala län, deltar i projektet.

Handläggarna vid länsstyrelsen för klimat- och energistrategiska frågor respektive klimatanpassningsfrågor har under året haft ett konti-

nuerligt och nära samarbete. Även vid arbetet med det nya landsbygdsprogrammet har dessa handläggare deltagit som kompetensstöd.

Inom området regional utveckling för ny klimat- och energiteknik förs en ständig dialog mellan handläggarna för klimat- och energifrågor och näringslivsutveckling.

Länsstyrelsen har under året också haft regelbundna kontakter med länsstyrelserna i Stockholm, Västmanlands, Södermanlands och Örebro län kring projektverksamhet och dialog för genomförandet av klimat- och energiuppdraget. Under året har två ordinarie möten genomförts och regelbundna kontakter skett i övrigt.

Under 2015 har handläggare från länsstyrelsen deltagit i länsstyrelsernas gemensamma samverkansorgan, Länsstyrelsernas energi- och klimatsamverkan (LEKS). Länsstyrelsen har under året ingått i LEKS styrgrupp.

Samordning av regional energiomställning Effektivisering av kommunala fordon

– säkerställande av fortsatt kommunalt arbete
I samarbetsprojektet "Effektivisering av kommunala fordon – säkerställande av fortsatt kommunalt arbete" har 15 kommuner i Uppsala, Södermanlands och Västmanlands län samt Landstinget i Uppsala län tagit fram en plan på hur de ska bli fossilfria till 2030. Arbetet har genomförts med hjälp av ett scenarioverktyg, workshops i hur man driver förändringsarbete i kommunen samt grupparbeten. Länsstyrelsen i Uppsala län har varit projektägare och lett projektet i samarbete med länsstyrelserna i Södermanland och Västmanland. Den andra delen av projektet har pågått under perioden maj 2014 till maj 2015.

Alla kommuner har tagit fram en plan på hur de ska kunna bli fossilfria med hjälp av scenarioverktyget. Det har tidsmässigt inte varit möjligt att få den antagen politiskt men

det är ett dokument som ska fungera som en plattform för vidare arbete och förhoppningsvis så småningom antas av kommunfullmäktige. Det har blivit tydligt att bränslen och bilar finns till rimliga priser men att det är svårt att få med sig organisationen i förändringen. Projektet har lyckats skapa den plattform med kunskap som var avsikten och den har även förmedlats till kommunledningarna.

Framförallt har mycket arbete lagts ner på organisatoriska förändringar i kommunerna eftersom detta identifierats som de största flaskhalsarna i det första projektet. Varje kommun har tagit fram en plan för en möjlig väg att bli fossilbränslefria. Länsstyrelserna har under projektperioden tagit fram en mall och ett räkneverktyg för att fortsätta följa upp kommunernas arbete även efter projektets slut. Ett tjugotal kommuner har efterfrågat en fortsättning på projektet varför medel kommer att

sökas, om så är möjligt, för en tredje projektperiod.

Kvalitetskrav på kurser i sparsam körning för jordbruk (SPAK-jordbruk)

Med stöd från LEKS har länsstyrelsen, på eget initiativ, varit projektägare och projektledare för utvecklingsprojektet SPAK. Detta har skett i samarbete med länsstyrelserna i Skåne, Halland och Örebro län, Jordbruksverket samt i samråd med LRF och Hushållningssällskapet. Med konsultstöd från JTI, Institutet för jordbruks- och miljöteknik, har ett upphandlingsstöd tagits fram för kurser inom sparsam körning ("Kvalitetskrav på kurser i sparsam körning för jordbruk SPAK-jordbruk"), i syfte att underlätta vid länsstyrelsernas upphandling av kurser samt höja kvalitetsnivån på kurserna.

STOPPA ONÖDAN.NU

Länsstyrelsen har tillsammans med Uppsala kommun varit projektledare för samarbetsprojektet STOPPA ONÖDAN.NU i syfte att minska energianvändningen och klimatpåverkan från deltagarnas arbetsplatser. Det framtagna informationsmaterialet (med illustrationer av Jan och Maria Berglin) når en stor del av de 35 000 anställda inom de deltagande organisationerna Enköpings kommun, Uppsala kommun, Landstinget i Uppsala län, Livsmedelsverket, Länsstyrelsen i Uppsala län, Regionförbundet Uppsala län, Statens Veterinärmedicinska anstalt SVA, Sveriges lantbruksuniversitet SLU, Uppsala klimatprotokoll, Uppsala universitet och Uppsala Vatten och Avfall AB. Informationsmaterialet finns framtaget både i pappers- och digital version. Under länsstyrelsens ledning träffas de deltagande organisationerna i nätverket två gånger om året för att i samverkan sträva efter fortsatt energieffektivisering och minskade klimatpåverkande utsläpp från organisationernas arbetsplatser. Mer information finns under följande länk:

www.stoppaonodan.nu

LEKS-projektet Spridning av resultat och erfarenheter från Energieffektiviseringsstödet

Med ekonomiskt stöd från Energimyndigheten har länsstyrelsen genomfört LEKS-projektet Spridning av resultat och erfarenheter från

Energieffektiviseringsstödet. I en första del av projektet samlade länsstyrelsen in och sammanställde goda exempel och erfarenheter från kommunerna i länet inom ramen för energieffektiviseringsstödet. I en andra del genomfördes en nätverksträff med Landstinget i Uppsala län, kommunerna i länet, Energikontoret, STUNS, Kollektivtrafikförvaltningen UL och SLU. Vid träffen presenterade länsstyrelsen genomförda projekt under EES-perioden samt utvalda projekt från andra län liksom länsstyrelsens klimat- och energibokslut för 2014. Kommunerna redovisade sina genomförda projekt. Mot bakgrund av erfarenheter från EES-stödet påbörjades en gemensam planering för framtida projektansökningar för att driva klimat- och energiarbetet vidare i länet och kommunerna. I en tredje del av projektet har länsstyrelsen, i samverkan med Länsstyrelserna i Södermanland och Västmanlands län, besökt kommunledningar och politiker för att presentera projektet Effektivisering av kommunala transporter (se ovan) i syfte att förankra föreslagna åtgärder för en framtida fossilbränslefri fordonsflotta i kommunernas verksamheter. Enligt flera tjänstemän som deltagit i transportprojektet har frågan börjat drivas "uppifrån" i kommunerna efter besöken.

Guldorn i Klimatklivet

I tidigare LEKS-projekt, sammanställningar från Energimyndighetens arbete och Klimp-projekt har det tagits fram ett antal "guldkorn" – projekt med god spridningspotential i hela landet. Ett nytt projekt har påbörjats i syfte att från dessa tidigare utpekade "guldkorn" identifiera ett antal nya "guldkorn" med mycket hög spridningspotential som ska kunna finansieras genom de nya stöden Klimatklivet och stads- miljöavtal (utöver andra redan befintliga stöd såsom regionala strukturfonder, landsbygdsprogrammet och andra finansieringskällor). Länsstyrelsen har ansvarat för en upphandling av konsult och är projektledare för projektet som ska vara avslutat i februari 2016.

Vinnova-ansökan "Ett framtida hållbart transportsystem i Uppsala län"

Länsstyrelsen initierade och samordnade en bred forskningsansökan i form av en back-

castingstudie till Vinnova från KTH i samverkan med SLU, länsstyrelsen, landstinget, regionförbundet, Kollektivtrafikmyndigheten UL, Uppsala kommun, Enköpings kommun och Heby kommun. Ansökan avslogs men förarbetet har gett länet en plattform för det fortsatta arbetet mot ett framtida hållbart transportsystem i Uppsala län vilken kommer att användas även framgent för gemensamt arbete och projektansökningar.

Mobilitetskontoret

Länsstyrelsen i Uppsala län har initierat och ansvarat för ansökan "Förstudie avseende etablering av ett regionalt mobilitetskontor i Östra Mellansverige" till Tillväxtverket. Förstudien handlar om möjligheten att starta ett mobilitetskontor i östra Mellansverige med i första hand utgångspunkt från Uppsala län, men med även den storregionala aspekten i åtanke. På så sätt ska resultaten från studien gå att använda av samtliga län i östra mellansverigeregionen. Länsstyrelsen är projektledare och medfinansier för arbetet tillsammans med Kollektivtrafikmyndigheten UL och Regionförbundet Uppsala län. Länsstyrelser, kollektivtrafikmyndigheter och kommuner i östra Mellansverige har deltagit vid workshops och i intervjuer. Mobilitetskontorets uppgift ska vara att stötta och stärka regionens arbete med hållbara persontransporter i syfte att minska klimat- och övrig miljöpåverkan, stärka trafiksäkerheten samt minska kostnaderna för transportarbetet genom att arbeta med Mobility Management-frågor. Ett utkast till konsultrapport har lämnats och den slutliga rapporten kommer att presenteras för beslutsfattare vid länsstyrelsen, landstinget, Kollektivtrafikmyndigheten UL och kommunerna i syfte att ett mobilitetskontor ska bildas i länet. Rapporten kommer även att överlämnas till länsstyrelserna och regionerna/regionförbunden i övriga län i östra Mellansverige.

Laddinfra Öst

Länsstyrelsen har initierat och ansvarat för ansökan "Infrastrukturplan för utbyggnad av laddstationer för elfordon inom Östra Mellansverige" (Laddinfra Öst). Tillväxtverket bevil-

jade i december medel för detta i syfte att ta fram en strategi för och få till en kraftig utbyggnad av laddinfrastrukturen i regionen. Detta ska i sin tur möjliggöra en kraftigt ökad elbilsandel av den totala fordonsflottan. Samtliga länsstyrelser och regioner/regionförbund i östra Mellansverige, samt Länsstyrelsen i Stockholm, deltar och medfinansierar arbetet. Projektiden löper från september 2015 till maj 2017.

I arbetet kommer workshops och förankringsseminarier att genomföras mot de olika aktörerna i länen. Syfte är att bygga ut infrastrukturen för laddstolpar längs riksvägarna vid olika destinationspunkter vid exempelvis handelscentrum, arenor och resecentrum, i laddningskluster för taxi, hantverkare och distributionsbilar eller vid bostäder, arbetsplatser och andra platser i glesbygden. Länsstyrelsen i Uppsala län är projektägare och projektledare i samarbete med Länsstyrelserna i Södermanland och Västmanlands län. Under hösten 2015 har ett uppstartsseminarium genomförts och en kunskaps- och nulägesanalys tagits fram. Samtliga större aktörer inom laddinfrastrukturområdet, EON, Fortum, Vattenfall, Clever och Tesla, är involverade i projektet. En projektplats med webbnamnet laddinfraost.se håller på att byggas upp för lansering.

Verka för att öka andelen förnybar energi i länet
Länsstyrelsen har under året fortsatt sprida information om tidigare framtagna planeringsunderlag och riksintresseområden fastställda av Energimyndigheten. Underlagen syftar till att underlätta planering och prövning av vindkraftverk i länet. I länet finns dock endast tre utpekade riksintresseområden för vindkraft på land. Dessa områden kan enligt Energimyndigheten innehålla färre än 50 verk. Målkonflikterna är stora i länet på grund av militära intressen, spridd bebyggelse och höga kultur- och naturvärden. Dessutom är vindförhållandena inte optimala och vindkraftsaktörer har inte visat något större intresse för att etablera sig i länet. En ansökan om tio verk inom ett område av riksintresse har tidigare avslagits av Miljöprövningsdelegationen på grund av art-

skydd. På grund av ovan nämnda orsaker har länsstyrelsen i större utsträckning inriktat sig på att stödja etablering av solkraftsanläggningar eftersom länet, vid sidan av Skåne, har landets bästa förutsättningar på grund av hög solinstrålning.

UppSol

Projektet "Solkraft i Uppsalaregionen: ett samverkansprojekt för energihushållning och förnybar elproduktion" (Uppsol2020), vilket startades 2012 på initiativ av länsstyrelsen i samarbete med STUNS (Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle), avslutades vid halvårsskiftet 2015. Projektet drivs vidare av STUNS men med annan finansiering. Syftet med projektet har varit att öka utbyggnaden av soleanläggningar i Uppsala län och på så sätt bidra till ökad förnybar elproduktion och ökad energieffektivisering.

I projektet har fem testanläggningar för solelproduktion etablerats hos tre stycken fastighetsägare i Uppsala län. Kostnader för testanläggningarna har till fullo bekostats av respektive fastighetsägare. De fem anläggningarna har varit av olika karaktär (en fasadmonterad anläggning, en solföljareanläggning samt tre stycken takmonterade anläggningar med olika infästningssystem). I projektet har även ett energilagrar för lagring av solem etablerats.

Syftet med etableringen av testanläggningarna har varit att skapa referensinstallationer som fungerat som en utgångspunkt för kunskaps- och erfarenhetsspridning om solem till fastighetsägare i Uppsala län. Till varje testanläggning har STUNS skapat följegrupper bestående av företag/organisationer inom fastighets-

branschen. Följegruppen har via en workshopserie följt hela utvecklingsprocessen från planering och förprojektering till utvärdering och på så sätt fått direkt insyn i hela utvecklingen. Projektets styrka har varit att all kunskapsspridning och information om soletekniken har utgått ifrån konkreta installationer. På så sätt har den information som delgetts varit skraddarsydd efter de viktigaste frågeställningar som olika typer av fastighetsägare har inför en soleminstallation.

Deltagandet i följegrupperna har överträffat projektets mål. Totalt har över 600 personer från olika organisationer deltagit i 14 stycken workshops och seminarium kring de fem testanläggningarna.

Som en del av projektet, i syfte att stärka kontakterna mellan bygg- och fastighetsbranschen och solembranschen, anordnade STUNS Svenska Solelmässan i Uppsala. Detta gjordes i samarbete med Energikontoret i Mälardalen under både 2014 (250 deltagare och 15 utställare) och 2015 (450 deltagare och 21 utställare). Ytterligare en mäsas planeras för 2016. Syftet med mässorna var att öka installations-takten av solcellsanläggningar och underlätta för kunden att välja anläggning genom att få möjlighet att på en plats möta landets ledande solcellsleverantörer. Under mässorna hölls föredrag av landets ledande experter inom området.

Länsstyrelsen har under 2015 beviljat fem miljoner kronor i stöd för solcellsinstallationer. Länsstyrelsen har även kontinuerliga kontakter med Biogas Öst för att främja biogasproduktionens utbyggnad i länet.

Regleringsbrev – regionalt klimatanpassningsarbete

RB 42. Länsstyrelserna ska redovisa insatser och användningen av medel från anslag 1:10 *Klimatanpassning* inom utgiftsområde 20 med anledning av uppgiften att samordna det regionala klimatanpassningsarbetet. I detta ska även ingå en redovisning av hur länsstyrelserna genomför och följer upp sina regionala handlingsplaner för klimatanpassning.

Länsstyrelserna samordnar och driver det regionala arbetet med att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Inom uppdraget samordnar länsstyrelsen berörda aktörer, bildar nätverk

och sprider kunskap om hur klimatet förändras. Samhällsaktörerna måste planera för att länets samhällsstrukturer är flexibla och ro-

busta nog att möta de konsekvenser ett förändrat klimat för med sig.

Länsstyrelsen i Uppsala län har under året fortsatt att utveckla arbetet inom klimatanpassning enligt den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Uppsala län som beslutades 2014.

Regional handlingsplan för klimatanpassning

Den regionala handlingsplanen för klimatanpassning är indelad i fem fokusområden; samhällsbyggnad, kulturmiljö, vatten, areella näringar och naturmiljö. Handlingsplanen bidrar bland annat till att lyfta klimatanpassningsfrågan i länets kommuner och är vägledande för länsstyrelsens klimatanpassningsarbete. Handlingsplanens målbilder och åtgärder inom respektive område formar arbetet. Under slutet av 2015 inleddes den första översikten av handlingsplanen. Ambitionen är att utvärdering ska ske årsvis för att uppdatera framförallt åtgärderna i planen. Åtgärderna som finns i den regionala handlingsplanen är en del i arbetet med att minska framtida klimatrelaterade risker. Genomförda åtgärder presenteras löpande i texten nedan.

Under senhösten fick länsstyrelsen nytt underlag gällande det framtida klimatet i länet av SMHI, rapporten Framtidsklimat i Uppsala län. Rapporten bidrar med bra underlagsmaterial för det fortsatta klimatanpassningsarbetet.

Nationell samverkan

Varje länsstyrelse ansvarar för att samordna klimatanpassningsarbetet i det egna länet. För att byta erfarenheter och skapa samordningsvinster länen emellan har länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare bildat ett nationellt nätverk. Länsrådsgrupp 1 har det övergripande ansvaret för nätverket.

Länsstyrelsen i Uppsala län deltar aktivt i det nationella nätverket. Under 2015 har länsstyrelsen deltagit i de två träffar som det nationella nätverket har genomfört, i april i Luleå och i november i Uppsala. Länsstyrelsen i Uppsala län kommer från och med 2016 att ingå i ord-

förändringsgruppen som påstigande ordförandelän för det nationella nätverket tillsammans med Länsstyrelsen i Stockholm och Länsstyrelsen i Norrbotten.

Det nationella nätverket diskuterar gemensamma frågeställningar inom området och behovet av samverkan med sektorsmyndigheter. Nätverket lyfter också goda exempel inom olika områden för att ständigt utveckla arbetet och föra det framåt. Inom nätverket finns arbetsgrupper med olika fokusområden där Länsstyrelsen i Uppsala län under 2014 deltagit i följande:

- **Arbetsgrupp kulturmiljö:** Inom arbetsgruppen kulturmiljö och klimatanpassning har en länsstyrelsegemensam broschyr med titeln "Klimatförändringar och kulturhistoriska träbyggnader – anpassning genom förebyggande underhåll" tagits fram. Syftet med broschyren är att ge en introduktion till hur klimatförändringar påverkar kulturhistoriska träbyggnader. Respektive län kan med utgångspunkt i materialet från den nationella broschyren göra egna regionalt anpassade broschyrer.
- **Arbetsgrupp dagvatten:** Arbetsgruppen har under 2015 inlett arbetet med att ta fram en skrift om skyfallskartor och hur de kan användas i samhällsplaneringen. Skriften blir ett underlag till de län som tar fram skyfallskartor, så som Uppsala län.
- **Arbetsgrupp kommunikation:** Under året har gruppen framförallt fokuserat på kommunikation och samsyn kring remissen Kontrollstation 2015 samt stöd kring lanseringen av de nya klimatanalyserna från SMHI vilka genererade en hel del genomslag i media.

Samverkan i Mälarenregionen

Länsstyrelserna runt Mälaren har ett nära samarbete gällande klimatanpassningsfrågor. Under 2015 har nya riktlinjer för byggande längs Mälarens stränder fastställts. Rekommendationerna presenterades på Mälarkonferensen i Uppsala i mars 2015. De fick även ett stort genomslag i media. Rekommendationerna kommer att vara ett stöd i länsstyrelsens

och kommunernas planering för att minska riskerna vid ny bebyggelse nära Mälaren.

Klimatanpassningssamordnarna i Mälargruppen genomförde ett studiebesök i brandområdet i Västmanland i juni för att se hur skogen påverkas av brand.

Länsstyrelsens interna samverkan

Klimatanpassningssamordnaren har den samordnande funktion som krävs för att hålla samman och driva på det interna och externa arbetet med klimatanpassning. Länsstyrelsens två klimatanpassningssamordnare arbetar med klimatanpassning på 50 procent var och involverar berörda medarbetare vid behov. Det gäller till exempel samhällsplaneringsprocessen där klimatanpassningssamordnaren ingår i den tvärsektorielle gruppen som granskar detaljplaner och översiktsplaner som inkommer till länsstyrelsen. Det är viktigt för att skapa ett samhälle som är robust och kan hantera ett framtida förändrat klimat i ett långt tidsperspektiv.

I länets regionala handlingsplan för klimatanpassning ingår etablerandet av en intern arbetsgrupp på länsstyrelsen för att arbeta utifrån och förverkliga den regionala handlingsplanen för klimatanpassning. Under 2015 fortsatte arbetet i gruppen med att integrera klimatanpassning i andra måldokument, exempelvis miljömålsarbetet.

Länsstyrelsen genomförde Mälarkonferensen på Uppsala slott den 10 mars 2015 och klimatanpassningssamordnaren deltog i den grupp som planerade konferensen. Konferensen planerades av en grupp på Länsstyrelsen i Uppsala län för att få med så många perspektiv som möjligt gällande vatten och hållbar samhällsplanering runt Mälaren.

I september deltog klimatanpassningssamordnaren i en grupp från Länsstyrelsen i Uppsala län som genomförde ett studiebesök i Malmö och Köpenhamn med tema klimatanpassning, dagvattenhantering och gröna tak. Även representanter för länets kommuner bjöds in och deltog.

Regional samverkan

För att genomföra åtgärder och nå ut med kunskap genomför länsstyrelsen samverkan med länets kommuner regelbundet. Det är även en åtgärd inom den regionala handlingsplanen. Samverkan med kommunerna ger länet en bättre beredskap för att hantera till exempel mer intensiva skyfall och värmeböljor. Fokus ligger på att ge stöd till kommunerna i arbetet med klimatanpassning utifrån deras unika behov.

Klimatanpassning och krisberedskap

Länsstyrelsens klimatanpassningssamordnare har tidigare år tagit fram en klimat- och sårbarhetsanalys och en regional klimatanpassningsplan som pekar ut vilka områden som är sårbara i länet vid ett förändrat klimat. Arbetet har integrerats med det arbete som genomförs inom risk- och sårbarhetsprocessen och krisberedskap. I 2015 års risk- och sårbarhetsanalys ingår klimatanpassning i området naturolyckor och de risker som medföljer ett förändrat klimat.

Länsstyrelsen i Uppsala län driver krissamverkansnätverket Samverkan i C-län (C-Sam) där aktörer och representanter för bland annat kommuner och myndigheter ingår. C-Sam består av en ledningsgrupp och arbetsgrupper med olika teman utifrån deltagande aktörers behov. Från år 2015 ingår den befintliga regionala klimatanpassningsgruppen i Uppsala län i C-Sam klimatanpassning för att arbeta mer inriktat med frågor som rör klimatanpassning och krisberedskap. För att möta de förändringar som sker med klimatet måste det finnas beredskap. I och med att C-Sam klimatanpassning ingår i länets krissamverkansnätverk höjs förmågan att integrera arbetet med beredskap och risk- och sårbarhetsanalyser mer med klimatanpassning.

Skyfallsprojekt/Lågpunktskartering

Syftet med projektet är att skapa ett underlag för beredskapsplanering och samhällsplanering i länets kommuner, vilket bidrar till att öka samhällets beredskap, minska risker för människors liv och hälsa, förhindra störningar i trafik och samhällsviktig verksamhet samt

spara in stora kostnader för räddningstjänstinsatser och skador på till exempel fastigheter.

Karteringen ska visa var vattnet tar vägen vid en översvämning i tätbebyggelse orsakad av direkt nederbörd. Lågpunkterna och vattnets väg karteras med hjälp av den nya nationella höjddatabasen.

Arbete inom översvänningsförordningen

Under året har länsstyrelsen tagit fram en Riskhanteringsplan för översvämning av Fyrisån i Uppsala stad i samarbete och samråd med flera centrala, regionala och lokala aktörer. Planen innehåller åtgärder för att minska ogynnsamma konsekvenser som kan uppstå vid en översvämning. Planen beaktar klimatförändringarna.

Flera myndigheter och organisationer står som ansvariga för genomförandet av dessa åtgärder, inklusive länsstyrelsen där flera olika enheter i organisationen deltar. Framtagandet och genomförandet av planen har samordnats och samordnas med länsstyrelsens regionala handlingsplan för klimatanpassning (mer om detta i kapitlet Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar).

Kunskapspridning

Länsstyrelsen har under året föreläst vid institutionen för kulturgeografi vid Uppsala universitet och på institutionen för stad och land vid Sveriges Lantbruksuniversitet. Fokus i föreläsningarna har varit att förklara vad klimatanpassning är och länsstyrelsens planeringsprocess i syfte att utbilda och sprida kunskap bland studenter om hur man kan jobba med klimatanpassning i fysisk planering. Länsstyrelsen föreläser återkommande på nämnda program/institutioner.

Länsstyrelsen deltar i forskningsprojektet Mistra-SWECIA som testlän tillsammans med Västmanland och Gävleborgs län sedan 2011. Mistra-SWECIA är ett forskningsprojekt med fokus på naturmiljö och biologisk mångfald i skogen i ett förändrat klimat. Under 2015 har ett arbetsmöte och en exkursion arrangerats av

projektet på Stockholm Environment Institute där länsstyrelsen deltagit.

Projektet Mistra-SWECIA genomförde även en slutkonferens under hösten 2015 där syntesrapporten Klimatanpassat skogsbruk, drivkrafter, risker och möjligheter presenterades. Deltagande i projektet var en åtgärd i den regionala handlingsplanen för klimatanpassning och kunskapen som projektet genererade ska implementeras i länet genom de interna och externa nätverken för klimatanpassning.

Klimatanpassning är ett relativt nytt område och det är därför viktigt att sprida information både om vad det är och vad det handlar om. Att sprida kunskap och medverka i forskningsprojekt är viktigt för att utveckla arbetet och öka kännedomen om klimatanpassning – vilket i förlängningen leder till ett mer robust samhälle.

Kunskapsspridning och kompetensutveckling

Klimatanpassning rör många olika områden och det är därför viktigt att delta i olika forum, konferenser och projekt för att sprida kunskap och inhämta ny kunskap. Den samhällsstruktur vi har är skapad efter dagens klimat. När klimatet förändras innebär det nya påfrestningar på samhället och genom att inhämta ny kunskap om hur klimatet förändras kan samhället bli bättre rustat för att möta framtidens klimat.

Under året har deltagande skett på följande workshops och konferenser med olika fokus på klimatanpassning:

- Plan- och bostadsdagarna i Varberg, på inbjudan av Länsstyrelsen i Hallands län
- Klimat och säkerhet, Karlstad universitet
- Studiebesök i Berlin och Cottbus med fokus på översvänningsproblematik, arrangerat av Tysk-svenska handelskammaren
- Klimatanpassning Sverige 23 september, på inbjudan av tidningen Miljöaktuellt Stockholm.
- Forum för klimat och kulturarv i Uppsala i oktober, deltagande i referensgrupp i planering av konferensen, på inbjudan av Riksantikvarieämbetet, även som talare
- Dialog om regional livsmedelsstrategi, på inbjudan av Länsstyrelsen i Uppsala län,

regionförbundet, LRF Mälardalen och Sveriges lantbruksuniversitet.

Länsstyrelsen deltar som en part i EU-projektet *Baltic Flows*. I projektet, vilket fokuserar på ytavrinning i stad och land, deltar Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Storbritannien och Sverige med representanter från akademien (forskning), myndigheter och näringsliv. *Baltic Flows* rör frågor om bland annat höga vattenflöden i tätorter och jordbruksområden, dagvattenhantering i tätorter och medborgarbaserad övervakning av flöden. Målet med projektet är att skapa en regional kompetensresurs och en grund för utveckling av nya metoder och tekniklösningar för övervakning och hantering av ytavrinning. Stort fokus ligger på samarbete och utbyte av kunskap och metoder över gränserna och inom regioner. Under 2015 har en workshop arrangerats inom projektet i Uppsala (läs mer i del 50 Naturvård, miljöskydd, miljömålssystemet).

Medelsanvändning anslag 1:10 Klimatanpassning
Länsstyrelsen i Uppsala fördelar anslaget Klimatanpassning 1:10 omfattande 33 miljoner kronor till övriga länsstyrelser enligt beslutad fördelningsmodell från 2009. Länsstyrelsen i Uppsala fördelades 1, 2 miljoner kronor att använda inom klimatanpassningsarbetet. Under året har 80 procent av medlen använts till

löner, 10 procent till köp av tjänster och 10 procent till övriga kostnader.

Resultat av 2015 års arbete

Arbetet med den regionala handlingsplanen för klimatanpassning skapar en plattform för arbetet med klimatanpassning. Kunskapen om klimatanpassning sprids inom myndigheten och länets kommuner. Det ger förutsättningar för att klimatanpassning kan integreras i andra projekt som förut inte tagit del av analysen kring vilken påverkan ett förändrat klimat kan få på olika verksamhetsområden.

Samverkan mellan länsstyrelserna kring Mälaren har under året resulterat i rekommendationer för byggande nära Mälaren. Detta är ett planeringsunderlag som efterfrågats av berörda kommuner. Samarbetet med kommunerna inom klimatanpassning har lett till kunskapsutbyten och utvecklingsmöjligheter som är positiva för både länsstyrelsen och kommunerna.

Länsstyrelsens spridning av frågorna till allmänhet, kommuner och andra aktörer skapar en bredare förståelse och en medvetenhet för vilken typ av klimatanpassningsarbete som bedrivs på länsstyrelsen och vilka målbilder som finns inom verksamheten. Länsstyrelsen kan konstatera att sakområdet fått ökat genomslag hos länets aktörer.

Länsstyrelseinstruktion 5 § – klimatanpassning

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat, Förordning (2013:815).

Länsstyrelserna samordnar och driver det regionala arbetet med att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Inom uppdraget samordnar länsstyrelsen berörda aktörer, bildar nätverk och sprider kunskap om hur klimatet förändras. Länsstyrelsen har under året fortsatt att utveckla arbetet inom klimatanpassning enligt den regionala handlingsplanen för klimatanpassning i Uppsala län som beslutades 2014. Genom regional och nationell samverkan med andra länsstyrelser och myndigheter har arbe-

tet fortsatt att utvecklas under året. Länsstyrelsen har bland annat tagit fram en broschyr om klimatförändringar i kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, inlett ett arbete med att ta fram lägpunktskarteringar för länet och föreläst på universiteten.

Länsstyrelsens arbete redovisas ytterligare i avsnittet för återrapportering av regleringsbrevsuppdrag 42, Energi och klimat, klimatanpassning och 1:10-anslaget.

Kulturmiljö

Volym och kostnader

Avser verksamhet 43*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	2,98	2,39	2,28
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	5,38	6,64	8,51
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	5,25	5,64	6,58
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 251	8 793	10 810
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	7,45	5,82	7,15
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 087	1 253	943
Antal beslutade ärenden	1 133	1 162	852
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	55	44	55
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 862	5 004	2 189

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Under året har de insatser som genomförts varit inriktat på att hitta former för att göra handläggningstiderna kortare. Antalet beslutade ärenden var under 2015 något fler än inkomna, vilket bör ses som ett viktigt trendbrott i arbetet med att minska ärendebalanserna. Fortfarande finns dock ytterligare insatser kvar att göra. Detta återspeglas bland annat av att antalet ej beslutade ärenden äldre än två år har från 2014 ökat till 55 stycken, vilket tyvärr är en ökning jämfört med föregående år.

Bidragsutbetalningar från 7:2-anslaget, som betalats ut genom länsstyrelsen, uppgick till 2 862 tkr. Övriga bidragsutbetalningar har betalats ut från Riksantikvarieämbetet. Förklaringen till att det under 2014 betalades ut jämförelsevis mycket pengar via länsstyrelsen är att Riksantikvarieämbetet förde över särskilda medel till länsstyrelsen för vissa arkeologiska undersökningar samt för ett omfattande skyltningsprojekt.

Länsstyrelsens huvudsakliga arbetsuppgifter på kulturmiljöområdet är att pröva ansökningar om tillstånd enligt kulturmiljölagen avseende fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkomiljöer med mera. Uppsala läns fortsatta expansiva utveckling gör att antalet tillståndsansökningar, liksom önskan om samråd, ligger på en hög nivå. Därtill förmedlar länsstyrelsen bidragsmedel för att stödja arbetet med länets kulturmiljöer, gällande framför allt byggnadsvård, fornvård och kulturreservat.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att utveckla arbetet utifrån de nationella målen för

kulturmiljöarbetet, bland annat innefattande ett fortsatt främjande av kommunernas kulturmiljöarbete. Enligt regleringsbrevsuppdrag 72 och 73 har insatserna redovisats till Riksantikvarieämbetet den 1 oktober 2015.

Inom länsstyrelsernas länsgrupp kulturmiljöforum (KMF) har Länsstyrelsen i Uppsala län deltagit dels vid ordinarie mötestillfällen (Örebro 20–21 maj och Stockholm 10 november) samt däremellan vid möten med KMF:s mellanlänsnätverk. Länsstyrelsen deltog också vid Riksantikvarieämbetets höstmöte den 11–12 november.

Insatser relaterade till de nationella målen för kulturmiljöarbetet

Länsstyrelsens arbete med kulturmiljövårdsanslaget syftar till att en mångfald kulturmiljöer kan bevaras, användas och utvecklas. Det samma gäller för tillståndsprövningen av åtgärder i byggnadsminnen och kyrkor. Länsstyrelsens arbete med att beställa arkeologiska undersökningar innebär vidare att dessa undersökningar resulterar i betydelsefulla användningar av fornlämningar, där effekten blir en viktig kunskapsproduktion som kan användas för att bevara och utveckla fornlämningsmiljöer över lag.

Ett övergripande arbete gällande tillgång på information om kulturmiljöer på nätet, i första hand vår egen hemsida, har inletts. En tydlig och informativ redogörelse för samtliga byggnadsminnen i länet finns nu på vår hemsida, där både historik och värden presenteras. Planer finns för fortsatt arbete gällande kyrkor och ett urval fornlämningsmiljöer.

Länsstyrelsens arbete med tillståndsprövning av byggnadsminnen har under året berört flera omfattande ombyggnader i framför allt Uppsala. Arbetet har inneburit viktiga avvägningar mellan användning, utveckling och bevarande.

Under året har arbetet med kulturhistorisk inventering av vattenanknutna kulturlämningar fortsatt. Inventeringarna förlades i år till Sävaaån och Örsundaån. Uppdraget har bestått av kart- och arkivgenomgång, fältinventering, registrering av nypåträffade forn- och kulturlämningar samt rapportarbete. Syftet har varit att ringa in värdefulla kulturmiljöer och värdera dessa ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Resultaten kommer primärt att användas vid planerade åtgärder av exempelvis fiskevårdsåtgärder eller biotopvårdsinsatser i anslutning till vattendragen. Preliminära resultat av inventeringen diskuterades vid ett seminarium i Uppsala i november.

Länsstyrelsen arbetar med en ansökan om världsarv, vilken finns med på Sveriges tentativa lista hos Unesco, och som behandlar framväxten av vetenskapen systematisk biologi på 1700-talet (*The Rise of Systematic Biology*). Uppsalas Linnéminnen är en viktig del av världsarvsansökan. I världsarvsansökan ska även ingå historiska botaniska trädgårdar och exkursionsområden i andra länder. De viktiga kulturhistoriska och vetenskapliga värden som kan förknippas med Linnés arbete i området är av nationellt och internationellt intresse, oavsett världsarvsnomineringen.

I samverkansprojektet Kalejdoskop – berättelsen om Sverige, kommer arbete att utföras gemensamt mellan länsstyrelserna, Statens historiska museum och Riksantikvarieämbetet.

Genom bidrag har vård och informationsinsatser av flera viktiga kulturmiljöer kunnat stödjas. Det gäller bland annat renovering av ankarsmedjan i Söderfors bruk, reparation av takstolar på Salnecke slott och restaurering av fasaden på V-Dala nationshus, ritat av Alvar Aalto. Den regionala satsningen Hus med historia har fortsatt under 2015 då länsstyrelsen anser det viktigt att stödja hembygdsför-

eningarna i deras arbete med att värda och bevara sina byggnader. Medel har lämnats till både byggnadsvårdsåtgärder och vårdplaner. Under året genomfördes också en utflykt för representanter för hembygdsföreningar i Stockholm och Uppsala län. Hembygdsgräddor har mycket stora pedagogiska värden och de är tillgängliga för allmänheten.

Länets två kulturresevat – Linnés Hammarby och Lingnåre – fortsätter att fungera som viktiga mötesplatser för kulturarvsfrågor. På Linnés Hammarby arbetar vi vidare med projektet om förindustriellt skogsbruk. Kålgården, med växter bland annat från Råshult, sköts liksom Humlegården i det närmaste som på Linnés tid. Restaureringen av det inom kulturresevatet belägna Dragontorpet har i år fokuserat på exteriören. De publika evenemangen har bland annat innefattat fagning i april, Hammarbydagen i maj, Sara-Lisa dagen med slätter i juli, Marknadsdagen med färklippning i augusti, Kulturarvsdagen i september och höstskörd i oktober.

Vid Lingnåre hölls i april ett vetenskapligt seminarium med fokus på betydelsen och utvecklingsmöjligheterna kring de medeltida lämningarna. Nya gärdesgårdar har byggts i Lingnåre. Det närliggande gravfältet, Grönlundsbacken, vårdas genom bete. Ett omfattande arbete har under året lagts ner på nya informationsskyltar, bland annat en ny angöringsskylt. Även utställningsskyltarna och broschyren har fått en ansiktslyftning. De nya skyltarna ska vara på plats till säsongen 2016.

Insatser relaterade till främjandet av kommunalt kulturmiljöarbete

Översynen av länets riksintressen för kulturmiljövård har fortsatt under hösten 2015. Översynen ska verka för att förtydliga riksintresseområdenas värden och att utveckla förståelsen av dem i samhällsplaneringen. Arbetet sker i dialog med berörda kommuner, samt i samarbete med andra verksamheter på länsstyrelsen. I år har översynen av riksintresseområden i Uppsala och Knivsta slutförts i dialog med dessa kommuner och motivtexter inskickats för beslut till Riksantikvarieämbetet. De

nya texterna har använts av Uppsala kommun i deras pågående arbete med ny översiktsplan. Vidare har riksintresseområdena i Häbo kommun setts över.

Med tanke på att Uppsala stad har en stark tillväxt utgör underlaget en viktig förutsättning för flera av de nationella målen. Mycket kraft läggs på att pedagogiskt förmedla uttolkning av RI vid remissvaren på pågående ÖP/FÖP-arbeten. Länsstyrelsen deltog i maj i en metodkonferens i Jönköping för att diskutera kulturmiljön i kommunal planering.

Insatser för att stärka samarbetet inom och mellan länsstyrelser, samt med Riksantikvarieämbetet och Uppsala stift

Länsstyrelsen deltar regelbundet i Kulturmiljöforums möten. Länsstyrelsen har vidare regelbundet deltagit i nätverksmöten för arkeologer, byggnadsantikvarier och för handläggare av skogsärenden. Detta ökar, bland annat, samsynen i ärendehantering.

Länsstyrelsen har i år lämnat bidrag inom projektet Människors mötesplatser – trädgårdar och parker i Bergslagen, där ett flertal länsstyrelser i regionen Bergslagen samarbetat. I år har ett nytryck av den populära trädgårdsguiden utkommit, det vill säga en besöksguide över parker och trädgårdar med koppling till bruksepoken. Satsningen syftar till att lyfta fram trädgårdsintresset, regionens publika trädgårdar och parker med industrihistoria.

Tabell 5.1

Länsfakta kulturmiljö	2015-12-31	2014-12-31	2013-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	19 715	19 540	18 996
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	69	69	69
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	126	126	126
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	66	66	66
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	1100	1100	1100
Kulturresevat, antal	2	2	2
Kulturresevat, yta (ha)	68	68	68
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	100	100	100

Källa:

Fornlämningar – Fornminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se)

Byggnadsminnen – länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen

Kyrkobyggnader – länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader

Riksintresseområden – länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat

Andel kommuner med kulturmiljöprogram – Miljömålsportalen, indikator "Planering kulturmiljö".

Länsstyrelsen har under året deltagit i möten arrangerade av Riksantikvarieämbetet gällande Vision Kulturmiljö.

I den regionala samrådsgruppen för det kyrkliga kulturarvet träffas länsstyrelsen och representanter för Uppsala stift fyra gånger per år. Gemensamma frågor diskuteras, bland annat med bäring på den kyrkoantikvariska ersättningen.

Kunskapsunderlag och informationsarbete

Länsstyrelsen har i nära samarbete med Lagunda hembygdsförening och Uppsala universitet arbetat fram ett skyltprogram för Örsundaåns dalgång som spänner från stenåldersboplatserna vid Åloppe i nordväst till herrgårdslandskapet kring Sjöö i sydost. Med utgångspunkt från den ansevärd angöringsskylten i Örsundsbro kan besöksmål väljas efter intresse. Väl vid målet möts besökaren av en fördjupad information. Här har medborgarna inte bara varit delaktiga – Lagunda hembygdsförening har varit drivande i projektet. Dessutom har forskare från olika institutioner vid Uppsala universitet ställt upp ideellt med textförfattande, framtagande av kartor och annat skyltunderlag. Även under 2015 har medel använts som stöd till projektet vilket nu närmar sig slutet.

Tabell 5.2

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2015	2014	2013
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	2 862	5 004	2 189
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	6 892	7 105	7 183

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso, Riksantikvarieämbetets handläggarsystem KÅLLA

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

Volym och kostnader

Avser verksamhet 45*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	6,25	5,22	5,28
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	9,28	7,25	7,75
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	9,77	7,78	7,94
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	18 765	16 044	16 787
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	12,42	10,63	11,11
Antal ärenden, inkomna och upprättade	181	165	142
Antal beslutade ärenden	144	174	125
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	4	4
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Särskild händelse under år 2015:

Flyktingsituationen

Länsstyrelsen ska ha en god beredskap att, inom sitt geografiska områdesansvar, hantera flyktingsituationen utifrån behov hos bland annat Migrationsverket och kommunerna. Arbetet med flyktingsituationen knyter an till flera av länsstyrelsens verksamhetsområden såsom integration, krisberedskap, samhällsplanering, juridik och landsbygdsutveckling. Enheten för samhällsskydd och beredskap ansvarar för samordningen och flertalet enheter berörs.

Länsstyrelsen har sedan september arbetat aktivt med att stödja Migrationsverket och kommunerna i hanteringen av flyktingsituationen. I arbetet har länsstyrelsen stöttat Migrationsverket med inventering av möjliga evakueringsboenden för asylsökande och genomfört samverkanskonferenser med kommunerna och övriga aktörer. Underlag för regionala lägesbilder har samlats in från länets kommuner, landstinget och Polismyndigheten via Webbaserat informationssystem (WIS). På detta sätt har regionala och lokala behov lyfts till en nationell nivå.

I oktober bedömde länsstyrelsen att den uppkomna flyktingsituationen utgjorde en grund för att aktivera en mindre stab då arbetet krävde kontinuerliga resurser. Staben bestod då av

handläggare från krisberedskap, integration, information och administration. Stabsorienteringar genomfördes dagligen.

I början av oktober skickades en hemställan från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap via länsstyrelsen till länets kommuner och landsting om bedömning av länets kapacitet att hantera flyktingsituationen enligt två olika scenarion. Hemställan om utökad inventering av lokaler möjliga för tillfälliga asylboenden skickades den 14 oktober från Länsstyrelsen i Norrbottens län via Länsstyrelsen i Uppsala län till länets kommuner samt ytterligare några aktörer.

Den 3 november skapades en organisation på länsstyrelsen med en styrgrupp och enhetschefer för berörda enheter. Det operativa arbetet sker i en samordningsgrupp från följande enheter: samhällsskydd och beredskap, samhällsutveckling, landsbygdsutveckling, information och rättsenheten. Samordningsgruppen har möten två gånger i veckan. Med anledning av att flyktingsituationen kommer pågå under en längre tid beslutade länsstyrelsen att en mer långsiktig organisation krävdes för att frigöra resurser för en period om minst ett år.

Inom ramen för arbetet i flyktingsituationen har länsstyrelsen tagit fram ett stöd för hotbildsbedömning för asylboende i samarbete

med Polismyndigheten Region mitt. Detta har distribuerats till länets kommuner.

Länsstyrelsen har haft en extra resurs under två månader för att ta fram en modell för hur samverkan med frivilligresurser skulle kunna utvecklas inom integrations och krisberedskapsområdet. En inventering av resurser och kapacitet hos frivilligorganisationer och trossamfund i länet har blivit genomförd och förslag på modell för hur samverkan kan fungera är framtagen.

Flyktingsituationen har omhändertagits inom flera av de existerande nätverk som länsstyrelsen sammankallar, till exempel ordinarie samverkanskonferenser inom C-Sam, Tryggare Uppsala län, samverkan kommun-polis, arbetsgruppen LEH inom C-Sam samt strategiska ledningsgruppen för integration och etablering i Uppsala län.

Samverkan har fungerat väl med Migrationsverket och länets kommuner. Länsstyrelsen har hanterat situationen utifrån de behov som aktörerna har haft. En del undanträngningseffekter har skett i den ordinarie verksamheten, vilket beror på att situationen främst har belastat vissa enheter och funktioner inom länsstyrelsen, såsom integration och samhällsskydd och beredskap.

Särskild händelse under 2015:

Höjd terrorhotnivå

Säkerhetspolisen höjde terrorhotnivån från förhöjt (3) till högt (4) på en femgradig skala i november. Följande åtgärder vidtogs på länsstyrelsen:

- en resursförstärkning av tjänsteman i beredskap
- skärpta inpasseringsrutiner för besökande
- särskild information till receptionspersonalen
- övrig personal informerades om de nya rutinerna
- särskilda utbildningsinsatser för receptionspersonalen

Extrainsatta samverkanskonferenser genomfördes vid ett flertal tillfällen inom ramen för

C-sam där polisen informerade om läget. Informationen sker nu via de ordinarie veckovisa samverkanskonferenserna med möjlighet att kalla till extra konferenser om behov uppstår.

Länsstyrelsens krisberedskapsorganisation
Länsstyrelsen i Uppsala län organiserar arbetet med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar i en egen enhet: Enheten för samhällsskydd och beredskap. Vid aktivering av länsstyrelsens krisstab omfattar denna organisation cirka 150 medarbetare vilka till huvuddel utgörs av länsstyrelsens egen personal. Under året har arbetet med att utveckla instruktioner och metodik fortsatt. I syfte att upprätthålla krisberedskapsorganisationens bemanning genomförs beredningar tre gånger per år där personal tilldelas olika roller i staben. Resultatet från dessa beredningar utgör grunden för länsstyrelsens interna utbildningar inom krisberedskapsområdet. Utbildnings- och övningsplanen för krisberedskapsorganisationen anger utbildningarna för de placerade. Länsstyrelsen har också frivillig personal ur Sveriges Krisstödsförbund placerad i krisberedskapsorganisationen enligt särskilt avtal.

Krisberedskapen i länet

Länsstyrelsen har sedan flera år tillbaka ett etablerat regionalt krissamverkansnätverk, C-Sam, vars huvudsyfte är att öka länets förutsättningar att hantera kriser. C-Sam är det operativa nätverk som arbetar för samverkan och samordning mellan aktörer i länet före, under och efter en kris.

Samverkansstrukturen för krissamverkan i Uppsala län baseras på Överenskommelse för krissamverkan i Uppsala län – Avsiktsförklaring för C-Sam, som undertecknats av chefer för länets kommuner, landstinget och polismyndigheten. Myndigheterna har enats om ett antal principer som ska råda vid samverkan kopplat till krishantering i länet.

Länsstyrelsen sammanhåller och administrerar C-Sams verksamhet. Det löpande arbetet leds av en ledningsgrupp som styr arbetsgrupper i nätverket. I ledningsgruppen ingår represen-

tanter för de organisationer som undertecknat överenskommelsen. Ledningsgruppen inom C-sam har genomfört fyra möten under året då läget i respektive arbetsgrupp rapporterats. Aktuella frågor så som rutiner för mottagande av pulverbrev, gemensamma grunder för samverkan och ledning och flyktingsituationen har diskuterats.

I slutet på året genomförde länsstyrelsen en uppsamlingskonferens med inbjudna deltagare från samtliga åtta arbetsgrupper och ledningsgruppen inom C-Sam. Resultatet av upparbetade rutiner och regelbundna möten inom C-Sam är en ökad samsyn och ökad förmåga och därmed större förutsättningar för en god krisberedskap.

På statlig regional nivå är länsstyrelsen den högsta civila totalförsvarsmyndigheten inom respektive län och ska verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås. Länsstyrelsernas ansvar kräver en omfattande regional samverkan. Länsstyrelsen har under året arbetat med området civilt försvar där samtliga länsstyrelser står inför utmaningar inom uppbygganden av ett civilt försvar. Fokus under året har varit att påbörja återuppbygganden av beredskapsplaneringen och civilt försvar i länet. Länsstyrelsen har genomfört kunskapshöjande aktiviteter, nätverksbyggande och resursinventering för stöd till Försvarsmakten. Arbetet har möjliggjorts genom projektmedel ur krisberedskapsanslaget via Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

Regionalt krissamverkansråd

Krissamverkansrådet består av 20 chefer för aktörer i länet vilka ansvarar för samhällsviktiga verksamheter. Det regionala krissamverkansrådet är en strategisk funktion för information, samråd, samverkan och samordning inom området krisberedskap och skydd mot olyckor. Under året har länsstyrelsen genomfört två möten med Krissamverkansrådet och behandlat frågor såsom utredningen av skogsbranden i Västmanland 2014, planeringen av civilt försvar och regionala perspektiv på våldsbejakande extremism. Landshövdingen är ordförande i Krissamverkansrådet.

Årlig krisberedskapskonferens

En gång om året erbjuds länets förtroendevalda att delta på krisberedskapskonferensen i Gimo. Vid årets konferens erbjuds deltagarna en aktuell orientering i frågor som rör säkerhet, krishantering och krisberedskap på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Årets programpunkter belyste bland annat aktuell forskning och kunskap kring hybridkrigföring, våldsbejakande extremism och de påverkanskampanjer som pågår och riktar sig mot Sverige. Konferensen är en etablerad tradition i länet som bidrar till samsyn och nätverksbyggande, vilket stärker länets beredskap.

Länsövergripande samarbete

Länsstyrelsen i Uppsala län ingår i ett länsövergripande samarbete med länsstyrelserna i Stockholm, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län, ÖSAM. Samarbetet leds länsgemensamt av en ledningsgrupp bestående av länens försvars-/beredskapsdirektörer. Ordförandeuppdraget i ledningsgruppen tilldelas för ett år och cirkulerar mellan länen. Samarbetet inom ÖSAM syftar till att minska sårbarheten och höja krishanteringsförmågan i de aktuella länen. Detta sker främst genom att utbyta erfarenheter och kunskap, utarbeta gemensamma inriktningar, samverka vid planering och delta vid gemensamma övningar och projekt. Exempel på samverkan under året är inom utvecklingsprojektet Utrymning, mottagning och kriskommunikation, där en övning i utrymning genomfördes i fyra av länen, under ledning av Länsstyrelsen i Uppsala län. ÖSAM har även kontinuerligt genomfört kunskaps- och erfarenhetsutbyte i hanteringen av den rådande flyktingsituationen.

Uppföljning av risk- och sårbarhetsanalyser

Inom ramen för det geografiska områdesansvaret ska länsstyrelserna följa upp de lokala risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner som sammanställs enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Länsstyrelsen besöker kommunerna och landstinget årligen för uppföljning och har under hösten besökt sju av åtta kommuner samt landstinget. Besöket i den åttonde kommunen sker i februari 2016. Vid samma besökstillfälle sker dels uppföljning av krisberedskapsförmågan, dels uppföljning av användning av utbetalda statliga medel. Tjänstemän på länsstyrelsen med ansvar för tillsyn enligt LSO respektive uppföljning av LEH deltar tillsammans i tillsyns- och uppföljningsbesöken hos kommunerna. Detta leder till samsyn och kompetensutveckling.

Syftet med besöken är att ge kommunerna stöd i arbetet med krisberedskap och målsättningen är att den ska bidra till att förbättra och effektivisera länets krishanteringsförmåga. Besöken bidrar också till en ökad kunskap och ett värdefullt erfarenhetsutbyte mellan länsstyrelsen, kommunerna och landstinget och ger länsstyrelsen goda möjligheter att följa upp såväl risk- och sårbarhetsanalyser som åtgärdsplaner. Länsstyrelsens bedömning är att dialogen under mötena leder fram till att utvecklingsbehov och framgångsfaktorer lokalt och inom regionen identifieras.

I mars 2015 antogs nya föreskrifter för risk- och sårbarhetsanalyser för statliga myndigheter, kommuner och landsting. En risk- och sårbarhetsanalys lämnas in av kommuner och landsting vart fjärde år. Samtliga åtta kommuner och landstinget har lämnat in en ny risk- och sårbarhetsanalys under 2015. Länsstyrelsens bedömning av vad som är en godtagbar risk- och sårbarhetsanalys är att Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps nya föreskrifter efterföljs. Med anledning av höstens hantering av flyktingsituationen har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap skjutit fram redovisningen för risk- och sårbarhetsanalyser till årsskiftet 2015/2016 för samtliga redovisningsskyldiga myndigheter, landstinget och kommunerna. Handlingsplaner och styrdokument redovisas i februari 2016, istället för sista december 2015. Landstinget har gjort en bedömning av den egna myndighetens generella krisberedskapsförmåga i sin risk- och sårbarhetsanalys och kommunerna redovisar den under februari 2016. En analys och värdering av länets samlade förmåga redovisas i risk- och sårbarhetsanalysen för Uppsala län 2016 i enlighet med uppdrag 69 i regleringsbrevet 2015.

Länsstyrelsens uppföljning av risk- och sårbarhetsanalyser, styrdokument, överenskommelse, bedömning av dokumentation, åtgärder och förmåga.

Kommun-/landsting	RSA 2015	Styrdokument	Uppföljning av överenskommelse mellan SKL och staten	Bedömning av dokumentation	Bedömning av åtgärder och förmåga
Enköping	Ja				
Häbo	Ja				
Uppsala	Ja				
Knivsta	Ja				
Heby	Ja				
Östhammar	Ja				
Tierp	Ja				
Älvkarleby	Ja				
Landstinget	Ja				

Redovisas år 2016 i enlighet med uppdrag 69 i regleringsbrevet 2015

Utvecklingsprojekt

I dialog med kommunerna och landstinget, via krissamverkansnätverket C-sam samt via kommunbesök, identifieras utvecklingsbehov och framgångsfaktorer. För att möta identifierade åtgärdsbehov har bland annat ett antal Anslag 2:4-projekt, finansierade av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, pågått under året. Dessa bidrar till en ökad förmåga i

länets. Nedan följer en presentation av utvecklingsprojekt för att stärka krisberedskapen i länet:

Regional samverkan och ledning vid samhällsstörning (SOL)

Länsstyrelsen har under verksamhetsåret fortsatt arbetet med att öka förmågan att hantera samhällsstörningar i länet genom att implementera rekommendationer framtagna av

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Rekommendationerna sammanfattas i publikationen Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Arbetet med implementeringen bedrivs i projektform och lyder under beteckningen SOL-projektet. SOL-projektet syftar till att öka aktörernas förmåga till krisberedskap samt att underlätta aktörsgemensam inriktning och samordning.

Förutom Myndighetens för samhällsskydd och beredskaps rekommendationer grundar sig SOL-projektet i den behovsanalys som genomfördes under föregående verksamhetsår tillsammans med krissamverkansnätverket i Uppsala län, C-Sam. Analysen identifierade områden där länets aktörer behöver stöd i form av metodik, teknik, utbildning och övning. Under året har länsstyrelsen konkretiserat de arbetsätt och förhållningssätt som finns beskrivna i Gemensamma grunder för samverkan och ledning.

De förhållningssätt och arbetsätt som framgår av Myndighetens för samhällsskydd och beredskaps riktlinjer har diskuterats och integrerats i planeringen av kommande verksamhetsår. Aktörerna inom C-Sam har fått ett gemensamt fokus genom projektet.

Arbetet har skett inom ramen för det befintliga krissamverkansnätverket C-Sam. Förankring och beslut inom projektet fattas av C-Sams ledningsgrupp med företrädare för samtliga organisationer inom C-Samnätverket. Resultatet av dessa upparbetade regelbundna möten inom C-Sam är att information, kunskap, förankring och en ökad samsyn utvecklas tillsammans med deltagarna, aktörerna.

Skogsbrandsutbildning Italien – Sabaudia
Efter Västmanlandsbranden 2014 kontaktades Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) av Protezione Civile som är Italiens motsvarighet till MSB. Under skogsbranden i Västmanland uppmärksammade italienarna att svensk räddningstjänst inte är van att arbeta med omfattande flygresurser för skogsbrandsläckning.

Syftet med utbildningen var inte att lära deltagarna att släcka bränder utan delge deltagarna Italiens erfarenheter av skogsbränder och skogsbrandsläckning. Ansvariga för utbildningen var Protezione Civile utbildningen genomfördes på Corpo Forestale Dello Stato (CFDS) träningsanläggning med dess personal som utbildare. Italien har fem poliskärer varav CFDS är en med ansvar för skog, mark, ekosystem, naturkatastrofer, skogsbränder, laviner, lagföring av miljöbrott och anlagd brand i natur.

Deltagare i utbildning var personal från SMHI, Skogsstyrelsen, räddningstjänster, MSB och tre länsstyrelser däribland länsstyrelsen Uppsala län.

MSB ska utvärdera utbildningen om vi ska fortsätta utbytet och för att se tillför något i hantering av skogsbränder i Sverige. Italiens mål är att med denna utbildning som underlag utveckla en utbildning för att inom EU lättare kunna ta emot och skicka flygresurser som stöd vid skogsbränder. Utbildningen visar att vi inom Sverige har mycket att lära av Italiens arbete med- och tillgång av flygresurser för släckningsarbete vid skogsbränder.

Civil-militär samverkan

Under året har samverkan med Försvarsmakten skett främst genom Militärregion stab Mitt, MR M. Länsstyrelsen i Uppsala län har, tillsammans med länsstyrelserna i Stockholm, Södermanland, Västmanland och Gotland, genomfört fyra konferenser där MR M deltagit. Därutöver har Länsstyrelsen i Uppsala län deltagit i två heldagsmöten i MR M:s regi samt deltagit som motspel i MR M:s ledningsträningssövning.

Tillsammans med MR M har länsstyrelsen påbörjat en länsvis resursinventering som kommer att ligga till grund för digitalisering av det Militärgeografiska verket (MGV).

Utöver interaktion med MR M har länsstyrelsen samverkat med psyopsförbandet i Enköping i ett projekt om mottagande av nya Radio Data System (RDS)-mottagare. Vidare har

länsstyrelsen deltagit som observatör hos Ledningsregementet vid stabsövningen Geltic Bear 2015. Länsstyrelsen deltog även i Försvarsmaktens utbildningsdag i totalförsvaret den 25 mars.

Länsstyrelsen i Uppsala höll den 28 april en föredragning för de utländska försvarsattachéerna om civilt försvar och länsstyrelsens roll i krisberedskapssystemet. Den 20 augusti redogjorde länsstyrelsen, tillsammans med MR M, för läget inom totalförvarsplaneringen för Uppsala läns kommuner.

Länsstyrelsen i Uppsala län deltog i pilotprojektet Förstudie förmågehöjande åtgärder avseende informationssäkerhet och civilt försvar, vilket leddes av Försvarshögskolan (FHS). Projektet redovisades vid ett seminarium den 20 oktober.

Länsstyrelsen i Uppsala län har under 2015 tillsammans med Länsstyrelsen i Gotlands län drivit arbetsgruppen för civilt försvar inom Samverkansområde Geografiskt områdesansvar (SOGO). Därigenom har en utbildning i sekretess för handläggare inom civilt försvar genomförts, en handledning som behandlar länsstyrelsens ansvarsområden vid höjd beredskap tagits fram, samt omfattande nätverksarbete både mellan länsstyrelserna i landet och med följande sektorsmyndigheter: Försvarsmakten, Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap, Lantmäteriet, Tullverket och Polismyndigheten.

Länsstyrelsen i Uppsala län genomförde den 18 november ett kunskapshöjande seminarium inom civilt försvar, med fokus på psykologiskt försvar. Seminariet, med titeln Vem påverkar hur vi tänker?, var välbesökt av både angränsande länsstyrelser samt sektorsmyndigheter. Den 24 november deltog Länsstyrelsen i Uppsala län som talare inom civilt försvar i Mötesplats Samhällets Säkerhet på Kistamässan.

Arbetet i projektet har bidragit till ökad kunskap om civilt försvar hos aktörerna och utvecklat nya nätverksstrukturer inom området.

Informationssäkerhet

Sedan länsstyrelserna införde en gemensam IT-funktion hanteras den tekniska delen av informationssäkerheten av Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Den administrativa delen av informationssäkerhet är varje enskild länsstyrelses ansvar.

Under 2015 har Länsstyrelsen i Uppsala län deltagit i det gemensamma nätverket för informationssäkerhetssamordnare hos länsstyrelserna. I januari infördes en riskanalysmodell för tillgång till nya system och mjukvara. Denna användes sedan av Länsstyrelsen i Uppsala län för analys av bildsajten Pixabay vilken öppnades för länsstyrelsebruk. Länsstyrelsen i Uppsala län har deltagit som ordinarie ledamot av länsstyrelsernas informationssäkerhetsråd, med månatliga möten via Lync.

Länsstyrelsen i Uppsala län har deltagit som delprojektledare i det länsstyrelsegemensamma Kontinuitetsplaneringsprojektet.

Länsstyrelsens ökade fokus på informationssäkerhet ledde under 2015 till en nystart för myndighetens säkerhetsgrupp vilken, sedan juni 2015, möts varje månad för att diskutera myndighetens säkerhetsrelaterade verksamhet. I gruppen deltar bland andra rättschef, länsråd, personalchef, säkerhetschef, signalskyddschef och informationssäkerhetssamordnare.

En undersökning är genomförd i länets kommuner inom området informationssäkerhet. Resultatet av undersökningen visar att det finns ett behov av att se över rutiner och former för säker kommunikation och information i länet.

Sociala risker, social oro

Länsstyrelsen har avslutat ett treårigt projekt inom området sociala risker och social oro i Uppsala län. En utvärdering av projektet är genomförd av en extern utvärderare. Projektet har bidragit till att sociala risker i dag är ett etablerat arbetsområde i länet och inom arbetet med krisberedskap. Sociala risker är identifierade och inkluderade i lokala risk- och sårbarhetsanalyser och kopplat till detta finns

handlingsplaner. Projektet har lett till en ökad tvärssektoriell samverkan mellan de som arbetar med krisberedskap och social hållbarhet.

Det finns en intern projektgrupp på myndigheten som arbetar med att utveckla arbetet med sociala risker, bearbeta underlag för den regionala risk- och sårbarhetsanalysen, planera aktiviteter för länets aktörer och förbereda länsgruppsmöten. Länsgruppen är en arbetsgrupp under två olika organisationer för att ytterligare knyta samman de olika sakområdena, Tryggare Uppsala län och C-Sam. Syftet är att stödja aktörer i länet, sprida goda exempel och erbjuda en plattform för erfarenhetsutbyte kring metoder för att identifiera, förebygga och hantera sociala risker.

Ett kunskapshöjande seminarium om sociala risker och social oro genomfördes för länsgruppen den 17 februari tillsammans med Per-Olof Hallin. Syftet var att ytterligare öka kunskapen om sociala risker och hur man på olika sätt kan arbeta med att identifiera och förebygga samt att få möjlighet att lyfta och diskutera lokala problem och frågeställningar.

Länsgruppen, tillsammans med C-sam LEH arbetsgrupp, genomförde i början av året en regional scenarioanalys. Temat för scenarioanalysen var politiska konflikter med våldsinslag. Scenariot grundade sig i ekonomiska skillnader samt social, ekonomisk och politisk marginalisering, utanförskap (stigmatisering och alienation) samt hot och våld.

Därefter har två länsgruppsmöten genomförts. De resulterade bland annat i ett förslag att en checklista från polisens metodhandbok ska användas för samverkan mot social oro.

Under året har länsstyrelsen, tillsammans med regionförbundet, även samarbetat kring ett socialt investeringsperspektiv för att möjliggöra ett tidigt förebyggandearbete mot sociala risker. Två kunskapshöjande seminarier om socioekonomiska beräkningar och om skapandet av ett socialt investeringsperspektiv har genomförts. Seminarierna var väldigt uppskattade och kommunerna erbjuds fortsatt

stöd i sitt lokala arbete, främst genom regionförbundet.

Förstärkningsresurser och flyktingsituationen

Under året har projektet Regional förmågeutveckling för hantering av förstärkningsresurser fortsatt och drivs som en arbetsgrupp inom det regionala krissamverkansnätverket C-Sam. Syftet med projektet är att utveckla förmågan att använda samhällets frivilliga resurser och utveckla en modell för att skapa ett brett användningsområde av dessa resurser vid större samhällsstörningar.

Under året har länsstyrelsen genomfört fyra träffar med arbetsgruppen på temana civilt försvar, roller för frivilliga vid en samhällsstörning samt flyktingsituationen. Under hösten fick länsstyrelsen i uppdrag att stödja Migrationsverket, bland annat i arbetet med att finna boenden i länet för asylsökande. Inom ramen för hanteringen av flyktingsituationen identifierades behovet av att samordna frivilliga resurser verksamma i Uppsala län samt att ta fram underlag för att stödja kommunerna inom ovan nämnt arbete.

Samordningen av frivilligresurser, inventeringen av dessa resurser och deras kapacitet, samt framtagandet av en modell för hur samverkan kan fungera har hanterats som ett projekt under två månader. Projektet har rymts inom ramen för Regional förmågeutveckling för hantering av förstärkningsresurser, anslag 2:4 Krisberedskap. Resultatet av arbetet i projektet är en identifiering av frivilligorganisationer men också utvecklandet av formerna för samverkan med frivilligorganisationer.

Utrymning, mottagning och kriskommunikation

Projektet Utrymning, mottagning och kriskommunikation inom övergripande samverkan i Mellansverige (ÖSAM), har letts av Länsstyrelsen i Uppsala län. Utrymningsövning (UTÖ) har genomförts på fyra platser under 2015: Uppsala den 12 februari, Malmköping den 17 mars, Örebro den 14 april och i Linköping den

22 september. Totalt deltog 120 personer i övningen under 2015.

Länsstyrelsen i Uppsala län slutredovisade projektet Utrymning, mottagning och kris-kommunikation vid ÖSAM:s stormöte i Örebro den 14 oktober.

Översvämningsproblematik kopplat till krisberedskap

Den översvämningsproblematik som kan uppstå i länet bevakas främst genom länsstyrelsens tjänsteman i beredskap. Under vårflodsperioden sker en utökad bevakning och rapportering av flöden utöver det normala sker till Myndigheten för samhällskydd och beredskap varje vecka. Under året har länsstyrelsen påbörjat en kartering av lågpunkter och vattnets rinnvägar vid skyfall. Länsstyrelsen bedömer att denna kartering kommer att bidra till att stärka förmågan att hantera regn och skyfall både inom samhällsplaneringen, krisberedskapsplaneringen och den tekniska förvaltningen både på länsstyrelsen och på kommunerna.

Under 24–26 mars 2015 deltog länsstyrelsen vid en studieresa till Berlin och Cottbus i Tyskland med tema översvämningsproblematik. Studieresan arrangerades av den Tysk-Svenska handelskammaren och innehöll även ett besök på kongressen Flood Management Berlin. Länsstyrelsen bedömer att studieresan ledde till ökad kompetens gällande översvämningsrelaterade problem och hur andra länder hanterar översvämningsproblematik. Detta är värdefullt i arbetet med EUs översvämningsdirektiv.

Uppsala tätort är ett av 18 utpekade områden i Sverige med betydande översvämningsrisk och omfattas av arbetet med översvämningsförordningen (2009:956) vilken bygger på EU:s översvämningsdirektiv. Under året har länsstyrelsen tagit fram en riskhanteringsplan för översvämningsproblematik i Uppsala stad.

Planen är framtagen i samarbete och i samråd med Uppsala kommun, inklusive Uppsala vatten och Avfall AB och Brandförsvaret Uppsala kommun, Landstinget i Uppsala län, Fyrisåns

vattenförbund, Uppsala universitet, Polismyndigheten i Uppsala län, Trafikverket Region Öst, SMHI samt Myndigheten för samhällskydd och beredskap. Särskilt kan nämnas Uppsala kommun med vilken dialog och möten hållits löpande. Planen har samordnats med Länsstyrelserna i Stockholm, Örebro och Västmanlands län samt med regionala och kommunala planer, såsom Uppsala kommuns översiktsplan 2016 och Risk- och sårbarhetsanalys 2015. En samordning har också ägt rum med Vattenförvaltningens åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt och länsstyrelsens regionala handlingsplan för klimatanpassning.

Riskhanteringsplanen innehåller åtgärder som ska genomföras för att minska ogynnsamma konsekvenser som kan uppstå vid en översvämningsproblematik. Uppsala kommun, inklusive Uppsala vatten och Avfall AB, Landstinget i Uppsala län, Fyrisåns vattenförbund, Uppsala universitet och Trafikverket är medansvariga för genomförandet av dessa åtgärder liksom länsstyrelsen där flera olika enheter på myndigheten deltar.

En miljökonsekvensbeskrivning för riskhanteringsplanen togs fram av en konsult under 2015. I arbetet medverkade flera expertkunniga från länsstyrelsen vid en workshop. Under vintern genomfördes ett samråd med allmänheten och berörda aktörer under tre månader. Riskhanteringsplanen och översvämningsproblematiken i länet har berörts i media och kommunicerats via föreläsningar.

Riskhanteringsplanen har stärkt, och kommer att bidra till att fortsätta stärka, förmågan att hantera en översvämningsproblematik i Uppsala stad. Den stärker samhällsplaneringen, krisberedskapsplaneringen, den tekniska förvaltningen liksom samarbete och samverkan mellan aktörer.

Utbildning och övning inom krisberedskap
Länsstyrelsen har under året utvecklat personalens kompetens genom utbildningar och övningar inom området krisberedskap. Samtliga utbildningar och övningar har utvärderats för fortsatt utveckling.

Utbildningsverksamheten är genomförd i två delar, dels utbildningar som genomförts i länsstyrelsens regi för egen personal och dels utbildningar som genomförts i samverkan med andra aktörer i länet. Utbildningsprogram har utformats för båda delar. Bedömningen är att krisberedskapsorganisationens förmåga att hantera händelser ökar.

Länsstyrelsens krisberedskapsorganisation har under året genomfört åtta utbildningar:

- Grundutbildning krisberedskap
- Befattningsutbildning
- Grundutbildning kriskommunikation
- Kärnkraftsberedskap 1, 2 och 3
- WIS-utbildning
- Träff för Räddningsledare, Saneringsledare, Stabschef och Informationschef

De regionala utbildningar som länsstyrelsen genomfört under året är följande:

- Grundläggande ledningsmetodik
- Utbildning i krisberedskap för politiker
- Konferens om initial samverkan på lokal och regional nivå
- Regional samverkanskurs ledningsmetodik

De regionala utbildningarna hade deltagare från Uppsala, Västmanlands, Gävleborgs, Dalarnas och Stockholms län.

Inom övningsområdet har länsstyrelsen fokuserat på området kärnenergiberedskap och deltagit i Hallands läns kärnkraftsövning Gripen (oktober–november) samt genomfört övningen Grepen (december). Under övningen Gripen övades ett skift ur länsstyrelsens krisberedskapsorganisation och under Grepen övades två skift. Genom dessa två övningar har länsstyrelsens hela krisberedskapsorganisation övats under året.

Länsstyrelsens bedömning av genomförda och pågående utvecklingsprojekt är att de till stor del bidrar till att stärka samhällets krisberedskap.

Kärnenergiberedskapen i länet

Följande redovisning begränsas till ett urval av aktiviteter som tillsammans ger en bild av helheten. I slutet av redovisningen finns en jämförelse mellan genomförd verksamhet och verksamhetsplanen för 2015. Jämförelsen omfattar en bedömning av måluppfyllnad och verksamhetens effekt.

Beredskapsplanering

I januari 2014 uppdrog Försvarsdepartementet åt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att tillsammans med Strålsäkerhetsmyndigheten och länsstyrelserna i Hallands, Uppsala, Kalmar, Skåne samt Västerbottens län att ta fram ett förslag till nationell beredskapsplan för hantering av en kärnteknisk olycka. Merparten av arbetet utfördes under 2014 av en särskild arbetsgrupp som arbetade efter vägledning av, och anvisningar från, en projektstyrgrupp. Länsstyrelsen genomförde 2015 slutjusteringar och redovisade uppdraget enligt plan.

I samma uppdrag ingick att senast i april 2015 redovisa en handlingsplan för förbättringar inom beredskapen för radiologiska och kärntekniska olyckor till Regeringskansliet. Uppdraget hanterades inom ramen för samverkansarbetet mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Strålsäkerhetsmyndigheten och länsstyrelserna i Hallands, Uppsala, Kalmar, Skåne samt Västerbottens län. Länsstyrelsen genomförde en redovisning av uppdraget i april.

I juni 2015 följde länsstyrelsen upp arbetet med kärnkraftsberedskap med ett handläggarmöte i Knivsta med syfte att, utifrån handlingsplanen (HPRN), ta fram förslag till nya projekt och prioriteringar för 2016. Förslaget redovisades och godkändes av försvarsdirektörer, enhetschefer och motsvarande vid ett möte i september 2015.

I samband med tillsynsbesök i maj 2015 påpekade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att delar av länsstyrelsens beredskapsprogram för kärntekniska olyckor är omodern och behöver uppdateras. De delar som utpekats

är länsstyrelsens saneringsplan och plan för varning av allmänheten. Länsstyrelsen har uppdaterat de aktuella delarna och införlivat dem i en aktualiserad plan för kärnenergiberedskapsolyckor. Arbetet slutfördes med publikation på länsstyrelsens webbplats i december 2015.

Alarmering och varning

Under året har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i samverkan med Postnord påbörjat utdelning av nya varningsmottagare för inomhusvarning av boende inom den inre beredskapszonen. Avsikten var att utdelningen skulle ha slutförts före utgången av 2015, men förseningar i leverans och utdelning har medfört att länsstyrelsens bedömning om slutdatum har justerats till halvårsskiftet 2016. Såväl systemet för utomhusvarning och systemet för inomhusvarning har prövats fyra gånger, i enlighet med de rutiner som gällt under många år, den första helgfria måndagen i den sista månaden i varje kvartal.

Efter övning Havsörn 2013 påbörjades ett nationellt arbete, under ledning av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, med att implementera ny teknik och metodik för alarmering av myndigheter i händelse av en kärnkraftolycka. Syftet var att likrikta strukturerna på nationell nivå samt att förkorta tiderna för larmning av aktörer. Systemet prövades i sin helhet som en inledande del av övning Grepen. Sammanställning av resultatet slutförs under början av 2016. Under övning Havsörn 2013 behövdes drygt två timmar för att samtliga aktörer med ansvar inom kärnenergiberedskapen skulle nås av larm. Preliminära resultat från övning Grepen visar att den tiden nu förkortats till cirka 30 minuter.

Utbildning och övning inom kärnenergiberedskapen

Länsstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten påbörjade efter övning Havsörn 2013 ett förbättringsarbete gällande samverkan mellan myndigheterna. Detta arbete föranledde övning Assar i december 2014 och har följts upp under 2015 utifrån den rapport som togs fram efter övningen. Rapporten är en grund för pla-

nering av övning Grepen i december 2015 och den planerade övningen Lydia i mars 2016.

Under året deltog länsstyrelsen i den internationella övningen PILOT arrangerad av Strålsäkerhetsmyndigheten i samverkan med Svensk kärnbränslehantering AB. Ansvarsfördelning och samordning mellan svenska myndigheter och organisationer sattes på prov.

En kärnkraftolycka känner inga läns- eller nationsgränser utan blir snabbt en nationell och internationell angelägenhet. Det ställer krav på att det på regional nivå måste finnas förmåga att kunna hantera inte bara olyckor inom eget län utan även de som sker på annan plats. Två förmågor måste finnas samtidigt vid en svensk kärnkraftolycka utanför eget län: Den ena förmågan är att stödja det drabbade länet och den andra förmågan är att kunna hantera konsekvenserna av olyckan i eget län. Ovanstående är en del av bakgrunden till att det finns ett välutvecklat samarbete mellan kärnkraftlänen vad gäller beredskapsplanering och övningsverksamhet. Inom ramen för det samarbetet deltar länsstyrelserna i varandras övningar och/eller även i varandras övningslednings- och utvärderingsorganisationer. Under året har länsstyrelsen deltagit i två övningar arrangerade i andra län.

- Övning Henning 2 i Kalmar län 2015-05-19. Roll: Observatör.
- Övning Gripen i Hallands län 2015-10-01–11-12. Roller: Medverkan i förberedelsearbetet inför övningen och med övad personal under densamma.

Under 2015 har länsstyrelsen, utöver vad som beskrivs på andra ställen i avsnittet, genomfört följande utbildningar riktade till såväl myndighetens personal som externa deltagare.

- Regelverk
- Joniserande strålning
- Strålningsmätning
- Utbildning för räddningsledare, saneringsledare och stabschefer

Information till allmänheten och lokala säkerhetsnämnden

Information till allmänheten och lokala säkerhetsnämnden har varit ett fortsatt prioriterat område under 2015. Under året har länsstyrelsen deltagit i tre av fem möten med lokala säkerhetsnämnden varav två har varit öppna för allmänheten.

Under året genomförde länsstyrelsen ett samarbete med Försvarsmaktens förband för psykologiska operationer i syfte att ta fram förslag till medvetandehöjande åtgärder för allmänheten i den inre beredskapszonen. I sammanhanget diskuterades även förbandets operativa medverkan i händelse av en olycka. Diskussionerna gav flera konstruktiva förslag som kommer att övervägas under 2016.

Jodtabletter

Vart femte år delas jodtabletter ut till fastighetsägare och verksamhetsutövare inom den inre beredskapszonen. Upphandling av jodtabletter genomförs av Strålsäkerhetsmyndigheten och utdelningen genomförs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Inför utdelningen som är planerad till våren/försommaren 2016 har länsstyrelsen deltagit i arbetet med att beräkna antalet tabletter som ska upphandlas och i utformandet av de informationsbroschyrer som delas ut tillsammans med jodtablettarna.

Operativ förmåga i fält

Länsstyrelsen påbörjade under 2014 ett omfattande förändringsarbete baserat på Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps skrift Vägledning för att planera och förbereda en storskalig utrymning. Efter dialog med regionala aktörer och Strålsäkerhetsmyndigheten har arbetet inriktats mot en ny syn på utrymning, där vi går från fasta och i förväg utpekade utrymningsplatser till ökad flexibilitet. Två nya primära utrymningsplatser har utsetts: Aspen skolan i Tierp och Olandsskolan i Alunda. Olandsskolans ändamålsenlighet prövades under övning Grepen i december 2015. Aspen skolan provas under 2016. Utöver det ska beredskap finnas att upprätta utrymningsplats i

snart sagt vilken annan lämplig lokal som helst (skolor är ofta lämpliga lokaler).

Länsstyrelsen tog under året fram ett nytt koncept för ledning av fältorganisationen. Detta provades med framgång under övning Grepen. Konceptet har till del tagits fram efter samråd med länsstyrelserna i Kalmar och Halland som en del i projektet LogC/främre ledning i den myndighetsgemensamma handlingsplanen för förbättring av beredskapen (HPRN). Konceptet finns beskrivet i länsstyrelsens kärnenergi beredskapsplan som är publicerad på länsstyrelsens webbplats.

Länsstyrelsen och Forsmark kraft AB kom under året överens om att sträva efter att kunna upprätta respektive ledningscentral i anslutning till varandra vid en händelse, för effektivare resursutnyttjande.

Installation av fast strålningsmätning utrustning kring de svenska kärnkraftverken som påbörjades 2014 fortsatte under 2015 med ytterligare tio mätstationer i indikeringszonen. Den fasta utrustningen för strålningsmätning kring de svenska kärnkraftverken har omsatts till ett utvecklingsprojekt i den myndighetsgemensamma handlingsplanen för förbättring av beredskapen (HPRN). Projektet benämns Nationell mätstrategi och leds av Strålsäkerhetsmyndigheten. Länsstyrelsen deltar i projektet.

En av anmärkningarna från utvärderarna efter övning Havsörn 2013 var brister avseende ledning och samordning av regionala och nationella resurser för strålningsmätning. Bristerna bedömdes ha sitt ursprung i organisation för ledning och samordning, vilket föranlett flera initiativ och förslag till lösningar på såväl regional som nationell nivå. En organisatorisk lösning på problemet finns beskriven i den nationella beredskapsplanen. Konkretisering och implementering av lösningen i Uppsala län har skett i sammanhang då regionala aktörer samlats samt inte minst genom test i samband med övning Grepen. Övningen visade gott resultat och finns beskriven i länsstyrelsens kärnenergi beredskapsplan.

Arbetskydd

Utrustning för persondosimetri för insatspersonal i fält har under året delvis bytts ut från passiva dosimetrar till direktvisande elektriska dosimetrar. Det har skett i flera steg med utbildningar och övning. Under vecka 21 genomfördes instruktörsutbildning i Karlstad och länsstyrelsen deltog med en instruktör från länsstyrelsen och en från Svenska krisstödsförbundet. Implementeringen av det nya dosimetrisystemet bedöms slutföras under 2016.

Strålskyddsfilosofi

I syfte att harmonisera den svenska filosofin bakom skyddsåtgärder och arbetskydd i samband med bland annat en kärnkraftolycka, leder Strålsäkerhetsmyndigheten ett projekt inom den myndighetsgemensamma handlingsplanen för förbättring av beredskapen (HPRN). Projektet, som länsstyrelsen är en aktiv deltagare i, syftar till att ta fram myndighetsgemensamma riktlinjer och rekommendationer för den tidiga fasen av en radiologisk eller nukleär nödsituation, vilka länsstyrelserna i sin tur har att implementera i regionala planer. En remissversion av dokumentet förväntas under tidig vår 2016 och kort därefter förutses projektet avslutas.

Samverkan

I Uppsala län fungerar arbetsgruppen kärnkraft, inom samverkansforumet C-Sam, som det forum som samlar beredskapsansvariga aktörer för gemensam kärnenergiberedskapsplanering. Regional samverkan genomförs inom ramen för C-Sam arbetsgrupp kärnkraft. Arbetsgruppen genomförde två aktiviteter under 2015.

- Studieresa till Finland 2015-04-09–10 med syfte att inhämta kunskaper om kärnenergiberedskapsarrangemangen i Finland.
- Det årligen återkommande försommarternatet som genomfördes 2015-05-28–29. Syftet var gemensamt informationsutbyte, inhämtning av underlag inför revidering av kärnenergiberedskapsplanen, diskussion kring lämplig utformning av operations- och koordineringscentret samt att skapa en gemensam syn kring övningar.

En kärnkraftsolycka kan medföra konsekvenser över mycket stora geografiska och administrativa områden. Länsstyrelsen ansvarar för att tillsammans med andra medverka i uppbygganden av en samlad förmåga i samhället för att hantera sådana konsekvenser, även utanför Uppsala län.

Länsstyrelsen ställde 2014 en medarbetare till förfogande att medverka i projekt om Gränslös samverkan lett av Länsstyrelsen i Jämtlands län. Åtagandet har fortsatt under 2015 och avslutas 2016. Syftet är att skapa förutsättningar för en samordnad krishantering och förståelse av problematiken mellan Sverige och Norge i händelse av en kärnteknisk olycka. Särskilt fokuserar projektet på konsekvenser för ursprungsbefolkningen och att säkerställa att gränsoverskridande samverkan tar hänsyn till deras villkor och behov. Medverkan 2015 har omfattat ett möte i Trondheim 2015-09-15–16.

Länsstyrelsen deltar i Jordbruksverkets projekt Saneringsåtgärder inom jordbruket. Syftet är att stärka samhällets förmåga att se till att ansvariga myndigheters råd och rekommendationer om sanering av radioaktiva ämnen inom jordbruket, efter ett utsläpp från en kärnteknisk anläggning, kommuniceras med lantbrukarna och verkligen genomförs. Målet är en vägledning som beskriver hur ansvariga myndigheter ska gå till väga för att nå ut till lantbrukarna med råd och rekommendationer om lämpliga saneringsåtgärder. Länsstyrelsen finner projektet angeläget och bidrar med sin expertis till projektet som avslutas 2016.

Ofta vinner beredskapsplaneringsarbete i kvalitet genom inhämtande av utomståendes synpunkter. Därför är remitering av beredskapsdokument under utveckling ett instrument som ofta används. Länsstyrelsen har under 2015 svarat på ett antal kärnenergiberedskapsrelaterade remisser.

Samlad bedömning

Länsstyrelsen bedömer att syfte och mål med verksamheten som genomförts har uppfyllts samt att verksamheten 2015 sammantaget

påtagligt har höjt myndighetens och förhoppningsvis samhällets förmåga att hantera en kärnteknisk olycka. Vidare bedömer myndig-

heten att en solid grund finns inför kommande kalenderår för fortsatt arbete med utvecklingsområden.

Regleringsbrev – skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

RB 67. Länsstyrelsernas tillsyn av kommunerna inom området skydd mot olyckor syftar till att främja och bedöma kommunernas förmåga att leva upp till nationella mål, verksamhetsmål och särskilda skyldigheter enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Länsstyrelserna ska redovisa en sammanfattande bedömning av kommunernas arbete enligt lagen om skydd mot olyckor och beskriva hur eventuella brister och åtgärdsbehov som identifierats har omhändertagits.

Länsstyrelsens sammanfattande bedömning

Länsstyrelsen gör den sammanfattande bedömning att länets kommuner uppfyller de krav som ställs i lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) i de delar som årets tillsyn avsett. Kommunerna behöver dock säkerställa att de som utför rengöring och brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § LSO får information om nytillkomna objekt som omfattas av nämnda lagrum.

En ökning av räddningstjänstens responstid kan ses. Responstid är tiden från larm till att räddningsintjänsten anländer till skadeplatsen. Kommunerna menar att orsaken till ökningen främst går att finna i larmhanteringstiden hos SOS Alarm AB. Länsstyrelsen avser att vid kommande tillsynsbesök följa utvecklingen av de avvikelser som framkommit. För att stärka brandskyddet i radhus har särskild tillsyn på dessa genomförts. En del av dessa tillsyner har medfört förelägganden med krav på åtgärder för att uppnå brandskydd i tillräcklig omfattning. Kommunens förelägganden har överklagats upp i kammarrätten. I kammarrätten har kommunen fått rätt i sina krav. Skrivandet av föreläggande vid upptäckta brister i brandskyddet ökar rättssäkerheten för den enskilde.

Tillsyn

Årets tillsyn har behandlat:

- Kommunens tillsyn enligt LSO
- Rådgivning och information till enskilde och allmänheten
- Organisation och ansvarsfördelning inom kommunen
- Rengöring och brandskyddskontroll enligt 3 kap. 4 § LSO
- Uppföljning av mål i Handlingsprogram för 2012–2015

Länsstyrelsens tillsyn omfattar även granskning av de svar som kommunen anger i den uppföljning som länsstyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap utför årligen. Vid tillsynsbesöken deltar länsstyrelsen och från kommunen ansvariga politiker och tjänstemän. Tillsynen genomförs i dialogform utifrån de frågeställningar som bifogas till länsstyrelsens kallelse inför tillsynsbesöket. Länsstyrelsen tar inför tillsynsbesöken del av de presentationer som kommunen avser att använda vid tillsynsbesöket. Vid behov hämtas även andra dokument in.

Övrig tillsynsverksamhet

Sommarens konflikt mellan Brandmännens riksförbund och Sveriges kommuner och länsting bevakades av länsstyrelsen med anledning av de eventuella bemanningsproblem som kunnat uppstå. Viss avvikelse kunde ses i bemanningen vid de stationer som bemannas av räddningspersonal i beredskap.

Sommarens konflikt mellan Brandmännens riksförbund och Sveriges kommuner och länsting visade att kommunerna har vissa problem att rekrytera räddningspersonal i beredskap. Den personal som rekryteras stannar oftare kortare tid. Detta medför ökade kostnader för kommunerna kopplat till utbildningsinsatser och övningar. Även erfarenheten att hantera räddningsinsatser hos personalen blir lägre.

Länsstyrelsens tillsynsansvar

Räddningstjänsten i länets åtta kommuner utförs av fem räddningstjänster. I kommunerna Tierp, Uppsala och Östhammar utgörs räddningstjänsten av Uppsala brandförsvaret som lyder under en för kommunerna gemensam räddningsnämnd. I Enköpings- och Håbo

kommun utgör räddningstjänstförbundet Enköping/Håbo den gemensamma räddningstjänsten. Länsstyrelsens tillsynsansvar omfattar dessa två räddningstjänster. Övriga i länet verksamma räddningstjänster är Brandkåren Attunda, där Knivsta kommun ingår, Gästrike räddningstjänstförbund, där Älvkarleby kommun ingår, och räddningstjänsten i Sala/Heby som genom ett civilrättsligt avtal ansvarar för räddningstjänsten i Heby kommun. Tillsynsansvaret för dessa tre kommuner vilar på länsstyrelserna i Stockholms län, Gävleborgs län respektive Västmanlands län.

Samordnad tillsyn och uppföljning

Tjänstemän på länsstyrelsen med ansvar för tillsyn enligt LSO och uppföljning av LEH deltar tillsammans i tillsyns- respektive uppföljningsbesöken hos kommunerna. Detta leder till att kunskap delas internt inom respektive områden.

Förändringar under året

Under året har ytterligare en kommun i länet anslutit sig till Storstockholms räddningscentral för gemensam funktion kopplat till larm och ledning. Första insatsperson (FIP) införs löpande på de brandstationer som bemannas med räddningspersonal i beredskap (RIB). Dessa åtgärder bör stärka kommunernas förmåga till räddningsinsats.

Beredskapsplanering för dammbrott Dalälven
Flyktingsituationen belastar för nuvarande Länsstyrelse och kommuner så att beredskapsplanering för dammbrott och höga flöden i Dalälven har skjutits upp till nästa år. Kartskikt i GIS som visar geografisk utbredning och tabellverk för ankomsttider och flöden kopplat till olika scenarion finns klara.

Farliga övergivna gruvhål

Kommunerna har enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor skyldighet att verka för att åstadkomma skydd mot olyckor inom den egna kommunen. Staten har också ett ansvar beträffande gamla övergivna gruvhål, detta ansvar åligger länsstyrelsen och Polismyndigheten. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 januari 1956 (inrikesdepartementet), får på statens bekost-

nad anordnas stängsel kring ett övergivet gruvhål om uppenbar fara för människor och husdjur föreligger.

I länet beräknas enligt Skogsstyrelsen finnas omkring 1 200 övergivna gruvhål. Flera av gruvhålen kan utgöra fara för allmänhet och husdjur. I de fall gruvhål bedöms utgöra fara för enskilda har länsstyrelsen ansvar för att besluta om stängsling av dessa. Stängslingarbetet bekostas och utförs av Polismyndigheten. Under året har länsstyrelsen tagit beslut om stängsling av två gruvhål, beslutet är överlämnat till Polismyndigheten för åtgärd.

Farlig verksamhet

En verksamhet som anses omfattas av kraven enligt 2 kap. 4 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor har tillkommit under året. Första juli 2015 ändrades 2 kap. 4 § LSO. Ändringen innebär att verksamheter som omfattas av kraven i Sevesolagstiftningen även omfattas av kraven enligt 2 kap. 4 § LSO utan föregående beslut av länsstyrelsen.

Skogsbrandflyg

Länsstyrelsen har under året haft avtal med Frivilliga flygkåren att utföra skogsbrandbevakning med flyg. Under bevakningsperioden har 39 bevakningsuppdrag genomförts med en sammanlagd flygtid av totalt 103 timmar. Två skogsbränder upptäcktes under dessa bevakningsuppdrag.

Rätten att besluta när bevakning ska ske, utifrån de kriterier som är satta av Myndigheten för samhällskydd och beredskap, har länsstyrelsen delegerat till räddningschefen Uppsala Brandförsvaret.

För att bevakningen ska vara så effektiv och ändamålsenlig som möjlig är även rätten att göra avsteg från de uppsatta kriterierna delegerad. Som stöd för verksamheten har länsstyrelsen tagit fram instruktioner. För ärendehantering och kommunikation med skogsbrandflyget har avtal tecknats med SOS Alarm AB.

Särskilda utbildningsinsatser

Länsstyrelsen har under året i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet i Umeå anordnat en seminariedag som omfattade tolkning av skogsbrandindex och skogsbrandens beteende, förlopp och spridning. Målgrupp för seminariet var räddningstjänsten och då särskilt operativa chefer, räddningschef i beredskap och insatsledare samt andra som kan komma att göra bedömningar och ta beslut utifrån aktuellt brandriskindex. Målsättning var att seminariedeltagarna efter dagen har en utvecklad förmåga att göra bedömningar och att ta beslut kopplade till aktuellt brandriskindex och en ökad förståelse för skogsbrandens beteende, spridning och förlopp.

Länsstyrelsen har tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap anordnat ett tvådagars seminarium med temat skäligt brandskydd och förvaltningsjuridik med räddningstjänstens tillsynsför rättare som målgrupp. Syftet med seminariet var att tillsynsför rättare ska få fördjupad kunskap om hur man praktiskt använder delar av innehållet i

boken Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor. Seminariet syftar även till att bidra till ett förändrat arbetssätt avseende kommunernas tillsyn enligt LSO. Målet med seminariet är att deltagarna praktiskt ska kunna tillämpa metoden för att bedöma skäligt brandskydd. De ska även ha kunskap om den juridiska verktygslådan och hur den kan tillämpas för att få till stånd förändringar som förbättrar brandskyddet där så behövs.

Handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt LSO

Länsstyrelsen har under året mottagit och svarat på ett antal remisser rörande handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst enligt LSO från kommuner och räddningstjänstförbund.

Nytt för i år är att ett par kommuner har valt att lämna separata handlingsprogram för förebyggande verksamhet respektive räddningstjänst. Handlingsprogrammen för förebyggande verksamhet har lämnats av primärkommunen och handlingsprogrammet för räddningstjänst har lämnats av räddningstjänstförbundet.

Regleringsbrev – skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

RB 68. Krävs omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst får länsstyrelsen, enligt lagen och förordningen om skydd mot olyckor, ta över ansvaret för räddningstjänsten i de kommuner som berörs av insatserna. Om räddningsinsatserna även omfattar statlig räddningstjänst ska länsstyrelsen ansvara för att räddningsinsatserna samordnas. Om flera län berörs av sådana räddningsinsatser får länsstyrelserna komma överens om vilken länsstyrelse som får ta över ansvaret. Länsstyrelserna ska beskriva sin förmåga att överta räddningstjänsten vid en omfattande räddningsinsats.

Länsstyrelsen har en antagen och gällande plan för övertagande av kommunal räddningstjänst. Länsstyrelsen har utsedda räddningsledare för kärnteknisk händelse och dessa är även tänkta att vara räddningsledare vid övertagande av kommunal räddningstjänst. Planen är inte övad men förmågan att överta kommunal

räddningstjänst bedöms ändå finnas. Som stöd till räddningsledaren vid övertagande av kommunal räddningstjänst har länsstyrelsen en väl utbildad och övad krisberedskapsorganisation.

Ett antal tjänstemän från länsstyrelsen deltog även i stabsarbetet vid Västmanlandsbranden 2014.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Volym och kostnader

Avser verksamhet 5*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	22,41	24,29	25,62
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	22,94	22,47	25,71
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	28,53	29,19	31,27
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	51 533	55 765	58 357
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	34,10	36,94	38,62
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 777	1 649	1 501
Antal beslutade ärenden	1 750	1 620	1 338
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	182	198	259
Bidragutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	6 081	8 904	4 134

Brukarundersökning

Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 521,

Tillstånd och dispenser avseende naturskydd ³⁾

63

Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 551,

Prövning av miljöfarlig verksamhet (MPD-prövning) ⁴⁾

37

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 521 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2015. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 21 länsstyrelser är 60.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 551 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2015. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 12 länsstyrelser är 54.

Naturvårdsarbetet har under året uppgått till cirka 26 årsarbetskrafter, vilket i stort sett motsvarar antal årsarbetskrafter under föregående verksamhetsår. Mest personalresurser i naturvårdsarbetes lades, i likhet med tidigare år, inom förvaltningen av länets skyddade natur. Länsstyrelsen har under året inom naturvårdsarbetet prioriterat regional vattenförvaltning (i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten), områdesskydd och viltförvaltning. Utöver detta har myndigheten prioriterat implementeringen av ett strategiskt arbetssätt inom förvaltningen av skyddad natur samt i arbetet med hotade arter. Drygt 500 ärenden har under året beslutats inom ramen för naturvårdsuppdragen.

Miljö- och hälsoskyddsarbetet vid länsstyrelsen utgörs i huvudsak av ärendehandläggning enligt miljöbalken. Övriga delar utgörs av arbete med statligt finansierade åtgärder för förorenade områden och tillsynsvägledning. Vårt att omnämna är också länsstyrelsens tvärsektorieella miljö- och hälsoskyddsarbete, inte minst i ärenden om detaljplaner, som inte syns i ovanstående ärendestatistik.

Miljö- och hälsoskyddsarbetet har i volym, cirka 18 årsarbetskrafter, minskat något jämfört med år 2014. Minskningen beror huvudsakligen på minskade anslag inom förorenad

mark och prövning av miljöfarlig verksamhet, men även på behov av att avsätta kompetens inom miljö- och hälsoskyddsfrågor i arbete med planfrågor. Under året har antalet inkomna prövnings- och tillsynsärenden ökat med tjugofem procent jämfört med 2014. Ökningen avspeglar den starka exploateringsutveckling som länet genomgår. För att möta upp ärendeökningen och för att korta handläggningstider har länsstyrelsen i viss utsträckning prioriterat ned egeninitierad tillsyn och tillsynsvägledning.

Resultatet från den under året genomförda brukarundersökningen visar att Länsstyrelsen i Uppsala län inom området tillstånd och dispenser avseende naturskydd har höga resultat beträffande bemötande, engagemang, kompetens och e-postsvarstid. Brukarundersökningen visar på en utvecklingspotential vad gäller att nå handläggare per telefon samt information på hemsidan. Länsstyrelsen avser att under 2016 förbättra informationen på hemsidan men konstaterar samtidigt att brukarundersökningens resultat, med stor variation i resultat mellan länen, är svårtolkat då länsstyrelsernas hemsidor i stort är uppbyggda och informerar på ett likartat sätt.

Inom området prövning av miljöfarlig verksamhet visar brukarundersökningen på ett lågt

helhetsresultat. Tydligast pekar undersökningen på en utvecklingspotential beträffande handläggningstider, att samrådet uppfyller förväntningar och personalens lyhörddhet. Länsstyrelsen noterar att många av de ärenden som ligger till grund för brukarundersökningen har haft mycket långa totala handläggningstider. Inte sällan har ärendena påbörjats i ett annat län, vilket medfört byte av handläggare. Följaktligen har också lång tid förflutit sedan samråden hölls. Länsstyrelsen har under 2014 och 2015 aktivt arbetat med att utveckla samråden. Den modell för samråd som Miljösamverkan Sverige har tagit fram har implemente-

rats och en samverkan kring utveckling av samråden sker med Västmanland och Södermanland, som svarar för cirka två tredjedelar av samråden kopplade till ärenden vid miljöprövningsdelegationen. Av fritextsvaren till brukarundersökningen drar länsstyrelsen slutsatsen att några av de mest missnöjda företagen varit mindre företag som för första gången söker tillstånd. Länsstyrelsen har därför tagit fasta på att så tidigt som möjligt särskilt stötta mindre företag med att få inblick i hur prövningen går till och vilka krav som ställs på ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen.

Regleringsbrev – naturvård

RB 54. Länsstyrelserna ska samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv, vilt och rovdjur.

Länsstyrelserna ska särskilt:

– arbeta aktivt i förebyggande syfte med att skydda och förvalta värdefulla naturområden i syfte att nå Sveriges miljö kvalitetsmål, etappmål för biologisk mångfald och friluftslivsmålen.

I arbetet med att skydda värdefulla naturområden ska skogar och marina områden särskilt prioriteras. För skogar ska prioritet ges åt att skydda kvarvarande skogliga värdekärnor som saknar formellt skydd och att komplettera redan skyddade områden.

– fortsätta utveckla arbetet med artbevarande, åtgärdsprogram, grön infrastruktur, lokala naturvårdsprojekt, vilt- och rovdjursförvaltning, främjandet av friluftslivet, samt

– se till att naturvårdsarbetet sker i god dialog med medborgare, markägare, brukare och andra berörda aktörer.

Länsstyrelserna ska redovisa ovanstående arbete samt användningen av anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur och 1:16 Skydd av värdefull natur inom utgiftsområde 20 till Naturvårdsverket. Redovisningen ska omfatta vilka sysselsättningseffekter som användningen av anslag 1:3 och 1:16 har gett upphov till. Rapporteringen ska ske i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar. För marina områden, sjöar och vattendrag samt vattenskyddsområden ska länsstyrelserna redovisa till Havs- och vattenmyndigheten. Rapporteringen ska ske i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens anvisningar.

Skydd av värdefulla naturområden

Länsstyrelsen har under året fattat beslut om reservatsbildning i två områden och tecknat ett naturvårdsavtal i ett område. Ett av områdena (Hocksbo glupen) ingick i den överenskom-

melse om byte av statligt ägd skog mot skogar med höga naturvärden som gjordes med Uppsala Akademiförvaltning under 2015. Genom reservatsbeslut skyddas 64 hektar värdefull skogsmark i detta område, vilket bidrar till att nå miljömålet Levande skogar. Det andra (Huddunge Stormosse) ingår i Myrskyddsplan för Sverige och genom reservatsbeslut skyddas 62 hektar myrmark (huvudsakligen rikkärr) och 25 hektar skogsmark, vilket bidrar till att nå miljömålen Myllrande våtmarker och Levande skogar. Under 2015 har länsstyrelsen tecknat ett naturvårdsavtal som skyddar 18 hektar skogsmark under 20 år. Båda reservatsbesluten och naturvårdsavtalet bidrar också till att nå miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med skydd av länets skogliga- och andra värdekärnor. Som grund för reservatsbeslut under kommande år

har förslag till bildande av fyra nya naturreservat skickats ut på remiss under året. Totalt har 25 inträngs- och köpeavtal skrivits med berörda markägare.

Länsstyrelsen samarbetar med bland annat Upplandsstiftelsen och länets kommuner för att optimera genomförandet av skydd av värdefulla naturområden och områden värdefulla för friluftsliv. Under 2015 hölls ett möte med Uppsala kommun, Tierps kommun och Upplandsstiftelsen med syfte att underlätta skyddsarbetet för kommunerna och påskynda processen med att bilda kommunala naturreservat.

Skydd av marina områden

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med marint områdesskydd längs länets kuststräcka. Under året har 293 hektar hav, inklusive laguner, köpts in för skydd i det blivande naturreservatet Slada. För det blivande naturreservatet Gårdskärskusten har länsstyrelsen tagit fram en projektplan för åren 2016–2018. Syftet med projektet är att öka kunskapen om de marina värdena och att skydda området som naturreservat.

Förvaltning av värdefulla naturområden

Länsstyrelsen förvaltar 114 naturreservat, 71 Natura 2000-områden, 30 naturminnen och 37 djurskyddsområden i länet. Arbetet med att förvalta de skyddade områdena i länet följer Strategin för förvaltning av skyddade områden som länsstyrelsen tog fram 2014. Under året har länsstyrelsen arbetat aktivt med förvaltning i cirka 75 av de skyddade områdena. Förvaltningsåtgärderna har genomförts både av anlitade entreprenörer och av egen fältpersonal.

Länsstyrelsen har arbetat för att alla naturreservat ska uppnå den så kallade basnivån för information i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Det har inneburit en fortsatt satsning på nymarkering och restaurering av gränser samt framtagande av entréskyltar för naturreservat. Totalt har 68 kilometer gräns markerats, fördelat på 14 reservat. Tio naturreservat har fått nya skyltar.

Länsstyrelsen har arbetat för att upprätthålla och förbättra hävden av betes- och slättermarker i de skyddade områdena. Det innebär till exempel att länsstyrelsen har restaurerat svämäng genom fräsning, genomfört röjningar och huggit träd i öppna och trädbärande betesmarker. För att möjliggöra fortsatt bete har länsstyrelsen satt upp/reparerat stängsel i fyra skyddade områden. Länsstyrelsen ersätter djurhållare för bete i tio skyddade områden. Länsstyrelsen genomför i egen regi eller via entreprenör slätter i nio områden.

I skogsmark har länsstyrelsen genomfört en naturvårdsbränning samt utfört restaureringsåtgärder i två skyddade områden. Åtgärderna i skogsmark har bestått dels av att förbereda inför naturvårdsbränningen genom att avveckla planterad gran, dels av att förbättra för de hotade arterna mosippa och klöversobermal.

Länsstyrelsen har även gjort särskilda insatser för att stärka naturvärden knutna till värdefulla lövträd och tallar. Över 500 värdefulla träd har frihuggits av både anlitade entreprenörer och av länsstyrelsens egna naturbevakare. Dessutom har cirka 340 värdefulla träd identifierats och åtgärder för att stärka naturvärdena på dessa träd har planerats i fält. Länsstyrelsen har även åtgärdat 14 naturminnesmärkta träd för att förebygga olyckor kring träden och för att förlänga livslängden på dem. För att trygga behovet av grov död ved i de skyddade områdena har länsstyrelsen samarbetat med en flisentreprenör genom att ta vara på grova stockar som är för stora för flismaskinerna. Grova stockar har lagts ut i fem skyddade områden.

Under året har länsstyrelsen utfört en restaurering av dammvallen i naturreservatet Hjälstaviken. I detta arbete ingick även att bygga en fiskpassage. Detta behövs för att fisk ska kunna komma upp i reservatet under lekperioden på våren då dammluckan i Hjälstaviken är stängd.

Inom årets uppföljning av skyddade områden har länsstyrelsen genomfört inventering av kärlväxter i gräsmark, provfiske och flygbildstolkning av bryggor och byggnader i det marina

naturreservatet Gräsö östra skärgård, inventering av brandinsekter i Fäbodmossen och uppföljning av plantering av småsvalting i vattnet utanför Sandviksåsen.

Länsstyrelsen har under året restaurerat och underhållit byggnader i tre naturreservat. Dessutom har länsstyrelsen arbetat löpande med underhåll och tillsyn över de fastigheter och vägar som ingår i naturreservaten.

Artbevarande

Länsstyrelsen har inom sitt nationella koordineringsansvar avseende åtgärdsprogram för hotade arter föreslagit en uppdaterad åtgärdsstabell för ängsskäreplattmal, slutredovisat programmet för klöversobermal och deltagit i andra läns slutredovisningar av tio program. Länsstyrelsen har även arbetat med framtagandet av ett åtgärdsprogram för fisken asp och arrangerat några träffar om densamma.

Länsstyrelsen har haft ett nationellt fokus även på andra sätt. I september anordnade myndigheten en nationell träff för dem som arbetar med åtgärdsprogram för hotade arter. Träffen hade över 60 deltagare från hela landet och uppmärksammades positivt i media. Träffens tema var strategisk naturvård – hur man får ut mesta möjliga nytta.

Inom åtgärdsprogram för hotade arter, på ett regionalt plan, har länsstyrelsen genomfört åtgärder inom 30 program. Fokus har varit på de arter och naturtyper som är utpekade som ansvarsarter och/eller ansvarsnaturtyper för länet. Åtgärderna syftar till att uppnå miljömålet Ett rikt växt- och djurliv, men även många andra miljömål tangerar arbetet med artbevarande.

I skogen har bristen på död ved pekats ut som ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden. Under året har länsstyrelsen därför satsat extra på att tillföra död ved till olika skogstyper. I ett viktigt tallskogslandskap har 55 tallar sparats i förnygringsavverkningar åt skalbaggar, raggbock och skrovlig flatbagge. Liggande tallar har dessutom huggits fria från

sly, så det blir en varm, torr och gynnsam miljö åt raggbockarna. Länsstyrelsen har även tagit fram en broschyr om tallar, död tallved och raggbock. I ekmiljöer vid Dalälven, som är den biologiska norrlandsgränsen för ek, har ekgrenar lagts ut åt skalbaggen bredbandad ekbarkbock. Grenarna kommer från Nordens ark och är fulla med skalbaggs-larver som avlats på djurparken. I år har över 100 skalbaggar kläckts. Arten har inte setts vid Dalälven på över 20 år och finns i vilt tillstånd enbart på Djurgården i Stockholm. I Vällentraktens urskogsartade barrskogsbestånd har stockar lagts ut åt skalbaggen svartoxe. Uppsala län har över 50 procent av landets förekomster av svartoxen, vilket gör den till en viktig ansvarsart för länet.

I odlingslandskapet har länsstyrelsen bland annat arbetat med åtgärder för den hotade ortolansparven. Denna fågel behöver en mosaik av småbiotoper, som till exempel osådda rutor i åkrar samt sandiga miljöer som gamla täkter. Under 2015 har länsstyrelsen samarbetat med Upplands Ornitologiska Förening och Skanska om ortolansparven. Detta arbete har resulterat i restaurering av en nedlagd täkt samt framtagande av ett förslag för restaurering av ytterligare en täkt. Vidare har havre lagts ut på strategiska platser samt rådgivning för lantbrukare genomförts. Lantbrukarna har lämnat osådda ytor, vilket inte bara gynnar ortolansparven utan även sånglärkan.

I vattenmiljöer har länsstyrelsen fokuserat på flodkräfta. Under åren 2011–2015 har 38 lokaler i sjöar och vattendrag i västra Uppland inventerats på flodkräfta. På tio av lokalerna påträffades flodkräfta, varav tre av lokalerna var vattendrag och sju var sjöar. Det största hotet mot flodkräftan är kräftpest, vilken sprids av signalkräfta. Signalkräftor påträffades på nio av lokalerna, fördelat i samtliga avrinningsområden i den delen av länet. Det kan bli svårt att hindra kräftpestens spridning. Signalkräftan verkar dock inte trivas på någon av lokalerna, vilket kan minska dess spridning.

Mink och trut är effektiva predatorer på fågelungar i skärgården. För att gynna den sällsynta

skröntärnan har länsstyrelsen därför genomfört jakt på mink och trut i Björns skärgård, Klungsten och Gräsö östra skärgård. I fågelskyddsområdet Stenarna häckade 140 par, vilket är det bästa resultatet på sju år. Häckningen lyckades mycket bra och över 200 ungar ringmärktes.

Lokala naturvårdsprojekt

Länsstyrelsen har tagit beslut om bidrag till tio nya projekt inom den Lokala Naturvårdssatsningen (LONA). Flera av projekten vill på olika sätt göra det enklare för människor att ta sig ut i naturen. Det handlar till exempel om anläggningar och information som ökar tillgängligheten, men också om skydd av värdefulla naturområden. De bidrar främst till miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv. Majoriteten av projekten drivs i samverkan mellan kommun och förening.

Friluftsliv

Länsstyrelsen har arbetat vidare för att på olika sätt öka tillgängligheten i länets naturreservat. Under året har länsstyrelsen reparerat en gångbro över ån i Hårsbäcksdalen och spänger i Hjälstaviken och Florarna. Under året har länsstyrelsen även placerat ut nio bord, 16 bänkar samt en grillplats i de skyddade områdena. Länsstyrelsens egen personal arbetar löpande med översyn och underhåll av de befintliga lederna och anläggningarna i de skyddade områdena.

Gårdarna Risön och Västergärde i Florarnas naturreservat fortsätter att locka besökare. Gårdarna utnyttjas av bland annat skolor, föreningar och privatpersoner som kan hyra dessa gårdar. Gömslet i Hjälstavikens naturreservat är nu ett populärt besöksmål. Gömslet hade över 8 000 besökare under perioden mars till oktober 2015.

Länsstyrelsen har genomfört en workshop med samrådsgruppen för naturvård. Deltagarna fick diskutera behov av åtgärder för att uppnå friluftslivsmålen. Dessutom har länsstyrelsen

särskilt kontaktat kommunernas handläggare av friluftslivsfrågor och brett om synpunkter. Dessa bidrag har sedan utgjort underlag för länsstyrelsens sammanställning och redovisning av regeringsuppdrag nummer 63 till Naturvårdsverket. Länsstyrelsen har deltagit på möte med Upplandsstiftelsens friluftsgrupp (kommuner och ideella friluftsaktörer) och informerat om arbetet med friluftspolitiken.

Naturvårdsarbetet sker i god dialog med medborgare, brukare och andra berörda aktörer

Länsstyrelsens samrådsgrupp för naturvård har haft tre träffar under året. Den ena genomfördes som ett fältnöte där olika skogsintressenter diskuterade naturvärden knutna till tall i länets enda trakt för den sällsynta skalbaggen raggbock. Samarbetet har hittills lett till att de tio, för raggbocken, finaste föryngringsavverkningarna har pekats ut och vindfällena har frihuggits. Dessutom har 55 stående tallar sparats åt raggbocken på en av dessa. De övriga två mötena hölls på länsstyrelsen och huvudtemana var miljöövervakning, länets ansvarsarter och ansvarsnaturtyper, kompletterande metod för skydd av skog (Nya Komet) och mål för friluftspolitiken. I arbetet med områdesskydd för länsstyrelsen en kontinuerlig dialog med markägare.

Länsstyrelsen har genomfört en fältdag för att diskutera olika bevarandeåtgärder för fältgentiana och finnögöntröst. På fältdagen deltog Upplands Botaniska Förening, Stockholms Botaniska Sällskap och Upplandsstiftelsen.

Länsstyrelsen har samverkat med universiteten, bland annat genom att ge föreläsningar på kurser, guidat på exkursioner och genom att ta emot studenter på praktik. Länsstyrelsen har också bidragit i arbetet med granskning och bedömning av ansökningar om forskningsmedel till Formas.

Länsstyrelsen har tillsammans med Upplandsstiftelsen och Biotopia tagit fram Utflyktsprogrammet 2015. Utflyktsprogrammet är nu en löpande verksamhet och bygger på samverkan med landstinget, kommuner, naturskolor och

ideella föreningar. Deltagande aktörer bidrar med aktiviteter och spridning av programmet. Det övergripande syftet är att skapa intresse och engagemang för natur och naturvårdarbete och de ingående aktiviteterna är huvudsakligen inriktade mot upplevelser i naturen. År 2015 ingick mer än 100 aktiviteter i programmet. Länsstyrelsen deltog med fyra egna aktiviteter i programmet: en guidad tur till Andersby ängsbackar och en till Örskär, båda i samarbete med STF norra Roslagen, en guidad tur till Fiby urskog och en guidad tur i Härabäcksdalen.

Under våren anordnade länsstyrelsen en guidad tur för elever på SFI-utbildning i naturreservatet Hjälstaviken. Denna guidning hade fokus på att introducera eleverna till allemansrätten, den svenska naturen och de skyddade områdena. Totalt deltog cirka 50 SFI-elever. Guidningen blev mycket uppskattad.

Länsstyrelsen har en mängd löpande kontakter med allmänhet, föreningar, brukare och markägare. Under året har till exempel en lokal samverkan, kring att minska viltskador på åkermark, tagit form med närboende ornitologer, markägare, jordbrukare och jägare i Hjälstavikens naturreservat och dess omgivningar. Inom detta projekt har en skrämselfkonsultant anlåtts för att hjälpa brukare att skrämna fåglar som betar på åkermarkerna utanför reservatet. Länsstyrelsen har under året träffat naturvårdsförvaltare från Åland för att utbyta erfarenheter om naturreservatsförvaltning. Dessutom sker samverkan och dialog genom möten med olika samfälligheter och i lokala skötselråd i länets naturreservat.

Viltförvaltning

Viltförvaltningsdelegationen har under året fattat beslut om Riktlinjer för medel ur älgvårdsfonden och Riktlinjer för viltskademedel, samt uppdaterat Övergripande riktlinjer för vildsvin.

Ersättningen för viltskador orsakade av rovdjur uppgår till 140 000 kronor. Det har varit fyra angrepp vardera av lo och varg på får. Nytt för i

år är ett tiotal angrepp orsakade av björn, främst på bikupor men även på ensilagebalar.

Länsstyrelsen har under året startat ett projekt kring Hjälstaviken för att minska skadorna på gröda orsakat av de stora betande fåglarna. Veckovisa fågelinventeringar har genomförts och en skrämselfkonsultant har arbetat i området. Besiktade och utbetalda ersättningar för skador orsakade av tranor och gäss på gröda uppgår till cirka 300 000 kronor i länet.

Länsstyrelsen har under året inventerat rovdjuren i länet. Totalt kvalitetssäkrades 10 familjegrupper av lodjur inom länet och två familjegrupper som delas med grannlänerna. En lyckad häckning av kungsörn är känd. Länet delar vargreviret Glamsen med Gävleborg. Antalet björnar ökar i länet.

Under slutet av året sköts två björnar, en i Dalby utanför Uppsala efter att den under en tid uppehållit sig bland tamdjur och bebyggelse och inte visade någon rädsla för människor. Polisen fattade beslutet om avlivning. Strax före årsskiftet sköts en björn i så kallat nödvärn i samband med vildsvinsjakt i närheten av Tärnsjö.

Länsstyrelsen har uppdaterat och gjort nytryck av skolbroschyren om rovdjur. Länsstyrelsen har infört en SMS-tjänst för utskick efter varje besiktat angrepp av rovdjur på tamdjur i närområdet. Tanken är att omkringliggande tamdjursägare ska få möjlighet att öka sin beredskap för att undvika ytterligare angrepp i området.

En utbildningsdag för länets älgförvaltningsgrupper genomfördes i början av året och en träff med företrädare för älgskötselområden har hållits. Länsstyrelsen Uppsala arrangerade en naturbevakarträff för mellersta förvaltningsområdet.

Prövning

Länsstyrelsens tillsyn och prövning enligt miljöbalken hör organisatoriskt till en förvaltning, vilket är en styrka när det gäller att utveckla tillsynsmetodik och skapa samsyn i bedöm-

ningsfrågor. Det ger också ett visst utrymme för resursallokering vid omhändertagande av inkommande ärenden. Regelbundna arbetsgruppsmöten inom områdena natur, vattenverksamhet, förorenad mark och miljöfarlig verksamhet syftar till erfarenhetsutbyte mellan handläggarna, till att lyfta bedömningsfrågor i ärenden och till att ge tid för fördjupade diskussioner i aktuella frågor.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att utveckla arbetet med prövning av miljöfarliga verksamheter, något som resulterat i att ärendebalansen har minskat trots att antalet inkommande ärenden är något stigande. Vidare har den totala handläggningstiden minskat och andelen ärenden som klarar 180 dagars handläggningstid har ökat. En närmare beskrivning av prövning av miljöfarliga verksamheter ges under verksamhetsområde 53.

Bland övriga prövningsärenden kan särskilt omnämnas ärenden om dispens från vattenskyddsföreskrifter. Uppsala stad ligger till stora delar inom vattenskyddsområde och pågående och planerad utbyggnad av Uppsala genererar ett ökat antal ärenden. Länsstyrelsen konstaterar att grundvattenfrågorna ofta är mycket komplexa vilket gör att beredningen av ärendena tar längre tid än önskvärt.

Tillsyn enligt miljöbalken

Länsstyrelsens tillsyn inom miljöbalkens olika områden är till stora delar händelsestyrd genom inkommande miljörapporter, anmälnings- och klagomålsärenden med mera. Tillgänglig tid för egeninitierad tillsyn påverkas av antalet inkommande ärenden.

Hela länsstyrelsens miljöbalkstillsyn, planering och resurstilldelning hanteras i en tillsynsplan. Av denna framgår även bedömt behov av tillsyn. Tillsynsmål finns framtagna för respektive tillsynsområde. Under året har tillsynsinsatser genomförts inom i stort sett samtliga tillsynsområden. Länsstyrelsen har i stort kunnat följa tillsynsplanen. Utifrån rådande resurser prioriteras egeninitierad tillsyn till områdena miljöfarlig verksamhet, förorenad mark samt Sevotillsyn. Den egeninitierade tillsynen utgår

dels från miljöbalkens mål, dels från tidigare erfarenheter av verksamheternas egenkontroll kopplat till risk för påverkan på människors hälsa och miljön. Länsstyrelsen har tillsyn över elva miljöfarliga verksamheter. De flesta av dessa är stora anläggningar som var för sig är unika vilket gör att tillsynsmetodiken anpassas utifrån respektive anläggnings behov. I samband med egeninitierade inspektioner, eller andra tillsynsbesök av större vikt, är normen tvåmansinspektioner. Arbetssättet bedöms leda till att tillsynen blir mer kvalitetssäkrad, får större genomslagskraft samt ger större potential för kompetensutveckling av handläggarna.

Länsstyrelsen har i de tillsynssituationer som ägt rum aktivt arbetat med att genom beslut, rådgivning och information förmedla kunskap om gällande bestämmelser inom miljöområdet. Länsstyrelsen bedömer att den bedrivna tillsynsverksamheten bidrar till att miljöbalkens målsättningar vad gäller lagefterlevnad och syften i stort tillgodoses. Gällande regelverk följs dock inte alltid, varför länsstyrelsen i ett antal fall meddelat förelägganden och underrettat åklagarmyndigheten om överträdelser mot miljöbalkens bestämmelser.

Tillsynsvägledning

Länsstyrelsen arrangerar regelbundna träffar, två tillfällen per år, med de kommunala miljöcheferna. Träffarna syftar till samråd kring länsstyrelsens tillsynsvägledningsplan samt vägledning om övergripande frågor som rör miljötillsynen. Länsstyrelsen har under året särskilt lyft frågan om utvecklad regional samverkan i tillsynen.

Under 2015 har länsstyrelsen bjudit in till handläggartreffar och genomfört andra vägledande insatser inom följande tillsynsområden:

- Förorenade områden: Länsstyrelsen har i samverkan med övriga Mälardalen, inklusive Dalarna och Gotland, planerat och genomfört den årliga länsutbildningen för miljöinspektörer. Vidare har utbildningen Grundläggande utbildning i tillsyn av förorenade områden (GRUF), specifikt anpassad till den kommunala miljöhandläggarens tillsynsroll, vid två tillfällen ge-

nomförts för kommunerna i regionen. Under året har länsstyrelsen även genomfört en handläggarräff samt kommunbesök för att stötta deras tillsyn.

- Enskilda avlopp: Länsstyrelsen har i samarbete med Länsstyrelsen i Västmanlands län och Havs- och vattenmyndigheten genomfört en regionalsamverkansträff med tema effektiv tillsyn av små avlopp. Länsstyrelsen informerade om lagen om allmänna vattentjänster.
- Hälsoskyddstillsyn: I samverkan med Arbets- och miljömedicin har en tvådagars utbildning genomförts på temat fukt och mögel i byggnader.
- Länsstyrelsen har i samarbete med Länsstyrelsen i Västmanlands län arrangerat en utbildning om tillsyn över tillståndsprövd miljöfarlig verksamhet för kommunerna.
- Länsstyrelsen har även arrangerat en tvådagarsutbildning, "Kommunikation och bemötande i tillsynen", för kommunala miljöinspektörer och handläggare vid länsstyrelsen.

Tillsynsvägledning och övrig vägledning inom miljöbalken har därutöver skett genom telefonkontakter, e-post och/eller vid möten med enskilda handläggare på kommunerna.

Miljösamverkan Sverige

Länsstyrelsen bidrar med en styrelsemedlem till Miljösamverkan Sverige.

Vidare har länsstyrelsen under året aktivt deltagit i följande projektarbeten i regi av Miljösamverkan Sverige:

- Tillsyn markavvattning: Projektet syftar till att skapa gemensamma utgångspunkter för en väl fungerande miljöbalkstillsyn av markavvattningsföretag.
- Informationsmaterial Artskydd: Projektet syftar till att underlätta för handläggare inom den förebyggande tillsynen.
- En säkrare Sevesotillsyn: Projektet syftar till att utveckla tillsynen inom området.
- Behovsutredning, del 2: Projektet syftar till att skapa samsyn och modell för att bedöma tillsynsbehov enligt miljöbalken.

Indikatorer

Allmän miljö- och naturvård utgiftsområde 20¹⁾

Biologisk mångfald	2015	2014	2013	2012	2011
Andel av länsstyrelsen skyddad produktiv skogsmark av den totala arealen produktiv skogsmark (%)	2,83	2,84	2,74	2,60	2,40
Förorenade områden	2015	2014	2013	2012	2011
Antal objekt i riskklass 1	76	80	86	87	88
Antal sanerade objekt i riskklass 1 (ack)	7	3	16	10	10
varav sanerade med statliga medel (ack)	3	2	5	4	4

¹⁾ Indikatorerna beskriver hur resultatet förhåller sig till ambitionen att nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Källa: Metria, Naturvårdsverket och länsstyrelsernas EBH-databas (EBH = efterbehandling), Länsstyrelsen i Örebro län.

Biologisk mångfald

Länsstyrelsen har under 2015 skyddat 152 hektar produktiv skogsmark. Att andelen skyddad produktiv skogsmark trots det har minskat beror på att det gjordes en nationell uppdatering av arealen oskyddad skog inom befintliga naturreservat under 2015.

Indikatorn beräknas genom att länsstyrelsens beslut om skyddad produktiv skogsmark tas i förhållande till den totala arealen produktiv skogsmark i länet. Den totala arealen produktiv skogsmark som använts i indikatorredovisningen för 2011–2015 är de senaste uppgifterna som SLU publicerat (2010–2014). Detta

förklarar avvikelser från indikatorredovisningen i årsredovisningen för 2014 när SLU:s uppgifter avsåg perioden 2009–2013.

Förorenad mark

Antalet objekt i riskklass 1 minskar i Uppsala län. Minskningen är ett resultat av ett effektivt arbete med utredningar och åtgärder av privat- och bidragsfinansierade objekt i länet. Genom utredningar och åtgärder har objekt klassats ner från riskklass 1 till lägre riskklasser, alternativt är objekten färdigsanerade. Siffrorna till trots har ett antal nya objekt i riskklass 1 tillkommit varje år under perioden. Antalet nyttill-

kommande objekt har dock minskat under de senaste åren.

Antalet åtgärdade objekt i riskklass 1 ökar över åren. Länsstyrelsen anser trots det att siffran inte ger en rättvisande bild av efterbehandlingsarbetet i länet. I siffran framgår till exempel inte delåtgärdade objekt. I Uppsala län är

exploateringsstrycket högt vilket leder till att även objekt i riskklass 2 och 3 åtgärdas. Bortsett från genomförda åtgärder har ett stort antal utredningar av områden i riskklass 1 genomförts. Utredningarna bör ses som en form av åtgärd då det är ett led i arbetet med att åtgärda de mest prioriterade områdena.

Regleringsbrev – miljömålssystemet

RB 51. Länsstyrelserna ska i årsredovisningarna för 2015 och 2016 redovisa hur de

- a) integrerar arbetet med att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen i den övergripande verksamhetsplaneringen,
- b) stödjer och stimulerar åtgärder i kommuner och näringsliv i länet, samt använder de regionala åtgärdsprogrammen för att åstadkomma a) respektive b).

Åtterrapporeringskravet är en fördjupning inom ramen för den bredare redovisningen av länsstyrelsernas uppdrag inom miljömålssystemet enligt instruktionen.

Integrering av miljömålen

Länsstyrelsens dagliga arbete bidrar i hög grad till uppfyllelse av miljökvalitetsmålen. Arbetet skapar engagemang för miljömålen genom förståelse av hur den egna verksamheten bidrar till måluppfyllelsen samt ger goda förutsättningar för att förmedla dessa kopplingar och öka medvetenheten även i samverkan utanför myndigheten. Miljömålssystemet innefattar termer och begrepp som gör att det kan vara svårt att konkretisera hur målen berör den ordinarie verksamheten. Därför är det viktigt att förenkla och förtydliga innebörden av dessa termer och begrepp, samt att konkretisera kopplingarna mellan miljömålen och verksamheterna. Länsstyrelsen har inlett ett arbete med syfte att dels tydliggöra dessa kopplingar mellan länsstyrelsens ordinarie verksamhet och miljömålen och dess preciseringar, dels att öka den generella medvetenheten och kunskapsnivån om miljömålssystemet. Arbetet har genomförts genom en serie seminarier och diskussioner på myndigheten. Hittills har det genomförts på tre enheter och kommer att genomföras tillsammans med resterande tre enheter under våren 2016.

Miljömålen är väl integrerade i flera delar av verksamheten. Det gäller till exempel i vattenförvaltningens arbete, arbetet med skydd och skötsel av natur- och kulturmiljöer, arbetet

med efterbehandling av förorenade områden, energi- och klimatarbetet samt i arbetet med att verka för hållbar samhällsutveckling. På myndigheten är medarbetare vid fyra olika enheter utsedda till ansvariga för ett eller flera miljökvalitetsmål. De målsansvariga personerna bevakar miljömålet i länsstyrelsens verksamhet och ansvarar för miljömålsbedömning för respektive miljökvalitetsmål. Ytterligare medarbetare på myndigheten ansvarar för den indikatoruppdatering som genomförs inom miljö-målssystemet vid två tillfällen under året. Länsstyrelsens organisation för miljömålsarbetet medger en bred förankring och insikt i miljökvalitetsmålen och generationsmålet inom länsstyrelsens olika verksamheter. Det sammankopplar på ett naturligt sätt länsstyrelsens olika sakområden och miljökvalitetsmålen.

Framtagande av ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen pågår på myndigheten. En plan och process för framtagandet har utvecklats under året och beslutats vid föredragning för länsstyrelsens ledningsgrupp. Framtagandet kommer ske stegvis där första steget utgörs av en intern process på länsstyrelsen. Därefter kommer externa parter bjudas in att delta i framtagandet. Inom ramen för det första steget av arbetet pågår en inventering och kartläggning av pågående handlingsplaner, åtgärdspro-

gram, strategier och policys som länsstyrelsen tagit fram och som kopplar till miljömålen. I den interna processen att ta fram åtgärdsprogrammet involveras fem av länsstyrelsens enheter.

Uppsala län är ett expansivt län. Tillgång till rent vatten är av största vikt. Länet är på grund av sin topografi utsatt för översvämningsrisker. Länsstyrelsen har en mängd uppdrag som antingen rör hantering av vatten eller som potentiellt kan påverka vattenkvaliteten och därigenom ett flertal Miljökvalitetsmål. Det är därför av vikt att myndigheten samordnar sina vattenanknutna uppdrag. Mot bakgrund av detta har länsstyrelsen under året kartlagt samtliga vattenrelaterade uppdrag som pågår inom ramen för länsstyrelsens verksamhet. Arbetet har genomförts av en tvärssektoriellt sammansatt grupp av handläggare från myndighetens olika verksamhetsgrenar. Syftet med projektet var att effektivisera och fokusera på ett strategiskt viktigt område, som berör en stor del av myndighetens verksamhetsområden och som påverkar möjligheterna att nå flera miljökvalitetsmål. Vidare att identifiera och ge en samlad lägesbeskrivning av länsstyrelsens vattenanknutna uppdrag. Genom projektet har de vattenanknutna uppdragen kartlagts och tydliggjorts. Även behov av arbetsformer och samarbetsformer kring vattenrelaterade uppdrag har tydliggjorts. Kartläggningen har bidragit till en bred, tvärssektoriell förståelse för kopplingarna mellan miljömålen och uppdragen.

Stöd till kommuner och näringsliv

Länsstyrelsen har under året anordnat flera aktiviteter för att stimulera kommuner och näringsliv i deras arbete för att nå miljömålen.

Som en del i länsstyrelsernas samarbete kring Mälaren har Mälarkonferensen arrangerats sedan 2011. Värskapet har roterat mellan länsstyrelserna kring Mälaren. Syftet med konferensen är att öka kunskapen och skapa bra samarbeten kring Mälarens värden samt optimera våra gemensamma resurser. Länsstyrelsen i Uppsala län arrangerade Mälarkonferensen på Uppsala slott 10 mars 2015. På konferensen deltog cirka 160 deltagare från region-

ens kommuner, centrala myndigheter, näringsliv, ideella organisationer med flera. Föredragshållarna under dagen var bland annat från Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Miljö- och energidepartementet och Sveriges Lantbruksuniversitet. Programmet erbjöd deltagarna en möjlighet till kompetensutveckling avseende vatten i samhället med temat hållbar samhällsutveckling. Dessutom presenterade länsstyrelsen resultatet av samarbetet mellan länsstyrelserna kring Mälaren om rekommendationer för byggande längs Mälarens stränder med avseende på risken för översvämmingar. Rekommendationerna är ett stöd för långsiktigt hållbar planering av bebyggelse kring Mälaren.

Länsstyrelsen deltar som en part i EU-projektet Baltic Flows som är ett projekt om ytavrinning i stad och land där länderna Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Storbritannien och Sverige deltar. I projektet ingår representanter för forskning, myndigheter och näringsliv från de deltagande länderna. Baltic Flows rör frågor om bland annat höga vattenflöden i tätorter och jordbruksområden, dagvattenhantering i tätorter och medborgarbase-rad övervakning av flöden. Målet med projektet är att skapa en regional kompetensresurs och en grund för utveckling av nya metoder och teknik för övervakning och hantering av ytavrinning. Stort fokus ligger på samarbete och utbyte av kunskap och metoder över gränserna och inom regioner. De aktiviteter som länsstyrelsen arrangerar genom projektet Baltic Flows uppmuntrar och stimulerar såväl kommuner som näringsliv i arbetet med vattenkvalitet och därigenom de vattenrelaterade miljömålen samt även målet Ingen övergödning. Länsstyrelsen har inom ramen för projektet etablerat ett nätverk tillsammans med företrädare för myndigheter, forskning och näringsliv i länet. Under året har länsstyrelsen arrangerat två träffar, ett möte för det regionala nätverket samt ett internationellt seminarium. Det regionala nätverksmötet syftade till att gå igenom utfallet från en workshop som genomförts under föregående år samt att stimulera vidare utveckling av projektidéer inom dagvattenhan-

tering och diffus belastning. I slutet av året anordnades ett seminarium och workshop för kompetensnätverket i Uppsalaregionen såväl som för de andra deltagande länderna i projektet. Målet med seminariet och workshopen var att utbyta erfarenheter och kunskaper samt att stimulera utvecklingen av nya projektidéer inom dagvattenhantering och diffus belastning. På seminariet deltog 43 personer från 6 länder. Deltagarna representerade såväl näringsliv som forskning och myndigheter. Inom den del av projektet som rör medborgarbaserad miljöövervakning har länsstyrelsen samverkat med ideella föreningar och studentorganisationer genom att genomföra enkätundersökningar. De genomförda undersökningarna har sammanställts i en rapport.

Länsstyrelsen uppmantrar kommunerna och stödjer arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen genom olika aktiviteter riktade till kommunernas tjänstemän såväl som politiker.

Länsstyrelsen anordnade under hösten en studieresa till Köpenhamn och Malmö för tjänstemän på kommunerna i länet samt för en tvärsektorieell grupp på länsstyrelsen. Studieresan omfattade studiebesök på Klimakvarter i Köpenhamn samt Ekostaden Augustenborg och Västra Hamnen i Malmö för att visa goda

exempel på dagvattenhantering och åtgärder för anpassning till ett förändrat klimat. Dagvattenplanering som en del av hållbar samhällsutveckling är en viktig åtgärd för att nå flera miljö kvalitetsmål.

Som stöd till kommunernas politiker och tjänstemän anordnade länsstyrelsen under hösten tillsammans med samverkansorganet Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet, RUS, ett seminarium om samhällsekonomisk analys av miljöåtgärder. Seminariet riktade sig till tjänstemän och politiker i länets kommuner. Seminariet ämnade stimulera miljöåtgärder i länet och belysa vinsten av hållbar planering. Såväl tjänstemän som politiker i länets kommuner deltog vid seminariet. Samtliga länets kommuner var representerade på seminariet.

För att underlätta arbetet med att skydda naturområden för kommunerna och påskynda processen med att bilda kommunala naturreservat har länsstyrelsen under 2015 arrangerat ett möte med Uppsala kommun, Tierps kommun och Upplandsstiftelsen. Detta för att uppmantra och stödja processerna och genomförandet av skydd av värdefulla naturområden och områden värdefulla för friluftsliv.

Regleringsbrev – efterbehandling av förorenade områden

RB 52. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingar av förorenade områden samt redovisa arbetet med att åtgärda förorenade områden med statliga bidrag. Länsstyrelserna ska även samordnat och i samverkan med Naturvårdsverket ta fram och redovisa åtgärder för att minimera omfattningen av oförbrukade bidrag för efterbehandling av förorenade områden.

I Uppsala län finns cirka 3 600 förorenade områden. Länsstyrelsen tar årligen fram en lista över de mest prioriterade objekten för arbetet med förorenade områden i länet. Länsstyrelsens policy är att alla objekt som har riskklass 1 enligt MIFO-metodiken ska finnas med på listan. Länsstyrelsen har genom tillsynsarbete eller som huvudman och bidragsförmedlare arbetat med utredningar eller åtgärder vid en stor del av objekten (34 av totalt 76 objekt) under året. Vid ytterligare två tillsynsobjekt (objekt i riskklass 2) har länsstyrelsen han-

terat anmälningar om efterbehandlingsåtgärder.

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med kvalitetssäkring av uppgifterna i Länsstyrelsernas gemensamma databas för efterbehandling, EBH-stödet. Kvalitetssäkringen har bland annat bestått i revidering av uppgifter om tillsynsmyndighet, status och riskklass enligt Riktlinjer och rekommendationer om EBH-stödets kvalitet. Länsstyrelsen har också arbetat med att kommunicera reviderade objekt samt att lägga upp relevanta rapporter från

genomförda undersökningar och åtgärder. Efterbehandlingsstödet är en viktig informationskälla för länsstyrelserna, kommunerna, konsulter och fastighetsägare i arbetet med förorenade områden. Länsstyrelsen ser en stor efterfrågan av utdrag från EBH-stödet från privatpersoner, konsulter och fastighetsbolag.

Det sker även arbete vid flertalet av de prioriterade objekt där länets kommuner är tillsynsmyndighet. Frågor kring förorenade områden är ofta komplexa och kräver mycket resurser och bred kompetens av både teknisk och juridisk karaktär. Länsstyrelsen satsar därför även på tillsynsvägledningsarbetet för att stödja och främja kommunerna i arbetet med privatfinansierade åtgärder.

Länsstyrelsens insatser för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingar

Länsstyrelsens utgångspunkt är att tillsynen ska bedrivas mot de mest prioriterade objekten. Tillsyn bedrivs därmed mot både nedlagda och pågående verksamheter. Länsstyrelsen har under 2015 agerat pådrivande som operativ tillsynsmyndighet vid arton objekt. Länsstyrelsen arbetar i stor utsträckning med frivilliga åtaganden. I de fall det saknas vägledande rättsfall ser ofta både verksamhetsutövaren och myndigheten det som en fördel att krav på utredningar och åtgärder befästs genom förelägganden. Länsstyrelsen bidrar på så sätt till att skapa praxis på området.

Nedan listar länsstyrelsen några av de aktiviteter som genomförts under 2015 med syfte att öka andelen privatfinansierade åtgärder:

- Överlämning av objekt där den kommunala nämnden bedömts vara tillsynsmyndighet respektive övertagande av objekt där länsstyrelsen bedömts vara tillsynsmyndighet (objekt i riskklass 1 och 2)
- Tagit fram preliminära ansvarsbedömningar för alla objekt i riskklass 2 där länsstyrelsen är tillsynsmyndighet
- Tagit fram ansvarsutredning för ett prioriterat objekt samt tagit fram ställningstagande gällande tidigare genomförd ansvarsutredning

- Tillsyn av efterbehandlingsåtgärder vid fem tillsynsobjekt (delåtgärder vid fyra av objekten)
- Länsstyrelsen har verkat för att översiktliga och fördjupade undersökningar tas fram vid ett flertal prioriterade objekt

I syfte att stärka kommunernas arbete med privatfinansierade åtgärder har länsstyrelsen satsat på följande tillsynsvägledande insatser inom förorenade områden:

Länsstyrelserna i Mälardalen och Gotland har under året arbetat gemensamt i ett plantskoleprojekt. Målsättningen är att höja kunskapsläget kring förorenade handelsträdgårdar och att bidra till en mer likriktad tillsyn i Mälardalen. Under 2015 har rapporter från tidigare utförda miljötekniska markundersökningar samlats in och informationen i dessa har sammanställts statistiskt. Under året har även frågeställningar som projektet ska besvara identifierats och framtagande av vägledningsmaterial påbörjats. Vägledningsmaterialet riktar sig till miljöförvaltningar och fastighetsägare. Projektet genomförs i samverkan med bland annat Statens Geotekniska Institut. Projektet fortsätter under 2016.

Ett koncept för Grundläggande utbildning i tillsyn av förorenade områden (GRUF) har arbetats fram av länsstyrelserna i Mälardalen och Gotland. Utbildningen följer den övergripande efterbehandlingsprocessen och utgår från Naturvårdsverkets vägledningsmaterial från 2009. Utbildningen är specifikt anpassad till den kommunala miljöhandläggarens tillsynsroll, ärendetyper och förutsättningar. Två utbildningsomgångar om två dagar vardera har genomförts för kommunerna i regionen.

Som ett resultat av Mälardalenssamarbetet har även den så kallade Mälardalensutbildningen arrangerats. På utbildningen ges föreläsningar i aktuella ämnen inom förorenade områden och utbildningen är mycket uppskattad.

Under året har länsstyrelsen även genomfört en handläggartäff samt kommunbesök. Mycket tillsynsvägledning sker fortlöpande, till exempel via e-postkontakt.

Länsstyrelsens arbete med statligt finansierade åtgärder

Även i det bidragsfinansierade arbetet utgår länsstyrelsen från prioriteringslistan. Under 2015 har länsstyrelsen varit huvudman för utredningar vid ett flertal objekt:

Fördjupad hälsoriskbedömning vid sju järnbruk, Gimo träimpregnering, PH Tamm samt Philipsons i Enköping AB.

Länsstyrelsen har vidare verkat som bidragsförmedlare i ytterligare tio objekt och deltar då även i projektgruppen för arbetet. Vid två av dessa objekt har åtgärder genomförts (Lövsta bruk – badplatsen, Enköpingstvädden – temporär styrning). Vid Enköpingstvädden har även en fördjupad undersökning av spridningsvägarna i berg redovisats. För ytterligare fyra objekt har en huvudstudie redovisats under året (Lännaholms bruk, Östhammarssågen, Vällnora bruk och Bennebols bruk). Vid resterande objekt genomförs kompletterande översiktliga undersökningar.

Vid majoriteten av bidragsobjekten är kommunen tillsynsmyndighet. Inför utredning och åtgärder görs ansvarsutredningar. En ny, växande uppgift är att länsstyrelsen ska göra en bedömning av framtagna ansvarsutredningar inför ansökan om bidrag för utredningar och åtgärder. Under 2015 har ansvarsbedömningar gjorts för Östhammarssågen, Gimo träimpregnering, Vällnora bruk och Bennebols bruk.

Länsstyrelsen upphandlade under 2013 ett ramavtal för översiktliga miljötekniska undersökningar. Ramavtalet innebär en effektivisering av arbetet med utredningar av förorenade områden, varför avtalet har förlängts med ytterligare en period.

Av stor vikt i arbetet med bidragsfinansierade åtgärder är att kommunerna tar huvudmannaskapet för utredningar och åtgärder. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att få kommunerna att vara huvudman men arbetar även för att hitta andra huvudmän när så är möjligt. Under 2015 har Östhammars kommun åtagit sig att vara huvudman för fördjupade undersökningar

motsvarande en huvudstudie vid Gimo trä. Under förutsättning att bidrag beviljas för utredningarna kommer arbetet initieras under 2016.

Åtgärder för att minimera oförbrukade bidrag
Länsstyrelserna har under året fortsatt arbeta för att minska mängden oförbrukade bidrag. Arbetet har i likhet med tidigare år skett i samarbete med Naturvårdsverket.

Länsstyrelsernas nationella arbetsgrupp för bidragssamordning (NSB) genomförde i augusti ett seminarium för kommunala huvudmän i statligt bidragsfinansierade saneringsprojekt. Kommunerna är en mycket viktig aktör i arbetet med att minska mängden oförbrukade bidragsmedel. Syftet med seminariet var att skapa forum för frågeställningar som är av betydelse för ett lyckat resultat av efterbehandlingsprojekt. Frågor som diskuterades var bland annat:

- Vad innebär det att vara huvudman?
- Projektrisker
- Upphandling

Naturvårdsverket och NSB har också tagit fram en ny kvartalredovisningsmall som börjat tillämpas under 2015. Detta har medfört möjligheter till en uppdaterad och effektiv övergripande ekonomihantering. Om bidrag inte förbrukas i ett projekt kan initiativ tidigt tas till omfördelning till andra projekt.

NSB har också efterfrågat en arbetsplan för åtgärdsobjekten och denna finns nu på Naturvårdsverkets hemsida.

Tillsammans har Naturvårdsverket och NSB även deltagit i en workshop om projektrisker och säkrare ekonomiska analyser i bidragsansökningar.

Som ett resultat av det arbete som länsstyrelserna genomfört har mängden oförbrukade bidrag minskat väsentligt de senaste åren. De bidragsmedel som nu finns på länsstyrelserna över årsskiftena är uppbundna till specifika projekt. I det fall förändringar i projekten orsakar överblivna projektmedel som inte behövs

under året informeras Naturvårdsverket så snart detta blir känt. Därefter kan Naturvårds-

verket besluta om åtgärder för att omfördela bidraget.

Regleringsbrev – miljö kvalitetsnormer för luftkvalitet

RB 56. Länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Skåne, Västra Götalands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län ska, för de kommuner eller områden där det fastställts eller under året kommer att fastställas åtgärdsprogram med syfte att nå miljö kvalitetsnormerna för luftkvalitet, redovisa i vilken grad åtgärderna har genomförts, vilken effekt åtgärderna bedöms ha haft på halterna samt om miljö kvalitetsnormerna följs. I de fall EU:s luftkvalitetsdirektiv överträds ska länsstyrelsen bedöma hur länge överträdelserna antas bestå.

Redovisning av arbetet med att klara MKN för luftkvalitet i Uppsala stad
Kommunfullmäktige i Uppsala kommun antog den 25 maj 2014 ett nytt åtgärdsprogram för att klara miljö kvalitetsnormerna (MKN) för partiklar (PM10) och kvävedioxid. Programmet

fastsälldes av länsstyrelsen den 9 februari 2015. I det nya åtgärdsprogrammet beskrivs dels hur redan vidtagna åtgärder ska vidareutvecklas och förbättras, dels vilka ytterligare åtgärder som kommer att krävas för att uppnå syftet att klara MKN för PM10 och kvävedioxid.

Exempel på genomförda och pågående åtgärder.

Åtgärder	Genomförd
Hastighetsbegränsning i delar av innerstaden till 30 km/tim	Ja
Begränsad framkomlighet på utsatta gator	Pågående
Dubbdäcksförbud på Kungsgatan	Ja
Miljözon för tyngre trafik	Ja
Information och marknadsföring	Ja
Marknadsplan för busstrafiken	Ja
Införande av "den mjuka busslinjen", flex och närlinje	Ja
Harmonisering av region och stadstrafiken	Ja
Gatustädning inklusive våtrengöring av vägbanan	Ja

Effekter av åtgärder mot luftföroreningar

Partiklar

Enligt information från Uppsala kommun visar resultaten från mätningar att MKN för partiklar klarades under 2015. Dygnsmedelvärdet överskreds 16 gånger av tillåtna 35 överskridanden.

Även under år 2014 klarades MKN. Resultaten från mätningarna visade att dygnsmedelvärdet överskreds fem gånger av tillåtna 35 överskridanden.

År 2013 överskreds dygnsmedelvärdet 34 gånger av tillåtna 35 överskridanden. Den relativt långa och kalla varen under 2013 gjorde att åtgärder som vägrenhållning inte kunde utföras i önskad omfattning. Men trots den ogynnsamma väderleken klarades normen för dygnsmedelvärdet om än med liten marginal.

Även under 2012 underskreds dygnsmedelvärdesnormen, 20 överskridanden av 35 tillåtna. Till resultatet 2012 kan förutom de vidtagna

åtgärderna som dubbdäcksförbud, införandet av 30-zon, tidig sandupptagning, förbättrad vägrenhållning och den nederbördrika varen ha bidragit.

Liknade resultat erhöles också för 2010 då dygnsmedelvärdet överskreds 29 dygn av 35 tillåtna. Under 2010 var gatorna snötäckta under relativt lång period vilket förutom vidtagna åtgärder kan ha bidragit till att dygnsnormen underskreds.

Kvävedioxid

Enligt information från Uppsala kommun så klarades MKN för kvävedioxid under 2015. Dygnsmedelvärdet för kväveoxid överskreds 7 dygn av 7 tillåtna.

Under 2014 klarades dygnsmedelvärdesnormen för kvävedioxid. Resultaten av mätningarna visade att dygnsmedelvärdet överskredits 1 dygn av 7 tillåtna.

Under år 2013 klarades inte MKN för kvävedioxid. Resultaten av mätningarna visade

dygnsmedelvärde överskridits 10 dygn av 7 tillåtna.

Under 2012 överskreds dygnsmedelvärdesnormen 5 dygn av 7 tillåtna.

Övrigt

De åtgärder som i övrigt vidtagits såsom dubbdäcksförbud, sänkt hastighet och minskad framkomlighet, har inneburit en minskning av personbilstrafiken med cirka 30 procent på Kungsgatan. Av kvarvarande trafik så kör cirka 20 procent med dubbdäck.

Bedömning

Länsstyrelsen bedömning av hur länge överträdelser av MKN för partiklar och kvävedioxid kan antas bestå baseras på resultat från genomförda mätningar, det arbete som Uppsala kommun genomfört, samt förväntade effekter av de ytterligare åtgärder som föreslås i det nya åtgärdsprogrammet.

Uppsala kommun bedriver ett omfattande arbete för att klara MKN för partiklar och kvävedioxid inom Uppsala stad. Många åtgärder har vidtagits och ytterligare åtgärder planeras inom det nu antagna årgärdsprogrammet.

Halterna av partiklar (PM10) i luften har under flera år underskridit MKN för dygnsmedelvärdet. Årsmedelvärdet för PM10 har sedan mätningarna startade hela tiden varit under MKN.

Kontinuerlig mätning av halten kvävedioxid infördes 2008 för att, förutom årsmedelvärden, kunna bestämma tim- och dygnsmedelvärden.

Regleringsbrev – hantering av tillståndsärenden vid miljöprövningsdelegationen

RB 60. Länsstyrelserna ska redovisa hanteringen av tillståndsärenden vid länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer och vilka åtgärder som under året vidtagits för att effektivisera hanteringen. Länsstyrelserna ska redovisa och kommentera handläggningstiden för fullständiga prövningar avseende miljöfarlig verksamhet i ärenden som avgjorts under 2013, 2014 och 2015. Redovisningen ska avse den totala handläggningstiden (median) samt hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens målsättning att ett ärende ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in.

Hantering av tillståndsärenden vid Miljöprövningsdelegationen

Miljöprövningsdelegationen består av tre ordföranden, varav en verkar som samordnande

Resultaten visar att det skett överskridande av MKN med avseende på års-, dygn- och timmedelvärden vid flera tillfällen men att halterna uppvisar en minskande trend.

Det rådande vädret har under vissa år haft stor inverkan på om har MKN klarats eller överskridits trots de åtgärder som vidtagits. Exempelvis kan en lång och kall vår göra att åtgärder som vägrenhållning inte kan utföras i önskad omfattning, vilket leder till ett stort antal överskridanden av dygnsmedelvärdet för PM10. En kall och lång vinter och vår ökar risken för uppkomsten av höga halter av kvävedioxid och därmed uppstår ökad risk för fler överskridanden av MKN. Det beror på högre utsläpp av kvävedioxid och mindre omblandning av luften vid kallare väderförhållanden än vid mildare.

Länsstyrelsens bedömning är att trenden av minskande halter, främst av partiklar men också av kvävedioxid, är ett resultat av de åtgärder som Uppsala kommun har vidtagit. Även beaktat lokala variationer i vädret bedöms planerade åtgärder ytterligare minska risken för överskridanden av MKN.

MKN för kvävedioxid bedöms vara svårare att klara än MKN för partiklar. Att uppskatta hur lång tid det kommer ta att stabilt klara MKN är i dag inte möjligt. Förkoppningsvis bör det klaras någon gång under den period som det nuvarande åtgärdsprogrammet omfattar, alltså mellan 2014 och 2020.

ordförande och tre som miljöskunniga. I samtliga ärenden utses omgående handläggare, sakkunnig och ordförande. Bekräftelsebrev med en förenklad beskrivning av processen

skickas till sökanden. Ärendet skickas, om det är fråga om en ansökan om tillstånd, med en förfrågan till berörd länsstyrelse och tillsynsmyndighet om ansökan behöver kompletteras. Om Miljöprövningsdelegationen bedömer att ansökan behöver kompletteras, föreläggs sökanden att komplettera densamma. När kompletteringen inkommer gör Miljöprövningsdelegationen en förnyad bedömning av om ärendet är komplett. Därefter kungörs ansökan och skickas på remiss till berörda myndigheter, däribland länsstyrelsen. Yttranden från myndigheter och enskilda kommuniceras med sökanden. Inför beslut kan offentliga sammanträden med deltagande från allmänhet, enskilda och myndigheter genomföras, oftast vid mer uppmärksammade ansökningar. Handläggaren upprättar förslag till beslut, som överlämnas till Miljöprövningsdelegationen. Miljöprövningsdelegationen meddelar därefter beslut, som kungörs. Varje vecka genomförs schemalagda beslutsmöten.

Åtgärder som vidtagits för att korta handläggningstider

I 28 § förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer anges att miljöprövningsdelegationerna ska samråda och samverka med varandra i gemensamma handläggningsfrågor. Samtliga tolv miljöprövningsdelegationer har sedan 2013 en samverkansöverenskommelse. Syftet med samverkansöverenskommelsen är att verka för att regeringens mål med koncentrationsreformen får avsett genomslag. Under året har två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga hållits med föredrag och diskussioner i aktuella frågor. Vid dessa träffar har externa föreläsare medverkat och pratat om aktuella ämnen. Därutöver har nätverket i stor utsträckning fokuserat på interna arbetssätt och processer. Nätverket har bland annat haft workshops för att jämföra arbetssätt vid handläggning av tillståndsärenden, i syfte att minska skillnaderna och hitta goda exempel.

Arbetet har dessutom bedrivits i nätverkets samverkansgrupp, som består av en företrädare för varje miljöprövningsdelegation. Sam-

verkansgruppen har haft två fysiska möten i Stockholm och Göteborg samt fyra möten via Lync under året. Konkret har detta resulterat i ett gemensamt beslutstöd för djurhållning samt ett PM för begränsningsvärden för buller. Arbetet beträffande beslutstöd för reningsverk pågår. I övrigt har det förts diskussioner om samverkan och samsyn kring statistik, branschspecifika frågor, handläggningsformer med mera. Diskussioner har också förts om hur övergången till digital ärendehantering kommer att påverka delegationernas arbete, samt om behovet av likartade rutiner. En representant deltar i Naturvårdsverkets arbete med informationsförsörjning inom industriutsläppdirektivet. Samverkansgruppen följer arbetet och informeras fortlöpande.

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län har genomfört processkartläggningar beträffande olika handläggningsmoment i miljöprövningsärendena. Det har resulterat i uppdaterade checklistor för handläggningen och excelark där man kan se samtliga öppna ärenden, avslutade ärenden fördelat på år, samt i vilken handläggningsfas ärenden befinner sig. Det gör det möjligt att följa upp handläggningstider för olika moment i ärendehandläggningen. Översyn av rutiner och beslutstöd har skett. Därutöver har även beslutsmallar för förlängning av provotider, återkallelse av tillstånd, upphävande av tillstånd enligt 24 kap 8 § miljöbalken, återkallelse av ansökan, överlämnande av ärende till annat län, avvisning i brist på samråd och brist i beslutsunderlag uppdaterats. Centralt framtagna beslutstöd har implementeras och använts.

Det administrativa stödet till handläggarna som byggdes upp under 2013 och 2014 har behållits och bedöms fortsatt vara resurseffektivt. Under året har Miljöprövningsdelegationen sökt verka för att sökanden och remissmyndigheter iakttar de uppställda svarstiderna för remisser och kommuniceringar. Återkopplingar till de myndigheter som har långa svarstider har skett.

Den promemoria om skrivregler för tillståndsgivning, som tagits fram av Miljöprövningsdelegationen, har uppdaterats.

För att säkerställa hög kvalitet på de beslut som Miljöprövningsdelegationen meddelar, sammanställs regelbundet praxisgenomgångar som delges handläggarna och Miljöprövningsdelegationen.

Miljöprövningsdelegationen har hållit i en gemensam utbildningsinsats för kommunhandläggare inom Miljöfarlig verksamhet i Västmanlands och Uppsala län med temat hur man tillsynar tillståndsprövad miljöfarlig verksamhet. Vidare deltog Miljöprövningsdelegationen vid en kommunträff för Södermanlands län, där en fördjupning av tillståndprocessen presenterades. Under våren 2015 genomfördes en utbildningsinsats för Uppsala kommuns näringslivsföreträdare för att fördjupa kunskapen om hur tillståndprocess genomförs och vad företagare förväntas bidra med under processen.

Miljödepartementet besökte Länsstyrelsen i Uppsala län den 22 september 2015. Vid besöket presenterades bland annat arbetet inom Miljöprövningsdelegationen, med fokus på den

förändring av handläggningen som påverkats efter koncentrationen.

Varannan vecka genomförs samverkansmöte där enhetschefen för miljöskydd, sakkunniga och ordförandena träffas för att bereda aktuella frågor, ta del av rättspraxis och delge erfarenheter från ärendehandläggning.

Renodling av handläggarnas arbetsuppgifter har inletts och fortskrider. De nya handläggarna har genomgått introduktionsutbildning, dels vad avser förvaltningskunskap, dels specifik introduktion beträffande arbetet inom Miljöprövningsdelegationen. Minst en gång om året träffas handläggare, sakkunniga och ordföranden, där tillståndsprövningen för miljöfarlig verksamhet utvärderas och en plan för kommande år läggs.

Vidare bjuds Länsstyrelserna i Södermanlands län och Västmanlands län in till samverkansmöte för återkoppling och erfarenhetsutbyte en gång per år. Länsstyrelsen i Södermanlands län och Västmanlands län uppdateras regelbundet om prövningsläget samt ges återkoppling på hur genomförda samråd har fungerat när ansökan väl lämnats in.

Redovisning av handläggningstid för fullständiga prövningar avseende miljöfarlig verksamhet

Prövning av ärenden vid miljöprövningsdelegationen

Beslut/inkomna ärenden	2015	2014	2013
Inkomna ärenden	69	67	64
Varav			
Tillstånd	29	30	21
Täktverksamhet	11	9	6
Vindkraft	1	2	1
Övrig miljöfarlig verksamhet	17	19	14
Avgjorda ärenden	74	79	83
varav			
Tillstånd	25	38	37
Täktverksamhet	10	11	14
Vindkraft	0	0	1
Övrig miljöfarlig verksamhet	15	27	22
Villkorsändring	11	9	6
Prövotider	11	10	13
Ekonomisk säkerhet	9	10	4
Förlängd igångsättningstid/prövotid	2	0	8
Återkallelse av tillstånd	11	11	15
Övrigt	1	1	0

Fullständiga prövningar avseende miljöfarlig verksamhet för 2013, 2014, 2015

Ärendetyp och år. (Antal)	Total handläggningstid, dagar från inkomna hela tillståndsansökningar till beslut (median)	Andel som beslutats inom 180 dagar från att ärendet är komplett. (%)
Täktärenden 2013 (11)	399	27
Täktärenden 2014 (11)	934	27
Täktärenden 2015 (10)	375	80
Vindkraftsärenden 2013 (0)	0	0
Vindkraftsärenden 2014 (0)	0	0
Vindkraftsärenden 2015 (0)	0	0
Övriga ärenden 2013 (15)	358	73
Övriga ärenden 2014 (22)	524	59
Övriga ärenden 2015 (11)	404	64

Tider för samtliga ärendetyper (fullständig prövning)

Beslut	2015	2014	2013
Tillstånd (antal)	21	33	26
Antal ärenden avslutade inom 180 dagar	15	16	14
Median handläggningstid från inkomstdatum (dgr)	447	583	365
Antal ärenden avslutade inom 365 dagar från inkomstdatum	7	7	13
Avslutade inom 180 dagar från komplettering (%) avrundat	71	35	54

Den totala handläggningstiden (median) har reducerats med cirka fyra månader under 2015, främst på grund av att alla ärenden som inkom före den 1 juni 2012 avgjordes under 2014. I flera ärenden har begärts flera kompletteringar på grund av bristfälliga ansökningar och i vissa fall har även verksamhetsutövaren begärt långa anståndstider, vilket har beviljats. När ärendet är komplett har tillsynsmyndigheterna i flera fall även begärt förlängda remisstider. Det innebär att den totala handläggningstiden i delar ligger utanför Miljöprövningsdelegation-

ens kontroll. Antalet tillståndsbeslut blev dock färre under 2015, vilket kan härledas till att de inneliggande ärenden inte ligger i beslutsfas. Ärendebalansen har trots detta minskat jämfört med 2014 och uppgår i nuläget till 56 ärenden. Jämfört med ingående balans 2013 har antalet ärenden minskat med 36 ärenden, det vill säga 39,1 procent. Vissa branscher såsom djurhållningsärenden avgörs inom ett år från beslut och inom 180 dagar från det att ärendet är komplett. Noterbart är att antalet inkommande ärenden är stigande.

Regleringsbrev – regionala handlingsplaner för grön infrastruktur

RB 64. Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Syftet med handlingsplanerna är att identifiera de biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön, inklusive i tätortsnära områden, som tillsammans skapar ett ekologiskt sammanhang och som utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster, exempelvis värden för friluftslivet. I handlingsplanerna ska även förslag till lämpliga bevarandeinsatser redovisas.

Handlingsplanerna bör ligga till grund för insatser från olika aktörer som leder till att säkra ekosystemtjänster, förbättra måluppfyllelse avseende berörda miljökvalitetsmål och möjliggöra anpassningar till ett förändrat klimat. Handlingsplanerna ska även redovisa behov av skydd, skötsel och restaureringsinsatser, och de ska kunna utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering.

Varefter Naturvårdsverket presenterar riktlinjer för handlingsplanerna ska dessa tjäna som vägledning för arbetet. Samarbete mellan berörda landskapsaktörer som markägare, brukare, myndigheter, ideella organisationer och andra relevanta aktörer på lokal och regional nivå bör ingå i arbetet. Tillämpliga arbetsformer, samrådsprocesser och underlag som utvecklats i till exempel regionala landskapsstrategier och samrådsgrupper för naturvård, bör lyftas in i arbetet och utvecklas för att i ökad utsträckning involvera det civila samhället. Målsättningen är att handlingsplanerna till stora delar ska vara etablerade 2017.

Länsstyrelserna ska delredovisa utvecklingen av arbetet i sina årsredovisningar. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) samlat den 1 oktober 2017 av Länsstyrelsen i Västerbottens län.

Länsstyrelsen i Uppsala län har under året följt det förberedande arbetet som pågått i syfte att ta fram vägledningar för arbetet med att skapa regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Länsstyrelsen i Uppsala län har under året deltagit i ett webinarium (16 april) samt två fysiska möten, där riktlinjer för det regionala arbetet med handlingsplaner för grön infrastruktur diskuterades.

Som ett led i det strategiska arbetet med att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur har länsstyrelsen pekat ut 14 naturtyper och 212 arter, för vilka länet har ett särskilt

ansvar. Naturtyperna beskrivs i ett kunskapsunderlag med texter och kartor. Uppsala län är först i landet med att på detta sätt lyfta fram både arter och naturtyper. För en del av de utpekade arterna och naturtyperna har Uppsala län inte bara ett nationellt ansvar, utan även ett internationellt ansvar, då länet har stora delar av arternas och naturtypernas utbredning nationellt och/eller internationellt. Som underlag för att skapa en grön infrastruktur blir dessa analyser särskilt intressanta när förekomsten av arter beroende av en viss struktur eller visst element, jämförs med kartor över förekomst av strukturen eller elementet ifråga.

Länsstyrelseinstruktion 5a § – generationsmål och miljö kvalitetsmål

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljö kvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljö kvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Samordning för regionalt mål- och uppföljningsarbete

Länsstyrelsen gör årligen en sammanställd uppföljning och bedömning av miljö kvalitetsmålen. Sammanställningen rapporteras till Naturvårdsverket. Den årliga bedömningen av miljö kvalitetsmålen för 2015 visar att fler åtgärder behöver genomföras för att målen ska uppnås i länet. Vidare konstateras att miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning förväntas uppnås till år 2020 i länet. Utvecklingen för miljön avseende miljö kvalitetsmålet Frisk luft är fortsatt positiv, vilket till stor del beror av Uppsala kommuns åtgärdsplan för förbättrad luftkvalitet i Uppsala stad. I övrigt är den dominerande utvecklingsinriktningen neutral (för

tio av tolv mål), medan miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv visar en negativ utvecklingsriktning. Orsakerna till den negativa utvecklingen för Ett rikt växt- och djurliv är bland annat att arbetet med att skydda områden med höga naturvärden är otillräckligt. Länsstyrelsens årliga bedömning av miljö målen finns att läsa på Miljömålsportalen.

Miljömålsarbetet i Uppsala län drivs i stor utsträckning i samverkan med kommunerna och andra länsstyrelser. Bred samverkan med olika aktörer är en förutsättning för att länsstyrelsen ska kunna samordna miljö målsarbetet i länet. Nedan ges en översikt av olika nätverk som

länsstyrelsen nyttjar för att samordna arbetet i länet för att nå miljökvalitetsmålen.

Den interna samverkan på myndigheten är väsentligt för ett effektivt miljömålsarbete. Miljömålsansvaret är fördelat på tolv personer från fyra olika enheter på myndigheten. Detta arbetssätt medger en bred förankring och insikt i miljökvalitetsmålen och generationsmålet i länsstyrelsens verksamheter. Under året har ett arbete bedrivits för att synliggöra och tydliggöra miljömålen i verksamheterna på myndigheten. En process för att ta fram ett regionalt åtgärdsprogram har tagits fram och förankrats i länsstyrelsens ledningsgrupp.

Länets miljöstrategiska nätverk drivs i länsstyrelsens regi med kommunernas miljöstrategier och miljösakunniga. Nätverket har träffats två gånger under 2015. Syftet med nätverket är att skapa ett regionalt forum där miljöstrategiska och miljömålsrelaterade frågor och erfarenheter kan diskuteras samt samverkansstillfällen kring projekt definieras. Den första träffen under 2015 fokuserade på åtgärdsprogram för miljömålen samt miljömålet Giftfri miljö och aktiviteter kopplade till det. Under det andra mötet anordnades ett seminarium med tillhörande diskussion i ämnet samhällsekonomiska analyser av miljöåtgärder. Kommunerna hade möjlighet att lämna inspel på reella fall som diskuterades och belystes vid seminariet. Båda nätverksträffarna har varit välbesökta med cirka 70 procent av länets kommuner representerade.

Länsstyrelsen deltar även i regionala nätverk med andra länsstyrelser i syfte att utbyta erfarenheter, diskutera och stödja varandra i miljömålsarbetet samt identifiera samverkansmöjligheter mellan länen för att nå miljömålen. Länsstyrelsen har under året samverkat i grupperingar med länen i Svealand såväl som i Norrland. Samverkan sker via fysiska träffar, nätmöten (via Lync) och via e-post. Nätverket med Svealandslänen har under året haft två fysiska möten samt två möten via Lync. Samverkansforumet med Norrlandslänen har haft två Lync-möten under året. På träffar, nätmöten och via e-post har olika ämnen tagits upp,

bland annat arbetet med regionalt åtgärdsprogram inom miljömålsarbetet, årlig uppföljning, fördjupad utvärdering, remisser av delbetänkande av miljömålsberedningen, projektförslag till RUS med mera. RUS är länsstyrelsernas samverkansorgan Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet.

Länsstyrelsen driver och deltar i en länstäckande samrådsgrupp för naturvård. Gruppen består av representanter från ideella organisationer, kommuner och skogsbolag. Gruppen träffas regelbundet och lyfter behov av åtgärder samt förankrar miljömålsarbetet i länet.

Länsstyrelsen har tillsammans med Upplandsstiftelsen och Biotopia tagit fram Utflyktsprogrammet 2015. Utflyktsprogrammet är nu en löpande verksamhet och bygger på samverkan med landstinget, kommuner, naturskolor och ideella föreningar. Deltagande aktörer bidrar med aktiviteter och spridning av programmet. Det övergripande syftet är att skapa intresse och engagemang för natur och naturvårdarbete och de ingående aktiviteterna är huvudsakligen inriktade mot upplevelser i naturen. 2015 ingick mer än 100 aktiviteter i programmet.

Inom klimatarbetet pågår flera stora samarbeten i Uppsala län. Ett exempel är det kommunala nätverk som utgörs av ett samarbete mellan Regionförbundet Uppsala län och Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala (STUNS), Institutet för jordbruks- och miljöteknik (JTI) samt näringsliv och samhälle. Länsstyrelsen har också en tät och regelbunden kontakt med länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands och Västmanlands län inom klimatarbetet. Länsstyrelsens klimatarbete redovisas närmare under avsnitt Energi och klimat, prestationer.

Länsstyrelsen har tillsammans med Landstinget i Uppsala län, Uppsala kommun, Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Uppsala universitet (UU) ett kemikalienätverk. Nätverkets syfte är att skapa en plattform för samarbete och gemensamt kunskapsutbyte inom kemikalieområdet, och därigenom verka för

bland annat ökad måluppfyllelse av Giftfri miljö.

Länsstyrelsen deltar som en part i EU-projektet Baltic Flows, som är ett projekt om ytavrinning i stad och land där länderna Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Storbritannien och Sverige deltar. I projektet ingår representanter från forskning, myndigheter och näringsliv från de deltagande länderna. Baltic Flows rör frågor om bland annat höga vattenflöden i tätorter och jordbruksområden, dagvattenhantering i tätorter och medborgarbase-rad övervakning av flöden. Målet med projektet är att skapa en regional kompetensresurs och en grund för utveckling av nya metoder och teknik för övervakning och hantering av ytavrinning. Stort fokus ligger på samarbete och utbyte av kunskap och metoder över gränserna och inom regioner.

Regionalt åtgärdsarbete

I regionala åtgärdsprogram ska planer redovisas som formulerar mål, åtgärder och uppföljning för olika miljö kvalitetsmål. Planerna tjänar som stöd både för länsstyrelsens eget arbete och för kommunernas arbete med tillsyn och planering av miljöarbetet. Åtgärder för att nå miljö kvalitetsmålen bedrivs i flera av länsstyrelsens ordinarie och löpande verksamheter såsom i områdesskydd, skötsel av skyddad natur, åtgärdsprogram för hotade arter, planhandläggning, tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet, vattendomar, vattenförvaltningen med flera. Flera program för åtgärder finns framtagna, bland annat handlingsplan för klimatanpassning och åtgärdsprogram för vattenkvalitet (enligt EU:s direktiv för vatten).

Framtagande av ett regionalt åtgärdsprogram för miljö målen pågår på myndigheten. En plan för framtagandet har utvecklats under året och beslutats vid föredragning för länsstyrelsens ledningsgrupp. Framtagandet kommer ske stegvis där första steget utgörs av en intern process på länsstyrelsen. Därefter kommer externa parter bjudas in att delta i framtagandet. Inom ramen för det första steget av arbetet pågår en inventering och kartläggning av pågående handlingsplaner, åtgärdsprogram, stra-

tegier och policys som länsstyrelsen tagit fram, och som kopplar till miljö målen. I den interna processen att ta fram åtgärdsprogrammet involveras fem av länsstyrelsens enheter.

Inom Länsstyrelsen i Uppsala län har flera projekt med bäring på åtgärder för att uppnå miljö kvalitetsmålen drivits under 2015. Länsstyrelsen färdigställde 2014 en strategi för myndighetens förvaltning av skyddade områden. Under 2015 har strategin börjat implementerats i verksamheten. Strategin tydliggör länsstyrelsens inriktning i förvaltningsarbetet och ska vara ledande för planeringen av skötselåtgärder i de skyddade områdena. Till strategin hör även en övergripande plan med större satsningar under de närmaste tio åren och en mer detaljerad plan för de närmaste fyra åren. Skötseln av skyddade områden och bevarandet av naturvärden påverkar möjligheten att nå flera miljö mål, bland annat Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar, Myllrande våtmarker samt Ett rikt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen har sedan 2013 arbetat med att ta fram ett kunskapsunderlag för att peka ut ansvarsarter och ansvarsnaturtyper och under året har kunskapsunderlaget färdigställts och sammanställts till en rapport. Arbetet har genomförts i dialog med aktörer från bland andra myndigheter, kommuner, forskare, hembygdsförbundet, LRF och ideell naturvård. Kunskapsunderlaget beskriver 212 regionala ansvarsarter och 14 ansvarsnaturtyper, samt bland annat deras behov av hänsyn och skötsel. Kunskapsunderlaget ska i första hand underlätta och effektivisera länsstyrelsens arbete som berör skyddsvärd natur. Arbetet utgör ett kunskapsunderlag för länsstyrelsens arbete med biologisk mångfald och påverkar möjligheterna att nå ett flertal miljö mål, däribland Ett rikt växt- och djurliv, Ett rikt odlingslandskap och Levande skogar. Arbetet utgör även ett underlag till länsstyrelsens uppdrag att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur.

Ett av länsstyrelsens uppdrag är att bistå Vattenmyndigheten i arbetet med EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) som i Sverige

benämns svensk vattenförvaltning. Målet är att nå god ekologisk och kemisk status i alla vatten. Länsstyrelsen har tagit fram underlagsrapporter för samtliga vatten i länet. I underlagen finns sammanställning av status, förbättringsbehov och förslag på kostnadseffektiva åtgärder. Åtgärdsförslagen ger förutsättningar för ett hållbart jordbruk såväl som en hållbar stadsutveckling och berör både jordbruk, samhällsplanering och tillsyn. Åtgärderna är adresserade till ansvarig myndighet och kommun. De fördjupade åtgärdsplanerna kommer att utgöra det huvudsakliga underlaget för vattenförvaltningens kommande sexårsperiod. Länsstyrelsen har också bistått Vattenmyndigheten i framtagandet av förslag till vattendistriktsvisa åtgärdsprogram, förvaltningsplan och miljö kvalitetsnormer för samtliga vattenförekomster i länet. Under samrådsperioden arrangerade länsstyrelsen tillsammans med Vattenmyndigheten i Norra Östersjön ett samrådsmöte med cirka hundra deltagare. Länsstyrelsen deltog också i motsvarande samrådsmöte för Bottenhavets vattendistrikt. Förslagets samrådsperiod avslutades i april 2015 och därefter har alla remissynpunkter tagits om hand av länsstyrelsen eller Vattenmyndigheten. Länsstyrelsens arbete med åtgärder inom vattenförvaltningen sker i bred samverkan både med andra enheter på länsstyrelsen och med kommuner, verksamhetsutövare och lokala så kallade vattenråd. Åtgärderna som beskrivs i de fördjupade underlagen och i åtgärdsprogrammet bidrar till att uppnå målen för Ingen övergödning, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans och Ett rikt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen har bidragit med LOVA-medel till 15 nya lokala vattenvårdsprojekt i Uppsala län med kommuner, båtklubbar och lantbrukarföreningar som huvudmän. 13 LOVA-projekt har slutrapporterats under året medan lika många fortfarande pågår. Projekten bidrar främst till miljömålet Ingen övergödning genom åtgärder inom VA- och jordbrukssektorn. Inom några projekt har anläggningar för omhändertagande och rening av spolvatten från bottentvätt av fritidsbåtar installerats, vilket även bidrar till miljömålet Giftfri miljö.

Länsstyrelsen har tagit beslut om bidrag till tio nya projekt inom den Lokala Naturvårdssatsningen (LONA). Flera av projekten vill på olika sätt göra det enklare för människor att ta sig ut i naturen. Det handlar till exempel om anläggningar och information som ökar tillgängligheten, men också om skydd av värdefulla naturområden. De bidrar främst till miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv. Majoriteten av projekten drivs i samverkan mellan kommun och föreningar.

Länsstyrelsen har under året fattat beslut om reservatsbildning i två områden och tecknat ett naturvårdsavtal i ett område. Genom det ena reservatsbeslutet (Hocksboglupen) skyddas 64 hektar värdefull skogsmark, vilket bidrar till att nå miljömålet Levande skogar. Det andra (Huddunge Stormosse) ingår i Myrskyddsplan för Sverige och genom reservatsbeslut skyddas 62 hektar myrmark (huvudsakligen rikkärr) och 25 hektar skogsmark, vilket bidrar till att nå miljömålen Myllrande våtmarker och Levande skogar. Under 2015 har länsstyrelsen tecknat ett naturvårdsavtal som skyddar 18 hektar skogsmark under 20 år. Båda reservatsbesluten och naturvårdsavtalet bidrar också till att nå miljömålet Ett rikt växt- och djurliv. Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med skydd av länets skogliga och andra värdekärnor, och därigenom ökar möjligheterna att nå miljömålen. Som grund för reservatsbeslut under kommande år har förslag till bildande av fyra nya naturreservat skickats ut på remiss under året.

Den länstäckande samrådsgruppen för naturvård (bestående av representanter från ideella organisationer, kommuner och skogsbolag) har haft tre träffar under året. Den ena genomfördes som ett fältnöte där olika skogsintressenter diskuterade naturvärden knutna till tall i länets enda trakt för den sällsynta skalbaggen raggbock. De övriga två mötena hölls på länsstyrelsen och huvudtemana var miljöövervakning, länets ansvarsarter och ansvarsnaturty-

per, kompletterande metod för skydd av skog (Nya Komet) och mål för friluftspolitiken.

Länsstyrelsen deltog med fyra egna aktiviteter i Utflyktsprogrammet 2015: en guidad tur till Andersby ängsbackar och en till Örskär, båda i samarbete med STF norra Roslagen, en guidad tur till Fiby urskog och en guidad tur i Hårsbäcksdalen. Aktiviteterna främjar friluftslivet i länet och bidrar till de friluftsmål och mål om tillgänglighet som finns i miljömålssystemet.

Skolkampanjen Violgubbar och kornknarrar har fortsatt sedan tidigare år. Länsstyrelsen har bistått skolor i Uppsala kommun. Kampanjen är ett samarbete mellan länsstyrelsen, kommunerna och det biologiska museet Biotopia. Kampanjen går ut på att lära elever mer om hotad natur och vad som är speciellt med Uppsala läns natur, och är en del i arbetet med att nå miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Inom arbetet med att nå miljömålet Giftfri miljö har ett flertal aktiviteter genomförts under året. Länsstyrelsen verkar för att kartläggning, utredningar och åtgärder av områden som är förorenade genomförs genom tillsynsinsatser. Länsstyrelsen genomför också kartläggning, undersökningar och åtgärder som finansieras av staten (Naturvårdsverket). Statlig finansiering är endast aktuell för förorenade områden som är nationellt prioriterade och då ingen part är ansvarig. Under 2015 har åtgärder finansierade med statliga bidragsmedel genomförts vid badplatsen i Lövsta bruk samt temporära åtgärder vid Enköpingstväten. Under 2015 medverkade länsstyrelsen i arbetet med utredningar eller åtgärder vid 34 av länets 76 prioriterade objekt.

Kemikalienätverket som länsstyrelsen ingår i har haft återkommande möten under 2015. Arbetet har mestadels rört planering av ett seminarium om kemikalier i dricksvatten år 2016.

Länsstyrelsen deltar i en landsomfattande studie av miljögifter (PFAS, PCB, PBDE och metaller) i utter. Projektet leds av forskare på Naturhistoriska riksmuseet och innebär att

miljögifter kartläggs i trafikdödade uttrar. En av miljögifterna som undersökts är så kallade perfluorerade ämnen (PFAS) vilket är ett samlingsnamn för en stor grupp fluorerade ämnen. Den mest uppmärksammade är perfluoroktansulfonat, PFOS. Länsstyrelsen har under året förtätat studien genom att finansiera miljögiftsanalyser i ytterligare fem trafikdödade uttrar som påträffats i Uppsala län. Analysresultaten visar att fyra av de fem uttrarna innehöll PFOS-halter som kraftigt översteg riksgenomsnittet som är 1000 ng/g. Den femte uttern innehöll dock betydligt lägre halter PFOS, cirka 100 ng/g. Mellan åren 2001 och 2014 har totalt 23 uttrar från Uppsala län analyserats i studien och resultaten visar att halten av vissa PFAS (de perfluorerade sulfonaterna PFOA, PFNA, PFDA, PFUnA, PFDoA, PFTriA och PFTeA) har ökat signifikant över tid, med cirka nio procent per år.

Länsstyrelsen har dessutom deltagit i den nationella screeningen av PFAS och bekämpningsmedel i yt- och grundvatten. Länsstyrelsen har valt ut lämpliga provlokaler och tagit prover från dessa under året. Provpunkterna har dels varit från förväntade påverkade ytvatten men också från förmodade opåverkade källor av grundvatten. Analyserna av vattenproverna är klara och resultaten visar att inget prov översteg Livsmedelsverkets åtgärdsgräns för PFOS i dricksvatten, 90 ng/l. Den högsta halten PFOS, 23 ng/l, påträffades i vattenprov från ett dike som låg i anslutning till en brandstation. I de brunnar som provtogs överskred inget prov gränsvärdena för växtskyddsmedel i dricksvatten. Det bekämpningsmedel som påträffades fler än en gång i brunnar var BAM och i ytvatten var det propoxikarbazon-Na. Den slutliga utvärderingen av screeningen är dock inte klar utan väntas under början av 2016.

Provfiske och bankning av strömming och abborre har genomförts på två kustlokaler i länet: Forsmark, som troligt påverkat vatten, och Östra Gräsö, som troligt opåverkat vatten. Under 2015 har länsstyrelsen låtit analysera fisk från dessa två kustlokaler med avseende på

miljögifter (PFAS, metaller, dioxiner, klorerade och bromerade ämnen samt tennorganiska ämnen). Resultat från analyserna är inte klara utan utvärderas under kommande år.

Länsstyrelsen har under 2015 fortsatt arbetet med att samordna klimatanpassningsarbetet i länet. En Regional handlingsplan för klimatanpassning har utvecklats och slutförts under 2014. Handlingsplanen har fem fokusområden: samhällsbyggnad, kulturmiljö, vatten, areella näringar och naturmiljö. Handlingsplanen bidrar bland annat till att lyfta klimatanpassningsfrågan i länets kommuner och är vägledande för länsstyrelsens klimatanpassningsarbete. Länsstyrelsen har under 2015 arbetat utifrån den framtagna regionala handlingsplanens åtgärder inom respektive område. Under slutet av 2015 inleddes den första översikten av handlingsplanen och ambitionen är att det ska ske årsvis för att uppdatera framförallt åtgärderna i planen. Åtgärderna som finns i den regionala handlingsplanen är en del i arbetet med att minska framtida klimatrelaterade risker. Handlingsplanen bidrar till att lyfta klimatanpassningsfrågan i länets kommuner och därigenom till att uppnå miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. En mer detaljerad beskrivning redovisas under avsnitt Energi och klimat, prestationer.

Miljökvalitetsmålet Frisk luft är aktuellt i Uppsala kommun, som inte har en bestående trend att uppnå miljökvalitetsnormerna (MKN) för luft de senaste åren. Kommunfullmäktige i Uppsala kommun antog den 25 maj 2014 ett nytt åtgärdsprogram för att klara MKN för partiklar (PM10) och kvävedioxid. Programmet fastställdes av länsstyrelsen den 9 februari 2015. I det nya åtgärdsprogrammet beskrivs dels hur redan vidtagna åtgärder ska vidareutvecklas och förbättras, dels vilka ytterligare åtgärder som kommer att krävas för att uppnå syftet att med bestående trend klara MKN för PM10 och kvävedioxid. Länsstyrelsens bedömning är att trenden av minskande halter, främst av partiklar men också av kvävedioxid, är ett resultat av de åtgärder som Uppsala kommun har vidtagit. Även beaktat lokala variationer i

vädret bedöms planerade åtgärder ytterligare minska risken för överskridanden av MKN (se avsnitt om miljökvalitetsnormer för luftkvalitet).

Stödja kommunerna

Samhällsekonomisk analys av miljöåtgärder är ett område där länets kommuner uttryckt behov av stöd från länsstyrelsen. Mot bakgrund av detta har länsstyrelsen tillsammans med RUS under hösten anordnat ett seminarium och workshop om samhällsekonomisk analys av miljömålsåtgärder. Såväl tjänstemän som politiker i länets kommuner bjöds in och deltog vid seminariet. Samtliga länets kommuner var representerade på seminariet.

Länsstyrelsen anordnade under hösten en studieresa till Köpenhamn och Malmö för tjänstemän på kommunerna i länet samt för en tvärsektoriell grupp på länsstyrelsen. Studieresan omfattade studiebesök på Klimakvarter i Köpenhamn samt Ekostaden Augustenborg och Västra Hamnen i Malmö för att visa på goda exempel på dagvattenhantering och åtgärder för anpassning till ett förändrat klimat. Dagvattenplanering och planer för hållbar samhällsutveckling avseende vatten är viktiga åtgärder för att nå högre måluppfyllelse av såväl de vattenrelaterade miljömålen som miljömålet Giffri miljö.

Länsstyrelsen samarbetar med bland annat Upplandsstiftelsen och länets kommuner för att optimera genomförandet av skydd av värdefulla naturområden och områden värdefulla för friluftsliv. Under 2015 hölls ett möte med Uppsala kommun, Tierps kommun och Upplandsstiftelsen med syfte att underlätta skyddsarbetet för kommunerna och påskynda processen med att bilda kommunala naturreservat.

Länsstyrelsens arbetsgrupp för efterbehandling av förorenad mark samarbetar regelbundet med miljöinspektörer i länets kommuner. Det anordnas åtminstone en handläggarräff per år samt en utbildningsaktivitet om året, den så kallade Mälarlänsutbildningen. Länsstyrelsen i Uppsala län har även ett aktivt samarbete med de övriga länen runt Mälaren samt Gotland och

Dalarna. Projekt som har arrangerats gemensamt under 2015 är utbildningen GRUF (Grundläggande utbildning i tillsyn av förorenade områden), Mälarlänsutbildningen samt att det gemensamma Plantskoleprojektet har startats upp. De tre initiativen GRUF, Mälarlänsutbildningen och Plantskoleprojektet är del av länsstyrelsens tillsynsvägledning till kommunerna.

Miljökvalitetsmålen i samhällsplaneringen

Flera initiativ som främjar att miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen har pågått under 2015.

Länsstyrelsen ska särskilt arbeta med regionalisering av nationella mål samt med det ömsesidiga förhållandet mellan Regional utvecklingsstrategi och kommunernas översiktsplaner. Av kommunens översiktsplan ska det framgå hur kommunen i den fysiska planeringen tar hänsyn till och samordnar översiktsplanen med nationella och regionala mål, länsomfattande strategier, handlingsplaner och åtgärdsprogram. Exempel på sådana program är klimat- och energistrategi, åtgärdsprogram för förorenade områden, åtgärdsprogram för vattenkvalitet och handlingsplan för klimatanpassning. Arbetet har fortlöpande genomförts genom länsstyrelsens uppgifter kopplade till planeringsunderlag, sammanfattande redogörelser och samråd. På de inomstatliga tvärspektoriella planberedningar som länsstyrelsen kallar till varannan vecka har tematiska frågor, som berör flera enheter på länsstyrelsen, detaljplaner och översiktsplaner med mera behandlats.

Länsstyrelsen har under året arbetat med ajourhållning av arkiv och katalog för planeringsunderlag. Länsstyrelsen har fortsatt att leda det länsstyrelsegemensamma WKP-projektet i samarbete med Boverket, för att ta fram Planeringskatalogen i enlighet med återrapportering av uppdrag 49 år 2011. Planeringskatalogen är ett system som på ett enkelt sätt ska ge användarna ökade möjligheter att tillgängliggöra samt söka de planeringsunderlag som behövs för att tillämpa plan- och bygglagens och miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden (3

och 4 kap.) samt miljökonsekvenser och annat beslutsunderlag (6 kap.) Under 2015 har WKP-projektet levererat en första version av systemet Planeringskatalogen som nu är i testfas. Information om projektet har spridits under Plan- och bostadsdagarna samt via Ekonomistyrningsverkets hemsida.

Länsstyrelsen har under året arbetat med havsplanering under samordning av Havs- och vattenmyndigheten och Västernorrlands länsstyrelse. Länsstyrelsen har bistått de samordnande myndigheterna med underlag samt deltagit i arbetsgrupper och vid regionala och nationella möten. Länsstyrelsen har tillsammans med Länsstyrelsen i Gävleborgs län genomfört en konferens om havsplanering med länens kustkommuner, samt vid andra tillfällen informerat och fört dialog med kustkommunerna om detta. Havsplaneringen syftar till att ge en sammanhängande fysisk planering av havet i form av kartmaterial samt riktlinjer och bestämmelser för hur olika områden ska skyddas, nyttjas och förvaltas och vilka samhällsintressen som ska uppmärksammas. Underlaget och materialet bidrar till att uppnå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Som en del i samarbetet kring Mälaren har Mälarkonferensen arrangerats sedan 2011 och värdskapet har roterat mellan länsstyrelserna. Syftet med konferensen är att öka kunskapen och skapa bra samarbeten kring Mälarens värden samt optimera våra gemensamma resurser. I mars 2015 var länsstyrelsen värd för Mälarkonferensen med cirka 160 deltagare från regionens kommuner, centrala myndigheter, näringslivet med flera. Vid konferensen deltog bland annat Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Miljö- och energidepartementet och Sveriges Lantbruksuniversitet. Dessutom presenterade länsstyrelsen resultatet av samarbetet mellan länsstyrelserna kring Mälaren om rekommendationer för byggande längs Mälarens stränder med avseende på risken för översvämningar. Rekommendationerna är ett stöd för långsiktigt hållbar planering av bebyggelse kring Mälaren.

Lantbruk och landsbygd

Volymer och kostnader

Avser verksamhet 60*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	7,79	5,38	6,09
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	20,92	20,41	19,91
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	18,06	16,10	15,84
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	26 580	24 301	26 473
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	17,59	16,10	17,52
Antal ärenden, inkomna och upprättade ³⁾	420	8 663	12 056
Antal beslutade ärenden ³⁾	636	9 071	12 192
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ³⁾	78	184	197
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	3 724	1 603	612

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Under 2015 har huvuddelen av länsstyrelsens arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inte är möjlig att hämta ut. Siffrorna som redovisas för 2015 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. En del av det arbete som skett avseende landsbygdsstöden har skett i de gamla IT-systemen. Arbetet har handlat om handläggning av utbetalningsärenden från den förra programmeringsperioden. Här kan statistik hämtas ut och denna redovisas tillsammans med den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen.

Det totala antalet inkomna och upprättade ärenden var avsevärt lägre under 2015 än tidigare år. Förändringen beror på att stöd inom flera olika ärendetyper inom Landsbygdsprogrammet 2007–2013 inte varit öppna för ansökan om stöd under 2015 utan endast för ansökan om utbetalning. Detta samtidigt som flertalet av stöden inom Landsbygdsprogrammet 2014–2020 öppnade för ansökningar först under den senare delen av året.

Antalet ej beslutade ärenden äldre än två år utgörs till största delen av företagsstöd och projektstöd inom Landsbygdsprogrammet 2007–2013. För dessa ärenden har länsstyrelsen fattat beslut om slututbetalning men ärendena har ännu inte avslutats i ärendehandläggningssystemet Platina.

Indikatorer

Areella näringar, landsbygd och livsmedel utgiftsområde 23¹⁾

Sysselsättning	2014	2013	2012	2011
Andel kvinnor sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)	4	3	3	3
Andel män sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)	8	8	8	8
Andel sysselsatta utanför tätort (på landsbygden) (dagbefolkning) (%)	11	11	11	11
Nyföretagande	2014	2013	2012	2011
Andel nystartade företag av kvinnor utanför tätort (på landsbygden) (%)	12,4	11,6	12,3	12,7
Andel nystartade företag av män utanför tätort (på landsbygden) (%)	21,7	21,0	18,2	24,0
Andel nystartade företag utanför tätort (på landsbygden) (%)	34,1	32,5	30,5	36,7

¹⁾ Indikatorerna beskriver hur resultatet förhåller sig till ambitionen att nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Källa: Statistiska centralbyrån, Länsstyrelsen i Örebro län.

Sysselsättning

Andelen sysselsatta utanför tätort är elva procent. Andelen har varit konstant sedan 2011. Ett av målen för Landsbygdsprogrammet har varit att öka sysselsättningen på landsbygden. Trenden i länet är att Uppsala kommun växer kraftigt medan övriga kommuner växer långsammare i befolkningsmängd. Denna utveckling följer det nationella och internationella mönstret av en tydligt ökande urbanisering.

Nyföretagande

Andelen nystartade företag på landsbygden har ökat med 1,6 procentenheter sedan fjolåret. Andelen har varierat sedan år 2011 då andelen nystartade företag var 36,7 procent. Ingen tydlig förändring kan ses vad gäller kvinnor och mäns andel av resultatet. Andelen nystartade företag på landsbygden har ökat trots en pressad marknad med låga avräkningspriser för mjölkproduktionsföretagen. Utvecklingen går mot större jordbruksföretag där några upphör och köps upp av andra aktiva företag. Jord-

bruksföretag går också samman och bildar ett nytt driftsbolag i aktiebolagsform där delägar-

na ändå behåller sina enskilda firmor vilket påverkar andelen nystartade företag.

Regleringsbrev – handläggning och utbetalning av stöd och ersättningar

RB 10. Länsstyrelserna ska på ett kostnadseffektivt och för företagen enkelt sätt samt med minimerad risk för sanktioner genomföra de uppgifter som åligger dem vid genomförandet av förordningarna (1307/2013) om EU:s direktstöd för jordbrukare m.m. och (1305/2013) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. En strävan ska vara att genomföra de kontroller som tillkommit med den nya lagstiftningen på ett sådant sätt att kostnaderna och merarbetet för företag och myndigheter minimeras.

Länsstyrelserna ska tillsammans med Jordbruksverket upprätta avtal enligt Kommissionens delegerade förordning (EU) nr 907/2014 av den 11 mars 2014 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1306/2013 vad gäller utbetalande organ och andra organ, ekonomisk förvaltning, avslutande av räkenskaper, säkerheter och användning av euron.

Länsstyrelserna ska, tillsammans med Jordbruksverket, säkerställa att direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter.

Direktstöd och miljöersättningar

Under 2015 har länsstyrelsen arbetat för att så många lantbrukare som möjligt ska få sin ersättning vid första möjliga utbetalningstidpunkt.

År 2015 har varit ett utmaningarnas år då mängder av nyheter gällande direktstöden, miljöersättningarna och kompensationsstödet börjat gälla. På grund av detta bedömde länsstyrelsen att det var viktigt att lägga mycket resurser på information. Inför SAM-ansökansperioden genomförde länsstyrelsen nio informationsträffar varav fem stycken i gemensam regi med Lantbrukarnas Riksförbund Mälardalen. Informationsträffarna var välbesökta och över 425 personer deltog.

Länsstyrelsen har också erbjudit lantbrukare i länet att vid besök låna en dator för att göra sin ansökan. Handläggare har funnits till hands för att svara på frågor och ge support. Möjligheten att låna dator och få support fanns även inför sista ändringsdag den 15 juni. Länsstyrelsen bedömer att support på plats i vissa fall krävs för att få in ansökningar av rätt kvalitet och för att få in enbart elektroniska ansökningar. För 2015 har endast en pappersansökan inkommit.

Länsstyrelsen betalade ut direktstöden (gårdsstöd, förgröningsstöd, stöd till unga jordbrukare och nötkreatursstöd) till 89 procent av lantbrukarna före årsskiftet (med utbetal-

ningsdagar 17 december, 29 december och 30 december). Delutbetalningar gällande de nya miljöersättningarna för betesmarker och slätterängar samt vallodling betalades ut till 91 procent respektive 98 procent av lantbrukarna. För de lantbrukare som fortfarande har gällande miljöersättningar i det gamla landsbygdsprogrammet fick 99 procent en delutbetalning i oktober och 90 procent fick även sin slututbetalning före årsskiftet.

Länsstyrelsen har genomfört handläggning och kontroll av ansökningar, samt beslut om utbetalningar, i enlighet med Jordbruksverkets anvisningar i handläggarstödet på Ladan, Jordbruksverkets webbplats för information till länsstyrelserna, och de förordningar och föreskrifter som är aktuella för respektive ersättningsform.

Stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder

Länsstyrelsen har under året arbetat för att genomföra handläggningen av landsbygdsstöden på ett korrekt och effektivt sätt genom enhetlig rättstillämpning, nationella mål samt länets genomförandestrategi. Fokus under året har legat på utbetalning av stöd, eftersom stöden inom Landsbygdsprogrammet 2007–2013 inte varit öppna för ansökningar under året samtidigt som möjligheten att ansöka om stöd inom Landsbygdsprogrammet 2014–2020 öppnade först under hösten 2015 för flertalet åtgärder. Sedan september 2014 har det varit

möjligt att ansöka om stöd till bredband och till investering i djurstallar i samband med utökning av antalet djur. Det har dock inte varit möjligt att besluta om stöd förrän under den senare delen av 2015. Högsta prioritet har därför varit att alla utbetalningsärenden inom den gamla programperioden ska vara inkomna till myndigheten senast den 10 juni 2015 enligt rekommendation från Jordbruksverket, för att hinna betala ut stöd innan systemet stängs. Länsstyrelsen har tagit fram en handlingsplan med mål och delmål för handläggningen, som förtydligar vad som ska prioriteras och hur arbetet ska fördelas på delmål för att hinna betala ut alla ansökningar om stöd innan Landsbygdsprogrammet 2007–2013 avslutas. I slutet av året hade länsstyrelsen betalat ut samtliga kvarvarande stöd inom utsatt tid.

Det är väsentligt att stöden betalas ut så tidigt som möjligt då lantbruksföretagen är starkt beroende av dessa medel för att klara sin ekonomi. Länsstyrelsen har därför som ett prioriterat mål att arbeta aktivt för att minska handläggningstiderna genom projektet om styrning och uppföljning i samverkan för kortare handläggningstider inom landsbygdsstöden, SUSS-LB. Länsstyrelsen har under året aktivt deltagit i den kontinuerliga avstämningen inom projektet genom att rapportera orsaker till de långa handläggningstiderna samt vilka konkreta åtgärder som gjorts för att minska dem. Resultaten från länen har följts upp av en beslutsgrupp bestående av representanter från Jordbruksverket och länsstyrelsernas nätverk för landsbygdsdirektörer där resultat och eventuella åtgärder diskuterats. Länsstyrelsen har även tagit fram en riskanalys för att snabbt kunna åtgärda eventuella avvikelser från upp-

sätta mål i handläggningen. För ytterligare beskrivning av måluppfyllelse och länsstyrelsens arbete med att förkorta handläggningstiderna, se under avsnitt om genomförande av landsbygdsprogrammet.

För en rättsäker handläggning, inklusive kontroll och beslut, följer länsstyrelsen aktuella förordningar och föreskrifter, Jordbruksverkets rutinbeskrivningar i handläggargstödet samt information som fås via Ladan, Jordbruksverkets webbplats för information till länsstyrelserna. Utöver löpande handläggning av inkommande ansökningar om stöd och utbetalning har länsstyrelsen bland annat följt upp de företag som har beviljats startstöd, där det passerat tre år sedan beslut om stöd. Länsstyrelsen har då kontrollerat att företagen fortfarande varit aktiva och att de har arbetat enligt den affärsplan som användes som underlag vid beslut om stöd. Länsstyrelsen har också kontinuerligt under året skickat kopior av avslutade ärenden inom företagsstöd, projektstöd samt Leader till Jordbruksverkets grupp för utvärdering och analys av Landsbygdsprogrammet.

Under året har länsstyrelsen fortsatt med arbetet att förbättra rutiner i handläggningen av ärenden för att undvika de fel och brister som konstaterades vid uppföljningen av den Ackerevision som genomfördes av Jordbruksverkets internkontroll hösten 2013. Den åtgärdsplan som länsstyrelsen tog fram efter resultatet av revisionen, och som godkändes av Jordbruksverket, har använts i varje ärende inför beslut om stöd och beslut om utbetalning. Åtgärdsplanen har fortsättningsvis använts under 2015.

Regleringsbrev – genomförande av landsbygdsprogrammet

RB 12. Länsstyrelserna får för uppdragets genomförande disponera anvisade medel från utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, anslagen 1:18 *Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* och 1:19 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur*, vilka regleras i Jordbruksverkets regleringsbrev för budgetåret 2015.

Länsstyrelserna ska redovisa följande avseende Landsbygdsprogram för Sverige åren 2007–2013:
– handläggningstiderna för ansökningar om utbetalningar av landsbygdsstöd samt hur länsstyrelsen arbetar för att minska handläggningstiderna.

Länsstyrelserna ska redovisa följande avseende landsbygdsprogram för perioden 2014–2020:

- Vilka åtgärder som har vidtagits för att informera om det nya programmet.
 - Vilka åtgärder som har kommit igång under året samt om och hur regionala urvalskriterier och andra regionala anpassningar tillämpats inom respektive åtgärd.
 - Hur det säkerställs att landsbygdsprogrammets genomförande är samordnat med och drar nytta av andra pågående processer i länet såsom arbetet med genomförande av de regionala utvecklingsprogrammen/utvecklingsstrategierna och program finansierade av övriga ESI-fonder.
- Länsstyrelserna tilldelas särskilda medel för upprättandet av åtagandeplaner för betesmarker och slätterängar under 2015–2016. Länsstyrelsen ska redovisa följande:
- Hur många åtagandeplaner som upprättats på skärm respektive i fält under året.
 - Den genomsnittliga tidsåtgången för upprättande av åtagandeplaner på skärm respektive i fält.
 - En uppskattning av det eventuella återstående arbetet med åtagandeplaner som behöver upprättas under 2016.

Handläggningstider Landsbygdsprogram 2007–2013

Länsstyrelsen har under året aktivt tagit del av den kontinuerliga avstämningen inom projektet styrning och uppföljning i samverkan, SUSS-LB, för effektivisering och kortare handläggningstider för utbetalning av företagstöd, projektstöd, miljöinvesteringar och Leader. Handläggningstiden enligt SUSS-LB har under året varierat mycket beroende på de beslutade ärendenas inläggande tid hos länsstyrelsen under gällande mätperiod. Andelen utbetalningsärenden för alla landsbygdsstöd totalt, med handläggningstid under 90 dagar, var enligt SUSS-LB:s slutliga mätning 61 procent.

Vid årets början fanns många oavslutade utbetalningsärenden. Det berodde delvis på kvarvarande utbetalningsärenden från 2014 och delvis på ett större antal ansökningar om slututbetalning som inkom under den tidigare delen av året i och med programperiodens avslut. Uppkomna återkrav har handlagts löpande av länsstyrelsen för att inte skapa en balans av återkravsärenden.

Länsstyrelsen har vidtagit åtgärder för att minska handläggningstiden och hinna betala ut alla ärenden inom bestämd tid innan Landsbygdsprogrammet 2007–2013 avslutas. Länsstyrelsen har beräknat antal kvarvarande ansökningar om utbetalning. Beräkningen gjorde det möjligt att lägga upp arbetet med delmål för hur många ansökningar som skulle vara färdighandlagda vid varje utbetalningstillfälle under året. Beräkningen förenklade även möj-

ligheterna till uppföljning och fördelning av resurser. Andra åtgärder som kan nämnas är att tiden för att komma in med kompletteringar till ansökan om utbetalning förkortades. Vidare informerades stödmottagare via särskilt utskick och via länsstyrelsens webbsida om att avsluta sina investeringar och projekt i tid och att lämna in ansökan om slututbetalning snarast möjligt. Länsstyrelsen bestämde vidare att möjligheten för sökanden att flytta klardatum var mycket begränsad. En ytterligare åtgärd var att öka samordningen vid slutbesiktningar av djurstallar med förprovningshandläggares besiktningar på plats hos stödmottagare. I slutet av året så hade länsstyrelsen betalat ut samtliga kvarvarande stöd inom utsatt tid.

Landsbygdsutveckling

Uppsala län har under året arbetat fram en regional handlingsplan för Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020. Jordbruksverket godkände handlingsplanen i oktober och länsstyrelsen i november. En uppdaterad version, som ska gälla för 2016, blev preliminärt godkänd av Jordbruksverket i december. Länsstyrelsen har bjudit in länets partnerskap för landsbygdsutveckling till fyra möten under året för ömsesidig information och diskussion. Partnerskapet har varit aktivt vid framtagandet av den regionala handlingsplanen genom olika arbetsgrupper. I Partnerskapet finns länets tre Lederområden, vilka har godkänts för fortsatt arbete 2014–2020, representerade, liksom länets Regionförbund, Sveriges Lantbruksuniversitet, Lantbrukarnas Riksförbund, Hushåll-

nings-sällskapet, Hela Sverige ska leva, Companion, kommunerna i länet samt mindre föreningar och privatpersoner.

Den mest angelägna uppgiften under året har varit att informera om prioriteringarna i Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeri-programmet 2014–2020. En kommunikationsplan för information om programmen i länet togs fram i början av året för planering av informationsinsatser. De viktigaste kanalerna är länsstyrelsens webbsida om landsbygdsutveckling, Facebooksidan Landsbygd Uppsala län och nyhetsbrevet Landsbygd Uppsala län samt de ämnesspecifika informationsbladen, ett för respektive stöd. Länsstyrelsen har deltagit på ett flertal informationsträffar ute i kommunerna, liksom på möten med andra aktörer och med sökande. I november bjöd länsstyrelsen in länets alla kommuner till en informationsdag där bland annat bredbandsområdet presenterades. Länsstyrelsen har regelbundet kontakter med massmedier i aktuella frågor som rör landsbygden. Länsstyrelsen har även informerat om stöd till strukturkalkning.

Under våren anordnade länsstyrelsen informationsträffar för presumtiva sökande av bredbandsstöd. Riktat informationsarbete och större aktivitet hos föreningar och företag har resulterat i att länsstyrelsen fått in ett 15-tal ansökningar om bredbandsstöd under 2015 som berör områden i Enköpings, Heby, Uppsala, Tierps och Östhammars kommuner. De första besluten om stöd kommer länsstyrelsen att fatta i januari 2016. Uppsala län har i första omgången fått cirka 96 miljoner kronor till bredbandsstöd och medlen är redan övertäcknade. Länet behöver därför även resterande medel, cirka 50 miljoner kronor, för att kunna besluta i alla ärenden.

Länsstyrelsen har upprättat en överenskommelse med Regionförbundet Uppsala län om att placera funktionen som bredbandskoordinator på länsstyrelsen. Länet har stort behov av samordning inom bredbandsområdet för att främja utbyggnaden och effektivisera arbetet så att avsatta resurser ger största möjliga nytta. Koordinatorfunktionen har ett övergripande

perspektiv för samverkan och nätverkande genom att delta i strategiskt viktiga grupper. Funktionen syftar till att vara stödjande och kompetenshöjande för alla aktörer i länet. Länsstyrelsen har deltagit i workshoppar för att ta fram länets nya regionala utvecklingsstrategi där bredband ska finnas med.

De ansökningar som kommit in rymmer alla inom den regionala handlingsplanen som säger att det krävs en utökad och fortsatt bredbandsutbyggnad i hela Uppsala län och att bredbandsstödet ska bidra till att alla på landsbygden och i småorter i Uppsala län ska kunna erbjudas fiberanslutning. Enligt länets regionala digitala agenda, som länsstyrelsen, regionförbundet och landstinget har skrivit under, är målet att 90 procent av befolkningen i Uppsala län ska ha tillgång till 100 Mbit/s år 2020. Uppsala län ger 70 procent i stöd till bredbandsprojekt och motiverar detta med att de fyra nordliga kommunerna i länet utgör 54 procent av länets areal där 34 procent av denna areal utgörs av åkermark, vilket innebär att en stor del av länet består av besvärlig mark som kan fördyra eller försvåra grävarbeten i bredbandsprojekt. Länsstyrelsen ser att det är särskilt viktigt att befolkningen på landsbygden mobilierar sig för att bredbandsprojekt ska omfatta många hushåll och uppnå hög anslutningsgrad. Kompetensen är hög i de projekt som sökt stöd och därmed ökar sannolikheten att projekten genomförs väl. I de fall där marknadsaktörer har sökt stöd sker samarbete med lokala byalag och föreningar.

För att underlätta processen för sökande och för handläggare vid beredning av ärenden och tillståndsgivning som berör ansökningar inom Landsbygdsprogrammet har länsstyrelsen initierat ett internt arbete mellan olika enheter på länsstyrelsen. Handläggare hos länsstyrelserna i Mälardalen finns med i regionala samordningsgrupper för att utbyta erfarenheter och information med varandra.

Den 25 november arrangerade länsstyrelsen, regionförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund och Sveriges Lantbruksuniversitet ett dialogmöte om regional livsmedelsstrategi. Syftet var

att diskutera behovet och stödet av en regional livsmedelstrategi i Uppsala län. I april 2016 ska ett nytt möte om regional livsmedelsstrategi hållas. Länsstyrelsen inbjuds regelbundet till och deltar på Uppsala kommuns möten med Landsbygdsforum.

Arbetet med fondsamverkan mellan de europeiska struktur- och investeringsfonderna och Landsbygdsprogrammet samt Havs- och fiskeriprogrammet har fortsatt under året. Länsstyrelsen har tillsammans med Tillväxtverket, ESF-rådet samt övriga länsstyrelser i Östra Mellansverige (ÖMS) startat upp ett nätverk för fondsamverkan för att undvika överlappning mellan fonderna och för att insätta medel ska ge största möjliga effekt. Länsstyrelsen har haft kontinuerlig kontakt med regionförbundet i länet samt de Leaderområden som finns i länet för att kunna förbättra det operativa arbetet med programmen. De svenska regionala stöden inom medel för regional tillväxt och bygdemedel handläggs på länsstyrelsen liksom

Landsbygdsprogrammet och Havs- och fiskeriprogrammet.

Åtgärder som kommit igång under året
Stora delar av Landsbygdsprogrammet kom igång under året och möjliggjorde ansökan om stöd. För vissa av åtgärderna gick det till en början endast att ansöka om stöd via pappersblankett, men under det sista kvartalet kunde ansökan om stöd ske via e-tjänst.

Länsstyrelsen har hanterat ankomna ansökningar om stöd enligt länets regionala handlingsplan och Jordbruksverkets rutiner i handläggarstödet till stödadministration. Länsstyrelsen har valt att arbeta inom de olika åtgärderna med ansökningsomgångar för vissa, löpande ansökan för andra och upphandling av kompetensutveckling och rådgivning, vilket redovisas i figur 1. Länsstyrelsen har som mål att förbruka 80 procent av nuvarande tilldelade budgetmedel under åren 2015 och 2016. Jordbruksverket har godkänt detta arbetssätt genom den regionala handlingsplanen.

Figur 1

Åtgärder inom Landsbygdsprogrammet 2015 -		2015-12-15			
Åtgärd	Namn	Stöd% /stödbelopp	Stödtak	Beslutsomgångar	Minsta stödber utgifter,kr
1.1-2.3	Komputv. o rådgivn(*)	100%	-	Upphandl 2015	-
4.1 2a	Inv.stöd jordbruk,trädg konkurrenskraft	40%	1,2 milj / 3-årsperiod	4 per år	100 000
4.1 5c	Inv.stöd Jordbruk,trädg energi	40%	1,2 milj / 3-årsperiod	4 per år	100 000, 50 000 (energiördor)
4.1 5d	Inv.stöd Jordbruk, växthusgaser	40%	1,2 milj / 3-årsperiod	4 per år	100 000
4.2 3a	Förädlingsstöd*	40%	800 000/3-årsperiod	4 per år	100 000
4.2 6a	Förädlingsstöd, jobb och diversifiering*	40%	800 000/3-årsperiod	4 per år	100 000
4.4 4a	Rovdjursstängsel*	50 kr/m		Löpande	1 000
4.4 4a	Engångsröjning betesmark	5 000	*Statsstödsreglerna	Löpande	1 000
4.4 abc	Reglerbar dränering 2016	8000 kr/brunn	(nationell budget, minst 150 p) Avrop	Löpande	8 000
6.1 2b	Startstöd	250 000	250 000	Löpande	-
6.4 5c	Inv.stöd ej jordbruk förnybar energi	40%	1,2 milj	4 per år	100 000
6.4 5d nat	Inv.stöd till gödselbaserad biogas	40%	40 milj	löpande	100 000
6.4 6a	Inv.stöd för nya jobb*	40%	800 000	4 per år	100 000
7.2 6b	Småskalig infrastruktur*	90%	800 000	4 per år	100 000
7.3 6c	Bredband	70%	10 milj Euro/ projekt	löpande	100 000
7.4 6b	Inv.stöd i service och fritid, : kommersiell service*	50%, 90%	800 000	Löpande	50 000, 30 000
7.4 6b	Inv.stöd i service och fritid: idrotts- och fritidsanläggningar o samlingslokaler*	90%	800 000	Löpande	100 000
7.5 6 b	Inv.stöd Infrastruktur för rekreation o turism*	90%	800 000	4 per år	100 000
7.6 4abc	Våtmarker, biologisk *	50%,90%,100%	200 000/ha, 2 milj	Löpande	30 000
7.6 4abc	Våtmarker,förbättrad vatten kvalitet*	50%,90%,100%	200 000/ha, 2 milj	Löpande	30 000
7.6 4abc	Förbättrad vattenkvalitet*	50%,90%,100%	500 000	Löpande	30 000
7.6 4abc	Tvästegsdiken 2016*	Max 1000 kr/m	150 000 kr	Löpande	30 000
7.6 6b	Utveckling av natur- o kulturmiljöer*	50%,90%,100%	800 000	4 per år	50 000

* Stödbeloppet begränsas enligt förordning (EU) nr 1407/2013 om stöd av mindre betydelse.

Länsstyrelsen har deltagit i Jordbruksverkets informations- och utbildningsprojekt ProCAP, senare benämnt Fortuna, för uppstart av det

nya Landsbygdsprogrammet. Information från Jordbruksverket inom projektet har skett via Lync-möten med länsstyrelsernas ambassadö-

rer för Landsbygdsprogrammet. Jordbruksverket utbildar så kallade Superanvändare på länsstyrelserna som i sin tur utbildar handläggare på länsstyrelserna när det gäller rutiner, regler och handläggning i datasystemet. Jordbruksverkets utbildning har skett via fysiska träffar och kontinuerliga Lync-möten med Superanvändarna.

Möjlighet att ansöka om stöd inom Landsbygdsprogrammet öppnade den 3 september 2014 för ny-, till- och utbyggnad av djurstallar för jordbruksföretag. Den 27 augusti 2015 öppnades ansökan om stöd för övriga investeringar för jordbruksföretag samt för de flesta andra stöd inom Landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen har börjat hantera ansökningarna enligt anvisningar och rutiner. Sökande har fått begäran om komplettering och andra dokument. De ansökningar om stöd inom investeringar i jordbruk och trädgård, som kommit in via e-tjänsten före den 22 oktober 2015, behöver kompletteras med en underskrift i systemet eller per särskild blankett. Den 22 oktober 2015 påbörjades en uppdatering av vissa av Jordbruksverkets datasystem som innebär att länsstyrelserna inte kan se inkomna ärenden och kompletteringar via e-tjänsten förrän den 14 mars 2016. Länsstyrelsen har därför valt att inte fatta några beslut om stöd under det sista kvartalet av 2015. Beslut om stöd kommer istället att fattas under 2016 efter det att uppdatering av vissa av Jordbruksverkets datasystem är genomförd.

Ansökningar om stöd eller kompletteringar på pappersblankett som skickats till länsstyrelsen har datumstämpel och skickats vidare för scanning. När blanketterna har kommit tillbaka via scanning till länsstyrelsens inbox har de lagts till handlingarna i väntan på att datasystemet ska öppna upp för möjligheten att lägga in dem i handläggningssystemet. De sökande som ansökt om stöd för miljöinvesteringar och även ansökt om förhandsbesked har fått meddelande om detta.

Länsstyrelseinstruktion 4 § – tillsyn över fastighetsinnehav

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346)

Antalet inkomna ansökningar om stöd till bredbandsutbyggnad är cirka 15 stycken. Antalet inkomna ansökningar om stöd till investeringar i jordbruks- och trädgårdföretag är 35 stycken och för miljöinvesteringar har 10 ansökningar om stöd inkommit till länsstyrelsen.

Åtagandeplaner

Under ansökningsåret 2015 inkom 527 ansökningar om åtagande för särskild skötsel av betesmarker och slätterängar i Uppsala län. Totalt sett behandlade länsstyrelsen 622 åtagandeplaner, varav 150 stycken är åtagandeplaner som länsstyrelsen bedömer vara planer som kan upprättas utan fältbesök (inneplan) och 472 stycken är åtagandeplaner som upprättas med hjälp av fältbesök (uteplan). Av 527 ansökande lantbrukare har 95 stycken både en inneplan och en uteplan.

Under 2015 upprättade länsstyrelsen 23 inneplaner och 163 uteplaner, totalt 186 åtagandeplaner för betesmarker och slätterängar. Tidsåtgången för upprättade inneplaner var totalt 1 299 timmar och för uteplaner totalt 5 293 timmar, vilket innebär 56,5 timmar per inneplan och 32,5 timmar per uteplan. Arbetsuppgifter som faller under inneplaner innefattar även bedömning av om planen kan göras inifrån kontor eller ute i fält. Här ingår också, utöver upprättande av åtagandeplan, möten, genomgångar, utbildning och utredningar. I tidsåtgången för uteplaner ingår, utöver upprättande av åtagandeplan, kalibrering, utbildning och utredningar. Arbetet med att ta fram åtagandeplaner koncentrerades till den andra halvan av 2015 då uppstarten av säsongen blev kraftigt försenad. Förseningen orsakades dels av en uppskjuten ansökningstid och dels på grund av tekniska problem med system. Detta ledde till en förlängd total tid per plan som uppskattas till 28,3 timmar per inneplan och 25 timmar per uteplan.

Länsstyrelsen har enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken utövat tillsyn genom att informera nyregistrerade dödsbon. Länsstyrelsen har under 2015 underrättats av Skatteverket om att 46 dödsbon har registrerats som ägare av lantbruksfastighet. Informationen till dödsbon har

bland annat varit att dödsbo som innehar fast egendom som är taxerad som lantbruksenhet ska avvecklas inom fyra år efter det kalenderår då dödsfallet inträffade. Ett antal av de dödsbon som tillsynen gäller har avvecklats under året.

Fiske

Volym och kostnader

Avser verksamhet 62*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,70	0,85	0,66
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,06	0,08	0,08
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,48	0,58	0,45
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 010	1 029	655
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,67	0,68	0,43
Antal ärenden, inkomna och upprättade	102	112	86
Antal beslutade ärenden	100	125	78
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	2	5
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 617	1 824	1 434

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelsen har under året beslutat i 100 fiskerelaterade ärenden vilket är en minskning mot föregående år men en ökning av antalet ärenden jämfört med 2013. Det finns flera anledningar till denna långsiktiga ökning, men den enskilt viktigaste faktorn är den ökning av resurser till sakområdet fisk som skedde under år 2014. Den minskning i årsarbetskrafter som registrerats under 2015 föranleddes av en längre tids sjukskrivning.

Länsstyrelsen svarar på en stor mängd frågor gällande fiske, fiskebestämmelser och fiskevård från allmänhet, föreningar och organisationer. Länsstyrelsen medverkar till regeländringar och genomförande av fisketillsynen i Mälaren samt längs kusten. Under året har länsstyrelsen även varit med och startat upp det tvååriga projektet LIV i Nedre Dalälven tillsammans med Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Fortum och Vattenfall. Målet med projektet är att ta fram underlag och ge konkreta förslag på åtgärder för att gynna framförallt havsvandrande lax och öring.

Länsstyrelsen har betalat ut ersättningar för skador orsakade av säl. Fiskevårdsanslaget har under året bland annat gått till projekt med målet att öka kunskapen om den rödlistade

arten asp, för att i det fortsatta arbetet bättre kunna prioritera och genomföra rätt åtgärder för att stärka beståndet. Länsstyrelsen har även delat ut fiskevårdsmedel för att initiera flera nya fiskevårdsprojekt, bland annat för att komma framåt med åtgärder i olika vattendrag som mynnar i Mälaren.

Under året har länsstyrelsen initierat och finansierat flera olika sorters informationsmaterial om fisk och fiske. En ny länsövergripande fiskevårdsplan har varit högt prioriterad.

Länsstyrelsen har också fortsatt varit drivande för att genomföra fiskfrämjande åtgärder längs kusten och är representerad i styrgruppen för projektet Restaurering av kustmynnande vattendrag och återskapande av våtmarker i södra Bottenhavet och norra Östersjön. Projektet som löper över fyra år är ett samarbete mellan bland annat Sportfiskarna, Upplandsstiftelsen och Länsstyrelsen i Gävleborgs län. Det övergripande målet för projektet är att öka fiskrekryteringen längs kusten. Målsättningen inom Uppsala län är att återskapa och tillgängliggöra 100 hektar våtmark för värlekanande fisk. Fiskevårdsmedlen har som vanligt även täckt kostnaderna för den fisketillsynen längs kusten.

Regleringsbrev – fiske

RB 15. Länsstyrelserna ska redovisa hur de främjat och bidragit till den nationella offentliga finansieringen av det operativa programmet för fiskerinäringen i Sverige perioden 2007–2013.

Länsstyrelserna ska verka för ett effektivt regionalt genomförande av Havs- och fiskeriprogrammet för Sverige 2014–2020 i syfte att uppnå de i programmet angivna målen i enlighet med kommande förordning om stöd inom ramen för Havs- och fiskeriprogrammet.

Det har under året inte inkommit några nya ansökningar ur Europeiska fiskefonden till länsstyrelsen. Länsstyrelsen var klar med handläggningen inom utsatt tid och därmed är alla ärenden från föregående programperiod färdiga. Länsstyrelsen har under året aktivt informerat om de bidragsgrundande åtgärder-

na inom Havs- och fiskeriprogrammet för Sverige 2014–2020. Jordbruksverket har hittills bidragit med den nationella offentliga finansieringen och länsstyrelsen bedömer möjligheterna att regionalt inom Uppsala län finna medel för nationell medfinansiering som begränsade.

RB 16. Länsstyrelserna ska redovisa hur de bidragit till arbetet med omprövning av vattendomar.

Merparten av länets vattenkraftverk, dammar och markavvattningsföretag har ålderdomliga tillstånd och saknar därför relevanta villkor om miljöhänsyn, vilket innebär att hotade arter kan slås ut och värdefulla vattenmiljöer utarmas. Många gamla dammar saknar helt tillstånd.

För att nå miljömålet Levande sjöar och vattendrag samt miljö kvalitetsnormerna för vatten är det därför viktigt att ompröva gamla vattendomar eller på annat sätt se till att miljöförbättrande åtgärder vidtas. Med nuvarande lagstiftning är den juridiska processen att driva en omprövning mot en verksamhetsutövers vilja mycket resurskrävande, samtidigt som länsstyrelsens resurser är begränsade. En hög grad av samsyn och frivillighet är därför en förutsättning för att omprövning av vattendomar och miljöförbättrande åtgärder ska kunna genomföras vid kraftverk och dammar. Länsstyrelsen prioriterar därför samverkansprojekt med verksamhetsutövare och egeninitierad tillsyn högre än rena omprövningar. Egeninitierad tillsyn styrs främst av prioriteringar och erfarenheter från vattenförvaltningsarbetet.

Länsstyrelsen har under tidigare år förelagt ägare av tillståndslösa kraftverk längs med Tämnanån att söka tillstånd för den verksamhet som bedrivs. Mark- och miljödomstolen har avgjort målen under 2015. Ett kraftverk

fick tillstånd med relevanta miljövillkor. Ägaren till det andra kraftverket återkallade sin ansökan efter remissomgången varefter länsstyrelsen har förbjudit fortsatt kraftproduktion.

Länsstyrelsen har påbörjat en tillsynskampanj i Sagåns avrinningsområde. I ett första steg har information om vad den kommande tillsynen kan innebära skickats ut till alla dammägare längs med ån.

Länsstyrelsen deltar i två omfattande och fleråriga samverkansprojekt i Dalälven som har påbörjats under året. Det ena drivs av Länsstyrelsen i Dalarna och projektet syftar till att utreda vilka miljöåtgärder vid Dalälvens vattenkraftverk och dammar som ger störst miljönytta, samtidigt som påverkan på energisystemet blir så liten som möjligt. Länsstyrelsen i Uppsala är representerad i styrgruppen samt bidrar med kunskap till projektet.

Det andra projektet drivs av Länsstyrelsen i Gävleborgs län tillsammans med Länsstyrelsen i Uppsala län och syftar till att utreda förutsättningarna och möjligheterna att återskapa havsvandrande fiskbestånd i nedre Dalälven. De berörda kraftbolagen är delaktiga i båda projekten.

Uppdatering av rättsläge samt genomgång av äldre tillstånd och vattendomar inför framtida omprövningar görs löpande.

Tabell 1.2: Fiske¹⁾

Länsfakta	2015	2014	2013
Antal fiskevårdsområden ²⁾	24 (21)	24 (21)	24 (21)
Antal fiskelicenser	20	21	
Antal personliga fiskelicenser	4	4	
Antal yrkesfiskelicenser			25
Antal fartygstillstånd			29
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	0	0	2

¹⁾ Från och med 1 oktober 2014 infördes nya regler om licens för yrkesfiske. Ändringen innebär att det inte behövs yrkesfiskelicens för fiske i havet, utan bara fartygstillstånd. Fartygstillstånd bytte också namn till fiskelicens. Ändringen innebär också att benämningen yrkesfiskelicens bytte namn till personlig fiskelicens vid fiske i sötvatten. I årsredovisningen för 2014 togs inte hänsyn till denna förändring. Redovisningen i denna tabell som avser 2014 överensstämmer därför inte med motsvarande tabell i årsredovisningen 2014. Antalet fiskelicenser i rutan för 2015 syftar till antalet personer med fiskelicens men några av dessa har flera registrerade fartyg.

²⁾ Siffran inom parentes anger fiskevårdsområden som enbart ligger i Uppsala län.

Källa: Länsstyrelsen, Licenser och fartygstillstånd från Havs- och vattenmyndigheten och antal inkomna ansökningar från Jordbruksverkets LB-system.

Antalet fiskevårdsområden är oförändrat. Länsstyrelsen ser för närvarande inget omedelbart behov av att prioritera bildandet av nya områden även om det på sikt vore önskvärt att öka andelen tillgängliga vatten för allmänheten.

Yrkesfisket i Uppsala län är i grunden småskaligt och antalet yrkesfiskare i länets del av Mälaren, som totalt har cirka 30 yrkesfiskare, är fyra. Längs kusten är antalet 20. Antalet personer som vill etablera sig som yrkesfiskare i Mälaren är relativt stort medan intresset för att etablera sig längs kusten är lågt. Då fisk- och kräfttillgången är begränsad i Mälaren har länsstyrelsens utgångspunkt varit att redan etablerade yrkesfiskare långsiktigt ska kunna

försörja sig på sitt fiske. Detta har inneburit restriktivitet vid bedömning av ett ökat fisketryck i Mälaren.

Intresset för att söka stöd från Europeiska fiskefonden är relativt begränsat med i genomsnitt några få ansökningar per år under den senaste tioårsperioden. Det enda undantaget var när det 2011 anordnades en säkerhetskurs för skepparna längs kusten då antalet ansökningar överskred tio stycken. Även om intresset kan tyckas svagt från fiskets intressenter är bidragen av stort värde för dem som söker och erhåller stöd. Under året har fokus lagts på att informera om stöden i den nya programperioden.

Folkhälsa

Volym och kostnader

Avser verksamhet 70*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,23	0,16	0,28
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,55	1,66	2,14
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,12	1,14	1,48
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 908	2 195	2 847
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,26	1,45	1,88
Antal ärenden, inkomna och upprättade	54	45	72
Antal beslutade ärenden	51	107	43
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	18
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	220	137	285

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Under 2015 har cirka 1,8 årsarbetskrafter arbetat direkt med frågor inom folkhälsoområdet. Detta är i samma omfattning som under 2014. Den personella resursinsatsen består både av ANDT-samordningen och alkohol- och tobakstillsyn. Det finns många handläggare inom andra sakområden som indirekt arbetar med

folkhälsorelaterade frågor, såväl inom samhällsplanering som miljöskydd. Dessa insatser fångas inte upp i tabellen ovan.

ANDT-samordning och tillsynsfrågor utifrån alkohol- och tobakslagen
Alkohol- och tobakstillsynen har i de flesta delar följt planen för 2015. Den operativa till-

synen har inte följt planen till fullo. Utöver detta har en uppföljande tillsyn gjorts i en annan kommun. Länsstyrelsen har fokuserat tillsynsinsatserna på spridning av information. Länsstyrelsen har arrangerat återkommande nätverksträffar och regionala samverkansträffar i enlighet med planen. Under året har en skrivbordstillsyn av vissa tillståndstyper inletts i samarbete med Länsstyrelsen i Västmanlands län. Under 2015 har länsstyrelsen kallat till samverkansmöten med regionala aktörer och nätverksmöten med kommunala tillsynshandläggare. Deltagarna har representerat länets kommuner, men också Tullverket, Skatteverket och Polismyndigheten. Fokus för 2015 har varit tillsynen av restaurangers alkoholhantering. I samverkan med det ANDT-samordnande uppdraget med särskilda medel för en utvecklad tillsyn har en särskild kartläggning genomförts för att synliggöra problemet med rökning på länets skolgårdar. Kartläggningen visar att rökning och bristande information om hur tobakslagen följs förekommer på alla de observerade skolorna. Arbetet har integrerats i det bredare ANDT-förebyggande arbetet med att göra länets skolor tobaksfria. I slutet av året utlystes i samverkan med landstingets verksamhet Hälsoäventyret en tävling för att få fram goda exempel på skolor som arbetar bra. Tävlingen heter "Hejdå tobak på vår skola." Ett annat syfte var att få med barn och ungas perspektiv på frågan. En utgångspunkt i arbetet har varit vuxnas ansvar och ungas engagemang.

Det ANDT-förebyggande arbetet i länet har olika förutsättningar. Flera av kommunerna har anställda tjänstemän med särskilt ansvar för ANDT-frågor. På den regionala nivån utgår arbetet från nätverket ANDT-BF som samlar tjänstemän inom kommun, landsting, regionförbund samt polis med särskilt ansvar för ANDT-frågor. Gruppen är också en brygga mellan det ANDT-förebyggande arbetet och det brottförebyggande arbetet som samlas under samverkansorganet Tryggare Uppsala län. Under 2015 har länets styrgrupp för ANDT-frågor varit vilande i avvaktan på att det regionala

åtgärdsprogrammet ska följas upp samt den nya nationella strategin tas fram.

Länsstyrelsens ANDT-samordnare ingår i det nationella nätverk av länssamordnare som Folkhälsomyndigheten regelbundet sammankallar. Det länsgemensamma utvecklingsarbetet SLUSS är också en viktig byggsten för att kvalitetssäkra och utveckla arbetet i alla 21 län.

Länsstyrelsen har det övergripande samordningsansvaret för Uppsala läns regionala åtgärdsprogram för ANDT. En plan för hur åtgärdsprogrammet ska följas upp har påbörjats och arbetet ska fortsätta under 2016 eftersom 2015 var åtgärdsprogrammets sista år. Folkhälsomyndigheten driver en samlad webbportal med statistik där den nationella ANDT-strategin kan följas över tid. Länssamordnaren för ANDT har fått en grundutbildning i systemet, men användningen av portalen på en regional eller lokal nivå är svår på grund av data-tekniska orsaker. De flesta indikatorer finns bara på en aggregerad nationell nivå. Den regionala uppföljningen av strategin kommer därför primärt ske utifrån åtgärdsprogrammets nämnda aktiviteter samt genom ett antal enkäter och telefonintervjuer till nyckelfunktioner på lokal och regional nivå.

Länsstyrelsen har genomfört en särskild kompetensutveckling inom ANDT för länets kommuner som har bestått av två delar:

- en tvådagars fördjupningskonferens för alla samordnare och kontaktpersoner för ANDT i åtta samverkande län (Värmland, Örebro, Västmanland, Uppsala, Gävleborg, Dalarna, Södermanland och Östergötland)
- en konferens där de åtta länen samlar sina stora kommuner. I denna deltog Uppsala kommun och Enköpings kommun. Syftet med konferensen var att lyfta stora kommuners särskilda behov av kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

Länsstyrelsen bedömer att grundstrukturen för det ANDT-förebyggande arbetet i länet fungerar mycket väl. Ett utvecklat samarbete mellan viktiga aktörer som kommunerna, landstinget,

regionförbundet och Polismyndigheten finns både i form av en ANDT-styrgrupp samt ett operativt ANDT-BF. Arbetet med den nationella ANDT-strategin har konkretiserats i det regionala åtgärdsprogrammet. Uppföljningen av det regionala programmet kommer att visa på vilka prioriteringar länet ska samarbeta utifrån efter 2015 års utgång.

Särskilda förebyggande insatser

Den nationella kampanjen TÄNK OM genomförs varje år, så även 2015. Länsstyrelsens roll är att samordna länets insatser som utförs av länsstyrelsen, kommunerna, Polisen, Systembolaget och den ideella sektorn. Kampanjen syftar till att mobilisera flera aktörer för att minska langning av alkohol till ungdomar, särskilt under så kallade högriskhelger. Några exempel på aktiviteter är spridning av affischer, broschyrer och flygblad, reklam i kollektivtrafiken, medieaktiviteter, information på föräldramöten samt bioreklam.

Länsstyrelsen har också tillsammans med studenthälsan på Uppsala Universitet påbörjat ett utvecklingsarbete för ett starkare ANDT-förebyggande arbete med fokus på alkohol och narkotika. Länsstyrelsen bidrog till en dag för studenthälsans personal för att stärka dessa frågor.

Under året har flera särskilda pilotinsatser i olika former genomförts. Exempel på detta är att Uppsala och Enköpings kommuner har börjat eller ska ta prover på vattnet för att se hur stor mängd droger det innehåller. Syftet är att komplettera övriga verktyg som finns för att se hur stor utbredning narkotikan har inom kommunerna. Enköping fick stöd av länsstyrelsen för att kunna genomföra uppstarten. Ett annat exempel är att Knivsta kommun fick ekonomiskt stöd för att kunna utbilda anställda på kommunens träningsanläggningar i antidopningfrågan.

Särskilda insatser mot cannabis har genomförts. Det länsgemensamma cannabisnätverket bestående av universitetsutbildade cannabisutbildare har träffats en gång under året, gemen-

samt med motsvarande nätverk i Stockholms län. Träffen hade ett särskilt genusperspektiv.

Det tobaksförebyggande arbetet har genomförts i nära samverkan med ideella aktörer inom det tobaksförebyggande arbetet. Tillsammans med yrkesföreningar mot tobak arrangerades en regional konferens för personal på ungdomsmottagningar/ungdomshälsa och elevhälsa.

Även fritidsgårdspersonal i länet fick en fördjupningsdag om hur man på ett bra sätt hanterar svåra frågor som till exempel ANDT. Dagen samarrangerades med länsstyrelsens sakkunniga i jämställdhet.

Regionförbundet och Uppsala Universitet har tillsammans genomfört ett gemensamt projekt för att synliggöra familjeperspektivet i missbruksarbetet. Resultatet av arbetet lyftes fram på en konferens som länsstyrelsen medfinansierade.

Länsstyrelsen bedömer att de särskilda insatserna stämmer väl överens med de regionala prioriteringar som beskrivs i det regionala åtgärdsprogrammet för ANDT.

Länsövergripande samverkan inom folkhälsa
I Uppsala läns övergripande folkhälsoarbete är regionförbundet en nyckelaktör. Bland annat driver regionförbundet den Regionala arbetsgruppen för folkhälsa (RAFF), där länsstyrelsen ingår. I RAFF finns, förutom regionförbundet och länsstyrelsen, även kommunernas folkhälsostrateger eller liknande samt landstinget representerade. Social hållbarhet i regional utveckling är ett tema, inom vilket RAFF har arrangerat ett antal konferenser under 2015. RAFF har även av regionförbundets styrelse fått ett uppdrag att ta fram ett underlag för en regional handlingsplan för barns och ungas hälsa. Tobaksfri skoltid och Föräldrastöd är två av de prioriterade inriktningar som länets aktörer framöver ska samverka utifrån. Detta är särskilt positivt eftersom länsstyrelsen har pågående samverkansinsatser i frågan och hoppas få ett starkare politiskt stöd i frågorna på lokal och regional nivå.

Länsstyrelsens ANDT-samordnare deltar också i flera andra länsgemensamma projekt och arbetsgrupper: Länsgruppen för sociala risker och social oro, Tryggare Uppsala län, RIMs styrgrupp (Riktlinjer Inom Missbruks- och beroendevården), Regionala arbetsgruppen för Prevention (Regionalt Cancer Centrum Uppsala Örebro), Hälsoäventyrets cannabisföre-

byggande projekt, regionförbundets nätverk barn och unga, regional arbetsgrupp för Tobacco Endgame samt Samverkansgruppen för åtta län (G8).

Länsstyrelsen bedömer att det finns en väl utbyggd samverkan mellan de regionala aktörerna Länsstyrelsen i Uppsala län, regionförbundet, landstinget samt Polismyndigheten.

Tabell 6.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH)¹⁾	1 386	1,79
varav Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	71	0,10
varav Fördelning av statsbidrag (704)	0	0,00
varav Alkohol- och tobaksärenden (705)	276	0,52
varav alkoholärenden (7051–7053)	91	0,16
varav tobaksärenden (7054–7056)	186	0,35
Totala kostnader (inkl. OH)¹⁾	1 908	

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Tabellen skall innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen skall endast redovisas för senaste räkenskapsår (dvs. 2015)

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Under 2015 har en särskild satsning gjorts för att kartlägga hur rökfria länets skolgårdar är. Detta återspeglas av att fördelningen av resursinsatsen skiljer sig jämfört med 2014. Under 2015 har tobaksområdet förbrukat dubbelt så många resurser som alkoholområdet. Under

2014 var det tvärtom. Sammantaget har Länsstyrelsen under 2015 använt cirka tio procent färre resurser för alkohol- och tobakstillsynen. Detta har bland annat inneburit att ambitionerna i tillsynsplanen inte kunnat genomföras fullt ut.

Länsstyrelseinstruktion 5 § – folkhälsa

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak

Länsstyrelsens ANDT-samordning har integrerats i vissa av länsstyrelsens övriga frågor, bland annat de uppdrag som berör projektet sociala risker (ett uppdrag inom samhällsskydd och beredskap) och Länsstyrelsen i Uppsala län regionala uppdrag som ansvarig för samverkansorganet Tryggare Uppsala län. Arbetet med Tryggare Uppsala län och projektet med sociala risker har under 2015 genomgått en utvärdering för att se över insatserna. Mer om detta under rapporteringen av sociala risker. I det ANDT-samordnande uppdraget har även jämställdhetsperspektivet särskilt beaktats samt mänskliga rättigheter. Barnperspektivet har särskilt lyfts fram i ANDT-samordningen.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att implementera det nationella folkhälsomålet. Det

konkretiseras i Åtgärdsprogram ANDT Uppsala län 2013–2015. Under året har en uppföljning av programmet påbörjats. Den regionala och lokala förankringen har skett främst via det drog- och brottsförebyggande nätverket ANDT-BF men också delvis via det brottsförebyggande nätverket kommun-polis, som leds av Tryggare Uppsala län, RIM:s (Riktlinjer för vård och stöd missbruk) styrgrupp och ett särskilt tobaksnätverk.

Länsstyrelsens ANDT-samordnare ingår i regionförbundets nätverk för folkhälsa (RAFF) som ska integrera folkhälsa i länets regionala utvecklingsstrategi. Strategin är vägledande för prioriteringar i arbetet med att stärka länets regionala tillväxt. Under året har regionförbundets styrelse fattat beslut om att Tobaksfri

skoltid och föräldrastöd är två prioriterade områden för att barn och unga i Uppsala län ska få en bättre psykisk hälsa. Detta bedöms innebära en tydligare lokal och regional förankring av frågorna, vilket kan vara till stöd för länsstyrelsens arbete i frågan.

Länsstyrelsen ska stödja kommuner, landsting och andra aktörer i arbetet med att utveckla stöd till föräldrar med barn i tonåren. Myndigheten har beslutat om en inriktning för arbetet med föräldrastödssamordning under åren 2015–2017. Beslutet är ett resultat av den regionala kartläggning som länsstyrelsen genomförde i fjol. Tre fokusområden är identifierade: Att arbeta för ett regionalt mål eller en handlingsplan, informations-/marknadsföringsinsatser och samarbeten med andra verksamheter.

Regional samverkan sker genom Nätverket för regional föräldrastödssamverkan. Nätverket har träffats tre gånger under året. I mötena igår

informations- och erfarenhetsutbyte, att identifiera behov och att tillsammans utveckla och stärka föräldrastödsarbetet lokalt och regionalt.

Länsstyrelsen har sett behov av att stärka och formalisera samverkan med idéburen sektor för att öka förutsättningarna att ge alla föräldrar stöd. En kartläggning har därför gjorts som ger länsstyrelsen och andra aktörer en bättre bild av det föräldrastödjande arbete som bedrivs i länet av idéburen sektor. Kartläggningen har lett fram till prioriteringar för framtida arbete: länsstyrelsen ska synliggöra en mångfald av aktörer som utför föräldrastödjande verksamhet, länsstyrelsen ska bidra till ökad samverkan mellan kommuner/landsting och idéburen sektor, länsstyrelsen ska öka kunskapen och bidra till utvecklandet av genusmedvetna arenor för föräldrastöd samt länsstyrelsen ska bidra till att föräldrastödjande aktörer utvecklar sitt arbete med målgruppen utrikesfödda föräldrar.

Jämställdhet

Volym och kostnader

Avser verksamhet 80*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,03	0,05	0,16
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	1,86	1,84	1,06
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,19	1,18	0,74
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 023	2 157	1 267
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	1,34	1,43	0,84
Antal ärenden, inkomna och upprättade	47	46	26
Antal beslutade ärenden	42	57	15
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	1
Bidragutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	770	375	1 369
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 8017, Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ³⁾	67		

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 8017 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2015. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för samtliga 4 länsstyrelser är 75.

Länsstyrelsens arbete för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv har fortgått och stärkts under 2015. Resultatet av brukarundersökningen visar att det finns stora förväntningar på länsstyrelsens arbete inom området våld i nära relationer. Två personer arbetar heltid med uppdragen inom jämställdhetsområdet. Länsstyrelsen anser att det är en styrka att särskilt sakkunnig i jämställdhet och regional ut-

vecklingsledare våld i nära relationer samarbetar tätt och jobbar integrerat, inte minst för att synliggöra kopplingarna mellan de olika jämställdhetspolitiska delmålen. Genom att samarbeta tillvaratar Länsstyrelserna de båda tjänsternas kompetenser fullt ut, och uppdragen inom jämställdhetsområdet fullföljs med en extra tyngd som fört länsstyrelsens ställning framåt.

Länsstyrelsegemensam samverkan och omvärldsbevakning

Myndigheten medverkar aktivt i de länsstyrelsegemensamma nätverk som är kopplade till de olika uppdragen. Nätverken är betydelsefulla då de erbjuder forum för gemensam omvärldsbevakning och erfarenhetsutbyte. Gemensamma insatser, såsom konferenser, har även tagit form vid nätverksmöten.

I syfte att omvärldsbevaka och samverka deltar länsstyrelsen regelbundet på konferenser och seminarier inom kunskapsområdet.

Ett jämställt län

Utgångspunkt för länsstyrelsens jämställdhetsarbete är Strategi för jämställdhetsintegrering länsstyrelsen Uppsala län 2014–2016. Fokus har under året varit på följande mål:

- Länsstyrelsen ska ha god kännedom om länet utifrån ett jämställdhetsperspektiv
- Länsstyrelsen ska bidra till att långsiktiga och hållbara strukturer skapas för att
- motverka mäns våld mot kvinnor
- Länsstyrelsen ska stödja ett arbete med jämställdhetsintegrering hos centrala aktörer i länet

För andra året i rad har länsstyrelsen beställt statistik över länet från Statistiska centralbyrån. Samtliga jämställdhetspolitiska delmål synliggörs. Exempelvis är det totalt sett fler kvinnor än män som är chefer inom offentlig sektor och fler män än kvinnor som är chefer inom näringslivet. Det finns dock fler män än kvinnor bland högre ämbetsmän och politiker i offentlig sektor. Kvinnor återfinns istället i störst antal bland drift- och verksamhetschefer samt chefer för mindre företag eller mindre enheter i offentlig sektor.

Männens genomsnittliga förvärvsinkomst i länet är högre än kvinnornas. Medelinkomsten ligger i länet på 240 000 kronor för kvinnor och 314 000 kronor för män. Skillnaden mellan kvinnors och mäns disponibla inkomster är större bland de med barn jämfört med de utan barn. Män i länet tar enbart ut i genomsnitt 27 procent av föräldrapenningsdagarna och 39 procent av dagarna för tillfällig föräldrapen-

ning. Generellt ligger antalet anmälda miss-handelsbrott mot kvinnor något lägre i länet i stort jämfört med riksgenomsnittet.

Länsstyrelsens arbete för att motverka mäns våld mot kvinnor

Länsstyrelsens arbete med jämställdhetspolitikens fyra delmål sker delvis integrerat men då det fjärde delmålet, som syftar till att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, har haft stort fokus och fått specificerade resurser så redovisas det arbetet separat från det mer generella arbetet för att främja jämställdhet och jämställdhetsintegrering.

Länsstyrelsens tre uppdrag inom det fjärde delmålet bedöms inte löpa parallellt, utan snarare vara integrerade med varandra. Exempelvis bedöms kompetens- och metodstödet ha bidragit till att länsstyrelserna har stärkt sin ställning som samordnare av arbetet för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Länsstyrelsen har utifrån sina uppdrag kunnat profilera sig som en aktiv och synlig aktör inom området, med resurser att vidareutveckla arbetet mot våld i nära relationer och därmed medverka till att mäns våld mot kvinnor upphör.

Genomförda insatser och utbildningssatsningar

Länsstyrelsen har under 2015 påbörjat en kartläggning av hur socialnämnderna i länet bedriver arbetet mot våld i nära relationer. Huvudsyftet med kartläggningen är att ge en bild av hur arbetet mot våld i nära relationer konkret är organiserat, och också ge en bild över vilka behov av kompetensutveckling som finns, ett utvecklingsbehov som uppmärksammades vid årsredovisningen 2014. Ett syfte med kartläggningen är också att knyta nödvändiga kontakter inom socialförvaltningarna i länet, samt föra en dialog kring hur utbildningssatsningar kan utformas på bästa sätt för att stödja implementeringen av nya arbetsätt och metoder.

Under året har länsstyrelsen arrangerat tre konferenser med syfte att bidra till en ökad kompetenshöjning i länet inom området våld i nära relationer. Den gemensamma nämnan för konferenserna är att de särskilt har lyft

barn och ungas utsatthet, i linje med att framhäva ett barnperspektiv i länsstyrelsens arbete för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I maj arrangerades en tvådagarskonferens under rubriken Unga och våld i nära relationer. Ett huvudtema under konferensen var hur det går att förebygga våld med särskilt fokus på just våld i ungas nära relationer. Länsstyrelsen ansåg att det var av vikt att framhäva ett våldspreventivt arbete och också involvera professionella i länet i en paneldiskussion där de tillsammans fick resonera kring ett fiktivt fall och hur det går att arbeta för att motverka våld i ungas nära relationer.

Under hösten har länsstyrelsen anordnat två konferenser: en konferens med fokus på att förstå, och utveckla insatser mot, hedersrelaterat våld och förtryck och en konferens med fokus på barns utsatthet; sexuella övergrepp, misshandel och utsatthet på nätet. Den förstnämnda konferensen bedöms hänga ihop med länsstyrelsens uppdrag att fördela medel till insatser som syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Temat på konferensen avsåg att få deltagarna att problematisera de insatser samhället tillhandahåller inom ramen för ett förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld. Den andra konferensen syftade till att särskilt lyfta fram barn och ungas utsatthet, inte minst på nätet. Under konferensens andra föreläsning lyftes hur tjejer säljer sex som ett självskadebeteende, något som länsstyrelsen bedömer bör beaktas i samordningen av insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Under hösten har länsstyrelsen gjort en utbildningssatsning i bedömningsinstrumentet FREDA, en satsning i linje med att vidareutveckla socialnämndernas arbete med våld i nära relationer. Utbildningssatsningen syftade till att höja kompetensen om strukturerade bedömningsinstrument, utifrån att det i Socialstyrelsens föreskrifter (2014:4) rörande våld i nära relationer lyfts fram att socialnämnder bör använda ett strukturerat bedömningsinstrument då de bedömer risken för våld.

Projektmedel

Länsstyrelsen har under året fattat beslut om totalt 610 000 kronor i projektmedel inom ramen för arbetet med att främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt för att motverka att unga blir gifta mot sin vilja. Efterfrågan på utvecklingsmedel är stor i länet och myndigheten fick in ansökningar för nästan tre gånger så mycket pengar som vi kunde fördela.

Två organisationer från idéburen sektor fick medel för att avsluta och implementera pågående projekt i ordinarie verksamhet. Ungdomsmottagningarna i länet fick medel för en utbildningsdag. Två kommunala verksamheter fick medel, en för att utveckla sin kapacitet för stöd och en till förebyggande arbete. Slutligen prioriterades ett forskningsprojekt om könsstämpning på Uppsala universitet.

Samverkan

Under vårens nätverksträff med Länsgruppen mot våld i nära relationer fördes en diskussion kring nätverkets utformning och fokus. Diskussionen mynnade ut i att det var motiverat att se över strukturen av nätverket, och två nätverk bröts ut från det stora befintliga. Ett nätverk med fokus på förebyggande insatser och ett nätverk med fokus på insatser efter våld skapades och hade sina första träffar under hösten. Syftet med att bilda mindre nätverk med särskilt fokus var att träffarna skulle kunna ha ett mer riktat innehåll. Det stora nätverket, Länsgruppen mot våld i nära relationer, är dock fortfarande aktivt och sammanhålls en gång per termin. Detta då det bedöms av vikt att inte alltför mycket särskilja ett förebyggande arbete med ett arbete med insatser efter att våldet har inträffat. Länsstyrelsen kan uttyda en vinst med att analysera hur nätverkens struktur kan vidareutvecklas i takt med samhällsutvecklingen. Behovet av omstrukturering uppmärksammades i årsredovisningen av år 2014.

I september anordnade länsstyrelserna i Västmanland, Gävleborg och Uppsala län tillsammans ett internat om prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Målgruppen

för internatet var representanter från socialtjänst, migrationsverket, polisen samt åklagarmyndigheten. De tre länsstyrelserna såg en vinst med att anordna detta internat gemensamt och samordna det utifrån både åklagar- och polismyndighetens regionbildning. Länsstyrelsen finner det av vikt att bevaka utvecklingen inom andra myndigheter och i de fall det är gynnsamt utforma arbetet så att det möter upp identifierade behov och strukturer.

Fokus på normer och normkritik – i linje med ett våldsförebyggande arbete

Under 2015 har Länsstyrelsen i Uppsala län valt att uppmärksamma vikten av att fokusera på normer rörande kön och på att ha ett normkritiskt förhållningssätt, både i ett våldspreventivt arbete och i ett arbete med insatser efter våld. Länsstyrelsen har inom ramen för detta arbete bland annat besökt åklagarkammaren i Uppsala och hållit en föreläsning om normer och normkritik, samt även om våld i ungas nära relationer för att synliggöra en särskilt utsatt grupp. Fritidsledare från två av länets kommuner har också fått en grundutbildning om att utveckla sin verksamhet genom att arbeta normkritiskt. Länsstyrelsens ovan nämnda konferens om hedersrelaterat våld lyfte också fram ett normkritiskt perspektiv. Utvecklingsledare våld i nära relation har genomgått en universitetskurs, som hålls av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), rörande att utbilda om mäns våld mot kvinnor med ett normkritiskt perspektiv. Kursen bedöms ha givit ytterligare verktyg för att utveckla utbildningar med en tydlig normkritisk ansats.

Inom ramen för detta arbete har Länsstyrelsen i Uppsala län tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götaland under året tagit fram skriften "Du kan bli vad du vill!". Skriften utgår från den sanna berättelsen om sjuåriga Amanda som trodde att hon inte kunde bli professor då bilden av en professor som förmedlas i populärkultur oftast är en man. Skriften syftar till att ifrågasätta ett könsstereotyp förhållningssätt till yrkesval och intressen, och kan läsas av både vuxna och barn. Skriften innehåller även tips till pedagoger och förhoppningen är att den kan utgöra ett stöd i arbetet med att uppnå

läroplansmålen rörande att motverka traditionella könsmönster. Länsstyrelsen i Uppsala län medverkade på mässan Skolforum och erbjöd då pedagoger att beställa skriften kostnadsfritt. Länsstyrelsen har även besökt en grundskola i Uppsala kommun och presenterat skriften samt hållit en föreläsning om normer och normkritik.

Skolan bedöms vara en viktig aktör som länsstyrelsen i allt större utsträckning önskar att samverka med, inte minst i ett våldspreventivt arbete där arbetet mot stereotypa könsnormer är centralt.

Lärdomar och analys av behov

Länsstyrelsen har en viktig roll i att sprida kunskap i länet om regeringens och myndigheters prioriteringar inom jämställdhetsområdet.

Länsstyrelsen har sedan tidigare identifierat ett behov av att i större utsträckning fokusera på ett förebyggande jämställdhetsarbete, samt ett behov av att bredda målgruppen för länsstyrelsens arbete. Länsstyrelsen har under 2015 övergripande valt att premiera ett barnperspektiv, både inom området mäns våld mot kvinnor och i jämställdhetsarbetet i stort. Detta bedömer länsstyrelsen går i linje med ett förebyggande jämställdhetsarbete. Länsstyrelsen har också breddat sin målgrupp genom att bjuda in skolpersonal till befintliga nätverk och kompetenshöjande insatser. Detta då skolan bedöms vara en viktig aktör i ett förebyggande arbete. Länsstyrelsen anser slutligen att det finns stora vinster med att det breda jämställdhetsarbetet och arbetet mot mäns våld mot kvinnor integreras ytterligare.

Länsstyrelsen har också vidare uppmärksammat behovet av att integrera ett primärpreventivt våldsförebyggande arbete i befintliga uppdrag. Detta bedöms vara nödvändigt för att komma framåt i arbetet för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, och av vikt både utifrån ett mänskligt och utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Länsstyrelsen anser att länsstyrelsen som myndighet skulle kunna ha en

betydande roll i ett primärpreventivt våldsförebyggande arbete.

Regional samordning jämställdhetsintegrering

Det finns ett stort intresse och engagemang för regional samordning hos kommunala tjänstepersoner som arbetar strategiskt med jämställdhetsfrågor och jämställdhetsintegrering. Därför har ett nätverk bildats för dessa. Regionförbundet medverkar också. Nätverket har haft två möten under året. Mötena har haft fokus på erfarenhetsutbyte och metoder.

Tabell 7.1

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2015	2014	2013
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	2 023	2 157	1 268
varav ramanslag 5:1, netto (tkr)	669	535	963
varav övrig finansiering (tkr)	1 354	1 622	305
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,34	1,43	0,84
Verksamhetsintäkter	1 022	1 208	212

¹ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Länsstyrelsen har fortsatt den uppbyggnad av stödet till kommunerna i arbetet mot våld i relationer som inleddes under 2014. Den per-

Länsstyrelsen har ett nära samarbete med Regionförbundet Uppsala län för att öka kunskapen och samordna arbetet för jämställdhet och jämställdhetsintegrering. Exempelvis har länsstyrelsen medverkat med en utbildningsinsats och stöd i det länsövergripande projektet #jagmed som syftar till att motverka att unga kvinnor och män hoppar av gymnasieskolan eller får ofullständiga betyg. Länsstyrelsen har också bidragit med kunskap och metoder inom ramen för arbetet med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi för Uppsala län.

sonella resursinsatsen motsvarar två handläggare inom jämställdhetsområdet.

Länsstyrelseinstruktion 5 § - jämställdhet

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor

En jämställd länsstyrelse

Utgångspunkt för länsstyrelsens interna jämställdhetsarbete är Strategi för jämställdhetsintegrering länsstyrelsen Uppsala län 2014–2016. Fokus har under året varit på följande mål:

- Länsstyrelsens verksamhet ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv
- Alla länsstyrelsens medarbetare ska ha kunskap om vad ett jämställdhetsperspektiv kan innebära inom deras verksamhetsområde
- Länsstyrelsen ska sprida framgångsfaktorer och goda exempel från vårt arbete med jämställdhetsintegrering.

Genomförda insatser och resultat

Arbetet för att skapa en jämställd länsstyrelse sker både genom ett arbete med jämställdhetsintegrering samt genom ett arbete med värdegrunds- och arbetsmiljöfrågor.

Jämställdhetsintegrering

I strategi för jämställdhetsintegrering har länsstyrelsen delat upp insatserna i tre olika delar: insatser för att komma igång, insatser i det ordinarie arbetet samt insatser inom särskilda utvecklingsområden. Under året har länsstyrelsen arbetat med samtliga tre områden. Nedan följer några exempel på specifika insatser.

Metoder

Som en del i att vidareutveckla länsstyrelsens arbete med jämställdhetsintegrering har ett större arbete gjorts för att undersöka hur medborgardialog kan användas som en metod jämte jämställdhetsintegrering för att skapa inkluderande arbetssätt. Tre processer identifierades där länsstyrelsen i dag arbetar med vad som skulle kunna definieras som medborgardialog. De återfinns inom områdena landsbygdsutveckling, naturmiljö och kulturmiljö. Arbetet presenterades i en rapport med både praktiska

rekommendationer och teoretiska diskussioner.

Rekommendationerna för ett mer inkluderande arbetssätt har spridits internt, regionalt till länets kommuner samt nationellt till övriga länsstyrelser. Arbetet har också gett inspiration till Regionförbundet Uppsala läns arbete med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi.

Länsstyrelsen har också tagit fram en skrift, "Du kan bli vad du vill", tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götaland. Skriften syftar till att ifrågasätta könsstereotyper förhållnings-sätt till yrkesval och intressen. Den innehåller en sann berättelse om sjuåriga Amanda, som undrade om flickor kunde bli professorer, och en handledning till pedagoger. Förhoppningen är att den ska kunna utgöra ett stöd i arbetet med att uppnå läroplansmålen rörande att motverka traditionella könsmonster. Skriften har spridits regionalt till länets kommuner och nationellt vid Skolforum, en mäsas för lärare. Övriga länsstyrelser har också tagit del av skriften och spridit den.

Projekt och utbildning

Projektet Sociala risker och social oro Uppsala län har som syfte att öka förmågan hos aktörer i Uppsala län att identifiera, förebygga och hantera sociala risker. Projektet samlar personer som arbetar med krisberedskap och sociala frågor, däribland jämställdhet. I våras tog den länsstyrelseinterna gruppen fram ett scenario som sedan användes vid en övning med länsgruppen.

Under övningen diskuterades hur scenariot, som grundade sig i ökade samhällsklyftor, stigmatisering och alienation, påverkar kvinnor och män, pojkar och flickor på olika sätt.

Arbetet med den regionala handlingsplanen för landsbygdsprogrammet har pågått under året. I olika delar har ett jämställdhetsintegreringsarbete pågått. Översyn av dokument, såsom den regionala handlingsplanen, har gjorts. Formerna för möten med det så kallade partnerskapet i länet, som arbetar tillsammans med länsstyrelsen för att utforma, genomföra

och bidra till utvärdering och årliga revisioner av den regionala handlingsplanen, har utvärderats ur ett jämställdhets- och inkluderingsperspektiv. Det ledde fram till ett antal rekommendationer för att kunna utveckla arbetet vidare. En grundläggande utbildning om jämställdhet och jämställdhetsintegrering har också genomförts för enheten för landsbygdsutveckling.

Länsstyrelsen har ansökt om medel från Tillväxtverket och genomfört en förstudie avseende etablering av regionala mobilitetskontor i Östra Mellansverige i samarbete med Kollektivtrafikförvaltningen UL och Regionförbundet Uppsala län. Under arbetet med både ansökan och förstudien har diskussioner förts kring hur ett jämställdhetsperspektiv kan inkluderas.

Styrning och ledning

En översyn har gjorts av länsstyrelsens ledningssystem, såsom strategisk inriktning, verksamhetsplaner, tertiärluppföljningar och årsredovisning. Hittills har det resulterat i en styrande skrivning i länsstyrelsens strategiska inriktning 2016–2019.

Värdegrunds- och arbetsmiljöfrågor

Arbetsmiljöfrågornas fokus på att skapa medvetenhet och kunskap om föreställningar och attityder kopplade till bland annat kön hänger direkt ihop med jämställdhetsintegrering. Om anställda förstår hur deras agerande påverkar kollegor och hur de själva riskerar att utsättas för diskriminering kan det vara enklare att förstå hur beslut och andra arbetsinsatser också kan ge utslag på kön.

Länsstyrelsens arbetsgrupp för lika rättigheter och möjligheter är ett beredande organ till myndighetsledningen. Gruppen består i dag av länsrådet, personalchefen, en ytterligare chefsrepresentant, huvudskyddsombudet, en jurist, en kommunikator, en handläggare integrationsfrågor och särskilt sakkunnig i jämställdhet. Under året har fem möten hållits.

Som en del av utbildningen för nyanställda ingår en förmiddag där betydelsen av 5§ i länsstyrelseinstruktionen diskuteras. Fokus är,

förutom att gå igenom skrivningarna, att skapa medvetenhet och kunskap om föreställningar och attityder kopplade till samtliga diskrimineringsgrunder.

Resultat

Bredden i det interna arbetet har ökat. Som beskrivits ovan har arbetet med jämställdhets-

integrering innefattat metodutveckling, utbildning och processtöd. Länsstyrelsen har nu också flera goda exempel från arbetet med jämställdhetsintegrering som kan spridas till andra aktörer. Samtidigt finns det mycket kvar att göra innan verksamheten kan sägas genom-
syras av ett jämställdhetsperspektiv.

Länsstyrelseinstruktion 5 § – statistik baserad på kön

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta

För andra året i rad har länsstyrelsen beställt statistik över länet från Statistiska centralbyrån. Samtliga jämställdhetspolitiska delmål synliggörs. Exempelvis är det totalt sett fler kvinnor än män som är chefer inom offentlig sektor och fler män än kvinnor som är chefer inom näringslivet. Det finns dock fler män än kvinnor bland högre ämbetsmän och politiker i offentlig sektor. Kvinnor återfinns istället i störst antal bland drift- och verksamhetschefer samt chefer för mindre företag eller mindre enheter i offentlig sektor. Männens genom-

snittliga förvärvsinkomst i länet är högre än kvinnornas. Medelinkomsten ligger i länet på 240 000 kronor för kvinnor och 314 000 kronor för män. Skillnaden mellan kvinnor och mäns disponibla inkomster är större bland de med barn jämfört med de utan barn. Män i länet tar enbart ut i genomsnitt 27 procent av föräldrapenningsdagarna och 39 procent av dagarna för tillfällig föräldrapenning. Generellt ligger antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor något lägre i länet i stort jämfört med riksgenomsnittet.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

Volym och kostnader

Avser verksamhet 81* och 82*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,33	0,26	0,13
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,27	0,27	0,13
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,38	0,33	0,16
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	513	533	201
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,34	0,35	0,13
Antal ärenden, inkomna och upprättade	12	9	11
Antal beslutade ärenden	11	11	2
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 419	2 722	2 652

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Länsstyrelsen har arbetat med detta sakområde i samma omfattning som föregående år. I tabellen redovisas även insatserna för arbetet

med personliga ombud, där bidragutbetalningarna berör stöd till de sex kommuner i länet som erbjuder denna verksamhet.

Regleringsbrev – mänskliga rättigheter och diskriminering

RB 90. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om icke-diskriminering och mänskliga rättigheter belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § punkten 5 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redogörelsen ska innehålla information om bl.a. hur länsstyrelserna har samarbetat med andra berörda myndigheter samt vilka åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med dessa frågor.

Åtgärder som har vidtagits för att genomföra uppdraget att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt.

Interna insatser

Den nationella samordningen för länsstyrelsernas arbete med mänskliga rättigheter har under året besökt alla länsstyrelser i syfte att förankra och samla in synpunkter på det gemensamma material/den handledning som är under produktion. Den 4 november besökte projektledningen Uppsala. Besöket ledde bland annat till interna diskussioner om hur arbetet med mänskliga rättigheter kan lyftas i planerings- och återrapporteringsarbetet samt i planeringsunderlag för förankring av den färdiga handledningen under 2016.

Länsstyrelsen i Uppsala län har medverkat vid två nätverksträffar för länsstyrelsernas MR-nätverk, den 5–6 maj samt den 1–2 september, samt deltagit i pilotomgången av den grundutbildning i mänskliga rättigheter som Uppsala universitet har i uppdrag att utveckla.

För det interna arbetet finns en arbetsgrupp för lika rättigheter och möjligheter som är ett beredande organ till myndighetsledningen. Gruppen består av personalchefen, huvudskyddsombudet, en jurist, en kommunikatör, en integrationshandläggare och särskilt sakkunnig i jämställdhet. Under året har arbetsgruppen haft fem stycken möten i en delvis ny konstellation och planerat insatser samt en uppdaterad handlingsplan för år 2016.

En ny strategisk inriktning för 2016–2019 har tagits fram under hösten. I denna tydliggörs ambitionen att stärka det strukturerade arbetet med frågor som berör mänskliga rättigheter. Bland annat ska den interna planeringscykeln förtydligas, till exempel genom att ett rättighetsbaserat arbetssätt blir en del av både planering och uppföljning och genom detta präglar alla delar av myndighetens verksamhet.

Inom området nationella minoriteter har en intern språkinventering av länsstyrelsens personal genomförts. En utbildning av chefer i kompetensbaserad rekrytering har också genomförts, med särskilt fokus på diskrimineringsfrågor.

Externa insatser

Uppdraget att underlätta inträdet på bostadsmarknaden: Länsstyrelsen samlade den 25 augusti 2015 länets kommuner, med personal från kommunernas socialtjänster, för att diskutera bostadssociala frågor för grupper med exempelvis svag ekonomi, med funktionsnedsättningar eller som är utsatta för diskriminering. Resultatet av diskussionerna kring arbetet med att underlätta inträdet på bostadsmarknaden för resursvaga personer har resulterat i att länets kommuner fortsättningsvis kommer att träffas och dela erfarenheter och metoder med varandra kring ovanstående. Inom ramen för uppdraget har också flera myndigheter, som till exempel Barnombudsmannen, Boverket, Inspektionen för vård och omsorg, Kronofogdemyndigheten och Socialstyrelsen, varit involverade.

Under senhösten har ett nätverk för ungas inflytande startats. Initiativ och behov har lyfts från länets kommuner då det finns många frågor som rör barn och ungas inflytande som behöver diskuteras och samverkas kring. På förfrågan beslutades att länsstyrelsen under 2016 är sammankallande för nätverket och i samråd med övriga deltagare sätter dagordning till dessa möten.

En utbildning med temat "Att arbeta normkritiskt med unga" genomfördes den 20 april. Målgrupp var fritidsledare i två av länets kommuner.

Bedömning av det egna resultatet

Flera verksamheter inom länsstyrelsen arbetar med mänskliga rättigheter på olika sätt och/eller tar hänsyn till MR-perspektiv i beslut som fattas. Arbetet bedöms ha fortsatt behov av styrning och uppföljning för att kunna bli mer strategiskt och överblickbart för länsstyrelsen som helhet. Steg mot ett mer strategiskt arbetssätt har tagits under året. Vidare finns det ett fortsatt behov av att strukturera det stöd som ges länets kommuner inom olika områden som rör mänskliga rättigheter.

Länsstyrelseinstruktion 5 § – barns bästa

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa

Inom våldsområdet har flera av årets insatser rört barn med fokus på barns bästa. Den 4–5 maj anordnades en konferens om våld i ungas nära relationer. Den 4 november anordnade länsstyrelsen en konferens om barns utsatthet; misshandel, sexuella övergrepp och utsatthet på nätet. Tillsammans med länsstyrelserna i Västmanland och Gävleborg anordnades ett internat om prostitution och människohandel för sexuella ändamål, där ensamkommande barn lyftes fram som en särskilt sårbar grupp. Även barn till EU-migranter lyftes fram.

Uppdraget om inträde på bostadsmarknaden ska särskilt betona familjer med barn. Här har länsstyrelsen fortsatt bistått kommunerna i deras arbete med att motverka hemlöshet, främst vräkningar bland barnfamiljer, i form av fysiska möten med politiker och tjänstemän.

Barnperspektivet är en utgångspunkt och värdegrund för vårt uppdrag om stöd till föräldrar med barn i tonåren. I kartläggningen av idéburen sektor som genomförts under hösten är barnperspektivet i insatserna en del av analysen. En del av resultaten visar på nödvändigheten i att synliggöra och bidra till ytterligare samverkan med idéburen sektor då idéburen sektor spelar en viktig roll i upprätthållandet

av, och värnandet om, barns rättigheter. Tack vare den idéburna sektorn tillgodoses exempelvis en stor del av barns intressen inom kultur och fritid, idrott och religionsutövning.

Inom ramen för det ANDT-samordnande uppdraget har barnperspektivet särskilt beaktats genom att länets olika aktörer under flera år har verkat för att få skolorna tobaksfria genom vuxnas ansvar och ungas engagemang. Syftet har varit att lyfta fram att det tobaksförebyggande arbetet är viktigt och behöver prioriteras. Barn och unga har rätt till en tobaksfri uppväxt både enligt tobaks- och barnkonventionen. Länsstyrelsen har tillsammans med bland annat yrkesföreningar mot tobak och länsbarnombudsmannen haft en särskild arbetsgrupp (Barnens Rätt i Tobaksfrågan, BRiT) som har verkat för att lyfta fram detta perspektiv utifrån de båda konventionerna.

Länsstyrelsen har även finansierat en film utifrån ungas syn på vad som går att göra för att motverka cannabisrökning. Filmen är tänkt att vara ett stöd för skolor i deras ANDT-förebyggande arbete samt utifrån Hälsoäventyrets undervisning i temat. Filmen är ännu inte helt klar men går att få tag på via landstingets verksamhet Hälsoäventyret.

Länsstyrelseinstruktion 5 § – funktionsnedsättning

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Personligt ombud

Verksamheten med personligt ombud har syftet att förbättra livsvillkoren och öka delaktigheten i samhället för personer över 18 år med omfattande och långvarig psykisk funktions-

nedsättning. Länsstyrelsen har utbetalat statsbidrag för verksamheten personliga ombud, enligt regeringsbeslut (dnr S2009/10168/ST), om totalt 2 419 200 kronor, till sex av länets kommuner.

Länsstyrelseinstruktion 5 § – mänskliga rättigheter

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering

Internt arbete

Sedan flera år tillbaka ingår mänskliga rättigheter som ett moment i den interna utbildningen för nyanställda. Momentet genomfördes den 5 november 2015. Syftet är att belysa de sektorsövergripande uppdrag som länsstyrelsen har och öka kunskapen och medvetenheten om dessa uppdrag hos alla nyanställda inom Länsstyrelsen i Uppsala län.

Den nationella samordningen för länsstyrelsernas arbete med mänskliga rättigheter har under året besökt alla länsstyrelser i syfte att förankra och samla in synpunkter på det gemensamma material/den handledning som är under produktion. Den 4 november besökte projektledningen Uppsala. Besöket ledde bland annat till interna diskussioner om hur arbetet med mänskliga rättigheter kan lyftas i plane-

rings- och återrapporteringsarbetet samt i planeringsunderlag för förankring av den färdiga handledningen under 2016.

Översyn pågår av länsstyrelsens ledningssystem, såsom strategisk inriktning, verksamhetsplaner, tertialuppföljningar och årsredovisning med syftet att verksamheten ska genomsyras av ett rättighetsbaserat arbetssätt. Hittills har det resulterat i en skrivning i den strategiska inriktningen 2016–2019. Målsättningen med arbetet är att mänskliga rättigheter på ett tydligare sätt ska struktureras inom länsstyrelsen.

Bedömning av det egna resultatet

Länsstyrelsen bedömer att de åtgärder som vidtagits under 2015 kommer ge möjligheter till en utveckling av det interna arbetet med mänskliga rättigheter.

Integration

Volym och kostnader

Avser verksamhet 85*	2015	2014	2013
Årsarbetskrafter män ¹⁾	0,87	0,99	1,68
Årsarbetskrafter kvinnor ¹⁾	0,63	0,61	0,84
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,95	1	1,54
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 502	1 724	2 005
Andel av totala verksamhetskostnader (%) ²⁾	0,99	1,14	1,33
Antal ärenden, inkomna och upprättade	29	50	69
Antal beslutade ärenden	18	29	54
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	20	5	3
Bidragsutbetalningar där länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	200	0	0

¹⁾ En årsarbetskraft = 1 710 timmar.

²⁾ Andel av total verksamhetskostnad inkl. OH exkl. resurssamverkan. Uppgiften hämtas från tabell B.

Under 2015 har 1,5 årsarbetskrafter arbetat inom området integration. Det är något färre jämfört med föregående år. Mot slutet av året blev en viss del av resurserna involverade i arbetet med flyktingsituationen inom ramen för myndighetens krisberedskap.

Antalet ärenden äldre än två år utgörs i huvudsak av projekt och förhandlingar som inte avslutats till fullo. Bidragsutbetalningen 200 000 kronor avser stöd från 37-medel till en informationsfilm om integration och etablering "Sveriges bästa svensk" som Uppsala kommun tagit fram.

Nyanlända

Det råder fortfarande bostadsbrist i länet. Samtliga kommuner påtalar att det är svårt att hitta lediga bostäder till nyanlända. Kommunerna har långa bostadsköer och låg omsättning på bostadsmarknaden samtidigt som nyproduktion av bostäder inte motsvarar behovet. Några kommuner menar även att det råder en konkurrenssituation mellan kommunen och Migrationsverket om de bostäder som blir tillgängliga på marknaden. I de fall där Migrationsverket hyr lägenhetsbestånd får det till följd att antalet möjliga anvisningsbara platser minskar samtidigt som antalet asylsökande i länet ökar. Länstalet när det gäller anvisningsbara platser höjdes från 782 år 2014 till 1 272

år 2015. Antalet anvisningsbara platser i överenskommelserna om mottagande av nyanlända har samtidigt ökat från 273 till 382. Antalet anvisade nyanlända under år 2015 uppgick till 121 individer, vilket innebär en liten ökning från föregående år. Under år 2014 nådde länet ett totalt mottagande om 915 individer och under år 2015 togs 1152 individer emot vilket får ses som en mycket positiv utveckling. Fem kommuner har ett högre mottagande år 2015 jämfört med föregående år. Med anledning av bristen på anvisningsbara platser utgör majoriteten av de mottagna egenbosatta och anhöriginvandrade. Ett par kommuner diskuterar möjligheten att genomföra en inventering av det totala bostadsbeståndet och Enköpings kommun beviljades under året §37-medel för att göra sådan. Man hoppas på detta sätt få fram 25 nya objekt som ska användas för att ta emot nyanlända på anvisning.

Det stora antalet asylsökande under hösten har inneburit en stor belastning för kommunerna inom områden som socialtjänst, hälsa, SFI och samhällsorientering. Migrationsverket har genomfört en förtätning på befintliga anläggningsboenden i länet och antalet asylsökande har därmed ökat.

Under året har det hållits två möten med strategiska ledningsgruppen och fyra möten med styrgruppen inom organisationen integration och etablering i Uppsala län. Vid dessa har det förts diskussioner med företrädare för kommuner och myndigheter kring utmaningar och möjligheter när det gäller länets mottagande av nyanlända. Bland annat har länets förutsättningar att uppnå ett mottagande av nyanlända i enlighet med länstalet diskuterats, vilket är av stor vikt då den föreslagna anvisningslagen träder i kraft. Flyktinghandläggarnätverket har träffats vid tre tillfällen och vid två av dessa har temat varit bosättning. Under dessa möten har Arbetsförmedlingens och Migrationsverkets bosättningsenheter deltagit. Vid det första mötet kom kommunerna och Migrationsverket överens om ett planeringstal om mottagande av 66 kvotflyktingar i länet under 2015. Enligt den preliminära mottagningsstatistiken togs 48

kvotflyktingar emot i fem av länets kommuner under året, vilket är en betydande ökning från föregående års mottagande om 31 individer. Ett par kommuner har ett väl utvecklat arbete när det gäller målgruppen i fråga och man prioriterar mottagande av kvotflyktingar framför anvisning av nyanlända från Arbetsförmedlingen. Diskussioner har under dessa möten med flyktinghandläggarnätverket förts med berörda myndigheter angående hur arbetet med bosättning kan förbättras.

Länsstyrelsen stod i mars som värd för uppstartsmötet för Uppsala kommuns och Rotarys projekt yrkesmentorer. Projektet har kommit till ett skede där rekrytering av mentorer har påbörjats. I början av år 2016 kommer det att hållas en utbildning för mentorer, varefter adepter väljs ut och slutligen matchning sker. Länsstyrelsen ingår i styrgruppen för projektet tillsammans med Uppsala kommun, Rotary och Arbetsförmedlingen. Styrgruppen har träffats vid tre tillfällen under året för att planera genomförandet av projektet.

Beträffande samhällsorientering åtog sig Uppsala kommun under årets tredje styrgruppsmöte att initiera ett projekt som innebär samverkan mellan samtliga kommuner i länet utom en. Det finns redan en struktur och en samsyn om vilka delar som behöver utvecklas, exempelvis länskoordinator, gemensam kursplan, gemensam språk- och kommunikatörsbank och kvalitetsuppföljning. Förhoppningen är att projektet kan starta under år 2016.

Under år 2014 har länsstyrelsen haft möten med fler studieförbund. Med Folkuniversitetet och Studieförbundet Vuxenskolan har diskussioner förts kring regeringens satsning att erbjuda SFI under asylprocessen. Med Alpha CE inleddes ett samarbete som utmynnade i att integrationssamordnarna och representanter från naturmiljöenheten på länsstyrelsen tillsammans med Alpha CE genomförde en guidad tur för SFI-studerande till Hjälstaviken. Samarbetet kommer att få en fortsättning och till våren 2016 planeras ännu en guidad tur för samma målgrupp.

Vid ett par tillfällen har länsstyrelsen inom ramen för nätverket hälsa träffat landstinget och diskuterat bildandet av Centrum för hälsa och integration och hur detta skulle kunna implementeras i organisationen för integration och etablering i Uppsala län.

Ett flertal informationsinsatser har genomförts under året, genom vilka vi nått ut till ett betydande antal aktörer inom integrationsområdet. Länsstyrelsen har bland annat föreläst under integrationsdagen i Enköping, för arbetsmarknadsnämnden i Uppsala kommun, i kommunfullmäktige i Älvkarleby kommun, för länets kommunpolitiker under kommunstyrelsedagen som hölls på Uppsala slott, för lärare och studerande vid Folkuniversitetet, för kommunala tjänstemän och frivilligorganisationer vid Uppsala kommuns informationskväll om flyktingsituationen, samt på partnerskapsmötet landsbygd.

I samband med uppföljningen av bostadsmarknadsenkäten under februari månad har integrationssamordnaren med ansvar för nyanlända deltagit i besök hos samtliga kommuner och där ansvarat för genomgång av den del som rör nyanlända och andra socioekonomiskt utsatta grupper på bostadsmarknaden. Under det andra mötet med strategiska ledningsgruppen höll Migrationsverket en föreläsning om den så kallade Västerviksmodellen, vilken allt fler kommuner i landet visat intresse för och som på längre sikt kan bidra till att förbättra situationen på bostadsmarknaden.

Länsstyrelsen har under första halvåret fungerat som expert kopplad till styrgruppen för ESF-ansökan avseende yrkesinriktad SFI (SFX – underlätta etableringen på arbetsmarknaden för kvinnor och män inom etableringsuppdraget). Länsstyrelsen föreläste exempelvis under den mobiliseringskonferens som hölls under våren. I förberedelserna inför ansökan har länsstyrelsen även deltagit i planeringsmöten och kommer även att ingå i den referensgrupp som ska följa upp projektet då ansökan beviljades.

I enlighet med regeringens uppdrag att länsstyrelserna skulle göra informationsinsatser kring medborgarskapsceremonier till landets kommuner anlätades en extern föreläsare, som under ett av de möten för flyktinghandläggarnätverket som hölls under våren, gav exempel på hur man genomför sådana. Även under ett av mötena med styrgruppen har denna information lämnats.

Länsstyrelsen deltog även under den nationella samlingen Sverige tillsammans. Regeringen gav därefter samtliga länsstyrelser i uppdrag att genomföra en uppföljning i form av regional konferenser med samma namn. Uppsala län och Gävleborgs län ska den 5 februari hålla en gemensam konferens för kommunala politiker och tjänstemän, landstinget samt andra aktörer inom området integration. Under slutet av året har tre planeringsmöten hållits under vilka länsstyrelsen deltagit.

Under november genomfördes besök i samtliga länets kommuner i samband med förhandlingar om länets mottagande av nyanlända och ensamkommande barn. När lagen om ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända träder i kraft, den så kallade anvisningslagen, så kommer överenskommelser för mottagande av nyanlända att upphöra att gälla och ersättas av bindande kommunal. Enligt lagrådsremissen ska kommunerna i ett län ha möjlighet att omförhandla eller snarare omfördela kommunalen innan dessa fastställs. Därför har länsstyrelsen kallat kommunstyrelseordförande för länets samtliga kommuner till ett möte om länets mottagande i januari 2016.

Bedömning av det egna resultatet

Länsstyrelsen har genom de kommundialoger som genomförts lyckats öka antalet anvisningsbara platser i länet från 273 till 382. Även det totala mottagandet har ökat med 237 individer, en siffra som sannolikt kommer att öka ytterligare när berörda myndigheters statistik för mottagande år 2015 slutligen uppdaterats och fastställts. Samtliga kommuner har gällande överenskommelser om mottagande av nyanlända, men dessa kommer emellertid att upphöra att gälla den 1 mars, då anvisningsla-

gen börjar gälla. Vidare har de senaste årens informationsinsatser rörande kvotflyktingar som initierats av länsstyrelsen fått fler kommuner intresserade av mottagande av målgruppen i fråga. År 2014 tog endast två kommuner emot kvotflyktingar men år 2015 hade antalet mottagande kommuner ökat till fem. Mottagandet av kvotflyktingar har därtill ökat från 31 till 48 och en anledning till detta kan vara det ovan nämnda överenskomna planeringstal, som kan ses som en avsiktsförklaring.

När det gäller samverkan inom länet har flera projekt beviljats där samverkan sker både mellan kommuner och mellan kommuner, myndigheter och föreningar. Processen med att få till samverkan mellan kommunerna inom områden som samhällsorientering och hälsa har gått framåt och viktiga beslut har tagits på dessa områden. Även beträffande åtgärder för att få in nyanlända på arbetsmarknaden har arbetet gått framåt. Länsstyrelsen har dels beviljat medel till yrkesmentorer och sitter med i dess styrgrupp, dels haft en roll i det SFX-projekt beviljades ESF-medel i december. Länsstyrelsen har även etablerat och stärkt kontakter med olika studieförbund, vilka har en viktig roll i integrationsprocessen. Detta har bland annat resulterat i ett samarbete med ett av dessa. Länsstyrelsen har genomfört en rad informationsinsatser i olika sammanhang under hela året och på detta sätt knutit värdefulla kontakter med aktörer inom området integration.

Kvarstående utvecklingsbehov

Mottagandet av nyanlända har ökat och diskussionerna inom organisationen för integration och etablering har haft fokus på hur länet ska uppnå gällande läns- och kommunalt. Bostadsbristen utgör alltjämt ett hinder för mottagande men vissa kommuner har under året aktivt börjat arbeta med inventeringar av bostadsbeståndet och flertalet kommuner ser även över alternativa lösningar såsom Västerviksmodellen. Trots de framsteg som har gjorts under året finns det ett fortsatt behov av att intensifiera kontakterna med kommuner när det gäller frågan om anvisningsbara platser och

bostäder, vilket går i linje med det förändrade arbetssätt som tar vid när anvisningslagen träder i kraft. Vidare är det ett mål att utveckla samverkan både kommuner emellan och mellan kommuner och myndigheter samt att starta och följa upp olika samverkansprojekt på länsnivå inom integrationsområdet.

Ensamkommande barn

Under 2015 har länets samtliga kommuner haft överenskommelser, tecknade med Migrationsverket, om mottagandet av ensamkommande barn. Sju av tio kommuner har uppdaterat dessa överenskommelser till 2015 års fördelningstal.

Länsstyrelsens arbete med ensamkommande barn har under året fokuserat på information till länets kommuner med anledning av den alltmer ansträngda situationen under sensommar och höst. En platsbehovsframställan för ensamkommande barn med utgångspunkt i Migrationsverkets julprognos valdes att inte vidare kommuniceras till länets kommuner då den tidigt såg ut att bli inaktuell. Istället invändades platsbehovsframställan från oktoberprognosen och de fastsatta läns- och kommunaltalen. Under november har länsstyrelsen genomfört förhandlingar med länets alla åtta kommuner. Under förhandlingarna (i form av kommunbesök) har både frågor gällande mottagandet av ensamkommande barn, men också kommunmottagande av nyanlända, diskuterats. Förhandlingarna har resulterat i att sju av åtta kommuner kommer att ha en ny överenskommelse gällande mottagande av ensamkommande barn från januari 2016.

Länsstyrelsen har deltagit i planeringsarbetet för konferensen Forskning pågår som regionförbundet och Uppsala universitet stod värd för.

Lägesbilder gällande ensamkommande barn har lämnats både på årets genomförda styrgruppsmöten samt vid möten med den strategiska ledningsgruppen. Bland annat har länsstyrelsen konstaterat ett behov av en översyn av övriga nätverk kopplade till ensamkommande barn.

Länsstyrelsen har deltagit i två strategimöten mellan länsstyrelserna och Migrationsverket under året. Strategimötena syftar till att skapa gemensamma lägesbilder samt diskutera det gemensamma arbetet framöver, med särskilt fokus på arbetet med överenskommelserna.

Bedömning av det egna resultatet

Länsstyrelsen har en god dialog med länets kommuner; samtliga kommuner har överenskommelser om mottagandet av ensamkommande barn. Under november och december har dialoger om kommunernas mottagande inför 2016 genomförts med goda resultat.

Hösten har varit speciell på integrationsområdet. Samtliga kommuner har tagit emot betydligt fler ensamkommande barn än det funnits överenskomna platser. Länsstyrelsens dialoger med länets kommuner har under hösten allt mindre kommit att handla om att bygga upp en beredskap inom flera områden, utan mer fokuserat på aktuell information och diskussioner om kommunernas möjlighet att förse de ensamkommande barnen med tak över huvudet samt placeringar av de barn som anvisats kommunerna i länet.

Bedömningen är att det finns stora behov av ytterligare samverkan gällande det långsiktiga mottagandet av ensamkommande barn i länet. Det kan handla om frågor som skolan, gemensam planering av boendeplatser och aktivitetsstöd, HVB-verksamheter, utbildningar etcetera. Det långsiktiga arbetet har från länsstyrelsens sida prioriterats ned till förmån för hanteringen av den akuta flyktingsituationen.

Flyktingsituationen

Internt arbete på länsstyrelsen

Från och med den 11 september har länsstyrelsen arbetat aktivt med flyktingsituationen. Till en början bedrevs arbetet inom ordinarie strukturer, med tjänsteman i beredskap som stöttades upp av en arbetsgrupp, men ganska snart krävdes mer arbete för att bland annat stödja Migrationsverket med inventering av möjliga boenden. Till en början genomfördes extra samverkanskonferenser med anledning av situationen, men så småningom övergick

länsstyrelsen till att behandla frågan inom ramen för ordinarie veckokonferenser med länets aktörer.

Den 9 oktober bedömde länsstyrelsen att den uppkomna flyktingsituationen utgjorde en grund för att aktivera en mindre stab eftersom arbetet krävde kontinuerliga resurser. Staben bestod då av handläggare från krisberedskap, integration, information och administration. Stabsorienteringar genomfördes dagligen.

Med anledningen av att flyktingsituationen kommer pågå under en längre tid beslutade länsstyrelsen att en mer långsiktig organisation krävdes för att frigöra fler resurser under lång tid, minst ett år. Den 3 november skapades en ny organisation med en styrgrupp med enhetschefer för berörda enheter. Det operativa arbetet sker i en samordningsgrupp från dessa enheter: samhällsskydd och beredskap, samhällsutveckling, landsbygdsutveckling, information och rättsheten. Samordningsgruppen har möten två gånger i veckan och jobbar därmed mellan med det löpande arbetet. Samordningsgruppen kan utökas vid behov.

Externt arbete mot länets kommuner och andra myndigheter

Länsstyrelsens arbete med flyktingsituationen startade när Migrationsverket begärde hjälp med att sammankalla länets kommuner. Detta resulterade i en extrainsatt samverkanskonferens där länets kommuner ombads inventera möjliga lokaler för evakueringsboenden för asylsökande.

I början av oktober skickades en hemställan från MSB via länsstyrelsen till länets kommuner och landsting om bedömning av länets kapacitet att hantera flyktingsituationen enligt två olika scenarion.

Hemställan om utökad inventering av lokaler möjliga för tillfälliga asylboenden skickades den 14 oktober från Länsstyrelsen i Norrbottens län via Länsstyrelsen i Uppsala län till länets kommuner samt ytterligare några aktörer.

Länsstyrelsen har sammanställt regionala lägesbilder, till en början varje vecka men senare varannan vecka. Dessa har rapporterats till MSB. Underlag har samlats in från länets kommuner, landstinget och Polismyndigheten via WIS. På detta sätt har regionala och lokala behov lyfts till en nationell nivå.

En konkret åtgärd som länsstyrelsen har genomfört är framtagande av ett stöd för utbildningsbedömning för asylboende i samarbete med Polismyndigheten Region mitt. Detta har distribuerats till länets kommuner.

Länsstyrelsen har haft en extra resurs under två månader för att ta fram en modell för hur samverkan med frivilligresurser skulle kunna utvecklas inom integrations- och krisberedskapsområdet. En inventering av resurser och kapacitet hos frivilligorganisationer och trossamfund i länet har genomförts och förslag på

modell för hur samverkan kan fungera är framtagen.

Frågan har behandlats inom flera av de existerande nätverk som länsstyrelsen sammankallar, till exempel ordinarie samverkanskonferenser inom C-Sam, Tryggare Uppsala län (samverkan kommun-polis), arbetsgruppen LEH inom C-Sam samt strategiska ledningsgruppen för integration och etablering i Uppsala län.

Bedömning av de egna insatserna

Samverkan har fungerat väl med Migrationsverket och länets kommuner. Länsstyrelsen har hanterat situationen väl utifrån de behov som funnits i länet. Trots det har en del undanträngningseffekter synts i den ordinarie verksamheten. Detta beror på att situationen främst har belastat vissa funktioner inom länsstyrelsen, såsom integration och samhällsskydd och beredskap.

Indikatorer

Integration utgiftsområde 13¹⁾

Nyanlända	2015	2014
Andel framförhandlade anvisningsbara platser i förhållande till länstalet %	30	35
Asylsökande ensamkommande barn	2015	2014
Andel framförhandlade asylplatser i förhållande till länets fördelningstal %	95	105

¹⁾ Indikatorerna beskriver hur resultatet förhåller sig till ambitionen att nationella mål ska få genomslag i länen samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Källa: Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Länsstyrelsen i Jönköpings län och PACTA (länsstyrelsernas redovisningssystem för överenskommelser av nyanlända samt ensamkommande barn)

Nyanlända

År 2014 fanns 273 anvisningsbara platser och år 2015 fanns 382 stycken. Antalet anvisningsbara platser har således ökat med 109, en relativt stor ökning procentuellt sett. Det får ses som ett bra resultat med tanke på den rådande bostadsbristen i länet. Det faktiska mottagandet når dock inte upp till länstalet och ingen kommun når heller upp till sitt kommunal, även om mottagandet av anvisade personer ökat något jämfört med föregående år.

Asylsökande ensamkommande barn

I Uppsala län har under 2015 sju av åtta kommuner haft överenskommelser om mottagande av asylsökande ensamkommande barn som motsvarar kommunernas fördelningstal. Den goda måluppfyllelsen till trots har detta inte varit tillräckligt på grund av den stora inströmningen av ensamkommande barn i behov av en asylplats under hösten. Samtliga kommuner i länet har därmed tagit emot avsevärt fler barn än det funnits förhandlade platser enligt överenskommelse. Migrationsverket har använt den utvidgade möjligheten till anvisning, "Steg 4", i stor utsträckning.

Regleringsbrev – mottagande av vissa nyanlända invandrare

RB 79. Ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar finansieras från anslag 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande* under utgiftsområde 13. Insatser enligt 37 § som syftar till att underlätta bosättning och väsentligt öka kommunernas beredskap och mottagningskapacitet ska ges särskilt hög prioritet. Länsstyrelsen i Jönköpings län ska efter att övriga länsstyrelser har fått tillfälle att yttra sig besluta om hur stor del av anvisade medel som ska fördelas för disposition av respektive länsstyrelse.

Ersättning enligt 37 a § förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar finansieras från anslag 1:1 *Integrationsåtgärder* under utgiftsområde 13.

Länsstyrelserna ska redovisa för vilka olika insatser som ersättning enligt ovan nämnda förordning lämnas samt en bedömning av resultaten. Anvisningar för redovisningarna lämnas av Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Beviljade projektstöd

Följande §37-projekt beviljades medel år 2015:

- Enköpings kommun – Mer tillgängliga bostäder i Enköpings kommun för nyanlända med beviljat uppehållstillstånd. Projektet syftar till att få fram fler anvisningsbara platser till nyanlända genom en inventering av den befintliga bostadsmarknaden och av beståndet av tillgängliga bostäder även på landsbygden. Genom de 25 objekt man har som mål att identifiera hoppas man kunna avlasta Migrationsverkets anläggningsboenden och bidra till en snabbare kommunplacering för målgruppen nyanlända.

Följande §37a-projekt beviljades medel år 2015:

- Uppsala kommun – Körverksamhet för unga nyanlända barn, 10–12 år. Syftet är att underlätta etablering i samhället, skapa nätverk, stödja språkinlärning och ge stöd till nyanlända barn. Målet är att barnen genom körträning får en ökad kunskap om svensk musiktradition och att de därigenom ska stärka sina språkkunskaper och dessutom erfara musikens positiva effekt på välbefinnande och kamratskap.
- Heby kommun – Flyktingguidning – genom inblick och utbyte av kultur och natur. Syftet är att genom projektet använda

kultur och natur som ett medel att vidga samhällsorienteringen gentemot nyanlända och dessutom underlätta att skapa kontaktytor och genomföra aktiviteter för nyanlända i kommunen. Målet är att genom aktiviteterna ge nyanlända möjlighet att uppleva och lära sig om svenska natur- och kulturmiljöer samt att underlätta möten och nätverk med människor och föreningar i kommunen.

- Enköpings kommun – En framtids- och informationsdag för att stärka och utveckla integrationen i kommunerna. Ett samarbete med Häbo kommun som syftar till att vidareutveckla verksamheterna som i dag bedrivs inom flyktingguider och språkvänner samt familjekontakter för nyanlända. Målsättningen är att betydligt fler människor ska bli delaktiga i integrationsprocessen och att höja kunskapsnivån gällande möjligheten till engagemang.
- Uppsala kommun – Yrkesmentorskap för nyanlända akademiker. Ett samarbete med Rotary och Arbetsförmedlingen som syftar till att öka förutsättningarna för en snabbare integration på den svenska arbetsmarknaden av nyanlända akademiker inom såväl den offentliga som den privata sektorn och att genom denna samhällsvinst skapa välfärd för fler. Målet är att under projektperioden skapa 60 mentorsöverenskommelser genom vilka mer än hälften av adepterna kommer ut i praktik eller arbete.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1§ första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Under år 2015 har fortsatt arbete lagts ner på att säkerställa att Länsstyrelsen i Uppsala län är en attraktiv arbetsplats. Medvetna om det ekonomiska utrymmet kan länsstyrelsen inte konkurrera med lön. Genom att erbjuda en arbetsplats med möjlighet att växa och utvecklas kompetensmässigt inom sin yrkesprofession och även som person och anställd på myndigheten anser länsstyrelsen att kompetensförsörjningen fungerar bra. Ett högt antal sökande vid nyrekrytering tyder på att myndigheten har goda förutsättningar att rekrytera välmeriterade medarbetare.

Arbetsmiljöfrågorna är viktiga för att utveckla verksamhetens effektivt, och under november månad har myndigheten genomfört en ergonomigenomgång via företagshälsan. Myndigheten ser det som ett komplement till den årliga arbetsmiljögenomgången som sker enhetsvis.

Länsstyrelsens bedömning är att chefer/ledare är viktiga för att nå verksamheten och myndig-

hetens mål. Samtliga medarbetare har minst två samtal årligen med sin chef och detta anser länsstyrelsen vara en grund för att säkerställa kompetens och följa upp att verksamhetens mål uppfylls.

En längre introduktions- och förvaltningsutbildning samt en projektledarutbildning har genomförts som ett led i att utveckla verksamheten och finna nya arbetsformer och skapa förståelse för hela myndighetens uppdrag och statstjänstemannarollen.

Länsstyrelsen tar ansvar för hälsan som arbetsgivare genom ett aktivt arbetsmiljöarbete och genom att utveckla ett tydligt ledarskap. Länsstyrelsen uppmuntrar till en god livsstil genom att aktivt driva friskvårdsfrågor. Utbildning i hjärt- och lungräddning med hjärtstartare har genomförts inom myndigheten och hjärtstartare finns nu utplacerad inom samtliga byggnader där verksamhet bedrivs.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3§ FÅB¹⁾

Kön	Ålder	2015			2014		
		Medeltal anställda ²⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Medeltal anställda ²⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män ¹⁾	-29	-	-	-	-	-	-
	30-49	32,1	3,9 %	43,1 %	29,8	1,0 %	-
	50-	33,0	3,3 %	58,2 %	29,8	3,3 %	54,0 %
	Alla	71,7	3,5 %	50,7 %	63,0	2,1 %	42,9 %
Kvinnor ¹⁾	-29	14,0	1,7 %	-	-	-	-
	30-49	81,4	5,0 %	74,2 %	78,4	4,7 %	78,1 %
	50-	42,0	6,2 %	70,2 %	42,7	4,2 %	66,4 %
	Alla	137,4	5,3 %	72,0 %	128,8	4,6 %	72,5 %
Samtliga	-29	20,6	1,4 %	-	11,0	4,2 %	56,5 %
	30-49	113,5	4,7 %	69,0 %	108,3	3,6 %	74,0 %
	50-	75,0	4,9 %	67,3 %	72,5	3,8 %	63,2 %
	Alla	209,1	4,6 %	67,8 %	191,8	3,7 %	68,3 %

¹⁾ Enligt 7 kap. 3§ FÅB (2000:605) framgår att uppgifter för grupper med högst 10 anställda inte ska lämnas och inte heller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

²⁾ Medelantal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer under året. Hänsyn är tagen till anställningsomfattning, längd på anställningen och tjänstledigheter. Uppgiften hämtas från Hypergene.

Källa: Uppgiften tas från Hypergene.

Sjukfrånvaroberäkningarna tar hänsyn till medarbetare med koncentrerad deltid samt medarbetare som varit tjänstlediga på 100 procent hela eller delar av perioden. Jämförelsetalet för år 2014 är framtaget på ett annorlunda sätt än tidigare år, vilket medför att det värde som angavs i ÅR för år 2014 skiljer sig från motsvarande värde i denna årsredovisning då jämförelsetalet baserades på en rapport från länsstyrelsens ekonomisystem Agresso. Mätmetod finns dokumenterad.

I underlaget för beräkningar i LISA-verktyget ingår även personer med timlön vilka kan få ett för högt värde och därmed ha en för stor påverkan på siffrorna i medelantal anställda.

Under 2016 kommer därför ytterligare utveckling ske i verktyget med målet att beräkna exakta uppgifter om den faktiska anställningsomfattningen för varje medarbetare med timlön. Dock är vår samlade bedömning att kvaliteten i LISA-verktyget är högre än den i Agresso-rapporten PRS31.

Länsstyrelsen bedriver ett aktivt arbetsmiljö- och hälsoarbete inom myndigheten. Målet är bland annat att minska sjukfrånvaron och öka medvetenheten om sambandet mellan god hälsa och en bra arbetsprestation. Länsstyrelsen arbetar både proaktivt och reaktivt med rehabilitering i samverkan med företagshälsovården.

Året i siffror

Tabell A – Verksamhetskostnader 2013–2015

Belopp i tkr

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2015	2014	2013
20–21	Övrig förvaltning	3 773	5 678	2 654
25	Trafikföreskrifter m.m.	473	378	329
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 332	6 246	6 303
30	Regional tillväxt	1 671	1 508	2 615
34	Infrastrukturplanering	694	610	565
40	Hållbar samhällsplanering och boende	9 310	6 869	6 165
41	Stöd till boende	574	680	765
42	Energi och klimat	3 052	5 250	2 878
43	Kulturmiljö	8 584	5 877	7 531
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	13 730	11 702	12 737
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	7 401	6 831	7 390
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	17 097	19 154	18 942
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 862	1 990	1 888
53	Vattenverksamhet	2 939	3 475	2 984
54	Mineral- och torvfyndigheter	74	146	62
55	Miljöfarlig verksamhet	5 985	5 995	5 661
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	297	230	282
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 102	2 736	5 931
58	Restaurering	0	0	72
60	Lantbruk och landsbygd	18 629	16 900	19 272
62	Fiske	763	730	444
70	Folkhälsa	1 386	1 589	2 120
80	Jämställdhet	1 475	1 570	862
81	Nationella minoriteter	32	28	24
82	Mänskliga rättigheter	315	342	112
85	Integration	1 021	1 175	1 359
	Summa produktion	109 571	107 686	109 944
10	Myndighetsövergripande verksamhet	9 101	12 384	11 368
11	Administration och intern service	32 457	30 899	29 811
	Summa verksamhetskostnader exkl resurssamverkan	151 129	150 969	151 123
99	Resurssamverkan ¹⁾	28	15	6
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen ²⁾	151 157	150 985	151 129

¹⁾Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod.

²⁾Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningarna respektive år.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell B – Verksamhetskostnader 2015

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH-kostnader		Kostnader inkl OH	
		tkr	%	tkr	%	tkr	%
20–21	Övrig förvaltning	3 773	2,50	1 609	3,87	5 382	3,56
25	Trafikföreskrifter m.m.	473	0,31	226	0,54	699	0,46
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 332	4,19	2 951	7,10	9 284	6,14
30	Regional tillväxt	1 671	1,11	648	1,56	2 319	1,53
34	Infrastrukturplanering	694	0,46	332	0,80	1 025	0,68
40	Hållbar samhällsplanering och boende	9 310	6,16	3 219	7,75	12 529	8,29
41	Stöd till boende	574	0,38	272	0,65	846	0,56
42	Energi och klimat	3 052	2,02	894	2,15	3 946	2,61
43	Kulturmiljö	8 584	5,68	2 667	6,42	11 251	7,45
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	13 730	9,09	5 035	12,12	18 765	12,42
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	7 401	4,90	2 974	7,16	10 375	6,87
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	17 097	11,31	4 713	11,34	21 810	14,42
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 862	1,23	892	2,15	2 754	1,82
53	Vattenverksamhet	2 939	1,94	1 383	3,33	4 321	2,86
54	Mineral- och torvfyndigheter	74	0,05	35	0,08	109	0,07
55	Miljöfarlig verksamhet	5 985	3,96	2 836	6,83	8 821	5,84
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	297	0,20	138	0,33	435	0,29
57	Förorenade områden, efterbehandling	2 102	1,39	807	1,94	2 908	1,92
58	Restaurering	0	0,00	0	0,00	0	0,00
60	Lantbruk och landsbygd	18 629	12,33	7 951	19,14	26 580	17,59
62	Fiske	763	0,50	248	0,60	1 010	0,67
70	Folkhälsa	1 386	0,92	522	1,26	1 908	1,26
80	Jämställdhet	1 475	0,98	548	1,32	2 023	1,34
81	Nationella minoriteter	32	0,02	15	0,04	48	0,03
82	Mänskliga rättigheter	315	0,21	150	0,36	465	0,31
85	Integration	1 021	0,68	482	1,16	1 502	0,99
	Summa produktion	109 571	72,50	41 546	100,00	151 116	100,00
10	Myndighetsövergripande verksamhet	9 101	6,02				
11	Administration och intern service	32 457	21,48				
	Summa verksamhetskostnader exkl resurssamverkan	151 129	100,00			151 116	100,00
99	Resurssamverkan ¹⁾	28		13		41	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen ²⁾	151 157				151 157	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ³⁾						
	Nivå 1 (113–115)	25 616	29,68				
	Nivå 2 (110–112, 116–119)	6 841	7,93				
	Nivå 3 (100–109)	9 101	10,54				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2–8)	86 315					

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader överensstämmer med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

³⁾ Summan på nivå 1–3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell C – Årsarbetskrafter 2013–2015¹⁾

VÄS-KOD	Sakområden och myndighets- övergripande verksamhet	2015			2014	2013
		Totalt	varav kvinnor	varav män	Totalt	totalt
20–21	Övrig förvaltning	4,60	3,49	1,11	8,56	3,75
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,79	0,73	0,05	0,67	0,61
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	9,72	8,80	0,92	9,18	10,05
30	Regional tillväxt	1,80	1,46	0,34	2,31	3,14
34	Infrastrukturplanering	1,05	0,82	0,23	1,03	0,92
40	Hållbar samhällsplanering och boende	9,58	7,10	2,48	9,13	9,00
41	Stöd till boende	1,01	0,12	0,89	1,22	1,45
42	Energi och klimat	2,83	1,78	1,05	3,05	2,16
43	Kulturmiljö	8,35	5,38	2,98	9,03	10,79
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	15,53	9,28	6,25	12,47	13,03
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	7,53	4,03	3,50	7,46	8,27
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	17,54	7,88	9,66	17,45	17,66
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3,11	1,52	1,59	3,38	3,41
53	Vattenverksamhet	4,67	3,42	1,25	5,38	5,15
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,12	0,04	0,07	0,15	0,11
55	Miljöfarlig verksamhet	8,95	3,66	5,29	9,28	9,13
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,51	0,14	0,37	0,38	0,51
57	Förorenade områden, efterbehandling	2,92	2,25	0,67	3,27	7,06
58	Restaurering	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02
60	Lantbruk och landsbygd	29,26	20,92	7,79	25,79	25,99
62	Fiske	0,76	0,06	0,70	0,93	0,74
70	Folkhälsa	1,79	1,55	0,23	1,83	2,43
80	Jämställdhet	1,89	1,86	0,03	1,89	1,22
81	Nationella minoriteter	0,06	0,05	0,01	0,05	0,05
82	Mänskliga rättigheter	0,54	0,22	0,32	0,48	0,21
85	Integration	1,50	0,63	0,87	1,60	2,53
	Summa produktion	136,42	87,20	48,67	135,96	139,39
10	Myndighetsövergripande verksamhet	9,44	5,82	3,62	10,48	10,53
11	Administration och intern service	13,64	10,44	3,20	13,72	14,19
	Summa årsarbetskrafter exkl resurssam- verkan	159,49	103,46	55,49	160,15	164,11
99	Resurssamverkan ²⁾	0,04	0,04	0,00	0,03	0,01
	Totalt antal årsarbetskrafter	159,53	103,50	55,49	160,18	164,11

¹⁾ I årsredovisningarna för 2013 och 2014 har 1 760 timmar använts som årsarbetstid för tabell C. Därför har jämförelsetalen för åren 2013–2014 i denna årsredovisning räknats om till den nya årsarbetstiden 1 710 timmar.

²⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2015		2014		2013	
	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor	Totalt tkr	Per åa kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	280	1 756	183	1 141	259	1 576
Extern representat- ion (undergrupp 552 i baskontoplanen)	667	4 179	574	3 587	881	5 366

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Den interna representationen är högre än föregående år främst på grund av invigning för personalen, av nya kontorslokaler. Kostnaden för externa representationen är cirka 90 tusen kronor högre än för motsvarande period 2014. Representationen varierar alltid mellan åren, och 2015 har det varit några fler större middagar bland annat en kungamiddag på slottet.

Tabell E – Lokaler

Lokalkostnader	2015	2014	2013
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103 ¹⁾	1 468	1 427	1 428
Lokalyta (m ²)	1 347	1 347	1 347
Lokalkostnad per m ² (kr) ¹⁾	1 090	1 059	1 060
Lokaler ²⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113 ¹⁾	8 638	9 762	8 255
Lokalyta (m ²)	3 818	5 891	5 891
Lokalkostnad per m ² (kr) ¹⁾	2 262	1 657	1 401
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr) ¹⁾	54	61	50
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	24	37	36
Kontorslokaler ³⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	3 422	4 461	4 461
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	21	28	27
Summa lokalkostnader	10 107	11 189	9 683

¹⁾ Konto 6912 Avskrivningar ingår sedan 2014 i summan för lokalkostnader. 2013 års värde är därför inte jämförbart.

²⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalyrd, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

³⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.
Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Länsstyrelsen flyttade i maj in i nya kontorslokaler. Lokalytan har minskats från 5 891 till 3 818 kvadratmeter. Nuvarande hyreskostnaden per kvadratmeter uppgår till 2 827 kronor, tidigare hyreskostnad uppgick till 1 418 kronor. Kostnadsuppgifterna i tabellen är inte jämförbara mellan åren, då avsättningar gjordes 2014 för en dubbelhyra samt att hyresrabatt erhålls 2015 och fyra år framåt för de nya lokalerna.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2015 (samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C +D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10–11)	41	137	162	281	59	6
Övrig förvaltning (20–21)	56	622	23	643	58	2
varav Stiftelser (206)	0	0	0	0	0	0
varav Kameraövervakning (211)	10	90	5	90	15	0
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	2	85	1	85	3	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	229	246	5	303	177	55
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	246	814	454	1 288	226	19
varav Livsmedelskontroll (281)	8	30	59	85	12	0
varav Djurskydd (282)	223	664	346	1 032	201	19
varav Smittskydd (283)	1	67	7	71	4	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	14	50	34	94	4	0
Regional tillväxt (30)	12	32	0	20	24	2
Infrastrukturplanering (34)	16	15	4	17	18	2
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	128	928	8	960	104	12
Stöd till boende (41)	219	103	0	107	215	0
Energi och klimat (42)	18	32	8	24	34	3
Kulturmiljö (43)	501	1 021	66	1 133	455	55
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	37	105	76	144	74	2
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	12	2	7	18	3	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	118	190	14	218	104	14
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	276	165	98	235	304	86
varav Tillsyn av vattenskyddsom-	1	0	1	2	0	0

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
råden (516)						
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	68	545	7	506	114	6
Vattenverksamhet (53)	121	171	13	186	119	17
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	55	119	7	128	53	12
Mineral- och torvfyndigheter (54)	2	6	0	5	3	1
Miljöfarlig verksamhet (55)	171	183	171	385	140	29
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	88	50	164	244	58	22
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	19	170	7	180	16	4
Förorenade områden, efterbehandling (57)	54	26	11	35	56	25
varav tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	22	15	5	14	28	10
Restaurering (58)	0	0	0	0	0	0
Lantbruk och landsbygd(60)¹⁾	386	412	8	636	170	78
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	17	110	2	115	14	0
Fiske (62)²⁾	22	98	4	100	24	0
Folkhälsa (70)	29	16	38	51	32	0
Jämställdhet (80)	4	26	21	42	9	0
Nationella minoriteter (81)	0	1	0	1	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	7	6	5	10	8	0
Integration (85)	67	17	12	18	78	20
Summa	2 847	6 087	1 215	7 528	2 619	438
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	61	69	0	74	56	4

¹⁾ Under 2015 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inte är möjlig att hämta ut. Siffrorna som redovisas för 2015 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. En del av det arbete som skett avseende landsbygdsstöden har skett i de gamla IT-systemen. Arbetet har handlat om handläggning av utbetalningsärenden från den förra programperioden. Här kan statistik hämtas ut och denna redovisas tillsammans med den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen.

²⁾ Inkl. strukturfondsärenden registrerade hos Jordbruksverket.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Utgående balans 2014 och ingående balans 2015 stämmer inte alltid överens. Det beror på att ärenden i Platina fortsätter att avslutas eller diarieförs efter det att årsredovisningen tagits fram.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2015 (samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D
Sakområde och del av sakområde	Antal överklagade ärenden ¹⁾	Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²⁾	Varav antal ändrade ärenden ³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10–11)	1	0	0
Övrig förvaltning (20–21)	7	6	2
varav Stiftelser (206)	0	0	0
varav Kameraövervakning (211)	1	4	2
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	24	13	1
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	23	27	3
varav Livsmedelskontroll (281)	2	4	1
varav Djurskydd (282)	21	23	2
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	73	68	14
Stöd till boende (41)	3	2	1
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	7	2	0
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	2	5	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	25	19	6
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	9	1	1
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	2	7	2
Vattenverksamhet (53)	10	2	1
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	10	2	1
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	17	15	7
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	1	1	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	0	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	2	0	0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	2	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60) ¹⁾	28	27	3
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	23	23	3
Fiske (62) ²⁾	1	0	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	234	194	41
varav Vattenmyndighetens ärenden	0	0	0
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	15	14	7

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2015.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till länsstyrelsen under 2015, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till länsstyrelsens beslut.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Tabell H – Handläggningstider

Länsstyrelserna målsätter och följer upp handläggningstiden för ett gemensamt urval av ärendeslag. Målen är satta utifrån det antal dagar det är rimligt att merparten av alla ärenden ska beslutas inom. Minst 90 procent av ärendena förväntas beslutas inom den uppsatta tiden. Utfallet redovisas som hur stor andel som faktiskt beslutades inom uppsatt tid. I tabellen redovisas endast utfall där antalet beslutade ärenden är tio eller fler.

I tabell H redovisas ärendeslag med gemensamma mål för länsstyrelserna. Dessa är reglerade genom olika föreskrifter, lagar, regeringsuppdrag eller är överenskomna mellan länsstyrelserna. Vissa ärendeslag är koncentrerade (konc) till ett mindre antal länsstyrelser.

H – Ärendeslag med gemensamma mål		Mål dagar	Utfall %		
VÅS	Beskrivning	2013–2015	2015	2014	2013
282	Ansökan om tillstånd enligt 16 § Djurskyddslagen ¹⁾	90	100	96	
282	Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	56	100	100	
282	Anmälningsärenden djurskydd ²⁾	90	86		
403	Överklagande av detaljplan	150	85	75	88
403	Överklagande av lov, förhandsbesked	180	83	89	82
525	Samråd enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken ³⁾	42	54		
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens ³⁾	21	87		
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc ⁴⁾) ¹⁾ ⁴⁾	180	71	36	75
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet ³⁾	75	0		
562	Prövning av avfall och producentansvar ³⁾	40	100		
566	Tillsyn av avfall och producentansvar ³⁾	30	72		
602 ⁵⁾	Utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder	90	61	36	32
	varav företagsstöd	90	68	5	19
	varav projektstöd/PROKUL/EGENKUL	90	69	51	40
	varav PROLAG	90	55	32	30
	varav miljöinvesteringar	90	56	65	47
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman ³⁾	40	83		
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk ³⁾	30	25		

¹⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

²⁾ Nytt mål från och med 2015.

³⁾ Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med 2015.

⁴⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁵⁾ Under 2015 har länsstyrelserna arbetat med att avsluta landsbygdsprogrammet 2007–2013. Handläggning av utbetalningsärenden har pågått från januari in i mitten av september. För samtliga typer av utbetalningar är jordbruksverkets handläggningstid om ca en månad inkluderad. Målen är satta ur kundperspektiv och oberoende av hur kompletta ärendena är när de kommer in.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

Ärendegrupp 403, överklagande av detaljplan, innehåller endast 13 ärenden. Endast två av dessa har en handläggningstid som inte uppfyller målet.

Ärendegrupp 525, samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Mot bakgrund av att antalet ärenden under år 2015 var en fördubbling jämfört med 2014 bedömer länsstyrelsen att handläggningstiden får ses som acceptabel.

Ärendegrupp 551, prövning av miljöfarlig verksamhet. Andel ärenden som beslutats inom 180 dagar från det att ärendet är komplett är högst hittills sedan sammanslagningen. Upparbetade rutiner och samverkan mellan MPD-länen har bidragit till resultatet. Samtidigt har länsstyrelsen under året fortsatt att minska ärendebalansen trots att antalet inkommande ärenden är något stigande.

Ärendegrupp 602, stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder. Handläggningstiderna ligger långt under målet på 90 procent. En hög ärendebalans från de inledande åren av Landsbygdsprogrammet 2007–2013 har inneburit att många äldre ärenden handlagts sent under programperioden som avslutades 2015.

Ärendegrupp 623, förordnande om fisketillsynsman samt flyttning och utplantering av fisk. Länsstyrelsen har under året infört rutiner för internremisser av den aktuella ärendegruppen med målet att förkorta handläggningstiden.

Avgiftsbelagd verksamhet

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Belopp i tkr

Verksamhet ¹⁾	2015					2014			2013
	intäkter	kostnader	netto-utfall	netto-budget	ackumulerat utfall	intäkter	kostnader	netto-utfall	ackumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet									
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	228	380	-152	-250	-1 719	249	495	-246	-1 321
Registreringsavgift för jaktområden	32	29	3	0	3	32	32	0	0
Delgivning	34	31	2	2	48	37	24	12	34
Övrig offentligrättslig verksamhet	0	0	0	0	0	1 735	1 735	0	0
Uppdragsverksamhet									
Resurssamordning	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Övrig uppdragsverksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa totalt	294	440	-147	-248	-1 668	2 053	2 287	-234	-1 287
- fördelat på	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa offentligrättsligt	294	440	-147	-248	-1 668	2 053	2 287	-234	-1 287
Summa uppdragsverksamhet	0	0	0	0	0	0	0	0	0

¹⁾ Länsstyrelsen följer den av Länsstyrelsen i Örebro framtagna årsredovisningsmallen. Redovisning av nettobudget lämnas, särredovisning av budget för intäkter och kostnader görs ej.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Agresso

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

De stora intäkterna och kostnaderna för Övrig offentligrättslig verksamhet 2014 på 1 735 tkr avser föregående års val.

Länsstyrelsen får ej full kostnadstäckning avseende den offentligrättsliga verksamheten Djur och lantbruk. Enbart för 2015 har länsstyrelsen 152 tkr mer i kostnader än de intäkter som kommer in. Nettoutfallet för verksamheten försämras för varje år och uppgår nu till ett ackumulerat utfall på -1 719 tkr.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp i tkr

	2015	2014	2013	2012	2011
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	10 700	3 500	3 500	2 700	2 800
Utnyttjad ¹⁾	9 639	674	781	1 255	1 944
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	5 500	5 500	5 400	5 400	5 400
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	14	135	362	443	495
Räntekostnader	-45	0	0	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	5 350	5 200	5 000	3 700	4 020
Utfall	4 080	6 091	5 519	5 850	3 618
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	3 450	3 475	3 845	3 340	2 200
Utfall	3 899	3 040	3 391	3 809	3 917
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
01 05 001 ap2 Länsstyrelserna m.m.					
Beviljad	3 645	3 671	3 590	3 259	3 231
Utnyttjad	0	0	0	0	846
<i>Utgiftsområde 19</i>					
<i>Regional tillväxt</i>					
19 01 001 ap2 Regionala tillväxtåtgärder					
Beviljad	198	198	198	198	198
Utnyttjad	0	0	0	74	0
<i>Utgiftsområde 20</i>					
<i>Allmän miljö- och naturvård</i>					
20 01 010 ap4 Klimatanpassning					
Beviljad	0	990	750	750	750
Utnyttjad	0	0	4	13	0
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
01 05 001 ap2 Länsstyrelserna m.m.					
Summa anslagssparande	2 257	2 531	2 494	1 901	0
<i>Utgiftsområde 19</i>					
<i>Regional tillväxt</i>					
19 01 001 ap2 Regionala tillväxtåtgärder					
Summa anslagssparande ²⁾	105	77	1	0	4
<i>Utgiftsområde 20</i>					
<i>Allmän miljö- och naturvård</i>					
20 01 010 ap4 Klimatanpassning					
Summa anslagssparande	0	0	0	0	31
Bemyndiganden					
Tilldelat	2 000	1 000	1 000	1 000	3 000
Åtaganden	200	300	0	237	59
Personal					
Antal årsarbetskrafter ³⁾	160	160	164	156	151
Medeltal anställda ⁴⁾	209	192	183	185	183
Driftkostnad per årsarbetskraft	937	939	918	908	921
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	-147	-234	-360	-2 553	2 203
Balanserad kapitalförändring ⁵⁾	-1 521	-1 287	-927	1 625	18 212

¹⁾ Lån har tagits upp under december 2015 för anläggningar anskaffade till och med november 2015. Nyanskaffningar har även skett under december 2015. För dessa anläggningar tas nya lån upp under juni 2016.

²⁾ Anslagssparandet får inte disponeras kommande år.

³⁾ Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Tidigare årsredovisningar är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar. Jämförelsetalen för 2011–2014 är därför omräknade utifrån det nya talet för en årsarbetskraft. Jämförelsetalen för driftkostnader per årsarbetskraft avseende åren 2011–2014 har beräknats om då antalet timmar för en årsarbetskraft har ändrats från tidigare 1 760 till 1 710 timmar.

⁴⁾ Medeltal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer under året. Hänsyn är tagen till anställningens omfattning, längd på anställningen och tjänstledigheter. Uppgiften hämtas från Hypergene. Det innebär att värdet som angavs i ÅR för år 2014 skiljer sig från motsvarande värde i denna ÅR. Jämförelsetalen för 2011–2013 är baserat på mätningar vid tre tidpunkter under året.

⁵⁾ Balanserad kapitalförändring för 2012 har justerats avseende lönegaranti. Denna verksamhet har övergått till Länsstyrelsen i Stockholms län från och med 1 juli 2012, enligt proposition 2011/12:31).

Finansiell redovisning

Resultaträkning

Belopp i tkr

	2015	2014	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	90 968	91 429	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	4 080	6 091	2
Intäkter av bidrag	55 915	53 068	3
Finansiella intäkter	47	175	4
Summa	151 010	150 762	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-101 260	-101 985	5
Kostnader för lokaler	-11 431	-12 284	6
Övriga driftskostnader	-36 815	-36 188	
Finansiella kostnader	-71	-41	7
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 579	-486	8
Summa	-151 157	-150 984	
Verksamhetsutfall	-147	-222	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter och andra intäkter som inte disponeras	3 899	3 040	9
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-3 899	-3 040	
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	35 083	34 755	10
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	15 750	21 541	11
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	459	268	12
Finansiella intäkter	0	1	
Avsättning till av fonder m.m. för transfereringsändamål	-387	-148	13
Lämnade bidrag	-50 905	-56 428	14
Saldo	0	-12	
Årets kapitalförändring	-147	-234	15

Balansräkning

TILLGÅNGAR (belopp i tkr)	2015-12-31	2014-12-31	Not
Materiella anläggningstillgångar			
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	9 751	674	
Summa	9 751	674	16
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	537	591	
Fordringar hos andra myndigheter	4 303	3 226	17
Övriga kortfristiga fordringar	1 919	336	18
Summa	6 759	4 152	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	2 628	2 539	
Upplupna bidragsintäkter	532	3 138	
Övriga upplupna intäkter	2 038	54	
Summa	5 198	5 731	19
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	5 193	13 508	
Summa	5 193	13 508	20
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	18 949	20 108	21
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	444	453	22
Kassa och bank	63	27	23
Summa	19 456	20 587	
Summa tillgångar	46 357	44 652	
KAPITAL OCH SKULDER (belopp i tkr)	2015-12-31	2014-12-31	Not
Myndighetskapital			
Donationskapital	21	20	
Balanserad kapitalförändring	-1 521	-1 287	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-147	-234	
Summa	-1 647	-1 501	24
Fonder			
Fonder	586	200	
Summa	586	200	13
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	711	176	25
Övriga avsättningar	560	585	26
Summa	1 271	761	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	9 639	674	27
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	28
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	4 400	4 656	29
Leverantörsskulder	3 072	3 731	
Övriga kortfristiga skulder	1 593	1 813	30
Depositioner	427	453	31
Summa	19 131	11 327	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	10 782	11 235	
Oförbrukade bidrag	16 234	22 631	
Summa	27 016	33 866	32
Summa kapital och skulder	46 357	44 652	

Ansvarsförbindelse

Ersättning vid avflyttning enligt kontrakt med hyresvärden Klöver 2015

Kontraktstiden för lokaler är enligt kontrakt 6 år med förlängningstid om 5 år. Om hyresförhållandet inte förlängs med en femårsperiod och om länsstyrelsen avflyttar innan hyresförhållandet varat i minst 10 år ska:

- Hyresrabatt och flyttbidrag betalas tillbaka i sin helhet (1 305 + 2 000 tkr).

- Utöver ovan ska 2 000 tkr betalas för del av de anpassningsinvesteringar som gjorts för länsstyrelsens lokalprogram.

Länsstyrelsen behöver inte erlægga i denna punkt ovanstående belopp vid en avflyttning om hyresvärden sagt upp avtalet för avflyttning eller villkorsändring.

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Belopp i tkr

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 01							
Rikets styrelse							
01 05 001 ap 2 Länsstyrelserna m.m.	2 531	91 137	0	0	93 668	-91 411	2 257
Utgiftsområde 19							
Regional tillväxt							
19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder	77	1 980	0	-77	1 980	-1 875	105
Utgiftsområde 20							
Allmän miljö- och naturvård							
20 01 010 ap 4 Klimatanpassning	0	33 000	0	0	33 000	-33 000	0
Summa	2 608	126 117	0	-77	128 648	-126 285	2 363

Indraget belopp på 77 tusen kronor, då vi inte har rätt till anslagsbehållning.

Utgifterna är avstämda mot intäkter av anslag.

Semesterlöneskuld före 2009 har avräknats förvaltningsanslaget med -234 tusen kronor.

Redovisning mot inkomsttitel

Inkomsttitel	Beräknat belopp (tkr)	Inkomster (tkr)
2511 023 Expeditions- och ansökningsavgifter	600	676
2537 123 Miljöskyddsavgift Tåktavgift	2 400	2 816
2552 421 Övriga offentligt rättsliga avgifter	300	0
2714 121 Sanktionsavgifter	0	171
2811 216 Övriga inkomster	0	236
Summa	3 300	3 899

Avvikelse utfall mot beräknat belopp för inkomsttitel 2552 421 Övriga offentligt rättsliga avgifter, beror på att inkomsten redovisats på inkomsttitel 2811 216, Övriga inkomster.

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år			
		2015	2015	2016	2017	2018	2019
19 01 001 ap2							
Regionala tillväxtåtgärder	2 000	300	200	175	25	0	0

Länsstyrelsen har under året inte fått in sådana projektansökningar där behov funnits att ta bemyndiganderamen i anspråk fullt ut.

Finansiella villkor

Anslag/Benämning	Villkor	Belopp	Utfall
01 05 001 ap 2 Länsstyrelserna m.m., Uppsala län	Anslagskredit	3 645	0
	Kredit på räntekonto	5 500	0
	Låneram för anläggningstillgångar	10 700	9 639
	Finansiering av förvaltningskostnader hos samverkansorganet i Uppsala län	1 961	1 961
	Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	-	-
19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder, Länsstyrelsen i Uppsala Län	Anslagskredit	198	0
	Uppföljning och utvärdering	200	65
	Beställningsbemyndigande	2 000	200
	Anslagsbehållning som får disponeras, inget	-	-
20 01 010 ap 4 Klimatanpassning – del till Länsstyrelsen i Uppsala	Anslagskredit	-	-
	Anslagsbehållning som disponeras, inget	-	-
	Medlen fördelas till samtliga länsstyrelser	-	-

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper

Allmänt

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnittet "Mål och Återrapporteringskrav", "Organisationsstyrning" och "Avgifter och bidrag" samt bilaga 1 (mall för redovisning av statistik) i regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2016.

De flesta belopp i de finansiella delarna är framtagna med hjälp av exelator. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor till och med brytdagen har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 20 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror med mera, för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgränsen

är fastställd till 20 tkr. Skulder till personalen i form av kompensationsledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras helårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner med mera.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp, som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst tre år och ett anskaffningsvärde på minst 20 tkr redovisas som materiella anläggningstillgångar. För immateriella anläggningstillgångar gäller ett anskaffningsvärde på minst 100 tkr och för förbättringsutgifter på annans fastighet minst 50 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt, på grund av prisnivån och att de snabbt förlorar i värde.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas:

Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
- Förbättringsutgift på annans fastighet	högst 7 år
- Maskiner, inventarier m.m.	
IT-utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
- Pågående nyanläggning	ingen avskrivning

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Noter till resultaträkningen

Not	1	Intäkter av anslag	2015	2014
		01 05 001 ap 2 Förvaltningsanslag	89 400	89 800
		Årets minskning av semesterlöneskulden före 2009	-234	-458
		01 05 001 ap 2 Förvaltningsanslag	89 166	89 342
		19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder	615	889
		20 01 010 ap 4 Klimatanpassning	1 188	1 197
		Summa intäkter av anslag	90 968	91 429

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

Not	2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2015	2014
		Offentligrättsliga avgifter	1 228	1 416
		Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	2 717	4 581
		Intäkter av andra ersättningar	134	94
		Summa	4 080	6 091
		Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av		
		Intäkter utyrning	169	300
		Intäkter utbildning/konferenser	1 345	1 153
		Intäkter konsultuppdrag	1 199	3 126
		Intäkter övriga 4 § avgifter	4	1
		Summa	2 717	4 581

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Differensen för intäkter konsultuppdrag mellan åren beror på att ersättningen från Valmyndigheten för de båda valen år 2014 bokfördes som en intäkt av konsultuppdrag.

Not	3	Intäkter av bidrag	2015	2014
		Bidrag från statliga myndigheter	54 563	51 788
		Varav		
		Kammarkollegiet	1 802	1 601
		Riksantikvarieämbetet	3 233	700
		Länsstyrelsen i Dalarnas län	246	65
		Länsstyrelsen i Kronobergs län	115	-265
		Länsstyrelsen i Västmanlands län	3 012	4 313
		Länsstyrelsen i Örebro län	149	284
		Länsstyrelsen i Östergötlands län	456	0
		Socialstyrelsen	792	1 291
		Skogsstyrelsen	69	194
		Arbetsförmedlingen	661	552
		Naturvårdsverket	18 745	17 648
		Sveriges lantbruksuniversitet	121	97
		Boverket	308	276
		Statens jordbruksverk	7 970	6 309
		Post- och telestyrelsen	574	428
		Kärnavfallsfonden	206	122
		Regeringskansliet	0	158
		Statens energimyndighet	1 016	4 556
		Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	10 736	9 662
		Havs- och vattenmyndigheten	3 606	3 057
		Folkhälsomyndigheten	395	441
		Övriga myndigheter	353	299
		Bidrag från övriga	1 352	1 280
		varav bidrag från EU:s fonder	0	0
		Summa	55 915	53 068

Not	4	Finansiella intäkter	2015	2014
		Räntekonto i Riksgälden	14	135
		Övriga finansiella intäkter	33	40
		Summa	47	175

Not	5	Kostnader för personal	2015	2014
		Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-68 734	-68 853
		varav lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)	-430	-737
		Övriga kostnader för personal	-32 526	-33 132
		Summa	-101 260	-101 985

Differensen för lönekostnader för uppdragstagare beror på de båda valen som ägde rum 2014, och där en stor del av arbetskraften bestod av ej anställd personal.

Not	6	Kostnader för lokaler	2015	2014
		Kostnader för lokaler	-11 431	-12 284

Jämförelse mellan åren bör göras med försiktighet, då lägre kostnader för lokaler 2015

jämfört med 2014 beror på hyresrabatt från Klöver under 2015 samt avsättning för dubbla månadshyror som gjordes 2014.

Not 7	Finansiella kostnader	2015	2014
	Räntekostnader i Riksgälden	-45	-4
	Övriga finansiella kostnader	-26	-37
	Summa	-71	-41

Not 8	Avskrivningar och nedskrivningar	2015	2014
	Avskrivningar och nedskrivningar	-1 579	-486

Väsentligt högre avskrivningar under 2015 än under 2016 beroende på investeringar som skedde i samband med flytt till nya lokaler.

Not 9	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2015	2014
	Expeditions- och ansökningsavgifter	676	600
	Miljöskydd- och täktavgifter	2 816	2 306
	Bidrag från EU	0	0
	Övriga intäkter som inte disponeras	407	134
	Summa	3 899	3 040

Not 10	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2015	2014
	01 05 001 ap 2 Förvaltningsanslag	2 011	1 943
	19 01 001 ap 2 Regionala tillväxtåtgärder	1 259	1 014
	20 01 010 ap 4 Klimatanpassning	31 812	31 798
	Summa	35 083	34 755

Not 11	Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2015	2014
	Från myndighet		
	Kammarkollegiet	922	387
	Riksantikvarieämbetet	0	4 993
	Länsstyrelsen i Jönköpings län	200	0
	Länsstyrelsen i Örebro län	1 145	210
	Socialstyrelsen	2 419	2 722
	Naturvårdsverket	3 780	5 781
	Post- och telestyrelsen	2 606	1 470
	Statens energimyndighet	150	61
	Tillväxtverket	0	792
	Havs- och vattenmyndigheten	4 374	5 080
	Övriga myndigheter	152	48
	Summa	15 750	21 541

Differensen mellan åren beror främst på förändrad redovisning avseende bidrag från Riksantikvarieämbetet.

Not 12	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2015	2014
	Älvkarleby kommun	0	-68
	Europeiska kommissionen	0	0
	Älgvårdsfonden	343	71
	Bygdemedel	116	265
	Summa	459	268

Älgvårdsfondens medel har främst använts för att finansiera länsstyrelsens administration och till arvoden till älgförvaltningsgrupper. Bygdemedlen har använts till utbetalning av bidrag.

Not 13	Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2015	2014
	Ingående balans	200	52
	Årets förändring	387	148
	Utgående balans	586	200
	<i>Uppdelat på</i>		
	Älgvårdsfonden		
	Ingående balans	84	33
	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	343	71
	Lämnade bidrag	-30	-20
	Utgående balans	396	84
	Bygdemedel		
	Ingående balans	116	19
	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	116	265
	Finansiella intäkter	0	1
	Finansiella kostnader	0	0
	Lämnade bidrag	-42	-168
	Utgående balans	190	116

Not 14	Lämnade bidrag	2015	2014
	Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-42 733	-43 172
	Lämnade bidrag till internationella organisationer	-23	-24
	Lämnade bidrag till övriga, samt vissa förluster och periodiseringar	-8 149	-13 232
	Summa Lämnade bidrag inom verksamhetsområden	-50 905	-56 428

<i>Deponering, administration och fördelning av medel, allmänna arvsfonden m.m.</i>	-42	-168
<i>Jakt och viltvård</i>	-486	-151
<i>Företagsstöd inom regional tillväxt</i>	-136	-792
<i>Regional projektverksamhet</i>	-3 084	-2 957
<i>Allmänt och övergripande inom energi och klimat</i>	-169	7
<i>Klimatanpassning</i>	-31 812	-31 798
<i>Fornminnen</i>	0	-1 927
<i>Byggnadsvård</i>	0	-769
<i>Fornminnes- och kulturlandskapsvård</i>	0	-1 977
<i>Kulturhistoriskt värdefulla miljöer</i>	0	-332
<i>Miljömål</i>	-1 246	-1 249
<i>Miljöövervakning</i>	-192	-182
<i>Skydd av områden och arter (exkl. vattenskyddsområden och kulturresevat)</i>	0	-115
<i>Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön</i>	-2 887	-3 256
<i>Efterbehandling av förorenade områden</i>	-1 746	-4 091
<i>Stöd till lantbruksutvecklingsåtgärder</i>	-3 666	-1 603
<i>Stöd till fisket</i>	-1 300	-1 539
<i>Fiskevård och fritidsfiske</i>	-317	-285
<i>Främjande insatser inom folkhälsoområdet</i>	-220	-137
<i>Jämställdhetsfrågor</i>	-770	-375
<i>Frågor inom mänskliga rättigheter</i>	-2 419	-2 722
<i>Allmänt och övergripande inom integration</i>	-200	0
<i>Övriga verksamhetsområden</i>	-211	-13
Summa	-50 905	-56 428
<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>	0	0

Differensen mellan åren beror främst på förändrad redovisning avseende bidrag från Riksan-
tikvarieämbetet.

Not 15	Årets kapitalförändring	2015	2014
	Verksamhetsutfall		
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	-147	-234
	Semesterlöne- och löneskuld	234	458
	Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-234	-458
	Summa verksamhetsutfall	-147	-234
	Summa årets kapitalförändring	-147	-234

Noter till balansräkningen

Not	16	Materiella anläggningstillgångar	2015-12-31	2014-12-31
		Maskiner, inventarier, installationer mm.		
		Ingående anskaffningsvärde	7 026	8 962
		Årets anskaffning	10 656	324
		Årets överföring från Pågående nyanläggningar	0	0
		Årets försäljning, utrangering	0	-2 260
		Utgående anskaffningsvärde	17 682	7 026
		- varav innehav enligt finansiellt leasingavtal	0	0
		Ingående avskrivningar	-6 352	-8 125
		Årets avskrivningar	-1 579	-486
		Årets försäljning, utrangering	0	2 260
		Utgående avskrivningar	-7 931	-6 352
		- varav innehav enligt finansiellt leasingavtal	0	0
		Bokfört värde	9 751	674
		Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	9 751	674

Anskaffningar har varit högre 2015 än 2014 med anledning av investeringar i samband med flytt till nya lokaler.

Not	17	Fordringar hos andra myndigheter	2015-12-31	2014-12-31
		Diverse fordringar andra myndigheter	2 420	1 105
		Mervärdesskatt	1 883	2 121
		Summa	4 303	3 226

Fordringar andra myndigheter är högre 2015 än 2014 främst beroende på en sent utställd faktura till Naturvårdsverket avseende fiskpassage Hjälstaviken.

Not	18	Övriga kortfristiga fordringar	2015-12-31	2014-12-31
		Uppbördsfordringar	1 916	335
		Övriga kortfristiga fordringar	3	1
		Summa	1 919	336

Uppbördsfordringarna är högre 2015 än 2014 beroende på att miljöskyddsavgifterna fakturerades i december 2015, år 2014 fakturerades dessa i juni.

Not	19	Periodavgränsningsposter	2015-12-31	2014-12-31
		Förutbetalda kostnader		
		Förutbetalda hyror	2 454	2 417
		Övriga förutbetalda kostnader	174	122
		Summa förutbetalda kostnader	2 628	2 539
		Upplupna bidragsintäkter		
		Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	458	3 138
		<i>Varav</i>		
		<i>Skogsstyrelsen</i>	0	194
		<i>Naturvårdsverket</i>	111	109
		<i>Statens jordbruksverk</i>	237	2 732
		<i>Övriga myndigheter</i>	110	102
		Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	74	0
		<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>	0	0
		Totala upplupna bidragsintäkter	532	3 138
		Övriga upplupna intäkter	2 038	54
		Summa periodavgränsningsposter	5 198	5 731

Upplupna bidragsintäkter har minskat beroende på att ett stort projekt gentemot Statens jordbruksverk slutreviderades under 2015. Övriga upplupna intäkter har ökat 2015 jämfört med 2014 beroende på periodisering av intäkt från Statens jordbruksverk avseende åtagandeplaner.

Not	20	Avräkning med statsverket	2015-12-31	2014-12-31
		Uppbörd		
		Ingående balans	-463	-1 661
		Redovisat mot inkomsttitel	-3 899	-3 040
		Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	2 332	4 238
		Skulder avseende uppbörd	-2 030	-463
		Anslag i icke räntebärande flöde		
		Ingående balans	72	0
		Redovisat mot anslag	34 875	34 899
		Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde	-34 261	-34 827
		Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	685	72
		Anslag i räntebärande flöde		
		Ingående balans	-2 531	-2 490
		Redovisat mot anslag	91 411	91 743
		Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-91 137	-91 780
		Återbetalning av anslagsmedel	0	0
		Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-2 257	-2 527
		Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
		Ingående balans	1 360	1 818

Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-234	-458
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	1 126	1 360
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
<i>Ingående balans</i>	15 066	9 960
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	19 706	33 753
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-59 032	-59 236
Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	31 929	30 589
Övriga fordringar på statens centralkonto	7 669	15 066
Summa utgående balans avräkning med statsverket	5 193	13 508

Not 21 Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2015-12-31	2014-12-31
Räntekonto i Riksgälden	18 949	20 108

Beviljad räntekontokredit 5 500 tkr, som inte utnyttjats under året.

Not 22 Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2015-12-31	2014-12-31
Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	444	453

Not 23 Kassa och bank	2015-12-31	2014-12-31
Danske Bank	61	21
Kassa	2	6
Summa	63	27

Bygdemedel inbetalades i slutet av december till räntekontot.

Not 24 Förändring av myndighetskapitalet				

	Donations- kapital	Balanserad kapital- förändring, avgifts- belagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
Utgående balans 2014	21	-1 287	-234	-1 501
Ingående balans 2015	21	-1 287	-234	-1 501
Föregående års kapitalförändring	0	-234	234	0
Årets kapitalförändring	0	0	-147	-147
Summa årets förändring	0	-234	87	-147
Utgående balans 2015	21	-1 521	-147	-1 647

Not 25 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2015-12-31	2014-12-31
Ingående avsättningar	176	335
Årets pensionskostnader	661	-72
Årets pensionsutbetalningar	-126	-87
Utgående avsättning	711	176

Ökning av årets pensionskostnader beror på att fler personer har under 2015 än 2014 beviljats delpension.

Not 26 Övriga avsättningar	2015-12-31	2014-12-31
Lokalt omställningsarbete		
Årets förändring	205	204
Utgående balans	560	585
Summa övriga avsättningar	560	585

Länsstyrelsen bedömer att 150 tkr av avsättningen till lokalt omställningsarbete kommer att användas under det närmast följande räkenskapsåret.

Not 27 Lån i Riksgäldskontoret	2015-12-31	2014-12-31
Ingående balans	674	781
Under året upptagna lån	10 542	380
Årets amorteringar	-1 577	-486
Utgående balans	9 639	674
Beviljad låneram	10 700	3 500

Lån i Riksgäldskontoret har ökat under 2015 med anledning av investeringar gjorda i samband med flytt till nya lokaler.

Not 28 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2015-12-31	2014-12-31
Beviljad kreditram	5 500	5 500

Not 29 Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2015-12-31	2014-12-31
Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	2 273	2 566
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	1 784	1 866
Mervärdesskatt	343	224
Summa	4 400	4 656

Not 30 Övriga kortfristiga skulder	2015-12-31	2014-12-31
Personalens källskatt	1 551	1 640
Övriga kortfristiga skulder	41	173
<i>Bestående av</i>		
Transfereringar under utbetalning	0	7
EU-medel för vidarebefordran	0	0
Övrigt	41	166
Summa	1 593	1 813

Not 31 Depositioner	2015-12-31	2014-12-31
Depositioner	427	453

Posten består av deposition av hyror. Då vi inte kan påverka denna post, är det svårt att förutsäga när i tiden depositionerna kommer att regleras.

Not 32	Periodavgränsningsposter	2015-12-31	2014-12-31
	Upplupna kostnader		
	Upplupna löner, arvoden inkl. sociala avgifter	575	1 158
	Upplupna semesterlöner inkl. sociala avgifter	7 092	7 103
	Övriga upplupna kostnader	3 114	2 974
	Summa upplupna kostnader	10 782	11 235

Upplupna löner är lägre 2015 än 2014 beroende på utbetalning av komplöneskulder under året.

	Oförbrukade bidrag från annan myndighet	15 315	21 420
	<i>Varav</i>		
	Uppsala universitet	171	-62
	Kammarkollegiet	474	668
	Riksantikvarieämbetet	1 040	1 304
	Länsstyrelsen i Dalarnas län	0	200
	Länsstyrelsen i Jönköpings län	523	650
	Länsstyrelsen i Kronobergs län	168	-18
	Länsstyrelsen i Uppsala län	381	384
	Länsstyrelsen i Västmanlands län	2 274	1 871
	Länsstyrelsen i Örebro län	2 086	3 121
	Länsstyrelsen i Östergötlands län	336	0
	Länsstyrelsen i Hallands län	332	427
	Socialstyrelsen	100	10
	Naturvårdsverket	3 409	4 693
	Sveriges lantbruksuniversitet	293	240
	Statens jordbruksverk	286	393
	Post- och telestyrelsen	432	3 147
	Affärsverket svenska kraftnät	154	100
	Kärnavfallsfonden	50	198
	Statens energimyndighet	60	1 572
	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 520	1 629
	Havs- och vattenmyndigheten	1 038	693
	Folkhälsomyndigheten	114	137
	Övriga myndigheter	74	64
	Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:		
	- Inom tre månader	4 590	30%
	- mer än tre månader till ett år	8 991	59%
	- mer än ett år till tre år	1 096	7%
	- mer än tre år	638	4%
	Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	919	1 211
	varav finansiering genom EU-fonder	0	0
	Summa oförbrukade bidrag	16 234	22 631

Oförbrukade bidrag har minskat jämfört med 2014 främst genom stora utbetalningar inom bredbandsutbyggnad respektive förenade områden.

	Övriga förutbetalda intäkter		
	Summa förutbetalda intäkter	0	0
	Summa periodavgränsningsposter	27 016	33 866

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning (kr)	Andra uppdrag
Landshövding		
Peter Egardt	1 138 123	Ordförande: Rymdstyrelsen, Försvarshögskolan, Millesgården, Thielska Galleriet
Bostadsförmån	175 560	Ledamot: Hufvudstaden AB, Riksbanken, Riksdagens arvodesnämnd
Länsråd/ Länsöverdirektör		
Johan von Knorring (fr. o.m 150518)	767 963	
Anki Bystedt (t.o.m. 150517)	420 493	
Parkeringsförmån	7 500	
Insynsråd		
Agneta Gille	5 800	Ledamot: Riksbankens jubileumsfond.
Per Bill (t.o.m. 150731)	2 900	Ordförande: Infobill AB (eget bolag). Ledamot: Ponte AB.
Solveig Lindell Sohlberg	2 900	Ordförande: Mäklarhuset Real Estate Sweden AB, Nya Affärshuset Lindell & Sohlberg AB.
Paul Sandberg	2 900	Ledamot: Almi Invest AB, Stiftelsen Östhammarshem, Hargshamn AB, Tierps Tryckeri AB. Styrelseordförande i Annonsnytt i Uppland AB. Ledamot och vice ordförande samt huvudman i Sparbanksstiftelsen Upland.
Eva Åkesson	5 800	Ledamot: Uppsala universitet konsistorie/styrelse, Studentlitteratur AB, Insynsråd Svenska Institutet (SI), Akademiförvaltningen
Ann-Christin Norrström	4 350	Ordförande: Almi Företagspartner Uppsala AB, SLU Holding, Diakonistiftelsen Samariterhemmet. Ledamot: Länsförsäkringar Bergslagen, SH Bygg, Uppsala Stadsmission
Solveig Zander	5 800	Ledamot: Insynsrådet ISF (Inspektionen för socialförsäkring). Huvudman: Enköpings sparbank
Lisa Sennerby Forsse	4 350	Ledamot: Sveriges lantbruksuniversitet, Statens veterinärmedicinska anstalts insynsråd, Universitetskanslersämbetets insynsråd.

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2015

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Uppsala den 19 februari 2016

Peter Egardt

Landshövding Länsstyrelsen i Uppsala län

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

POSTADRESS 751 86 Uppsala GATUADRESS Bäverns gränd 17
TEL 010-22 33 000 (vxl) FAX 010-22 33 010
E-POST uppsala@lansstyrelsen.se WEBBPLATS www.lansstyrelsen.se/uppsala